Bibliotek 1800
P. Fr. Rist
En rekrut fra -64
Efter Dybbøl

P. Fr. Rist

En rekrut fra 64
og
Efter Dybbøl

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Auguste Maquet: *Den skønne Gabrielle* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Auguste Maquet: *Den skønne Gabrielle* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

BY NC SA

En rekrut fra 64

1

Fredericia by lå mennesketom og øde inden for sine volde som gården i et munkekloster. For et par dage siden var fæstningen blevet bombarderet, og granaternes spor sås overalt i de rækker af huse, der var brændte, og som stod i ruiner lige til grunden; de fleste andre bygninger bar mærker af dette ved huller i tage og mure og sprungne vinduer. I den del af byen, som var mest sammenbygget, havde ilden haft bedst næring, gadelang lå byen her i ruiner, men i den øvrige del, hvor de større gårde lå med mellemrum af marker og haver, betegnede vel hist og her en brandtomt eller en skorsten, som nøgen ragede i vejret, at der havde været ild, men kun de ubeboede huse og urenligheden på de dårligt brolagte gader viste, at det var en forladt by, som var overladt til sin skæbne. Da fjenden nærmede sig fæstningen, havde de fleste velhavende familier forladt den; granaterne havde senere jaget næsten hele resten bort. Det var kun en ringe del af den lavere befolkning, som blev tilbage, og den havde i bombardementets dage, da alt var i forvirring, bidraget ikke lidt til at formere uordenen ved udskejelser i retning af plyndring. Nu, da ro og streng kommando var vendt tilbage, så man slet ingen civile folk i byen.

Martssolen stod højt på den hvide himmel og kastede et skånselsløst lys over de brede gader, hvor der lå dynger af snavs og allehånde sager omkring. En kold og blæsende vind fejede i store skyer kalk og støv og strå af sted med sig. Som en tåge formørkede så det fine murstøv et øjeblik den klare luft, indtil det pludselig faldt ned mod jorden, hvirvlede rundt, trængte ind overalt igennem sprækker og revner, og til sidst strakte sig

hen som et hvidgråt dække på stenene, på tagene – indtil et nyt vindstød atter jagede det af sted.

En officersaspirant kom ud af en port, men da et vindstød i det samme kom fygende med sit smudsige tilbehør, trak han sig hurtigt tilbage igen. Det var en attenårig knægt med et smukt, friskt ansigt. Under den lille felthue brusede et krøllet, blondt hår frem, som man straks lagde mærke til, da det var alt for stort for en soldat. For en times tid siden var han kommet fra København med et par kammerater, og efter en lystig rejse gennem Fyn, fuld af latter, spøg og ungdommelig forventning, havde de i havnen sagt hinanden farvel for at melde sig til tjeneste ved regimenterne.

Han kom nu fra regimentschefen, men hans udrustning, der var splinterny, lige fra det blanksorte tornyster til den lange officerssabel, havde lige så lidt som hans reglementerede optræden gjort noget synligt indtryk på chefen. Hvis Felix havde ventet at blive modtaget med åbne arme, så var han blevet skuffet. Den lille grimme mand med det stive halsbind havde set et øjeblik på ham, og da han hørte, at han var frivillig, havde han kun – Felix vidste ikke rigtig, om det var med en medlidende eller foragtende mine – meddelt ham, ved hvilket kompagni han skulle melde sig. Så var han ganske betuttet kommet ud på trappen og ned i porten, men da støvskyen modtog ham og truede med at ødelægge hans velbørstede og pudsede klædedragt, blev han helt forknyt.

Det var en slem velkomst. Han bed sig i underlæben af ærgrelse og forlegenhed, han havde jo rent glemt at spørge om, hvor han kunne træffe kompagnichefen, og vidste nu ikke, hvorhen han skulle styre sine skridt. Han gik atter ud på gaden

og fulgte den med blæsten på ryggen. Han så på alle husenes døre og porte, hvor der med kridt var skrevet, hvilke afdelinger der var indkvarteret, men det var stadig andre regimenter end hans eget. De få soldater, han mødte, vidste ingen besked, og en underofficer, som han spurgte, affærdigede ham kort. Det var ham en gåde, at der var så tomt; han vidste ikke, at den del af besætningen, som ikke var på forpost, hvilede sig ud hjemme i deres kvarterer. Jaget af blæsten gik han om i den stille by, hvor ingen ville have noget at gøre med ham.

I en bred gade kom en oppasser ud af et hus og løb hurtigt forbi ham. I det samme råbte en stemme inde i huset: "Lars! L-ar-s!" og der kom én buldrende ned ad trapperne, rev gadedøren op og gentog sit råb, men blev stående oppe på den høje stentrappe og så på Felix. Det var en ung, meget høj officer med et tyndt overskæg, håret var sirligt glattet frem over ørene. På det ene ben havde han en velpudset ridestøvle med spændespore, på det andet en grøn morgensko. Med en grimasse satte han en monokel fast i øjet og spurgte: "Har De ikke set en dunk?"

"Der løb netop en mand ned ad gaden," svarede Felix med hånden til huen.

"Pokker stå i ham! – L-ar-s!" brølede han ned ad den tomme, tavse gade, så han blev ganske rød i hovedet. Da Felix ikke kunne se hans distinktioner, spurgte han forsigtigt, om hr. premierløjtnanten ikke kunne sige ham, hvor chefen for hans kompagni boede.

"Næ, det ved jeg min salighed ikke, har aldrig hørt tale om ham. – De er nok lige kommet, hva'?"

"Ja, i formiddags, men jeg kan ikke finde min kompagnikommandør."

"Det er s'gu heller ikke så nemt – noget af Deres regiment ligger i den befæstede lejr. Har De været der ude?" – Uden at få svar vendte han sig om til Lars, som nu kom tilbage. "Hør dit bæst, du har jo kun børstet min ene støvle – ja, jeg kan s'gu ikke hjælpe Dem," sagde han til Felix, der blev stående, og gik ind med Lars, idet hans skændende stemme mere og mere tabte sig inde i huset.

Felix gik videre, han kom igennem de samme gader, forbi de samme huse. Han begyndte at blive træt. Oppe ved volden var der mere liv, han mødte nogle patruljer og lidt efter et par officerer med slæbende sabler; de så ud, som om de havde travlt, og dem turde han ikke henvende sig til. Inde i en gård så han en rødhåret soldat stå ved posten med halvnøgen overkrop og vaske sig; han gik hen til ham og spurgte sig atter for uden synderligt håb. "Han bor inde ved siden af," sagde manden og skruppede løs i sit røde ansigt, "der er en ordonnans i porten."

Endelig! tænkte Felix. Ganske rigtigt, i den lave, mørke port sad en soldat på jorden, lænet til muren og sov, og da han gik forbi ham og op ad trappen, stod kompagnichefens navn skrevet med kridt på en dør. Han viskede støvet af støvlerne, trak ned i kappen, rettede sig og bankede forsigtigt. Ingen svarede, men han hørte nogen tale indenfor. Hans hjerte bankede stærkere end hans kno, nu skulle han jo stå over for sin chef; han fortrød, at han ikke havde ladet sit hår klippe kortere, rigtig militært var det ikke – måske var det en bulderbasse, som straks ville skælde ham ud. Lidt efter bankede han igen. "Kom!" lød en stemme. Han trådte ind i et lavt, smudsigt værelse, i

hvilket der befandt sig fire officerer. Skønt det ikke var mørkt endnu, brændte der dog en lille lampe på et skrøbeligt klapbord, som stod foran en gammel sofa.

Den ene af officererne rejste sig fra denne og gik hen imod ham. Det var en kraftigt bygget, lavstammet mand med et gråt, tætklippet hår og skæg; kun overskægget var tykt og svært, men skjulte dog ikke det venlige udtryk om munden, der stod i en usædvanlig smuk harmoni med de grå øjne. Det var kompagnichefen.

"Nå," sagde han, efter at Felix havde meldt sig til tjeneste, "så De skal altså her til kompagniet? Ja så velkommen da," og han forestillede ham for de andre officerer i stuen, for bataljonschefen, kaptajn Knudsen, der sad i sofaen, en svær og stor mand, hvis ravnsorte skæg og mørke, rolige øjne gav ham et præg af tavshed og sørgmodighed, og for de to løjtnanter, af hvilke den ene, Høyer, der sad overskrævs på en stol med armene på dens ryg, viste sig at være en høj, stærk skikkelse, da han rejste sig og rakte ham hånden. Hans blonde fuldskæg var omkring munden helt brunt af tobaksrøg, som han af en lille soldaterpibe med et kvindehoved på, stadig og langsomt lod sive gennem overskægget op omkring den lille, tynde næse. Der var stor ro og sikkerhed udbredt over ham, i stærk modsætning til den anden unge mand, løjtnant Sander, som stod foran bordet med kappen på og huen i hånden. Han så ud til kun at være en snes år eller lidt mere. Hans lille, blege og spinkle ansigt, der var helt skægløst, og hans smukke mund og skarpe øjne tydede på forstand og energi, hans livlige og bestemte bevægelser, når han talte, gjorde det samme indtryk. Deres

uniformer var slidte og medtagne, kun kraven på kaptajnens frakke skinnede livligt rød frem under hans lange fipskæg.

Da præsentationen var endt, vedblev kompagnichefen: "Ja, hvor skal vi nu gøre af Dem, aspirant? Har De kvarter? Ikke det? Ja, så ved jeg minsandten ikke, hvad vi skal gøre. Klokken er jo mange. Hvad slags tjeneste skal De egentlig gøre? Er der ikke blevet sagt noget til Dem derom? Kan De føre en deling?" og han så under sine mange spørgsmål Felix smilende ind i ansigtet. Denne bad om i den første tid at måtte gøre tjeneste som menig for rigtig at kunne komme ind i tjenesten.

"Det kan jeg lide, sådan skal det minsandten være!" sagde kompagnichefen og slog ham på skulderen. "Det vil vi drikke et glas på," vedblev han og skænkede op i nogle små snapseglas, "det er rigtignok kun dobbelt-øl, jeg har ikke andet, men skål alligevel!"

"Der kommer kommandersergenten," sagde den store løjtnant, som var gået hen til vinduet, hvor han stoppede sin pibe. Kommandersergenten trådte ind og stod ret henne ved døren. Han var egentlig kun sergent, men gjorde tjeneste i en højere grad, da der manglede underofficerer. Det var en undersætsig ung mand med et rødt ansigt; det blonde skæg var helt farveløst af vejr og væde.

"Kommandersergent!" råbte kompagnichefen straks, "der er kommet en aspirant til os. Her er han. Han træder ind som menig. De sørger for et gevær til ham, men hvor skal vi indkvartere ham?"

"Jeg skal nok finde et sted, hr. premierløjtnant, når jeg må få en lille halv time."

"Så kan De vente her," sagde kompagnichefen, da sergenten var gået, "sæt Dem ned."

Under alt dette var den lille blege officer gået op og ned ad gulvet. Han havde kun stået stille engang imellem, hørt efter, og set på Felix, tømt sit glas og var så gået videre. Felix havde taget tornystret af og lagt det på en tønde, der stod ved vinduet, og betydelig lettet satte han sig hen ved bordet.

"Nå, men hvad sagde så kejseren?" spurgte den sorte kaptajn kompagnichefen, som var blevet afbrudt i en fortælling.

"Nej – nu skal vi høre nyt fra København," sagde denne til Felix, som sad og svedte i sin store kappe med en pinlig følelse af at være tilovers. "Nu må De ud med alt, hvad De ved derovre fra." Men Felix var forlegen og følte sig imponeret af første gang at sidde i en kreds af officerer og vidste ikke, hvad han skulle sige.

"Hvad sagde man så om Dannevirke derovre?"

Ja, folk var jo meget bedrøvede, mente Felix, "men mange havde jo rigtignok også sagt, at det var, som det skulle være," tilføjede han forsigtigt.

"Nå og Dybbøl? Er det også, som det skal være?" spurgte den sorte mand bistert.

Felix svarede ganske spagfærdigt, at der ville man kæmpe til sidste mand og opbyde alt.

"Ja, de har godt ved at snakke derovre. Nå, og er De nu kommet over for at kæmpe til sidste mand?"

Felix mumlede noget mellem tænderne om at gøre sin pligt, men da han mærkede, at en bag ved ham – det måtte være løjtnant Sander – lagde hånden på hans skulder, gentog han højere, at han var kommet for at gøre sin pligt.

"Lad det nu være godt, lille aspirant," sagde kompagnichefen, og gjorde nogle spørgsmål om folk, han kendte i København, og da Felix var så heldig at kende nogle af hans og de andres bekendte, fik samtalen et lettere og livligere præg.

"Ja, nu må jeg gå," sagde Sander, "farvel, hr. kaptajn, jeg har lovet Reinhardt at komme hjem."

"Farvel, løjtnant," sagde kaptajnen. "Men hør, er det sandt, hvad man siger om Dem? Man siger, De vil gifte Dem en af dagene."

Sander, som var i færd med at tage afsked fra de andre, vendte sig alvorlig imod ham. "Hvis jeg kan få lov til at forlade fæstningen, så længe det står på, så har jeg alt beredt til at kunne gøre det."

"Det var som fanden – konen med?"

"Konen med."

"Det er jo vanvid, kære."

I det samme bankede det atter, og kommandersergenten trådte ind. Sander benyttede lejligheden til at gå.

Underofficeren havde ikke fundet noget kvarter til aspiranten. Der var tomme huse nok, men der manglede alt i dem, og det blev til sidst besluttet, at han indtil videre kunne gå hjem med sergenten og bo hos ham. "Så kan Kristiansen sætte Dem lidt ind i tjenesten, gode aspirant, ja, det er udmærket," sagde kompagnichefen, der øjensynlig følte sig lettet ved at få sagen afgjort. Felix fik tøjet på, gjorde honnør og gik.

"Har man nu andet end vrøvl?" hørte han kompagnichefen spørge de to andre, idet han lukkede døren.

Blæsten havde lagt sig, men det var blevet helt mørkt, og sergenten førte den unge mand med sig gennem den tomme

by. De kom forbi sammenfaldne ruiner, der nu lyste hvidt i mørket, forbi øde huse, hvorfra kun et enkelt oplyst vindue kastede sit skær ud over den oprevne stenbro, forbi marker og haver, langs endeløse plankeværker, over skarndynger og småsumpe, indtil de standsede ved nogle høje, smukke bygninger.

"Ja, se der boede jeg først," sagde sergenten muntert og pegede på et højt hus, "men så blev gulvet skudt igennem, og jeg måtte holde flyttedag."

"Hvor bor De nu? Er vi der ikke snart?"

"Jo straks, vi skal bare forbi engen, så er vi der. Jeg har måttet redde mig ind i bøssemagerens hus; fint er det ikke, men herregud!" og endelig stod de uden for et lille, tarveligt hus. De kunne næsten nå op til tagrenden, så lavt var det, og den ene gavl var halvt faldet sammen. Igennem et lille køkken kom de ind i en stor, lav stue, der vendte ud til et gårdsrum, som var fuldt af brændestabler og kasser.

"Ja, se møblementet har jeg, med skam at tale om, alt sammen reddet her rundt omkring fra," snakkede sergenten, mens han søgte at få tændt et tyndt tællelys i en flaske og derefter pegede på et par borde og stole samt en seng med noget halm i og en gammel dyne. "Sid ned, aspirant, og lad, som De var hjemme. Velkommen er De sgu."

Han kaldte en tyk, duknakket soldat ind fra gården, og de to fik nu travlt med at tømre nogle brædder sammen til en ramme i en krog af stuen. Felix sad og så til.

"Så, nu har vi to senge, behag at vælge, hvilken De vil ha'e. Man ligger udmærket i den der," sagde han og pegede på dynen.

"Nej tak, jeg vil helst ligge på gulvet."

"Nå, som De ønsker; å Jesper, hent så tre knipper halm ovre i smedjen. Nu skal vi ha'e os noget at spise, jeg er morderlig sulten."

"Tak, jeg er kun træt," sagde Felix, som havde fået tøjet af sig og nu også trak frakken af og smed sig i halmen.

Han vidste ikke rigtig hvorfor, men han følte sig misfornøjet og utilfreds, han var ligesom skuffet over noget, men han kunne ikke finde årsagen dertil; for selv om også hans kvarter var blevet lidt tarveligt, havde de dog alle været venlige imod ham ved kompagniet. Dagen havde været så lang, så trættende og ensformig – ja *det* var det, nu vidste han det. Meget havde han set i dag, men "krigen" havde han ikke set noget til. Han havde tænkt sig det ganske anderledes inde i en belejret by, tropper, der rykkede ud og ind, trompetfanfarer, vajende faner, travlhed og liv, larm og tummel, han havde ventet, at alt var optaget af fjendens nærhed, af et truende bombardement, af et forventet angreb, at sårede bragtes ind, afløsninger marcherede ud – og så havde alt været så roligt og dagligdags.

"Hvad behager?" spurgte han sergenten, som sad og spiste, mens han stadig fortalte om kompagniet og dets forhold.

"Nej, jeg siger kun, at premierløjtnanten, det er en dejlig mand, kan De bande på, han er," og han berettede videre, indtil han opdagede, at Felix sov.

"Sikken ung fisk," mumlede han og tog et par tunge grå tæpper, som han bredte ud over ham.

2

Hver morgen klokken fire måtte soldaterne ud af halmen, og klokken halv fem stod hele Fredericias besætning i alarmstilling. Man ventede altid fjendens angreb i dagbrækningen.

Det ene kompagni efter det andet kom marcherende til deres bataljons alarmplads. Der blev givet melding, der blev kommanderet rør; og der indtrådte friere bevægelser i geledderne. Folkene satte sig ned på fortovet, på gadedørstrapperne og på stenbroen med ryggen lænet op til husene. De kompagnier, som ikke skulle på forpost, men som efter alarmstillingen gik i kvarter igen, havde ikke tornystrene på. Nogle af folkene gav sig til at spise i den tidlige morgen. Det var en vane for dem straks at få madposen frem, når der blev kommanderet rør. Man vidste jo ikke, hvornår der atter kom en lejlighed til at få en bid – en tom mave, det er den danske soldats natur imod. – Mange havde desuden heller ikke i de mørke kvarterer og i den søvndrukne hast fået tid til at tage sig et lille morgenmåltid. Andre faldt lidt efter lidt i søvn. Halvfrysende, sammenkrøbne op ad hinanden, indtog de uvilkårlig alle mulige stillinger, brugte hinanden til støtte ryg mod ryg, den enes hoved på den andens mave, benene ind imellem hinanden eller spærrede ud til alle sider. Officererne gik op og ned, hvor der var en smule plads, eller satte sig i en lille klynge på det øverste trin af en trappe, hvorfra de kunne overse gaden og folkene.

En kold, hvidgrå morgenluft bredte sig over den hele scene. Der var en blanding af hvile og forventning over den. Man

vidste, at nu havde forposternes patruljer travlt ude foran fæstningen, at de nu gik langt ud imod fjenden for at se, om han dog ikke denne morgen havde noget i sinde. Og hørte man så en lyd, som af et skud i det fjerne, spidsede man øren, de halvsovende lukkede øjnene op og så sig omkring uden at forandre hovedets stilling, andre rejste sig halvt og lyttede. Men kom en ordonnans travende nede ved enden af gaden, blev der ganske tyst, og alle, der ikke var faldet hen i en alt forglemmende søvn, så efter ham, til han forsvandt ned ad en sidegade. Når klokken så nærmede sig syv, kom der uro i blodet, bataljonerne skulle nu enten rykke ud til afløsning af forposterne eller hjem i kvartererne for at have en hviledag. Folkene gjorde sig færdige. "Træd an!" lød det, og der kom bevægelse i alle. Lidt efter marcherede kompagniet af sted, idet soldaterne satte fødderne hårdt i den toppede, hullede stenbro for at holde varmen.

Felix gik strunk på højre fløj af kompagniets forreste sektion, hans bagmand var en vældig sjællænder med et brunrødt rundskæg og en stor, fremskudt underlæbe. Felix gik strunk og stram, for han havde til sin store misfornøjelse set, at de andre var uden militær holdning, ja, de bar geværerne næsten som de ville, helt langt ned ad nakken, og marchen – de holdt næppe trit engang – å, der var mange ting at ærgre sig over, og hverken officerer eller underofficerer lod til at bryde sig derom.

Så kom de da gennem Kongens Port ud af byen.

Det var gråvejr, luften tung og tyk af tåge og væde, og vejene opkørte og snavsede. Det var vanskeligt at kende vej fra mark, og Felix opdagede ikke straks, at de ikke fulgte chausseen, men en vej, som var banet ved den daglige march af mange fødder. –

Så gik det videre i tavshed. Han søgte at holde sig på sin plads, men vejen var for smal, og han måtte idelig ud på marken, hvor den pløjede jord lagde sig i tykke klumper om hans støvler, limede sig fast og gjorde det tungt og svært at gå. Enhver gik nu, som han ville, og kompagnichefen foran med en stok i hånden.

Er det nu soldatermæssigt? tænkte Felix; han går jo som en forvalter med en flok arbejdere. Han havde aldrig set en forvalter, men tænkte sig sådan en bred skikkelse med en egekæp i hånden. Er vi der mon ikke snart? tænkte han og havde stor lyst til at stå stille og skrabe den fede dynd af støvlerne. Endelig så de noget, der lignede et hus. Det var pikethytten, som dukkede frem i tågen: Et langt bræddetag stod på jorden; det så ud, som om man var gået bort med huset og havde ladet taget blive stående med gavlen ud i den retning, hvor fjenden var.

Kompagniet gjorde holdt. En del soldater gik op og ned foran hytten med hænderne i bukselommerne, andre stod og trippede med fødderne for at holde dem varme. Geværerne stod i pyramider ved siden af hytten. Kompagnichefen ville gå ind, men i det samme blev døren åbnet, og en høj officer med et langt skæg kom frem i åbningen. "Næ, hvad fanden, er det Dem! Så kan vi snart blive færdige. Jeg har haft et satans vrøvl i nat med majoren" – og så snakkede de videre. Piketmandskabet havde nærmet sig og stod og talte med folkene i kompagniet.

"Har I set no'et te' fjenden?" spurgte en af disse.

"Næ," blev der svaret, "der æ' sgu slet ingen, men der æ' en patrulje ovre i Erritsø."

"Kommandersergent Kristiansen og løjtnant Sander!" råbte kompagnichefen. "Vil De tage feltvagterne, så løser tredje og fjerde deling af i aften!"

Lidt efter marcherede kommandersergenten af med sin deling. Felix var kommet til at fryse ved at stå stille. Nå, nu gik det da ud mod de yderste forposter!

Kommandersergenten gik foran. "Til højre, til højre," sagde han, idet han pegede fremad og hen i den retning. Hvorfor kommanderer han da ikke "højre sving!" tænkte Felix. De kommanderer jo slet ikke, det er jo slet ikke, som om det var soldater.

"Nå, vil De så være vedet eller føre posterne op?" spurgte sergenten ham, "premierløjtnanten har ikke givet nogen ordre, så De kan godt blive fri."

"De ved jo nok, at det er meningen, jeg skal gøre tjeneste som menig."

"Nå, som De vil," og de traskede videre. Tågen hævede sig mere og mere, men egnen fik ikke noget lysteligere udseende. Flade, brede, side marker; langt nede til venstre imod syd, i en dyb dal, sås oversvømmelsens grå strømme, til højre så man kun tågen, som trak ad den kant, men ret udfor hævede terrænet sig i en bovnende banke og dannede en smuk, bølgende, lysegrå linje, der tegnede sig ganske svagt på baggrund af skovene og bakkerne langt borte. Der ude lå Vejlby og Igum. Felix kendte navnene fra Fredericiaslaget.

Feltvagthytten var et sammentømret halvtag, hvis åbne side vendte ud imod fjenden. Feltvagtkommandøren, en lille, forfrossen, tyndskægget løjtnant, stod og så ind imod afløsningen, da denne kom.

"Nå," sagde han gnavent til kommandersergenten, "det var godt, De kom, lad os nu få den afløsning til at gå lidt villigt." Kommandersergenten inddelte sine folk, gav kommandoen til korporalen og ville selv gå med første afløsning.

"Hvor vil De hen?" sagde løjtnanten irriteret og gik hen til ham – på hans forfrosne næse hang der en lille klar dråbe, der hele tiden truede med at falde – "er De da ikke delingsføreren eller kommer der måske en anden?"

"Nej, men jeg vil helst selv ud for at se vedetternes stilling."

"Å, hva' fa'en," svarede han og vendte ham ryggen.

Kommandersergenten gik med en halv snes mand af første afløsning, blandt hvilke Felix befandt sig.

"Nå, aspirant, det *skal* altså være?" Felix havde begyndt at tabe lysten. Han havde tænkt sig det at stå i den yderste forpostlinje, ansigt til ansigt med fjenden, som noget stort og opløftende. Med bøssen i den stærke arm skulle han holde vagt imod Danmarks fjender, våge og vogte, mens kammeraterne sov, og med heltemod modtage hans første angreb! Men det, han nu så, dæmpede hans iver. De slæbte sig over jordtunge marker, han frøs om næsen, og fingerspidserne sved af kulde i den våde morgenstund. Det så heller ikke så farligt ud, og han var allerede træt og søvnig. Men han svarede som før, at han ville have sin post. "Ja, når De har lyst, så værsgo." Underofficerens svar sårede ham, for det viste ham, hvor lidt man trængte til ham, at det var ligegyldigt, om han var med eller ikke, og han forstod, de syntes, det var dumt af ham, at han ikke, da han kunne, blev i god ro inde i den lune barak.

"Der æ' kæden," hørte han en af folkene sige, og han så to mørke skikkelser foran sig i tågen.

"Holdt! Afløsning frem! Aspiranten og 41." Felix og fløjmanden afløste de to vedetter. Det var to små folk af en anden bataljon, krumryggede af nattekulde og nattevågen. Duggen hang i små dråber i deres skæg og sad i tætte perler i fnuggen på de grove kapper.

Endskønt de længtes efter at komme af sted, gav de dog med stor omstændelighed en lang oplysning om den foranliggende egn. "Der henne går vejen til Vejlby, og den gård der ude hedder Anelyst, underkorporalen så i går eftermiddags en patrulje der henne a', – men gården der ovre – det er mod nord – den ved a ikke hvad hedder; der nede bag ved har vi Stallerup by og en anden en, men a kan ikke se noget til husene, om også det ikke er tåge."

"Er det post nr. 1?"

"Ja vel, hr. skersant, henne ved diget står den næste."

"Det er godt. Har I set noget til fjenden?"

"Ikke en bitte, hr. skersant – ja det vil sige, underkorporalen så ham i går, men det var nok ikke mer end som en visiteringspatrulje."

"Det er godt. – Træd ind!" og af sted gik afløsningen.

Nu stod han da dér i de yderste forposter, ansigt til ansigt med fjenden, som intet skilte ham fra, men som han heller ikke så noget til. Han tog geværet i armen, således som han havde lært det ovre i København, stillede sig rank og flot med ansigtet ud i den retning, hvor fjenden var, og stirrede derud med opmærksomme øjne og spændte miner. Ingen fjende skulle uset nærme sig hans post, det følte han – og hvis han pludselig så en østriger komme krybende i tågen som en slange, så havde han lært, hvad det ville sige – så ville man søge at overrumple

hans post. Østrigeren ville pludselig springe ind på ham, slå geværet af hans hånd, gribe ham i struben, så han ikke kunne skrige, bore sin kniv i hans hjerte, og mens en anden lige så snedig fjende gjorde det af med hans kammerat, den store fløjmand, ville pludselig mange, mange fjendtlige soldater vrimle frem, styrte ind imod feltvagten og slå denne tilbage på pikettet, alt ville blive forvirring og fæstningen måske overrumplet. – Nej, nej, nej, han vidste, hvad han skulle gøre, en mistænkelig lyd i tågen – den mindste bevægelse af noget ukendt inden for 50 skridt – så ville han råbe an, og fik han intet svar, da et skud fra sin trofaste ven, den store tapriffel, som tyngede ham så hårdt i armen, og hele kæden, feltvagten, pikettet, alt ville være parat. Han vidste, hvad det gjaldt. En stolt følelse af det store ansvar blussede op i ham, og en tryg følelse af, at han ikke var alene om dette ansvar – han vendte sig om for at sige et par ord til sin kammerat, men han sank næsten i knæ af forbavselse.

Den store fløjmand havde ganske roligt lagt geværet ned foran sig, knappet kappen op, og ud af brødposen taget et stort strikket tørklæde, som han med sindsro viklede om sin hals, og knappede nu omhyggeligt kappen sammen om sig igen. Så tog han en tyk humpel rugbrød frem af posen og en lille stump flæskefedt, der sad på et stykke svær. Da han mærkede, at den anden så på ham, sagde han: "Ska' De it' ha' en bi' brø', hr. asperant?"

"Men er De gal, menneske, kalder De det at stå som vedet?"

"Jæ' æ' b'e'en sulten a' den lange maseren," svarede han roligt, skar lidt flæsk af med tollekniven og tog sig en stor bid brød dertil.

"Ja, men fjenden – når nu østrigerne kommer?"

"Å, han kommer fa'en itt, nu da tågen æ ta'en po å lett', næ gu' om han gør. – Men," tilføjede han efter en lille pause, i hvilken han spiste videre, "æ' De bang' for han, så pas på han, jæ a' stras færig."

Felix vendte sig fra ham i den dybeste indignation. Var det den samvittighedsfuldhed og pålidelighed, hvorfor den danske soldat var så berømt? Men lad ham først blive færdig, så skal jeg sige ham min mening, eller nej – det er min pligt at melde ham, og i den straf, den hårde straf, som må ramme ham, da han har brudt sine pligter på posten, vil de andre få en advarsel, der måske vil føre dem tilbage til deres pligt. Og premierløjtnanten, som troede denne mand så godt. Da han satte mig på kompagniets højre fløj, sagde han jo: så får de en solid og dygtig rodekammerat i vor højre fløjmand! Nu skal jeg nok lukke deres øjne op alle sammen.

"Ska'tte være en bitte snaps, asperant?" lød fløjmandens stemme ganske blidt bag ved ham. Han vendte sig ikke, gjorde kun en afværgende bevægelse med skulderen og stod støt og så ud i landskabet, ud på den svindende tåge, som gled langsomt hen helt nede ved jorden i tynde slør, der spredte sig mere og mere.

Fløjmanden var imidlertid blevet færdig med sit lille måltid og stod nu ved siden af Felix. Denne var vred og talte ikke til ham.

"Æ' De fra Køvenhavn a'?" spurgte fløjmanden.

"De må ikke tale så højt på posten."

"Hvorfor itte?"

"Det må De jo have lært på skolen. Fjenden kan høre os."

"Så må han s'gu ha' lange øren," sagde fløjmanden.

"Han er måske nærmere, end De tror. Hans patruljer har måske listet sig ind på os, dækket af tågen."

"Næ gu' har de ej. Hva' sku' de her? Han ve' s'gu godt, hvor vi stoer, å han sæl æ' langt ovre ve' åen."

"Man er aldrig sikker lige over for fjenden."

"Næ' der æ' nok no'en, som itt' er'et."

"Hvad mener De med det?" – Da fløjmanden ikke svarede ham, begyndte Felix et langt foredrag om vedettens pligter, idet han udpakkede al den felttjenestevisdom, som han havde inde.

"Javel, javel," svarede fløjmanden en gang imellem.

"Jamen, det vil jeg sige Dem, at det er min pligt at melde til vore foresatte, hvorledes De bærer Dem ad, og spiser og drikker på posten!" tilføjede Felix i høj grad irriteret.

"De må inte tale så højt på posten," svarede den anden med et smørret smil.

Aspiranten tav. Der er intet udkomme med de folk, tænkte han, sløve som de er, rimeligvis af den trættende og strenge tjeneste. Det er måske synd at være for hård imod dem. Han skuttede sig af kulde og følte sig træt og mat, især i knæene.

Ingen af dem sagde noget, der var ganske stille omkring dem. Kun nogle krager skreg ind imellem ude på markerne. Tågen var steget til vejrs og lå i et tæt, gråt dække oppe i luften. De kunne nu se langt ud over egnen, men de så kun mark ved mark, pløjede sorte agre, grågrønt vissent brakland, og længere ude tobaksjorderne med de lange stilke, som stod bøjede og brækkede langt fra hinanden.

"Har De været på post her før?" spurgte Felix til sidst.

"Næj, vi har væ't ude i den befæstede lejr, å vi ha' væ't nere foran oversvømmelsen før bombardemangen, men hær æ' mæjet bæ'er. Men dæ' æ' nu allesammens inte no'et, næj nere ve' reteraden fra Danneverke og Sangelmark, ja gu' bevar os vel, sikken re'lighed," og han fortabte sig nu i en lang ensformig beretning. "Holdt, hvem der!" brølede han pludselig og slog med et vældigt klask geværet ned i den venstre hånd, så at Felix forskrækket fo'r sammen.

"Hvad er'et?" råbte han.

"Visiteringspatrulje," svarede en dyb stemme, og to mænd kom hen imod dem fra venstre.

"Passér," sagde fløjmanden.

"Er der noget nyt?" spurgte den ene af mændene.

"Næ' gu' om der æ'," svarede fløjmanden.

Den pludselige anråbning i den store stilhed havde skræmmet Felix op, men han fik nu en lettende og fornøjet følelse af, at alt var i orden og ro. Folkene talte så lystigt og trygt med hinanden, der var jo i virkeligheden heller intet at passe på, alt var jo stille og fredeligt. Han tog geværet ved foden og lyttede atter til fløjmandens fortælling om kompagniets affære under tilbagetoget, og han så med beundring op på den store karl, der havde oplevet så meget, og dog talte derom, som om det intet var. Han overvældede ham i begyndelsen med spørgsmål, men efterhånden gled de over i en rolig samtale; og da fløjmanden så, at han frøs, bød han ham en snaps af sin lille blå lærke, Felix drak, og fra nu af var de venner.

"De sku' røre lidt på Dem, asperant, soldaten ska' itt' stå stille på vedetten. – Ja ser De," sagde han, da Felix gik op og ned foran ham, "man læ'er så mæjet slu'er inge på skolen, å man har

sit slid mæ a glemm' dæ' alsammens. Ded ka' nu vær' så møjet godt mæ' al den teori man foer, men dæ' sla'er s'gu'nte te' i verkelighe'en. Men dæ' forstuer se', rekler a reklementer ska' der s'gu te' men dæ' æ' nu mer for offesererne å underoffesererne. Dæ' æ' li'egodt vist, a' de offeserer, som har våt menige soldater, æ' s'gu itt' mæ' de voueste, næj så min salighed æ' de ej, å de goer itt' etter bøjerne."

Felix søgte sagtmodigt at hævde teoriens betydning, men fløjmanden ville ikke give sig, og de diskuterede i en lavmælt tone med stor ivrighed, indtil de hørte skridt bagved.

"Ded æ' afløsningen," sagde fløjmanden.

"Hvad, allerede," sagde Felix. Tiden var fløjet for ham. Med stor selvfølelse instruerede han de nye vedetter og gav dem, trods fløjmandens ord, alle de gode regler, som han havde bevaret i sin erindring fra sin lærebog.

"Ja, det er godt nok alt sammen, men har I set noget til fjenden?" spurgte underkorporalen.

"Itt' en skimlet lus engang," sagde fløjmanden.

"Så har du nok ikke set din skjorte efter, fløjmand," lo underkorporalen. "Træd ind," og de trådte ind og marcherede af sted for at afløse de andre poster.

Felix var træt og sulten. Han længtes efter at komme ind i feltvagten, men afløsningen tog tid.

"Næj se, der ligger en bomme," sagde en af folkene og sparkede til en granatstump.

"Lad mig se," sagde Felix og sprang til, "ha, ha, fjenden er altså ikke nået ind i byen med hvert skud."

"Det er en af vore egne," sagde underkorporalen, "vi skød meget for kort."

"En af vore egne," sagde han skuffet og smed den tunge jernklump.

Endelig nåede de da ind til feltvagten i bræddeskuret og satte geværerne sammen. Folkene lå i en uordentlig klynge op ad hinanden. De fleste sov, to sad henne ved en stolpe og spillede med nogle smudsige, fugtige kort på et tornyster. De afløste folk gav sig straks til at spise, og Felix gik hen til sergenten, som havde sin plads i den ene ende af skuret, der var adskilt fra folkene ved et par brædder, ligesom en bås i en stald. Han fik sin mad frem, og sergenten sad og så på ham og røg af sin pibe.

Dagen gik langsomt og trevent. De lå og dovnede på den smule halm, der fandtes, og dette var så opslidt og trampet itu, at det ikke gav noget leje. Det var fuldt af utøj og snavs, så at Felix under andre omstændigheder ville have skyet det som en københavnsk flyttedagsbunke, nu samlede han det omhyggelig sammen under sig, ja endog et enkelt strå samlede han op.

Herregud, er det feltliv? tænkte han. Er det det raske krigerlevned, som jeg havde håbet på? Vi har det jo værre end ladegårdslemmer. Når vi endda blot så noget til fjenden. Hvor det er dumt og kedeligt og utåleligt. Træt og søvnig, som han var, hørte han næppe, hvad sergenten talte om, men ordet "våbenhvile" lød hen til ham, og han rejste sig halvt op. "Hvad taler De om våbenhvile?" spurgte han.

"Ja der snakkes nok i aviserne om det. Har De ikke hørt noget hos officererne?"

"Ikke et ord," svarede han og lagde sig ned igen. Tænk våbenhvile! Hvis der nu blev fred, uden at han havde været med til noget som helst, det var dog skrækkeligt! Og han faldt hen i en lang, lang slummer.

Tillokkelsen ved at stå som vedet tabte sig snart i løbet af den lange dag, og når han kom ind til feltvagten fra en sådan tur, hvor han havde stået og frosset og set ud over markerne og hørt på kragernes skrig og en tidlig lærkes ensomme syngen, kastede han sig ned på halmen, passiarede med sergenten og hørte på folkene.

Da det blev mørkt, og kun en lygtes sløve skær lyste inde hos dem, sagde en mand i klyngen: "Ska' vi itt' ha'e en histårie? Pless, ka' du itt' fåtæl?"

Pless var kompagniets lystige fætter og havde meget at sige imellem folkene; dels var han københavner, hvilket blev betragtet som noget fint, dels var han skomager og kunne hjælpe dem med deres fodtøj og ikke alene, når det stak ham, lappe deres støvler, pløkke en ny sål i en hast eller give den gamle et stød, men han havde ufejlbare råd for alle onder og sygdomme, især for ømme og hudløse fødder. Den lille skomager med de små skælmske øjne og den tandløse mund, der var bred som en skruptudses flab, havde altid tusinde løjer for, og når Pless var i humør, lo hele kompagniet.

"Ka' do' itt' savtens fåtæl' en histårie, skoma'er," vedblev de at sige.

"Dæ' ka' je' vel nok," sagde skomageren, "men ska' dæ' være et æventyr eller en løgnehistorie?"

"Ja dæ' ve' a' itt', hwa' æ' æ forskæl?"

"Ja se et æventyr, dæ' æ' sådan mæ' fortryllelse å' de dele, forstoer I, men en løgnehistorie, dæ' æ' no'et, som godt ka' være sandt, men æ' løgn."

"Ja la' vos fo sådan jæn."

"Der var engang en mand," begyndte Pless at fortælle, "ja om det var en mand eller en kone er nu ikke godt at sige, men det er nu lige meget, for hun kreperede, og da hun mærkede, hun sku' te'et, så sa'e hun til sine sønner: Det er skidt med det hele, sa' hun, for nu kniber jeg sammen, og I har vel ikke tøjet i orden, så at I kan følge mig til jorden. Nej, sa'e de, det er rent sløjt med de dele, for vi har kun ét par bukser alle tolv. Der var nemlig tolv sønner, skal jeg si'e os."

"Dæ' var en farlig hovn," sagde en soldat.

"Å," sagde en anden, "den forrige præst i Gunnerød havde dog enogtyve, men de sytten va' da re'nok osse pi'ebørn."

"Nå," vedblev skomageren, "da hun så var væk, forstoer I, så talte de billigvis om, hvad de skulle ta'e sig til; for noget at leve af måtte de jo ha', forstoer I. Det var nu rent galt, at de kun havde et par bukser, for så kunne jo kun en af dem gå på arbejde ad gangen, forstoer I. Nå, så blev de da ens om, at den ene skulle tage bukserne på og gå ud og tjene noget ved teglværket og så skaffe bukser til de andre. Så trak de numer, og det blev den yngste, som skulle af sted. – Å, la' me' ligge, sa'e han henne i sengen. – Nej, du ska' af sted; Kresjan, herut med dig. Nå, så måtte han da te'et. Det var nu en myrderlig grinagtig fyr, var den Kresjan. – Nå, det er vel godt for no'et, sa'e han, og så gik han. Men han havde nu ikke lyst til at gå til teglværket, men gik lige ind til byen, der måtte da være noget at tjene, syntes han. – Nå, og så kom han da ind til byen, og der var et farligt spektakel med revu og defelering og lys i alle vindever. Så går han ned i en beværtning og si'er: Hør, si'er han, gi' mig en dram og en drip mælk, si'er han. – Væ's'go', si'er manden. – Hør, si'er Kresjan, hvad er det foret grueligt mudder her i byen? – Nåda, si'er

manden, har du ikke væ't henne på Gammeltorv? – Gu' om jeg har, sier Kresjan, er der noget, der pusler? – ih, Gud bevares, siger manden; kongen og prinsessen sidder på tronen, ævlerne springer, og hele torvet er med gulvtæppe på, og så får alle folk lige så meget flæskesteg med rødkål, som de gider ha'. – Det er vel løgn, si'er Kresjan. – Gu' om dæ' æ', si'er manden, og så gik Kresjan. –

Men det var sgu ganske pålideligt, for der var en farlig stads. Henne ved råderdomhuset sad kongen på en trone med prinsessen, og alle folk stod rundtenom på fortovet og råbte hurra for dem, forstoer I, og så var hele torvet iklædt med rødt klæde, forstoer I, som ingen måtte gå på, undtagen alle kammerråderne og kammerjunkerne, ja det forstoer sig, også Monrad og krigministeren og de andre folk, som havde noget at sige.

Undskyld, Deres Velærværdighed, si'er han så til en skaldet unge af en blikkenslagerdreng, kan du inte vise mig prins Ferdinand? – Gu' om jeg kan, si'er drengen, for han er jo sygemeldt. – Ja så er der jo ikke noget ved det hele, si'er Kresjan, for ham kender jeg fra tjenesten, da han var min løjtnant på skolen. – Hvad beha'er, si'er drengen, ikke noget ved det hele, hvad kalder De da prinsessen? – Ja hun er fanden lyne mig go', si'er Kresjan." –

"Det er farligt, så du bander," afbrød en soldat ham; han var dugmager og hørte til en eller anden religiøs sekt. "Tænk på dit timelige og evige vel, lille skoma'er."

"Å sludder, det er jo ikke mig, det er jo Kresjan, forstoer I. – Nå, siger blikkenslageren, der kan De selv se og så om lidt får vi gratis flæskesteg uden betaling; men først skal alle mand ha' lov

til at ta' sig et stykke af det røde klæde. – Det var som syv satan, si'er Kresjan, der er jo buksetøj til os allesammen. – Pas nu på, nu fanger vi an, si'er drengen. Og sikken komedie der nu blev a'. En, to, tre løb alle de mange mennesker ind og stredes og sledes om at få et stykke af det røde tøj, de skreg og de hvinede, og de sled og de drog; når en havde fået en lang las, så faldt de andre over ham og rev det fra ham. Det var li'esom henne ved makketutten, når vi ikke har set ham i et par dage, forstoer I. Kongen sad selv og lo, så hans mave rystede, men prinsessen sad og gloede som en degn under prækenen. Nå – Kresjan han smed sig ind over alle de andre og fik et ordentligt greb i tøjet, og så rullede han sig rundt, og på samme tid rullede han mere og mere tøj omkring sig imellem benene på de andre, for stærk var han. Til sidst havde han rullet en stor bunke op omkring sig og lå ganske stille, forstoer I, men så kom der nogen løbende og råbte: Her ligger en stor rulle og så rullede de ham op igen i en meget hurtigere fart, og til sidst så trillede han uden nogen verdens ting lige hen under kongens trone! – Hurra! råbte alle drengene, der var en mand i rullen, og kongen, han slog sig på knæerne og grinte og harkede, så kammerråderne måtte dunke ham i ryggen.– Det var en fandens fyr, sagde kongen, da han fik mælet, og så kørte han hjem. – Nå, men Kresjan var ganske tommelomsk og stod nu der på de bare brosten med en lille rød las i næven, der ikke var stor nok til en bukseklap, og alle folk var henne og slås om flæskestegen. Men Kresjan havde tabt appetiten, forstoer I, og så siger han til en politibetjent: hør, siger han, sku De inte kunne sige mig, hvor prins Ferdinand bor? Jo, si'er han, der og der, og sådan og sådan. Og så gik han sporenstregs op til prins Ferdinands slot. Ankommen dér satte

han tøflerne fra sig og snød sin næse, og så bankede han på den reglementerede måde, som han havde lært af våbenmesteren på brandstuen. Kom ind, si'er prins Ferdinand, og da han kom ind, så sidder han og drikker gammelvin sammen med en general – det kan nok være, at det var den lille Wilster, men det kan jeg nu ikke sige bestemt. Og så si'er han – gør Kresjan – goddag, hr. løjtnant, si'er han, hvordan har Deres Excellents det? – Det var nu en ren himmelhund, var Kresjan, til sådan at belægge sine ord. – Hvad satan, er det dig 57, si'er prins Ferdinand, for de kendte nu hinanden fra tjenesten a', værsgo og sid ned. – Gu' er det mig, Deres Velædelhed, men det er nok skidt med kadaveret? – Ja, si'er prins Ferdinand, jeg er kvartersyg og kan ikke være med til revuen og det hele, for jeg har sådan en gruelig fodsved, og så har jeg en gevaltig knyster på min venstre lilletå. – Det er generende, når man skal marsere, si'er så generalen, og gør stram honnør med hånden til huen. – Det er vel godt for no'et, si'er Kresjan. – Vil du ha' et glas gammel franskvin og en segar, Kresjan? – Tak den som byder, og så satte han sig ned og stak radekoppen an. Det var nu en rigtig havaneser, forstoer I, og ikke sådan noget møgcuba, som gror her på marken. Og så sad de og dampede og sa' ikke no'et. Så til sidst si'er Kresjan, hør, sier han, det var ellers en spendabel fest var det, og prinsessen var min salighed hel nydelig. – Næ, si'er prins Ferdinand, hun er mig for klejn. – Hvad er hun, si'er Kresjan, hun kunne s'gu godt komme i anden deling. – Men så skrupgrinede de to andre, og general Wilster gjorde stiv honnør og klappede ham på skulderen. Næ, si'er prins Ferdinand, jeg mener sådan i ho'det, hun er så myrderlig tvær, er hun. – Det er vel godt for no'et, si'er Kresjan. Hør, si'er han så, kan I ikke få

nogen helsen for Deres Velbårenheds dårligdom? – Næ, si'er han, der er ikke noget at gøre, og det er en ren kedsommelighed, især hvis krigen går an. – Å, si'er Kresjan, det er vel godt for no'et – lad bare mig se på pusselankerne. – Og så tog han fat på at hive støvlerne af ham, det var nu nysselige støvler, forstoer I, og reelt arbe'de, tyk, brabansk læ'er til sålerne og skafterne – nå da, fineste semslæ'er hele vejen, og så sad de som de var støbt – han halede og halede, men fast sad de sgu. Hvad er det for en avekat, der syer for Deres Højædelhed? si'er han, å general, kom og ta' et snuptag, så er De en knup –"

"Tredje afløsning, træd an!" lød underkorporalens stemme.

"Ja så må De sgu hale fort, til jeg kommer igen," sagde Pless, idet han rejste sig. –

Næste morgen, da Felix vågnede, var vejret lige gråt og mørkt, folkene sov eller gik trampende op og ned med hænderne i lommen, kraven om ørene og den lille pibe i munden. I nogen afstand stod den hellige dugmager og sang med en brægende stemme og i langtrukne toner sine gamle salmer:

Når du hjertet besøger fri,
Da skinner sandhed derudi,
Udfar verdslig forfængelighed,
Indgår brændendes kærlighed.

Han trak den sidste stavelse langt, langt ud, så at en af folkene blev stående stille og så hen på ham. "Dæ' var e' langg jen, dukma'er, ka' der vær' månge vers a' den slavs?" Men dugmageren sang videre uden at svare:

Mit sind står altid efter dig,
O Jesu min, kom vist til mig,
Når vil du dog gøre mig glad?
Mæt mig med dig, det er min mad.

Da den anden så blev ved at stå og se på ham, sagde han blidt: "Der æ' 48, lille Karup, men jæ' ta'er kuns de bedst':

Vilje til dig hver tid og sted
Gør mig så syg, jeg finder ded
Jesus, som honnings søde lugt,
Og altid livets bedste frugt."

3

Et par dage efter var Felix atter ude på feltvagten. Hans deling var på piket, men han var fulgt med Sander, som i den sidste tid havde sluttet sig meget til ham, fordi han trængte til en fortrolig. Den unge teolog var altid i fyr og flamme for fædrelandet, og hans glødende had til tyskerne og hans lyst til kampen imod dem fandt en dyb og klangfuld sangbund i den lille Felix' bryst. Mere fremmed, men ikke mindre tillokkende lød det for hans øre, når Sander i høje toner priste sin brud. I brede grundtvigianske udtryk fortalte han da om hende, der var så fager som Freya og lys som dagen, og når Felix så ham sidde i halmen og med glødende begejstring i de mørke øjne og det blege ansigt tale med urokkelig bestemthed om sin plan at rejse til hende en af dagene for at gifte sig, så misundte han ham denne kærlighed og dette had og længtes efter at føle noget lignende.

Fra den tidlige morgen havde han siddet ude hos ham, da der kom bud til ham fra kompagnichefen om at komme ind til pikettet og spise til middag. Han sprang da glad op, for han frøs og begyndte at blive træt og sulten. Pikethytten var lun og tæt; der var døre og vinduer i gavlene, bræddegulv og kakkelovn, mad og varme; han havde kigget derind om morgenen. Blot der nu ikke er for mange officerer, tænkte han; for han så stadig med stor respekt op til disse, især til linjeofficererne, som forekom ham mere overlegne.

Straks da han trådte ind, kunne han intet skelne, da der var en stærk og tyk os af tørverøg, tobaksrøg og mad. Halvdelen af hytten var på langs opfyldt med frisk halm, og omtrent midt i

den stod et par lange borde, nogle træbænke og stole uden ryg. Da han blev stående og så sig om, opdagede han lige for sig kompagnichefen, som lå i halmen ved kakkelovnen. "Goddag, lille ven," sagde han, "nå, hvordan går det derude, fryser De?"

"Nej, ikke videre, men der er så lidt halm."

"Så må vi se at få noget derud, Høyer, inden natten."

"Ja, hvor skal vi få det fra?" svarede denne, som sad med begge armene på knæene og røg af sin pibe.

"Det må vi tale med bataljonen om. – Ja, vi har rigtignok spist, maden står der henne, men nu er den måske kold," og han vendte sig fra den unge mand for ivrigt at diskutere med Høyer om at skaffe halm.

Felix gik hen til bordet i den anden ende af barakken, hvor der stod en suppeterrin og tallerkener, som der var spist af. Nærmest vinduet sad tre officerer og spillede whist. Kaptajn Knudsen, som han havde truffet før hos kompagnichefen, var i færd med at give kort, han så ikke op og gengældte ikke hans hilsen. Den ene af hans medspillere – løjtnant v. Kaden – sad med begge hænderne i sine kappelommer og så forfrossen ud. Han var høj og mager, og trods den slidte kappe og den gamle hue var der noget vist elegant udbredt over ham; et langt tyndt overskæg hang ham ned over munden, resten af ansigtet så noget urent ud på grund af det stubbede skæg, som i mange dage ikke havde været raget. "Goddag, hr. krigsmand," sagde han, da aspiranten hilste, og fulgte ham med sine små, stikkende øjne. Den tredje af de spillende rejste sig næsten helt op for at besvare den unge mands honnør; det var en svensk officer, en vældig svær og høj løjtnant med et stort bart ansigt. Idet han satte sig, sagde han til sin makker: "Hva' är det för en

pojke?" Felix hørte ikke, hvad den anden svarede, men de lo begge to. Kaptajnen, der var færdig med at give kort, afbrød dem og sagde til svenskeren: "De er i forhånden, hr. løjtnant."

"Ja så, förlåt," og spillet forsattes i tavshed.

Felix følte sig sært forlegen; han øste op i en af de brugte tallerkener og spiste med god appetit, skønt ærterne var blevet kolde og tykke. Mens han spiste, studerede han på, hvad han skulle gøre, når han var færdig. Han kunne da ikke sådan uden videre strække sig hen i den gode halm. Men når han nu var færdig og måtte rejse sig, hvad så? Gå sin vej? Der var så koldt ude hos Sander.

Da de tre var færdige med deres robber, og svenskeren gav kort, kom v. Kaden hen og gav sig i lag med en lille spritkedel, der stod tæt ved Felix.

"Hvad siger Deres københavner-mave til det sprøjt? Kan De smage, at runkedoren har kommet kanel i ærterne?"

"Å, når man er sulten, så –"

"Nå, ja, velbekomme," sagde han. "Har De noget nyt fra København? – Hvad siger pigebørnene til, at De er rejst? – Det er altså dog sandt, kan jeg se på Dem, at alle hårskærere og hundeklippere i hele København er indkaldt – ja nu kommer jeg."

"Ja, vil De spille eller sludre, så sig bare til," sagde kaptajnen.

"Død og pine, jeg har jo forhånden – en lille pique, op til den stærke. Sikke kort De har, kaptajn."

Felix begyndte at hade den drillevorne løjtnant. Da han var færdig, satte han med stor langsomhed alt til rette, da han ikke vidste, hvor han skulle gøre af sig selv; men heldigvis kaldte kompagnichefen på ham og indbød ham til at tage plads i

halmen. Felix lå og nød varmen. Han var mæt og varm, og livet fik derved et mere lyst anstrøg. Det var dog ganske rask, dette liv, alligevel! Hvor han var ondskabsfuld, den linjeofficer, og dog kunne han ikke lade være at beundre hans flotte, drillende væsen. Høyer sad tavs og røg og lod som sædvanlig røgen langsomt bølge op gennem overskægget om sin lille næse. En gang imellem lod han en tør bemærkning med et halvt humoristisk udtryk, falde, men det var mest kompagnichefen, der førte samtalen, som udelukkende drejede sig om kompagniet og dets anliggender. Til sidst var det, ligesom de talte langt borte fra ham, længere og længere, så han ikke kunne skelne ordene – og så sov han.

Da han vågnede, så han sig forvirret omkring. Det var mørkt; der stod kun et par lygter omkring på bordene og nogle flasker med lys i halsen. Kompagnichefen lå ved siden af ham og sov. Høyer var der ikke, den store kaptajn heller ikke, v. Kaden og den svenske officer sad henne ved spritlampen og snakkede sammen. De havde nogle kopper foran sig, hvoraf de drak.

Han sprang hurtigt ud af halmen.

"Halløj, hvad er det?" sagde v. Kaden, "ligger De der? Ja, jeg så nok, at man havde travlt med at dække skødebarnet til. Har De ligget der siden i går aftes – så bliv De bare liggende."

Felix tog uret op. Han troede, det var midt om natten, men så nu, at klokken var fem om morgenen.

"Hvor er løjtnant Høyer?" spurgte han.

"Ude ved feltvagterne."

Felix følte sig både flov over at have sovet så længe og vred, fordi de ikke havde vækket ham – så lidt brug havde de altså for ham! Han gjorde sig færdig til at komme af sted.

"Hvorhen?" spurgte v. Kaden.

"Ud til feltvagterne."

"O hellige uskyldighed, hvad vil De der? Det er et herrens vejr, og regnen styrter ned. Bliv De bare liggende," men da Felix tog sit gevær, tilføjede han: "Nå så kom da og få Dem en lille vækker."

"Tak, jeg vil gerne skynde mig."

"Å snak – kom nu her."

Han drak i et par slurke den lunkne kaffe, hvoraf halvdelen var rom, takkede hostende, rettede sig og gik hastig ud, idet han hørte svenskeren sige:

"En utomordentlig vacker gosse," og den anden svare:

"Ja, jeg er allerede helt væk i hans søster, hvis han da har en."

Han tumlede ud i mørket. Det var blikstille vejr, næsten lunt, men regnen skyllede ned med en sagte, prikkende lyd.

Han så ind imod fæstningen, hvis volde allerede begyndte at tegne sig tydeligt på den østlige himmel, hvor en lysning skimtede frem gennem regnen og betegnede, at dagen snart kom. Så gik han ud imod feltvagterne for at finde Høyer. Vejen var blød og smattet, fødderne gled i det dybe ler, og han gik derfor ind på markerne, men tabte derved lidt efter det rigtige spor og mærkede snart, at han næppe var på ret vej. Vandet blev hængende i hans store hår og dryppede ned under kappekraven, og kort efter løb der ligesom en stråle ned ad hans hals og gled isnende videre ned ad hans varme ryg. Kappen blev tung af væde, og trods den kølige regn blev han varm og gennemsvedt af den hurtige gang. Han gik og gik.

Nu måtte han snart være der ude; eller var han gået fejl?

Han stod stille og så sig om. Regnen faldt med små, knaldende dryp på hans hue. Måske var han gået imellem feltvagterne og var på vejen ud til vedetterne; for gennem kæden kunne han da vel ikke være kommet? Så gik han jo lige over til fjendens forposter!

Hvad skulle han gøre? Ja, han skulle orientere sig, vidste han nok, men stjerner var der ikke, og kompasset havde han i sit tornyster, som lå inde i hytten.

Han gik atter til, og hans fantasi legede atter sit spil med alle mulige forestillinger og ideer. Han tænkte allerede på at vende om, men standsede pludselig, da han hørte stemmer. Det var en patrulje. "Holdt – hvem der!" lød det i mørket. Han fik nu rigtig besked og var snart ved feltvagten, hvor Høyer stod og snakkede med en underofficer. Han ytrede ingen forbavselse ved at se Felix komme, men sagde ganske tørt:

"Nu skal morgenpatruljerne ud for at rekognoscere, vil De med?" og da han med stor glæde gik ind derpå, vedblev Høyer:

"De skal blot gå lige ud og være tilbage klokken halv syv. De kan føre Larsens patrulje, ja Larsen kan selv gå med."

Patruljemandskaberne var i færd med at gøre sig færdige, nogle gabede højt, andre mumlede noget om det stygge vejr og gjorde et kast med kroppen, for at tornystret kunne komme til at sidde rigtigt. De fleste så geværerne efter og satte nye fænghætter på pistonen. Lidt efter afmarcherede patruljerne; Felix og underkorporal Larsen gik foran den ene. Det begyndte at blive helt lyst.

Da de havde passeret vedetkæden, sendte de en mand forud. "Det er bedst, jeg går med," sagde underkorporalen. Det var en

københavnsk håndværker, en køn fyr med et frejdigt ansigt, en rigtig rask soldat at se på.

Så langt havde Felix aldrig før været ude imod fjenden, og han betragtede nu med nysgerrighed de marker, han som vedet havde stået og stirret ud imod. Hvad var der mon bag den bakke der henne, hvor Larsen nu lå? Han løb derop. Der var intet at se, og de gik så ud til et lille ensomt hus, som lå nogle hundrede alen længere fremme i en lavning. De lod den ene mand, det var Pless, skomageren, liste sig i forvejen, og da han havde nået huset og vinkede ad dem, fulgte de efter. Det var nu blevet helt lyst, men det regnede uophørligt. Felix var i høj grad optaget af sit hverv, Larsen ikke mindre, og selv skomageren og den anden soldat, en lille håndfast jyde, lod til at finde adspredelse i det hele. Huset var tomt og ubeboet, inde i huset var der en hel masse materiale ophobet, især store bunker sammenrullede telegraftråde.

"Er det vort eller fjendens?" spurgte Felix.

"Jeg ved så gu' ikke, det er vel til at binde faskiner med."

Skomageren stod uden for huset og passede på, mens de andre var derinde. "Det var skam rart at komme i tørrevejr," sagde Larsen, "skal vi ikke ha' os en dram?"

Felix, som ikke havde lagt videre mærke til regnen, tog sig en dygtig slurk af Larsens lærke og følte sig derefter end mere opildnet til bedrifter. De afhandlede, hvad de nu skulle gøre, og det endte med, at Larsen med stort besvær kravlede op på husets stråtag, som faldt af i store flager. Da han var helt oppe, råbte han ned, at der ingen ting kunne ses for en bakke, der lå foran. De blev så enige om at gå ud til bakken. Forsigtigt listede de sig frem til den lille højdes fod, hvor de lagde sig ned et

øjeblik, og de to førere krøb så op på toppen. Derfra kunne de se Stallerup Huse, men da de kastede et blik ned mod syd, gav det et sæt i dem; for bag et gærde, der løb fra bakken i samme retning, så de et par østrigske soldater, som stod nogle hundrede alen fra dem og ganske roligt kiggede frem over gærdet. De spændte begge to hanen på geværet.

"Er der ikke fler', kan vi snuppe dem, kom bare," sagde Larsen og krøb ned til de andre.

"Pless, gå op på bakken og bliv der. – Kom nu med!" sagde han til Felix og jyden, og idet de bøjede sig helt sammen, krøb de videre frem bag et gærde, som løb ud i retning af fjenden. Endelig gjorde han holdt.

"Vi vil spærre dem tilbagevejen – bare der ikke er flere," hviskede han, "bliv nu her, så skal jeg se mig om."

Felix og jyden lå bag et hegn og passede på østerrigerne, som stod stille og snakkede. Hvis de gik hen imod dem, måtte de falde lige i hænderne på dem. Hans hjerte bankede, så han kunne høre det. Tænk, at komme tilbage med et par fanger! De fjendtlige soldater gav sig god tid der henne ved gærdet, den ene satte sig endogså ned og snakkede, idet han så op på den anden. De havde hvide livremme på og grågrønne huer uden skygge. Så fjernede den ene sig lidt, kaldte på den anden, og de begyndte begge at gå bort i modsat retning af Felix og hans kammerat. Altså de undslap! Han kunne ikke stå imod, kastede bøssen til kinden og skød. – Skuddet gav ham selv et dygtigt skub i skulderen, knaldet gentog sig i et hult ekko fra bakkerne i regnens dryppende stilhed, og røgen flød langsomt bort fra dem. Østerrigerne blev stående et sekund, så gav de sig til at løbe af alle kræfter. Larsen kom kilende langs med gærdet.

"Hvorfor skød De, for pokker?" sagde han stakåndet. "Lad os bare komme af sted." Felix mumlede noget, men hans stemme var usikker, og da de andre satte tilbage i løb, løb han med; han råbte efter dem: "Hej! Hej! Hvad løber I for!" men fik næppe udtalt, før han hørte et dumpt knald og næsten i samme øjeblik en pibende lyd. Han mere fløj end løb op på bakken til de andre og smed sig ned; endnu et knald, og med en svuppende lyd smækkede en kugle ned i den våde jord.

"Har De ladt, aspirant? Vi må se at rippe os."

Felix ladede geværet med rystende hænder, fik krudt i munden, da han bed patronen af, og kunne ikke få fat i fænghætterne med de våde fingre.

"Det er en patrulje på fem mand."

"Lad os sende dem en kugle," sagde Felix, som, uagtet han var i et sælsomt oprør, havde lyst til at få noget ud af det.

"Nej, nej, lad os komme væk."

"Det er mig, der har kommandoen her," svarede Felix kort.

Ovre bag et hegn lå den fjendtlige patrulje, ellers var der ingen at se; en af østrigerne vinkede til dem med sin hue og dukkede så hurtigt ned igen, men pludselig råbte jyden: "Der kummer nouet nordfræ, dæ' æ' nouet ri'endes."

"Så tilbage i en fart," sagde Felix, som så en rytterpatrulje på en halv snes mand komme travende. Og af sted gik det nu, dækket af bakken, over stok og sten, alt hvad de kunne hale ud, forbi det lille hus løb de, så den opblødte jord plaskede op om dem, og de vedblev at løbe, lige til de kunne se deres egne vedetter langt inde. Så kastede de sig aldeles udasede ned på den våde jord for at få vejret. De så ikke mere noget til patruljen eller rytterne.

"Det slap vi godt fra," sagde Larsen, som var den første, der talte, og mens de nu med geværet i hvil, svedte og våde marcherede ind til feltvagten, debatterede de den lille begivenhed med stor iver. Felix syntes, han havde oplevet noget stort.

Da de kom ind, var afløsningen lige kommet.

"Hvad skød De på derude? Hvad var der i vejen?" var det første spørgsmål, de fik. Felix gav sin beretning, og på vejen ind til fæstningen måtte han nu høre en lang forklaring af Høyer om, hvornår man skulle skyde, og hvornår man ikke skulle skyde. Han hørte kun dårligt efter; for våd som han var, glædede han sig kun ved at skulle hjem i kvarteret.

Nu havde han da noget at fortælle kommandersergenten, og han underholdt ham trolig i de første dage med denne sin ilddåb. Vel havde han en følelse af, at han ikke havde båret sig synderlig behændigt ad, men efterhånden så han det hele i et andet skær, ja til sidst syntes han næsten, at det var en lille bedrift. En dyb respekt nærede han for underkorporal Larsen; den fik senere lejlighed til at blive endnu dybere.

4

Da han kom hjem i sit kvarter, brændte det lystigt i bøssemagerens lille kakkelovn. Han fik det våde tøj af sig og borede sig dybt, dybt ned i halmen for at blive varm, for at sove. Men det gik ikke straks. Ligesom dagen lysere og varmere skred frem og ikke lod sig tvinge tilbage for atter at blive nat, før tiden kom, var også hans unge blod nu kommet i bevægelse, og nattens rolige søvn lod sig ikke ved hans ønske eller befaling kalde frem. Han lå da stille og hørte efter de samtaler, sergenten havde med de folk, der gik og kom, og hvorledes hans pen kravlede hen over det hårde papir.

Å, hvor han dog havde det godt! Hvor der var hyggeligt i hans mørke krog! Han hørte Jesper ude i køkkenet, og når døren gik, sneg en appetitlig lugt af noget stegt sig ind til ham. De stakler, som nu stod ude på tobaksmarkerne og gloede over imod den usynlige fjende – og nede på Dybbøl, ja over for dem følte han ligesom samvittighedsnag; de led og kæmpede der nede, mens der her var roligt og stille. Ganske vist, den megen kulde, den ringe søvn og den tarvelige mad tog på kræfterne, men der nede – å, blot han dog kunne komme til at opleve kampen, blot – blot – og så sank dog alle tanker og ønsker til sidst ned i en fast, sund ungdomssøvn.

Det var langt op ad dagen, da han vågnede; han var sovet fra maden, som stod på bordet. Sergenten gik omkring i stuen i bar skjorte og i lange, sorte strømper, der var bundet med sejlgarn under knæene, i færd med at klæde sig på eller af. "De har ikke været til at få vågen," sagde han. Felix sprang op og satte sig straks til at spise, idet han rystede halmen af sig.

"Hvad skal jeg dog bestille i dag, hele den lange dag?" sagde han. Sergenten, som stadig gik om i sin stumpede skjorte, der viste noget af hans tynde, hvide lår, spurgte, om han ville hjælpe ham med at skrive.

"Ja, med fornøjelse," sagde han med munden fuld af mad, men først måtte han dog gå sig en tur.

"Det er skrækkeligt med de lus," sagde sergenten og kastede et blik ud i gården, hvor Jesper bankede og børstede hans tøj, "og jeg har kun et par bukser – men det er den gamle halm på feltvagterne." Felix slap kniv og gaffel og gav sig til at spørge. Troede sergenten, at han også havde utøj? Det håbede han rigtignok ikke; noget så væmmeligt, så grimt, uh – nej det var ikke til at holde ud! Væk med maden! Af med tøjet! Nu vidste han, hvad han ville bestille. – Sergenten lo ad ham, det var jo ikke noget at tale om, det måtte man vænne sig til, det førte livet i felten med sig, osv. Men Felix fik travlt. En stor balje fik han fat i, og så af med tøjet.

"Se, hr. kommandersergent," sagde han, da han stod ganske nøgen, "jeg har meget stærkere arme end De," og han bøjede dem langsomt, så overarmens svære muskler kom frem som runde knuder.

"De er brilliant skabt," sagde sergenten, "sikken gymnastiklærer, der kunne komme ud af Dem," og han så beundrende på det unge legeme. "Det var sgu synd om en prøjsisk kugle skulle gå ind i det kød," tilføjede han og strøg, uden at Felix bemærkede det, sin kolde finger hen over hans bryst, men ved den pludselige berøring fo'r han sammen, som om det gjorde ondt.

"Det håber jeg heller ikke," sagde han sagte med en ubehagelig fornemmelse af beklemthed, og med iver fortsatte han tvætningen af sit legeme og sit tøj.

Da han endelig ren og frisk med en cigar i munden, huen på skrå, rene handsker og den lange sabel om livet gik ud af bøssemagerens lille hus, følte han en stor sikkerhed over sig og et stærkt legemligt velvære. Med selvfølelse gik han nu op ad gaderne og hen til Hotel Victoria, hvor musikkens toner kaldte ham.

Soldaterne drev som sædvanlig op og ned eller stod sammen i klynger og nød musikken, men i dag var der også mange officerer. Der blev snakket højt imellem dem og gestikuleret ivrigt. Der måtte være sket noget.

"Der har stået et slag ved Dybbøl," sagde en aspirant til Felix og fortalte ham, hvad han havde hørt. "Vi har kæmpet udmærket, men vi har lidt store tab." Han gik mere dristig end ellers hen til en kreds af officerer, og hvert ord, han kunne fange, klang i ham. "Det går nok der nede – preusserne har beholdt Dybbøl by – i dag går det nok løs igen – gid vi var der" osv. osv. Helt forvirret af alt, hvad han hørte, og mens musikken spillede: "Nu skal vi nok atter med preusserne slås", gik han ind i hotellet.

Fra den store gæstestue lød en stærk larm af mange mennesker ud på gangen. Hvis døren ikke havde stået åben, havde han næppe vovet at gå derind. Gennem den stærke tobaksdamp og madosen så han, at stuen var fuld af officerer. Nogle sad ved det lange bord og spiste. I en gammel sofa sad en lang oberst med en stor ildrød næse og talte højt med en lille tyk major og en kaptajn af generalstaben med et blidt, lyst ansigt.

Obersten havde vældige kravestøvler på, og Felix syntes, at han lignede en høvding fra landsknægtenes tid. "Vi skal så pinedød nok tæve dem a' – men udfald skal vi ha'e, løs på dem!" og han trak op i støvlerne med et vældigt tag.

Lige for Felix sad den store kaptajn Knudsen ved bordet og skældte: "Sikke noget roderi – se til at få de tallerkener væk, og lad mig få noget mad!" Nogle militærarbejdere færdedes om ham, men turde ligesom ikke nærme sig ham. "Nå for pokker, tag det væk, lad mig få noget at spise – og en ren gaffel!"

Henne ved vinduet stod Sander med et par unge officerer, blandt hvilke hans ven Reinhardt, og ventede på at få fat i aviserne. Felix nærmede sig, man nikkede til ham og fortsatte samtalen, der overalt drejede sig om det utålelige i ikke at vide noget bestemt og beklagelser over ikke at være med. Der havde været en parlamentær fra østrigerne hos kommandanten i fæstningen samme dag. Hvad mon han ville? Våbenhvile? mente en. "Jeg beder min Gud til, at det ikke er våbenhvile," sagde Sander, "lad os ikke tale om det – lad os gå hjem og læse, Reinhardt," og de gik.

Felix følte sig fremmed og ene imellem de mange andre, som han ikke kendte. Han misundte en aspirant, der sad og spiste imellem en kaptajn og en premierløjtnant og skænkede rødvin for dem. Han kendte lidt til ham, men turde ikke nærme sig. Han forlod hotellet og gik med en stærk følelse af forladthed ud i byen.

I officerernes daglige samliv var tonen elskværdig og høflig, som næsten altid mellem officerer, støttet som den er af den foreskrevne ydre respekt; men også mellem de ligestillede var der sjældent uenighed. Folk, der af omstændighederne tvinges

til i et og alt at dele last og brast, lærer hurtigt at tage hensyn til hinanden. Egentlig fortroligt og inderligt venskab opstod også sjældent. Hver for sig ligesom rugede de over deres private forhold. "De derhjemme" kom ikke de andre ved, de kendte dem jo ikke; men i ensomme øjeblikke, på feltvagten, når de frøs om natten og var våde, så de ikke kunne sove, og på marchen, når vinden bed i ansigtet, og de var trætte og udasede, da fløj tanken hjem til kone og børn, til fa'er og mo'er, til en dejlig kvinde eller til andet, som bragte hjertets strenge til at bæve i vemodige, længselsfulde toner.

Og i disse tanker havde de ligesom en lun og hyggelig rede, hvori de gemte sig og puttede sig ned. Derfor så man så ofte, at de, der fik breve, gik bort fra de andre for at læse dem i ensomhed – intet profant ord måtte forstyrre dem. Kun enkelte kendte ikke dette. Felix' kompagnichef ikke, fordi hans åbne, barnlige sjæl intet dække havde for hans tanker. Til dem alle talte han om sin unge hustru og sit lille barn, og når han fik breve fra hjemmet, fortalte han alle om det; han syntes, at de alle måtte ønske at høre om dem, i hvis kærlighed hans hele væsen levede. "Tak," sagde derfor v. Kaden undertiden, når han så ham komme med et brev, "der har vi kompagnichefen med den hele familie."

Men især havde dog denne udset sig den lille Felix til fortrolig, hans længsel blussede op i et slags faderligt og inderligt venskab for denne dreng. Timevis kunne han for tælle ham om det derhjemme, og Felix lod de ubekendte navne flyve forbi sit øre og tænkte på sine egne. Og som det gik kompagnichefen således også Sander. Hans hjerte var for fuldt og strømmede ofte over; men han udtalte sig kun for dem, han

særlig holdt af; den anden følte trang til at holde lige meget af alle mennesker.

Efter at Felix forgæves havde søgt nogle af sine få bekendte, gik han da op til sin kompagnichef, som han fandt liggende i sengen.

"Å, jeg er syg, lille ven. Kom her hen og sæt Dem og snak lidt med mig." Han lå i en stor, klodset seng under mange tunge dyner og havde en fåreskinds trøje på – en såkaldt møllertrøje – med det lådne indad. "Ja, jeg er pakket ind og kan dog ikke svede, bare det ikke er mavebetændelse; og noget fælt tøjeri har doktoren givet mig." Felix, som næppe kunne trække vejret i den skrækkelige luft, fortalte ham, hvad han havde hørt fra Dybbøl.

"Ja, jeg ved det nok, men det er ikke noget, det hele. Preusserne beholdt jo byen, vi kan ikke gøre noget imod dem, det ser vi jo hver dag – og det kostbare blod flyder uden nytte. Blodet er dyrt, når man har kone og børn hjemme." Han rakte ham sin fugtighede hånd og blev ved at holde hans fast, mens han fortalte ham om sin unge kone og om deres lille barn. "Se det lange brev, jeg har fået hjemme fra."

Felix blev hos ham og hjalp ham og adspredte ham. "Hør, nu skal du gå, min dreng – må jeg sige du til dig? men du er vel for stor og stolt en karl til, at man kan dutte dig?"

"Å nej, gør det," sagde Felix og blev rød af glæde.

"Nå, gå nu. I morgen skal vi på forpost, og jeg vil med, så jeg nå se at få nogen søvn."

Felix gik hjem, og resten af dagen sad han og skrev breve hjem, hjalp kommandersergenten og kedede sig. Da han tidligt

på aftenen krøb ned i halmen og tæpperne, sagde han: "Å gid vi dog skulle til Dybbøl, jeg er så led og ked af det hele her."

"Dér kan vi sgu tidsnok komme," sagde sergenten, "hvis der da ikke bliver våbenhvile."

"Å, den våbenhvile," sagde Felix.

5

Ensformig og kedelig sneg tiden sig hen for Fredericias forsvarere. Den evige venten på et fjendtligt angreb eller på bombardementets fortsættelse, den stadige forposttjeneste og de lange hviledage sløvede og trættede. Efterretningerne fra Dybbøl var det eneste, som bragte sindene i bevægelse, snart i glade, forhåbningsfulde stemninger, snart i mismodige og bekymrede tanker. Her, hvor man ikke var trættet af fjendens nærhed og af de svære, daglige tab, længtes de fleste efter selv at tage del i de store begivenheder og nærede kun frygt for, at en våbenhvile skulle bringe en afslutning, inden den var fremtvunget med sværdet i hånden. Alle var de – ligesom ved Dybbøl – parate til at gøre deres pligt, selv om der var dem, der nærede mistillid til de regerendes og kommanderendes evner og forholdsregler.

Men mens de mange soldater mest gik op i at sørge for legemets materielle krav og mere og mere blev maskiner, der åd, drak, sov og passede tjenesten – uden afveksling, evig den samme, følte officererne sig mere åndeligt trætte ved dette liv. Deres samtaler drejede sig vel en del om begivenhederne, men i den daglige omgang blev der kun talt lidet, og tit kun i stereotype udtryk, i forvrængede ordspil, intetsigende mundheld og forceret spøgende bemærkninger, tildels lånte fra geleddet.

Begivenhederne i fæstningens nærmeste omegn vakte naturligvis stor opsigt, og da kaptajn Stockfleth en af de sidste dage i marts måned efter en lille ekspedition til Assendrup bragte nogle og tyve fangne husarer med sig tilbage, var glæden

stor, og vidt flyvende fantasier om at komme til at udføre lignende småbedrifter, spøgede i manges hjerner.

Felix' bataljon havde plads inden for volden. Ved et af fjendens granater halvt ødelagt jernstøberi lå folkene langs voldens fod, sparsomt forsynede med halm. Nogle steder var selve volden undergravet, så at der var dannet huler til ly og læ for kulden og projektilerne. Geværerne stod i pyramider langs hele gaden. I selve jernstøberiets store værksted lå et kompagni eller to, og i et værelse, hvortil et par trin førte op fra værkstedet, havde officererne taget ophold. Det var et temmelig stort rum, opvarmet af en umådelig kakkelovn.

Henne ved vinduet sad en løjtnant og læste i en lille, tynd bog. Det var en høj, klodset mand med et fyldigt, godlidende ansigt. Det grove, lyse skæg voksede ham højt op på kindbenene. Uagtet han havde briller på, holdt han dog bogen tæt til øjnene. Det var en reserveofficer, Reinhardt, en indkaldt lærer fra en købstadsskole. Før krigen havde han undervist i tysk, nu var han blevet betaget af den ide, at det var uværdigt at lære danske drenge fjendens sprog, flere aviser havde udtalt det samme, og Sander havde fanatisk støttet ham i hans anskuelse og tilbudt at lære ham engelsk i løbet af krigen, for at han efter sin hjemkomst kunne undervise deri. Reinhardt havde med iver kastet sig over studiet af dette sprog, og tilbragte hvert øjeblik, han var i stand til at finde på feltvagten, pikettet, eller hvor han ellers var, med sine engelske bøger. Nu sad han og læste, og Sander gik urolig op og ned ad gulvet.

Ved bordet sad kompagnichefen og røg af en lille pibe. Han talte med Høyer og kommandersergenten om kompagniet og folkene, for hvem hans omhu var utrættelig.

Felix lå med armene i vinduet og så ud på soldaterne, der opfyldte gaden bag geværerne. Han betragtede disse skikkelser, som drev langsomt om imellem hinanden med en tung gang og med rolige, noget sløve miner. Han ledte forgæves efter folk med rank og rask militær holdning. Nej, disse kraftige skikkelser var bønder med plumpe lemmer og brede skuldre, skabt til at slide i jorden, og når det endelig *skulle* være, dygtige til at stå som en mur, når fjenden ville tage den fra dem. De klodsede huer sad langt ned over deres sunde, røde ansigter, og det lange hår strejfede kappekraven. Selv om de havde haft en bedre uddannelse, ville de ikke egne sig til paradesoldater. Forstærkningsmændene så underligt afstikkende ud i deres lyseblå kapper. Mange af dem havde ingen uniform, men kun en islandsk uldtrøje under kappen. Det var ældre, som oftest gifte mænd, og de så endnu mere umilitæriske ud med deres smudsigblonde skæg og dårlige støvler.

Da Høyer og kommandersergenten var færdige, sagde den første: "Vel, vel;" underofficeren samlede papirerne sammen og gik ud ad døren med løjtnanten, der blev standset uden for og kom i samtale med nogen. I det samme trådte Sander hen til bordet i stor uro og sagde:

"Kære hr. premierløjtnant, jeg må sige Dem, at jeg har gjort det alvorlige skridt."

"Det er da vel ikke muligt!" sagde kompagnichefen og tog piben ud af munden.

"Jeg *har* taget min beslutning, jeg venter brev i dag."

"Hum, hum, hum," sagde kompagnichefen og smækkede med tungen mod ganen som en, der beklager noget.

"Min fæstemø vil straks tage til Middelfart, kongebrevet har hun, de arrangerer alt med præsten, og det gælder nu kun at få orlov af kommandanten i fire timer."

"Men kæreste barn, kan De på de par timer være frem og tilbage til Middelfart – og," tilføjede han, da den anden bekræftede det, "tænk på den afsked, De har at tage fra Deres kæreste – eller Deres kone rettere sagt."

"Hun er belavet på det, hun er besluttet på det ligesom jeg, å, De kender hende ikke – og jeg hverken vil eller kan være længere borte herfra, måske sker her netop noget, mens jeg er borte. – Når blot kommandanten giver mig lov."

"Det er ikke sikkert; nej det er langt fra sikkert, nej, nej, nej – og tænk så på, når krigen er forbi – hvad vil De så leve af?"

"Å, det har vi jo talt om, jeg –"

Samtalen ude på gangen var endt, og v. Kaden trådte ind med et godmorgen.

"Good morning, sir," sagde han til Reinhardt. "How do you do?" – Reinhardt svarede muntert god morgen, og v. Kaden kaldte sin oppasser ind og gav sig i færd med at pakke en stor dobbelt kurv ud. Hans kappe havde en lang rift i det ene ærme, som han og oppasseren diskuterede.

"Altså," sagde v. Kaden til ham, "du *har* ikke syet den sammen, og du syr den sammen! Det er et drøjt arbejde, men enfin, man gør alt for sit fædreland – og du, ædle Mads, elsker jo dit fædreland og de af dets frugtbare jorder avlede produkter. Vel – af disse produkter vil jeg iskænke dig en ålborger-snaps, som skal lønne dine strabadser som skrædder."

Mens han snakkede, talte kompagnichefen og Sander ivrigt sammen, og Reinhardt sad og læste halvhøjt på engelsk:

Fourteen, fifteen, sixteen o. s. v. og så forfra igen. Men v. Kaden satte sig hen ved et lille bord med et par spil kort og begyndte at lægge kabaler, mens han ventede på et par makkere til en whist.

"Har De set de fangne husarer?" sagde han til kompagnichefen, da Sander satte sig hen til Reinhardt. "Er det sandt, at N.," han nævnede en kompagnichef ved regimentet, "har fået lov til en ekspedition? – Bliver det til noget, har jeg hans løfte om at komme med. – Det var noget for Dem, store krigshelt," sagde han til Felix.

"Where is your brother? – He is in the garden," lød det fra den læsende.

"Det hedder ikke *gærden*, gode Reinhardt," sagde v. Kaden, "men *garden*; om forladelse, at en ulærd griber ind i Deres undersøgelser; Deres agtede lærer vil tilgive mig," og idet han atter henvendte sig til kompagnichefen, vedblev han uforstyrret, "nu vil jeg lægge la charmante Madeleine op og se, hvad det bliver til. Kom skal De se, aspirant: Ruder ti – spader fem – klør knægt – klør tre, den var værre; kender De den charmante Madeleine? Jeg har lært den – ruder konge – bril-li-ant," sagde han anerkendende, "af min tante, der er en ren sybille – går den ikke op, kommer jeg aldrig fra denne livfulde by, men dør af kedsommelighed, – det er den eneste retning, hun og jeg sympatiserer i, vi sværmer begge to for den charmante – den toer var skidt – nu gælder det, den går ellers altid op, – bare jeg skulle arve hende, hun ejer rigtignok ikke andet end en vrimmel af kobbertøj, men kobber kan jo veksles om i sølv: – o! o! ruder dame! O, I piger!" og han blev ganske tavs i sin iver, så at man hørte Reinhardt læse halvhøjt og remse:

"Where is your brother? Is our old uncle here? – No, he is not here – but my little sister and my mother and her friends are here – The dog has a long tail."

"Et indviklet familieskab i det engelske highlife," sagde v. Kaden. "Nu kommer hjerter ti og – lad mig se: nej, den ville ikke, jeg kommer altså ikke til at arve min tantes kobbertøj – skal vi så have et stykke skinke."

"Halløj!" sagde Felix og fløj bort fra vinduet, da han så, at kompagniet trådte an udenfor, "jeg skal på post!" og knappende frakken om sig kom han af sted i en hast. Det var sidste dag han skulle gøre tjeneste som menig. Dagen efter skulle han overtage kommandoen over den første halvdeling af første deling. Da han et par timer efter kom tilbage efter at have været på post, tilbragte han dagen med at spise, drikke, sove, se på de andre og snakke med sin chef, som han dag for dag fik mere og mere kær.

Da han om eftermiddagen klokken seks, kort før han atter skulle på post, stod og talte med ham i vinduet, trådte Sander ind ad døren. Han var meget bleg og havde en rød plet på hver kind. Han gik lige hen til dem og hviskede:

"Kommandanten har givet mig lov til at forlade fæstningen i morgen i fire timer. Han nægtede det først bestemt, kaldte det narrestreger, han sagde, at vi havde andet at tænke på end at gifte os. Han talte så hårdt, så hårdt," vedblev han med skælvende læber, "men jeg blev ved, fik tungen på gang, og han gav efter, men med strenge og affejende ord og – jeg ved ikke – men det var første gang, der kom tvivl i min sjæl, om jeg handler rigtigt."

Felix gik, opfyldt af, hvad han havde hørt.

Det var en klar og kold aften, således som vi kun har dem, når forår og efterår stunder til, og når det spår frost til natten. Skumringen begyndte netop, da Felix var kommet på post i Prins Georgs Bastion. Solen gled ned langt ude bag Elbodalens skove i et væld af farver som rindende floder af smeltende ædelstene og kastede glødende stænk langt ind på den gyldne himmel. Han så ud over oversvømmelsens vande, som solen lod flyde med blodige strømme. Ud til Stoustrup, hvor fjenden lå på lur i skovene, over mosen ned til Erritsø, helt ned imod syd fulgte hans skarpe øjne den lige kyst ned mod Sandalshuset, som korporalen ved afløsningen havde peget på, og som han havde hørt så mange beklage, var i fjendens hænder, da de derfra havde skudt over imod Strib. Og der lå søen, som solen ikke mere belyste, blinkende grå med endnu et skær af dagen over sig, og over søen så han Fyns land i grønlig mørke skygger.

Og som han stod der på den høje vold, alene med den vide udsigt, fyldte aftenens ro og skønhed hans sind.

Alt som solen svandt, og de stærke skygger fra vest strakte sig ind imod ham og til sidst gik over i et glasklart mørke, der skjulte landet for ham, så han mere og mere op imod himlen, der ligesom højere og højere hvælvede sig i en favnende skal over jorden. Stjernerne, som ikke havde haft magt til at gøre sig gældende på den lyse, strålende himmel, blinkede nu flere og flere imod den bløde baggrund.

Felix stod med geværet i armen og fortabte sig ubevidst i det store skue. Der var snart intet mere at se ude i det hemmelighedsfulde mørke, kun et rødligt lys hist og her langt borte; var det en stjerne i horisonten eller fra et hus? Vore egne forposter så han ej heller mere, kun når en pibe blev tændt

derude, viste et øjebliks flakkende skær, der straks forsvandt, hvor de stod.

Hans tanker svævede viden om og svang sig fra de daglige omgivelser, fra de mennesker, han levede med, fra Sander og hans underligt bevægede sind til hjemmet.

Hvorledes mon de havde det hjemme? Om de nu kunne se ham her i den stille aften ved den store kanon. Om han end ikke havde oplevet meget, skulle han dog nok vide at fortælle dem en del. Han tænkte på den sidste dag hjemme, på den underlige stemning, der havde været, så blød, så forceret munter, men ikke hyggelig, og på en af de sidste aftener, han havde været sammen med Anna, hvorledes hun havde sunget og set på ham, og hvorledes hans kusiner havde klippet lokker af hans hår, og Anna havde også givet ham en lille ravnsort krølle, han havde den i sin bog ved sit hjerte – om nu en preussisk kugle – hvor gammel mon hun var? Ja ældre end han, det vidste han nok – ja Bertha var også smuk, men hun lo så meget, nej Anna! hvilke dejlige øjne hun dog havde bag de lange, mørke øjenhår. Hvordan mon Sanders kæreste så ud? Å, vistnok ikke godt. At tænke sig, at han, der var så ung, ville gifte sig, og det midt i krigen, som vistnok oven i købet snart var forbi.

Skuffelsen over ikke at være, hvor det gik løs, nagede atter og atter hans hjerte, han ærgrede sig over, at han ikke var blandt dem af hans kammerater, som var kommet til Dybbøl. Hvor meget vil *de* ikke have at fortælle, når *de* kommer hjem. – Å, gid jeg var der! Eller blot jeg dog kunne komme med en ekspedition, ligesom den for nogle dage siden, tænkte han.

Tiden gik. Han stod og stirrede ud i mørket. Henne ved et lille skur, hvor artillerivagten var, stod en artillerist, som stadig

fløjtede mellem tænderne: "Der har vi den igen, den søde vagtparade." Engang imellem hørte han en enkelt dæmpet kommando nede i byens gader og trin af patruljer og afløsninger. Ellers var alt stille omkring ham.

Nu måtte han snart blive afløst, han fik uret frem, men det var for mørkt til at se; han syntes, den var otte, ja så måtte de jo straks komme.

Men de kom ikke, tiden faldt ham lang, og han frøs i den kolde aften. Det var dog mærkeligt, så længe det varede. Artilleristen derhenne, som kom på post samtidig med ham, var blevet afløst, og den nye post fløjtede ikke, men stod, så han ikke kunne se ham. Utålmodig kastede han geværet på skulderen og gik op og ned. Det var da godt, at det nu var forbi med denne gøren tjeneste som menig, i morgen var det forbi.

Nu vidste han jo også nok til at føre sine folk, men geværet ville han ikke af med; det var mærkeligt, så han var kommet til at elske den tunge bøsse! "Soldatens bedste ven!" tænkte han patetisk, og han fik lyst til at kaste den til kinden – ja, hvis han nu pludselig hørte skud og så dem lyne derude i mørket, først et, så to, så flere – og så – ja så måtte han straks springe hen og råbe til gevær, så ville hele kompagniet besætte volden, og hvis vore forposter derude blev kastede tilbage, og granaterne regnede ned over byen, og fjenden kom nærmere og kørte op med feltkanonerne – herfra måtte man kunne se det hele – hvis de så rykkede frem i store masser og ville storme de høje bastioner – hans hånd knyttede sig fast om geværet, han bed tænderne sammen, og han følte en grufuld lyst efter at slås, efter at bore – bore – bore sin treæggede bajonet ind i noget,

han hadede, og som ville ham til livs – – – å, hvor han dog vrøvlede.

Men hvor blev dog afløsningen af? Han gik over imod skuret, hvilket ikke var ham tilladt. Han kunne ikke se posten, men spurgte ud i mørket: "Hvad er klokken?" og efter en stund – han opgav allerede at få svar – sagde en stemme: "Æ klok' ka' wal vær' ni."

Altså bliver jeg ikke afløst, tænkte han, da han gik tilbage til kanonen? Har de glemt det? Det var dog for galt at glemme at afløse soldaterne – og tilmed ham? Altså var han så lidt betydende, så lidt brød de sig om ham og så lidet vigtig og ligegyldig var den post, han havde – ha, om kompagnichefen vidste det, men jeg melder det. Hvad om kompagniet er rykket ud, tænkte han pludselig, på en ekspedition måske, og uden mig! Nej, det var umuligt, de havde blot glemt ham. Men, selv om de så glemte ham hele natten, han skulle stå på sin post, til han styrtede af kulde og sult og søvn!

Og hvert minut blev ham nu langt som en time, han syntes, at han frøs som aldrig før, og når han bevægede sig for at holde varme, syntes han, at han var ved at segne af træthed. Han følte martyrens vellyst ved uforskyldte lidelser, og han så op imod stjernehimlen, som om han ville kalde den til vidne på den uretfærdighed, hvorunder han led.

Han hørte nogen nærme sig. Ja, klokken var vel nu ti, altså huskede de ham dog ved denne afløsning. Men det var ingen afløsning. Et par officerer nærmede sig hans post.

Han vendte sig med front ud imod fjenden og rettede sig. Det var en lille, hvidhåret artilleriofficer og en anden yngre officer, der kom hen imod ham.

"Vil De så besørge det – jeg bliver her så længe," sagde den gamle, idet han afbrød en samtale med den anden, som straks gik bort.

"Se se, en aspirant," sagde han til Felix, der så, at det var en major eller en oberst. "Til hvilken afdeling hører De? – Rør De kun," vedblev han med en venlig stemme, da han havde fået svaret. "De har rigtignok dejligt vejr i aften," og han stod nu og snakkede med Felix, som følte sig helt tryg ved hans gammelmandsvenlighed. Skulle jeg sige ham, at man ikke har afløst mig? Den gamle blev ved at snakke og morede sig, da Felix også fik tungen på gang. Men til sidst, da han ville gå fra ham, sagde han: "Nå, og hvor længe skal De stå her?"

"Ja, jeg skulle stå til klokken otte, men jeg er ikke blevet afløst."

"Hva', og nu er klokken snart halv elleve. Men min brave unge ven, det er jo rent galt."

"Å, jeg kan godt holde det ud."

"Kan De det? Men De kan jo dog ikke stå der altid. Kender De" – og idet han smålo, tog han fat i en af hans knapper, "historien om den franske soldat, som stod på post i over et år. – Jo, det var under en af Napoleons krige, han blev sat på post på en bakke uden for en mølle, men så fik regimentet pludselig ordre til at bryde op, og han blev glemt. Han mærkede snart, hvad der var sket, men da møllerens datter var en køn pige – ha, ha, ha – lod han sig trøste, tog arbejde i møllen og blev senere gift med den smukke pige. Så over et år efter blev han gruelig forskrækket ved at høre, at hans regiment igen var kommet til byen. Hvad skulle han nu gøre? Skydes som desertør ville han nødig. Men den gamle møller var en fiffikus. Han løb ned til

chefen og sagde: "Å, hr. oberst, tag Dem dog lidt af den stakkels fyr, som nu har stået på post over et år uden for min mølle, lige fra De var her sidst." Så måtte de alle ud og se på den standhaftige skildvagt, som havde stået der et helt år. Men fyren havde fået sin gamle uniform på og geværet i armen og stod nok så strunk og stiv på sin post og så nok så fornøjet ud. Så blev han da afløst på reglementeret måde og slap for tjenesten, fordi han havde været så standhaftig." Den gamle mand lo skælmsk og sagde: "Ja det er naturligvis kun en historie, men nu må vi også se at få Dem afløst, for der er nok ingen smukke piger i den mølle," og han pegede op imod den sorte, vingeskudte mølle, idet han gik sin adjudant i møde.

Felix syntes, at det var et helt eventyr, han havde oplevet, og da han virkelig lidt efter blev afløst, var han i en meget oprømt stemning. Og da korporalen i en beklagende tone fortalte, at han havde fået "en ordentlig firemarker" af løjtnanten, fordi han rent havde glemt, at de havde en post der på volden, var der ingen vrede tilbage hos ham over at have stået på post i over fem timer.

Da han kom ind i jernstøberiet, sad de fleste af bataljonens officerer omkring bordet og drak punsch, der var brygget i et stort vandfad. Der stod lys i flasker hist og her på bordet mellem glas og kopper af alle former og størrelser. Han gik hen til kompagnichefen, som sad ved siden af kaptajn Knudsen, og meldte sig tilbage. "Du må jo være sulten," sagde hans chef og gav ham en avis med noget tørt og uappetitligt smørrebrød, som Felix spiste, skønt han havde det bedre selv. Nede ved den anden ende af bordet sad v. Kaden og holdt bank. "Faites votre jeu, messieurs!" sagde han engang imellem og tog sig en slurk

af en tekop. Han havde ingen kappe på, og hans lange magre legeme så dobbelt spinkelt ud i den snævre frakke, i hvilken der manglede en knap. Høyer fyldte roligt punsch omkring i de tømte bægre.

Der var en politisk samtale i gang ved den ene ende af bordet, og Sander talte ivrigt og højt med en hård, energisk stemme.

"Er det krig!" sagde han. "Slagteri det ene sted og ørkesløshed det andet. Man må tvivle på, om det hele er alvor og ikke spilfægteri. Skulle man tro, at vi kæmpede for livet! Skulle man tro, at det netop kom an på for os at vise, hvor meget vi sætter ind på dette spørgsmål? – Det slesvigholstenske spørgsmål må og kan kun udkæmpes på liv og død – og så står vi og glor!"

"De københavnske aviser taler ud af Dem," sagde kaptajnen. "Hvad er det egentlig, De vil?"

"Hvad jeg vil? Jeg vil kamp. Jeg vil, at vi skal gøre noget, fylke den hele hær og gå på, som vore fædre gjorde, gøre udfald og lade stå til. Vi bør vise hele verden, at vi er villige til at ofre alt for vort land, således som vi skulle have gjort det nede ved Dannevirke, og hvad enten det går os godt eller ilde, vil vi ikke mere komme til at stå forladte. Sent eller tidligt *må* indignationen rejse stormagterne, og Europa vil høre op med at være passiv tilskuer til en så åbenbar krænkelse af al ret, en sådan mishandling af en næsten værgeløs."

"Det er fantasier og ikke sund og rolig fornuft," svarede kaptajnen, "vi har været og er inde på en gal politik. Fællesforfatningen var vanvid, og denne håbløse krig er følgen. Tænk på fremtiden! Hvad tror De, landet vinder ved så fanatisk at sætte alt på et kort? En lang næse vinder vi!" Og han gjorde en utålmodig bevægelse med skulderen og vendte sig halvt om fra

Sander, idet han slog det ene ben over det andet, så at sporerne klingede.

"Hvad har vi da vundet ved at forlade Dannevirke?" råbte Sander og brød nu ud i et lidenskabeligt angreb først på ministeriet og så på overkommandoen for ledelsen af tilbagetoget og meget andet; "nej det er alt sammen så utrolig slet, at man næsten kan forstå, at de i København tror på forræderi, der hvor der kun er rådvildhed og hjælpeløshed, og fortæller, at selve hærens generaler gør alt for at fremkalde fred og våbenhvile. – Folket ved jo ikke, om det er købt eller solgt."

"Ja, det kan man sgu heller ikke godt vide i krig," svarede kaptajnen og vendte sig igen imod ham, "men lad os bare ikke tabe os i en frugtesløs kritik, det sømmer sig ikke, og det er uretfærdigt. Alt, hvad De der siger, er måske sandt, men vi er ikke i stand til at se det klart nu. Når jeg vil, vi skal bøje os, da er det, fordi vi kæmper uden håb. Og en kamp uden håb er det værste af alt; for det er kun at ofre mennesker og penge til ingen nytte. Jeg tror nu for min part ikke på hjælp hverken fra stormagter eller fra småmagter, mindst af alt på de københavnske blade! Fremtiden skal vise, hvem der har ret; gid *jeg* ikke havde det!"

"Undskyld, De taler om fremtiden, men det er netop den, der skal bygges på det danske folks modstand. Generalerne har ikke del i regeringens færd og soldaterne ikke i generalernes – men hver dansk mand må føle, hver for sig, at han har en blodig uret at hævne, og denne uret bør samle vore arme i et kraftigt slag, der skal ramme således som Mjølnir rammede, Thors vældige hammer. Landets sønner vil intet høre om krigens ophør nu, vi skal kæmpe for vort land og vort modersmål til sidste mand, vi

skal slå, til kræfterne svigter, og så falde med ære – mere kan man ikke nå!"

"Jo, for satan!" råbte kaptajnen, der så, at Sanders begejstring gjorde indtryk på de andre, "man kan mere end falde med ære, man kan stå med ære. I enhver kamp er der et øjeblik, hvor man med ære kan bede om pardon."

"Det hører der mod til at sige," sagde en officer.

"Mod," svarede kaptajnen højt og tilføjede stille, "hvem holder inde med at kæmpe af frygt for sit skind? Ingen elsker sit fædreland højere end jeg, men jeg lader fornuften tage min kærlighed fangen. Dog hvad nytter denne tale? Vi soldater – og for øjeblikket er vi ikke "folket" og ikke "landets sønner", men soldater – vi vil gøre vor pligt, selv om vi i vort indre ikke altid forstår, hvorfor vi skal lade os slå ihjel, vi vil gøre den uden at kny, hvad enten vi skal ligge her og vente, eller vi skal lade os smadre nede ved Dybbøl."

"Faites votre jeu, messieurs!" hørte han v. Kaden råbe.

"Hør, lad os drikke et glas med løjtnant Sander," sagde kompagnichefen med sin lidt hæse stemme, da Sander atter ville tage ordet, "i morgen giver han os et bevis på, at han ikke kender fornuft, når det gælder kærlighed, for så rejser han til Middelfart og gifter sig."

Sander stod med lysende øjne og klinkede med kopper og glas.

I det samme gik døren op, og en høj, slank officer trådte ind og blev modtaget med støjende udråb af overraskelse og velkomsthilsener. Han var ved et avancement forsat til regimentet og var samme dag kommet fra Dybbøl. Man stimlede sammen om ham, trykkede hans hænder og spurgte

ham ud. Han havde et alvorligt og kækt ansigt, der var aldeles glatraget, lige som håret var klippet ganske tæt. Alle de skinnende blanke knapper i hans ualmindelig lange våbenfrakke var tilknappede, og der var noget ægte soldatermæssigt over ham.

"Han liknar min lif och själ Karl den Tolfte på et hår," sagde svenskeren til Felix.

"Du er – en perle," hikkede en tyk løjtnant, der havde drukket lidt for meget. "Du er er en brilli-a-ant perle, du gamle fyr!"

Den unge mand, som gjorde så megen lykke, greb alle de spørgsmål, der strømmede ind på ham om Dybbøls belejring, om venner og bekendte osv., og forstod at samle sine svar i en beretning, som han afgav med lidt mere vægt og applomb, end det var nødvendigt. Der var i begyndelsen ligesom en tone af overbærenhed med tilhørerne, fordi han var den eneste, der havde oplevet disse ting. Men nu, da han sad trygt i den lune stue, i den hyggelige duft af punsch og tobak, stod alle Dybbøls rædsler ham dog for første gang rigtig klart. Han var en flink og tapper officer, og mens han fortalte, var han sig dette vel bevidst.

Og han fortalte om det uhyggelige anstrengende liv ude i skanserne, om granaterne, der regnede ned over dem, og som hver nat skød skanser og blokhuse sønder og sammen, om fjendens batterier, der før lå uden for rækkevidde, og som nu, da de var på livet af os, overdængede enhver skanse, som blot vovede at skyde et skud, med en mangfoldighed af projektiler. Han fortalte om Sønderborgs bombardement, om kampene den 17. og 28., om tabet af nogle bekendte officerer og om en ven af ham, der faldt ved hans side; han fortalte, hvorledes

preusserne vandt terræn dag for dag – de bed sig fast, hvor de kom frem, glade over hver en alen jord, de vandt – og hvor godt de vidste at bruge den; på et par dage afdækkede de et nyt batteri med skydeskår og det hele, og så blev det hurtigt monteret med deres mageløse kanoner. Han fortalte om skanserne der nede, der nu kun var jorddynger, om de slemme sår, granaterne forvoldte, om stemningen mellem folkene, der var anstrengte, men endnu i humør – men længe kunne det hele ikke gå, "det er den almindelige mening, arméen skrumper ind der nede stykke for stykke – vi må gå – eller slagtes!"

"Der kan I høre," sagde kaptajnen sagte til dem, der sad ham nærmest.

Lysene brændte døsigt og rødligt i den tætte tobaksdamp, og de sad alle stille og alvorlige i den pludselige stilhed, da løjtnanten tav.

6

Der er intet, en mand vænner sig så hurtigt til, som til at være soldat og til soldaterlivet. Han bliver magtstjålen. Han mister sin vilje, og han har ikke brug for den. Alle det daglige livs bekymringer forsvinder, og han behøver næppe at tænke. Han får mad og drikke, hus og hjem, han behøver ikke at skaffe sig det selv, og får han det end ikke altid i krigens tid, så deler han kun lod med tusinder af andre soldater, og han sulter og fryser uden at kny; for hvorfor skulle han vel have det bedre end de andre? Der bliver sagt til ham: Stå, og han står, eller gå, og han går, selv har han intet at sige, ikke mere end en mursten, når huset bygges; den ligger, hvor den bliver lagt. Derfor sløves også den menige mand i åndelig henseende, men våbnet, han fører, bliver skarpere, jo mere han underordner sig, jo bedre han lystrer.

Dagene gik. Felix levede sig helt ind i de militære forhold, sådan som de var; han undrede sig ikke mere over noget, kritiserede ikke, men befandt sig ret vel i det ensformige liv. Kun rastdagene var ham besværlige. Hver dag vant til at handle på given ordre var det ham vanskeligt selv at beskæftige sig og møjsommeligt at have en hel dag til sin rådighed. Efterhånden var han resigneret, og hans tørst efter dåd og kamp tabte sig mere og mere.

Ked af at se kommandersergenten skrive og lave lister den hele dag, drev han ud og søgte sine få venner.

Sander var blevet gift i Middelfart og var nu, da han havde nået sit mål, blevet mere rolig og stille. Han var ikke mere en

sådan ordets mand som før, men skrev brev på brev til sin unge hustru, der var i en præstegård på Fyn.

Da Felix en sådan rastdags aften kom hjem fra et lille gilde hos et par kammerater, lidt svimmel af punschen og lidt ør af tobakken, var der ikke som ellers lys i bøssemagerens lille hus, og sergenten var der heller ikke. Han krøb i mørket hen i halmen og ned under sine tæpper. Han havde allerede sovet en god stund, da han blev vækket ved, at der var nogen inde i stuen.

"Hvem er det?" råbte han, og en, der famlede omkring og stødte imod stolene, svarede: "Det er mig, er her ingen svovlstikker?"

"Hvad vil De – hvad er det?" gentog Felix, der endnu var forvirret af søvnen; og samtidig med, at en del genstande ramlede fra bordet ned på gulvet, sagde stemmen: "Hvor er kommandersergenten henne?"

"Er det Dem, Larsen?" spurgte Felix. "Hvad er der dog i vejen?" og han kom op og tændte lys.

"Jeg må tale med kommandersergenten," svarede underkorporalen, "jeg er bange for, at vi ikke kan blive færdige. – Ih, men gudbevares," tilføjede han og så sig omkring, "har De ikke pakket endnu, aspirant? Klokken er sgu mange – har De ikke fået ordren?"

"Ordren!"

"Ja, vi skal jo stille ved havnen klokken fire. – Regimentet skal til Dybbøl."

"Dybbøl!" råbte Felix aldeles forvirret. "Er det sandt?"

I det samme trådte sergenten ind, men havde så travlt, at han ikke kunne besvare hans spørgsmål. Underkorporalen fik

ordre og løb; der blev råbt ud af vinduerne, bagagevogne blev trukket ud på gaden med stor larm i den stille nat. Soldater kom og gik, og Felix fik kun så meget at vide, at der pludselig var kommet ordre til øjeblikkelig afmarch: ved daggry skulle de sættes over til Fyn og i største hast transporteres over til Dybbøl.

Endelig! tænkte Felix, men da det store ønske stod ved sin opfyldelse, syntes han, at glæden ikke svarede helt til hans forventninger – hvorfor var ham ikke rigtig klart. Han blev betaget af en nervøs iver efter at pakke sammen og få sine ting i orden, og ligesom elektricifiseret ved det travle liv omkring ham, kom han i en underlig ophidset stemning ved mængden af alle de følelser, som stormede ud og ind af hans sind. Nu kom altså det store øjeblik, nu skulle de da endelig der hen, hvor livet ikke var trægt og sejt, men hvor det stod på spil hvert sekund, til det sted, alles tanker drejede sig om, hele Europas tanker.

"Vi skal vist gøre en ende på det der nede, kan De tro," sagde sergenten; "jeg har været hos premierløjtnanten lige til nu; han mente, vi skulle ned og være med til et stort udfald fra skanserne."

Sergenten bad Felix om at hjælpe sig, og lidt efter lidt kom der fuldstændig ro over ham, og så kom først glæden, en rigtig ungdommelig følelse af lykke over at skulle føres til liv og til dåd.

Hed i hovedet af spænding og forventning stillede han med kompagniet nede ved havnen.

"Nå, er du nu glad?" spurgte kompagnichefen, "ja nu kan du såmænd få kærligheden at føle. Har du afleveret geværet? Det

var godt. – Patrontasken? Å behold den, det er altid godt, at have noget i reserve."

Kort efter gik Felix om bord i transportbåden med sin halvdeling. Han var alt for optaget af at sørge for sine folk, til at få tid til at kaste et blik tilbage til det sted, hvor han havde gjort sine første erfaringer som fædrelandsforsvarer.

7

Fyns kyst lå fredelig smilende, som et land, der slet intet havde med krigen at gøre, og da de kom ind i Båringvig, så huse, haver og marker i den klare, grå luft så renlige og uberørte ud som en æske legetøj, der lige var udpakket. Da Felix satte foden i land, havde han, der nu var sluppet bort fra fæstningens høje volde, en følelse af befrielse, som når man fra en kælder kommer op i den friske luft. En stor park af høstvogne holdt på en mark i nærheden, og efterhånden som folkene kom i land, blev de beordret til vogns. Det lod til at have hast, og længe varede det ikke, før det store vogntog satte sig i bevægelse. Han sad på agebrættet hos kusken, en tyk og livlig gårdmand. Folkene lå bag i halmen. "Så kør' vi da," sagde manden, da der lød et hornsignal langt forude.

Den kølige morgenluft viftede Felix om kinderne; den bar med sig en duft af nattedug og lugt ude fra markerne, der gjorde ham ellevild af fornøjelse.

"Hvor her er kønt," sagde han til manden og pegede ud over det temmelig kedelige landskab.

"Å de' ve' je' da sgu'tte," svarede denne, "næj ne'e ve' Skye'bjerg, der er meje bæ'er."

Folkene begyndte at synge, og ved den raske fart, ved sangen og latteren, kom han til at tænke på skoleskovturene; det var lige som nu, lutter fornøjelse, lutter glæde. Vognen rumlede, så han måtte råbe højt for at høres, men når der kom en bakke, og farten standsede, så at vognstangen var lige ved at køre ind i vognen foran, og soldaterne, der sad i denne, klappede hestenes muler, så hørte han gennem hjulenes rullen og mandskabets

sorgløse snakken lærkerne synge højt oppe under den grå himmel. Da de kom ind på den brede landevej, stod folkene i landsbyerne parate med mælk og med øl, men der var ingen tid til at standse, og soldaterne takkede for den gode vilje med vældige hurraer, idet de raslede forbi. Time på time blev kørslen ved, og først midtvejs blev der skiftet køretøjer og gjort et ganske kort ophold.

Det var neden for kirken i en stor landsby, at vognene holdt. Omgiven af kirkegårdens hvide stenmur tronede den højt oppe på en bakke, og ude på en eng holdt de lange rækker af nye bøndervogne.

Folk var strømmet til fra omegnen for at se soldaterne, som nu, efter at være kommet ned af vognene, satte geværerne sammen og strakte de tunge lemmer efter den lange kørsel. De var ligesom fortumlede af den pludselige forandring i vognenes skumplen, af at se mænd i civile dragter og kvinder, men især af spændingen ved, at de nu skulle ned, hvor det gik løs. Der var en vrimmel af stemmer, som råbte og sang og talte i munden på hverandre som på en markedsplads.

Felix, som var blevet træt af at køre, drev omkring imellem folkene. Den underlige modsætning imellem de stille marker, hegnene ved vejen med de larmende spurve, den hvide, skinnende kirke og den forvirrede larm af de mange stemmer, i hvilken der undertiden blandede sig en kos brølen og nogle forskræmte høns' kaglen, satte ham i en sælsom bevæget stemning. Folkene lagde sig op ad kirkebakkens skråning; højere oppe under et mægtigt træ, som måtte være dejligt ved sommertid, stod en stor gruppe af officerer. Han så også nogle

damer imellem dem, og da han nærmede sig, kom Sander ud af klyngen og råbte ham i møde: "Her er min hustru!"

Felix blev ganske forlegen ved pludselig at se hende, som han havde tænkt så meget på. Så hun således ud? Hun var blond og høj, og da hun gik uden krinoline, så hun måske højere ud, end hun var. Det var, som om der udstrålede lutter fryd og glæde fra hendes lyse ansigt og hendes prægtige smil, og hun færdedes mellem officererne med sikre og rolige bevægelser, idet hun stadig holdt sin mand ved armen. Hun var kørt til landsbyen, da hun hørte, der kom soldater, uden at vide, at Sander var imellem dem.

"Nej dog, er De så ung," sagde hun, da hun så Felix, og så spøgte hun let og fornøjet med ham og de andre, som hun uimodståelig trak til sig ved den mærkværdige sorgløse frejdighed, der var over hende.

"Det er sørgeligt for Dem at sende Deres mand af sted til Dybbøl," sagde en af officererne til hende.

"Å, hvad – det finder man sig i, jeg er jo nu soldaterkone; synes De måske, jeg hellere skulle klynke og græde?"

V. Kaden var især imponeret af hende. "Nej, hun er jo aldeles mageløs, den jomfrukone," sagde han. "Sikken et humør hun har! Nu kan jeg sgu godt forstå, han ville giftes over hals og hoved."

Imellem de folk, som havde ledsaget hende til stedet, fik Felix øje på en ung pige, hvis ansigt kiggede ud af et stort gråt tørklæde, så at han kun så et par mørke øjne og en lille, meget rød mund. Han mærkede, at hun fulgte ham med øjnene, og hans unge hjerte bankede, hver gang deres øjne mødtes, men han turde ikke tale til hende.

Tiden fløj, man spiste og drak og talte i al hast i en underlig bevæget, lidt forceret stemning. Lidt efter lød hornsignalet, og soldaterne fik atter travlt med at komme til vogns.

Bataljonschefen kom hurtig hen til Sander og sagde: "Vil De blive hos Deres hustru i dag, hr. løjtnant? De kan møde os i morgen tidlig klokken tre i Fåborg." En voldsom rødme steg op i Sanders blege kinder, men før han kunne komme til at svare, sagde hun:

"Tak, hr. kaptajn, men nu er afskeden næsten taget, nej – nu forlader vi hinanden for denne gang, ikke sandt, min ven?"

"Jo," svarede Sander mekanisk, "nu forlader vi hinanden."

Officererne tog afsked og gik ned ad bakken, men Felix så sig om og sprang så i et par dristige skridt op imod den unge pige med det store tørklæde. "Farvel," sagde han og rakte hende hånden, og hun, blev blussende rød og stammede: "Tak og lev vel!"

Hvor hun er dejlig! tænkte han og løb ned forbi Sander og hans hustru, og han så i forbifarten, at hun lagde begge sine hænder på hans skuldre og talte til ham med et muntert smil.

Lidt efter lød hornsignalet atter, og de kørte.

Det var mørk nat, da de marcherede ind i Fåborgs gader, hvor der strålede lys fra mange vinduer, og kort efter var alt indkvarteret og i ro.

Felix boede hos en gammel embedsmand, som han ikke så noget til, men datteren, en høj, streng dame, der så på den unge mand med opmærksomme øjne, viste ham til rette i huset, og kort efter sank han ned i et hav af dyner og i et hav af drømme.

Det var første gang i lang tid, han lå i en seng, men han sov kun en urolig søvn. Han hørte stadig lyden af de mange

rumlende vogne, og lyden blev højere og højere som brøl, ja som brølen af skydende kanoner og granater, der sprang, og i skæret af dem så han mørke øjne og røde læber, der smilte og hviskede: Levvel! Levvel! – Så græd det omkring ham, og det var Sanders hustru, der stod og græd og græd – men Sander greb rask et horn og blæste, ikke et kvikt og flot signal, men en stille sørgmodig salme – så vågnede Felix og rejste sig og lyttede. Det alvorlige signal lød endnu – nede på gaden – det var reveillen.

Kort efter stod han på stillepladsen nede ved havnen.

8

Da det blev lyst, var de allerede ude i Lillebælt, og dampskibene nærmede sig med transportbådene på slæb hurtigt Als' kyst. De fleste officerer havde i den tidlige morgen søgt et hvilested, men Felix stod på dækket og stirrede frem efter land. Han følte en længsel efter dette sted, som han dog nærede en uvilkårlig gru for.

Den høje premierløjtnant Staal – den officer, som lignede Karl den Tolvte – stod forude og gav ham og nogle andre en forklaring over kysten og landet. Felix så med beundring op til den høje løjtnant, der nu, lige så stiv, stram og soigneret i sit ydre som altid – blev ført tilbage til dette forfærdelige sted, hvorfra han lige var afløst. "Tys, kan De høre skuddene?" spurgte Staal. Nej, ingen kunne høre noget. "Ja, vent bare lidt, til vi kommer i land."

De lagde til ved broerne ved Høruphav, og efter nogle timers march var de ude i en stille landsby, hvor de skulle blive natten over for næste morgen at marchere til Dybbøl.

Om aftenen stod Felix ude i kålgården med en gammel kone, hos hvem han var indkvarteret.

"Kan De høre?" spurgte hun og hævede pegefingeren. Og i den stille aften hørte han en hul, dump lyd i det fjerne, der gentog sig uafbrudt, og som han syntes blev tydeligere og tydeligere, jo mere han lyttede.

"Å Gu' ja," sukkede konen og gik ind, men han stod endnu længe alene og lyttede og lyttede; det var stadig den samme hule, korte brummen, han hørte, intet andet, og endnu, da han

lå i den grove bondeseng, troede han at høre de fjerne drøn, der kom ligesom dybt nede fra jorden.

Da han sprang op næste morgen, og solen allerede skinnede ind til ham, skyndte han sig med at komme ud af det lille karlekammer med dets lergulv og mugne lugt af halm. Det var ikke alene det strålende vejr, der lokkede ham, men efter den stærke søvn følte han en ubændig lyst til at komme af sted, til at tage fat, til at være virksom, og da der skulle stilles nogle timer før afmarchen, sagde han farvel til konen og gik over imod den store gård, hvor kompagnichefen boede.

Solen bredte sig i hvide, kolde stråler, hvis skærende lys lå over alt og fandt vej over alt. Nattens væde var næsten fordampet, og der var kun vådt endnu nede ved foden af hegnenes bladløse buske og i bunden af det stive græs. Han stod stille udenfor huset – nej, i dag hørtes intet fra Dybbøl, ikke en lyd hørte man, ikke en fugl engang, kun langt borte gøede en hund.

Der var travlt på brakmarken ved kompagnichefens kvarter. Folkene blev set efter, så godt det lod sig gøre. Ved et bord stod en tyk sergent og synede geværerne, trak gamle skud ud og byttede gamle patroner om imod friske. Ved en planke, som lå på et par tønder, lavede kommandersergenten lønningen til, og mange af folkene havde selv travlt med at ordne deres ting. Der var liv, men alligevel en vis stilfærdighed, over det hele. Henne ved huset havde lægen nok at gøre, for der havde meldt sig en overvældende mængde syge denne morgen. Den forestående march til stillingen bragte spænding i sindene; de følte sig utilpas, de vidste ikke, hvad der var i vejen med dem, de måtte

være syge, mente de, men efter en kort undersøgelse blev de jaget tilbage igen næsten alle sammen.

Felix var beskæftiget med sine folk, da der kom bud efter ham fra kompagnichefen, der stod henne ved trappen.

"Hør, min ven, du kan gå forud til lazarettet i Tandslet med to syge," sagde han, og da han så et skuffet udtryk i hans ansigt, tilføjede han: "Ja, det er et tillidshverv."

"Vel," sagde Felix, som dog havde mest lyst til at følge med kompagniet. Lidt efter var han, efter at have fået nærmere ordre, på vej med et par syge soldater.

Den ene var en spinkel og gusten fyr, der led af koldfeber, og som havde tilbragt megen tid på sygehusene, han snakkede glat væk løs til Felix og ville give det udseende af, at han nødig ville på lazarettet. Han skammede stadig sin kammerat ud, fordi han ikke kunne følge med. Denne varen lille, svær soldat med kort hals og runde skuldre; hans ansigt blussede mørkerødt i feber, og hans blodsprængte øjne skulede omkring som en tyrs, ængstelige, og dog lige som pønsende på noget ondt.

Felix var næsten bange for ham i hans uhyggelighed, men da han så, at han var meget syg, hjalp han ham på alle måder og bar hans gevær og hans tornyster. Han ville gerne hurtigt af sted, så han i god tid kunne få sine folk afleveret og så slutte sig til kompagniet, når det marcherede forbi lazarettet.

"Hvad fejler De, 94?" spurgte han ham.

"Ork," svarede den anden, "doktoren sa'e, han fik bestemt en tyfos, når han kom i seng."

Så gik de hen ad vejen i det klare vejr. Da de kom op på en bakke, hørte de tydelig skuddene fra Dybbøl. 94 gik og brummede: "A ka' itt' mer, a ka' itt' mer."

"Sikke noget slu'er; du må strænge dæj an, må du," sagde den gustne.

"Ja, hold nu bare ud lidt endnu, så er vi der snart. Kom, lad os få Dem under armen."

Spurvene pludrede lystig løs ved grøftekanterne og sloges om hestegødningen på vejen. Bum, bum! lød det inde fra Sønderborg, og 94 snakkede uophørlig: "Å Gu' i Hemlen, ka' do itt' løs' op få me," stønnede han.

Til sidst måtte de lægge ham lidt ned, for at han kunne hvile sig. Han var næsten ikke til at få af sted mere, de små øjne rullede i hovedet, og han talte vildt om allehånde ting.

Flere kompagnier var allerede marcheret forbi dem, mens de lå i en grøft, og de havde allerede med et lettende pust nået lazarettet, da deres eget kompagni kom marcherende.

"Du må støde til os ved Sønderborg," sagde kompagnichefen i hast til Felix under forbimarchen. – "Å, den stakkels fyr, se snart at få ham til ro."

Da Felix langt om længe havde fået de syge anbragt, begav han sig på vej, og alene, som han var, faldt den ham nu meget lang.

Højere og højere hørte han drønene foran sig, lyden var ikke mere så hul, men længere og mere hård. Det var, ligesom han følte lufttrykket af dem, og han tabte sig i allehånde tanker, især i frygten for, at han skulle være bange. Spændingen klemte ham som med en klo om struben og trykkede ham i maven, og hans hjerte slog snart hurtigt og uroligt, snart mat og bange.

Jeg er vistnok også selv syg, tænkte han, blot han ikke har smittet mig, jeg kan mærke, jeg er syg, det kommer mere og

mere. Hvor det banker i mit hoved, og min tunge er ganske tør. –

Han hørte hestetrav bag ved sig. Den nærmeste af rytterne, en oberst, holdt sin hest an i skridt.

"Hvad går De her og driver efter alene? Hvor er Deres afdeling?" spurgte han, og da Felix svarede utydeligt, at den var forude, afbrød han ham: "Ja sludder og vrøvl har vi nok af, De må sgu tage benene med Dem, det ser ikke godt ud, dette her, hører De;" og han gav hesten sporerne uden at høre de forklarende ord, som Felix søgte at komme med, vendte sig blot om i sadlen og råbte: "Jeg sagde, De skulle tage benene med Dem!" Et øjeblik efter var han forsvundet hen ad vejen med de andre ryttere.

Felix var rasende – han troede, jeg var en marodør! tænkte han. Han glemte aldeles, at han for et øjeblik siden havde følt sig syg, og med raske skridt ilede han af sted: Han ville klage, han ville – bum! – bum! lød det, og han kunne nu tydeligt høre skuddene og undertiden granaterne, når de sprang. Han talte skuddene, han lyttede efter dem, og samtidig med sin harme over den hårde tiltale, som var overgået ham, fyldtes han med en højtidelig frygt for det ubekendte, som han nærmede sig, en frygt, der virkede på hans sjæl som på hans legeme, og som voksede med larmen af de springende granater til en nervøs eksalteret stemning.

9

Felix fandt sit kompagni tæt udenfor Sønderborg, hvor hele regimentet var samlet på en mark, men han kunne endnu ikke se byen, som lå nede bag en bakke.

Kompagniets officerer sad i en grøft. Han gik hen og meldte sig til tjeneste og gav i en irriteret tone en beretning om sin hændelse med obersten. Kompagnichefen gjorde kun et par spøgende bemærkninger derom, men ellers tog ingen synderligt hensyn til hans meddelelser.

Han satte sig krænket ned i grøften, tændte en cigar og gav sig til at ryge, men det smagte ham ikke – skønt han havde mere lyst til at smide den igen, blev han dog ved, da han mente, det tog sig godt ud.

Der blev næsten slet ikke talt imellem officererne.

Det var dog nogle ubehagelige lyde, tænkte han. Nogle af dem lød som begyndelsen til et tordenskrald, der slår ned, men han ventede efter hvert skrald forgæves tordenens langt hendøende rullen. Blot han dog ikke blev mere syg, det hamrede i hans hoved, og hans øjne var så hede.

"Går der ingen granater herover?" spurgte han Sander, der lå og stirrede op mod den klare hvide himmel.

"Det ved jeg såmænd ikke," svarede denne ligegyldigt.

At de dog alle kan være så rolige! tænkte han. Han selv mærkede jo, hvorledes al ting var i bevægelse og oprør inden i ham. Men de lader måske kun sådan, du er jo selv ganske rolig udvendig, og der er vist ingen, som kan se noget på dig, måske de andre også er lige sådan til mode.

"Er jeg bange?" spurgte han sig selv. – Nej, bange var han ikke, men det var jo dog så underligt, alt dette her. Hvorfor talte de ikke med hinanden, de andre? Ja, Sander tænkte vel på sin kone.

Hvad skulle *han* nu tænke på? På Gud? Ja, det ville han, han ville i sit stille sind bede en bøn om forladelse for sine synder og om, at han nu måtte bære sig rigtigt ad, når de kom i ilden og ikke være bange, og hvis – han lagde cigaren fra sig og søgte skjult at folde sine hænder under en flig af kappen, men så kom han til at se hen på folkene, af hvilke nogle sad i god ro i grøften og spiste smørrebrød, tykt rugbrød med pølse, og han følte pludselig en tærende hunger.

"Jesper!" råbte han, "har ingen af jer set Jesper?" og lidt efter kom oppasseren kluntende på de ømme fødder.

"Har du noget mad?" spurgte han, men et voldsomt brag og en stærk ramlen og knagen overdøvede i det samme hans ord.

"Han faldt i æ Sønderborg, tror a," sagde Jesper og kom frem med kurven. Felix svarede noget med en tyk og utydelig stemme og begyndte med stor omstændelighed at pakke kurven ud, alt, hvad der var i den, og lagde det der efter lige så omstændeligt ned igen alt sammen.

"Ve' De så itt' ha' noget af spis'?" spurgte Jesper. Felix, der rent havde glemt, hvad han ville, tog nu et stykke smørrebrød, men da han fik en bid, rullede det sig til kugler i munden og havde ingen smag. Han lagde det fra sig igen og spurgte Sander: "Hvornår skal vi af sted?" Da denne ikke svarede, sagde Høyer:

"Når det begynder at blive mørkt. Det har De jo for resten spurgt om. Hørte De granaten?" Et overflødigt spørgsmål, da den havde bragt dem alle til at fare sammen.

Felix tog brændevinsflasken og drak for at skylle den stridige bid ned. – Å hvor det gjorde godt! Han tog endnu en snaps.

Nej, jeg vil ikke drikke for meget, tænkte han. Ingen skal sige om mig, at jeg må drikke for at være modig, men han tog dog endnu en dygtig slurk, inden han satte proppen på. Å, hvor det gjorde godt! Det kan ikke nytte, hvad man siger, brændevin er dog en god ting, især når man er syg.

Han lagde nu først rigtig mærke til omgivelserne. Lidt mere ind ad Sønderborg til stødte en bred vej til den, han var kommet ad, og her lå en mølle på en høj banke, hvorfra der vajede et stort flag. Nej se hvor kønt, tænkte han. Noget oppe på en mark ved den anden vej så han andre afdelinger, der ventede ligesom de. Soldaterne og geværpyramiderne stod skarpe og sorte mod den lyse aftenhimmel, der havde en skær gul tone, som endnu mere mod øst lidt efter lidt gik over i det dybeste blå. Sundet var skjult for ham af egnen mod vest.

"Har De set flaget der, løjtnant Sander?" sagde han og pegede op imod møllen uden egentlig at mene noget med det.

"Ja det er ambulancen."

"Nå sådan."

En ung officer kom travende ned ad vejen fra Kjær by og holdt sin hest an.

"God dag, god dag," sagde han og hilste, "skal De over i aften?" Nogle officerer fra de andre kompagnier kom til, de fleste af dem havde Felix aldrig set før. De ville høre nyt fra adjudanten, en lille mand med et grimt, håret ansigt, der så frygtelig træt ud og var tilstænket helt op til sadlen. Hesten lod hovedet hænge, og dens ånde stod i to tætte stråler af damp ud af dens næsebor. Adjudanten talte meget højt og snøftede stærkt, kun af hans

svar kunne Felix slutte sig til de andres spørgsmål. "Ja, ja vist – længe kan det ikke vare, det kan De være rolig for. – Så? – Nej; det tror jeg ikke – blot De må komme fra det. – Hvad behager? Død? Nej, det er i højre knæ – men major Rohweder blev skudt i går – ja, farvel, jeg må af sted, hyp!" sagde han, og med en ubekymret mine red han videre ind ad Sønderborg til.

"Herregud," hørte han kompagnichefen sige, "er han død, det var sådan en rar mand."

Felix blev atter lidt beklemt, de talte her om liv og død som om dagligdags ting. Hvis jeg nu også bliver skudt, tænkte han – hvor de så vil blive bedrøvede hjemme og græde.

Mon de ser det i aviserne først eller får det at vide på anden måde? Og han tænkte på hver enkelt af sine kære derhjemme og på sin lille søster, som skulle gå i sorg, og ikke forstå hvorfor, – og på sin begravelse og på præsten, som holdt tale ved hans kiste. "Denne unge mand," ville han sige, "som er faldet for fædrelandet," og disse ord "faldet for fædrelandet" blev han ved at gentage for sig selv, indtil han så kompagnichefen komme hen imod sig. Hvis han kommer hen og taler til mig, så falder jeg for fædrelandet, sagde han til sig selv i overtroisk frygt, da kompagnichefen nærmede sig, – og ved hvert af hans skridt blev han mere og mere frygtelig angst. Jo han kommer, han kommer, han kommer, tænkte han fuld af skræk – men så blev kompagnichefen standset, og Felix listede sig bort fra det sted, hvor han stod, for at det varsel, han havde taget, ikke skulle gå i opfyldelse. Så bebrejdede han sig sit snyderi. Men herregud, når man kan redde livet, tænkte han halvt i spøg, idet han gjorde nar ad sig selv.

Ilde til mode og trykket satte han sig hen til de andre, han følte godt, at han ikke var bange, men spændingen, uvisheden, det truende ubekendte gjorde ham nervøs.

"Hvad er klokken?" spurgte han, og atter svarede Høyer "henad seks" og tilføjede lidt efter: "Er De ikke rask?"

"Jeg?" svarede Felix, der ingen ro havde på sig og nu igen rejste sig op. "Jo, jeg har det meget godt." Høyer så på ham med et dvælende blik, snørede munden sammen i et skælmsk smil og spurgte: "Hvor vil De nu hen?"

"Å, hen til folkene," svarede han og mærkede godt, at Høyers blik fulgte ham, da han gik. Folkene sad stadig og spiste.

"Nå Tulstrup," sagde han med forceret munterhed til en af dem, "nu skal vi nok snart af sted, er De så glad?"

"Frem og tilbaves æ' li'e langt," svarede den store soldat.

Felix sagde ikke mere. "De er vistnok også forknytte," tænkte han og følte sig ligesom trøstet derved.

Så hørte han pludselig sang og så bataljonerne, som havde holdt hvil oppe på bakken, komme marcherende. Den mørke kolonne snoede sig efter vejens bugtninger ind ad Sønderborg til. Soldaterne sang: "Stolt med oprejst pande, frejdig skal du stande" osv. Han kunne ikke skelne officererne og havde ikke lyst til at gå nærmere, da han dog ingen kendte af dem, men synet af den store masse mennesker gjorde ham godt og gød ham varme i blodet. Hør, hvor de synger! Vi er dog mange alligevel! – Hvilken vrimmel! Han hørte officererne råbe: Slut op! Slut op! når der hist og her var taget for megen afstand i kolonnen, og soldaterne sluttede op i løb, så tornystrene hoppede op og ned på ryggen af dem.

Da han vendte sig om, så han alle officererne fra hans egen bataljon stå samlede i en klynge, og da han gik derhen, mærkede han, at hans fødder var kolde og ligesom våde, og at han var hed i hovedet, så kinderne brændte.

Han kom hen til officererne samtidig med, at et af de høje skrattende knald igen lod sig høre. Inde i klyngen stod en ældre officer, en lille mand med et stort, brunt skæg, og forklarede, idet han slog ud med sin ridepisk: "Nej, jeg forsikrer Dem, de har ikke i lang tid skudt så lidt som i dag, gennemgående kun et par skud i minuttet; men de sataner ved, når vi løser af, og så skyder de fra Broager på broerne. Ja, når de er færdig," sagde han til bataljonschefen, "så vær så artig." – Der blev givet nogle ordrer, og der blev trådt til gevær.

Felix fløj hen til sin halvdeling. Alt var i orden, kun et par "forglemmigejer" havde fået støvlerne af igen og taget træskoene på.

"Ja men det er dog alt for galt!" råbte Felix, "det går ikke an."

"Hvad er der?" spurgte kompagnichefen, og da han hørte årsagen til den unge mands vrede, sagde han: "Å, skidt, lad dem gå, det er jo snart mørkt." Surmulende gik Felix hen på sin plads.

Da de var kommet lidt forbi det sted, hvor vejene stødte sammen, kunne Felix se sundet og broerne, som førte over til stillingen. Men intet der ovre så mærkeligt ud, skanserne kunne ikke ses, men kun den høje stejle skrænt neden for brohovedet, og til venstre for broerne nogle telte, som i den klare luft så skinnende hvide og pyntelige ud. Drønene var endnu dumpe og hule, men en gang imellem så han pludselig højt oppe i luften

en lille gulgrå og tyk røgsky og hørte derefter et lille skrald, der mindede ham om en raket, der udfolder sig.

"Det er granater, som springer i luften," sagde kompagnichefen, "det er for at gøre marchen over broen vanskelig."

Sat i stemning af de foran marcherende afdelinger gav folkene sig til at synge, mest vel for at overdøve deres uro, men da vejen begyndte at sænke sig ned imod byens røde tage og mange hvide ruiner, døde sangen efterhånden hen, og inde ved byen stod desuden regimentsadjudanten og sagde med sin dybe stemme til kompagnichefen, at alt skulle være stille, samt noget om, at broerne ikke måtte passeres i trit.

Det gik rask fremad helt ned til byen, men i stedet for at følge gaden, som temmelig ryddelig lå for dem, blev der gjort en svingning, og over murbrokker, sten og kalk måtte de stolpre frem mellem ruiner, gennem en gade, som var banet ved ildebrande og nedrivning af huse. Der stod en skorsten endnu, og der dinglede et vindue og der et skilt på sit hængsel. Oppe i et hus, hvor kun den ene væg var faldet ned, og nogle jernankre strakte de skeletagtige arme frem, hang tapeterne i pjalter, sværtede af røg, og en gammel lænestol stod endnu på sin plads ved siden af kakkelovnen.

Der blev gjort holdt foran i kolonnen, men de kunne intet se for et stort hus, som spærrede udsigten foran dem.

"Hvorfor står vi stille?" sagde kompagnichefen og gik frem foran. Felix fulgte ham.

Da de kom nærmere, kunne de se, at vejen gik uden om til venstre af den store bygning, men alle soldaterne så til den modsatte side. Hvad mon der var i vejen?

Det var nogle sårede, som blev transporteret bort. Der var tre bårer; de to forreste kom hurtigt af sted og var ved at dreje ned til venstre; Felix så kun utydeligt de legemer, som lå udstrakte på dem; en af de sårede rakte armene ud og vinkede hilsende. Den tredje båre havde gjort holdt længere tilbage og var omringet af soldater, som alle snakkede højt i munden på hinanden, men ud fra stimlen lød der skrig og stønnen, og da Felix kiggede ind imellem folkene, så han en soldat, der med hænderne fast knuget om bårens stænger, lå og udstødte hvinende skrig med højt opspærret mund, så at han kunne se ham langt ned i halsen, og den lange, stive tunge, som var blåagtig hvid. Den såredes ben var en ubestemmelig masse af trevlet lyseblåt tøj og sort blod eller kød. Et par mand ville give ham vand.

"Frem med den båre!" råbte kompagnichefen. "Nå tag fat!" Den ene af ambulancesoldaterne svarede noget, idet han bukkede sig for atter at løfte båren.

"Nå, nu rask af sted!" råbte kompagnichefen atter og stødte sin stok imod jorden.

"Fremad!" hed det i det samme foran. "Fremad!" råbte kompagnichefen.

Felix gik ganske bleg og stille foran kompagniet. Han hørte ikke andet end de grufulde skrig henne fra båren, der allerede var kommet et godt stykke bort.

Kompagnichefen var vred over, at de sårede blev bragt samme vej, som tropperne marcherede.

"Det skal nok tage pippet fra os – var det slemt?" spurgte han Felix, "kom og tag en slurk, drik du kun," og rakte ham sin lille cognacsflaske. Felix, som havde en følelse af kvalme, blev

oplivet af den stærke drik og marcherede rask til. Han tænkte på en druknet bagersvend, han en gang for mange år siden havde set ude ved Tårbæk og overtalte sig selv til at tro, at han havde set meget værre ud.

10

Kort efter var de ved broen. Så hurtigt benene kunne flytte sig, kom soldaterne over. Skridtene lød hult på den gyngende pontonbro. Da de var midt på den, sprang en granat i luften. De så alle op imod den, idet de forreste uvilkårligt gav sig til at løbe med nogle forvirrede råb, og de bageste holdt sig tilbage, så at der et øjeblik blev et tomt rum omtrent midt på broen, men granatstumperne plaskede ned i vandet helt ovre ved den anden bro.

Da de var kommet over og ind under den høje skrænt, følte de sig atter trygge. De marcherede et stykke langs med stranden og lidt efter op ad en skråning, hvor der på en næsten nøgen brakmark blev kommanderet "Holdt!" og "Fald ned!" Felix opdagede først nu, at kompagniet var alene, og fik at vide, at de skulle blive der, til det blev helt mørkt; før måtte de ikke komme ud i løbegravene for at afløse.

Han kunne ikke forstå, at han nu befandt sig i "Dybbølstillingen".

Hvor var skanserne? Det var jo marker alt sammen, og da han gik lidt op ad bakken, så han kun, at denne hævede sig højere og højere, især mod sydvest, men det var allerede for mørkt til rigtig at skelne noget.

Solen var nede bag højderne, og et klart tusmørke strakte sig dækkende ud over jorden. En gang imellem hørtes langt ude fra den anden side af den vældige bakke, som de lå på, og som nu i mørket så ud som et højt, sort bjerg, et knald, dumpt og uden genlyd, og lidt efter kom granaten farende i luften med hæsblæsende hast, hvæsende i en urimelig grådig il, idet den

kløvede luften foran sig og efterlod en kort ildhale, der på den mørke himmel atter mindede om fyrværkeri.

Alles øjne fulgte granatens bane, og deres ansigter drejede sig langsomt efter den, indtil de hørte den springe i jorden et eller andet sted langt borte med en skrattende, skurende lyd.

Folkene sad på jorden med geværet i armen, den ene deling bag den anden. Man hørte ikke en lyd fra dem. Lidt længere nede imod sundet skimtede man et af de andre kompagnier, der som en ubevægelig masse lå på skråningen og ventede.

Himlens stjerner stod blege og forskræmte omkring månens hvide sølvlys, men længere borte blinkede de med livlig tindren i det blåsorte mørke; dybt nede skimtedes sundets bølger og i mørke skygger kysten derovre. Granaternes larmende færd lød dobbelt forfærdelig i den store stilhed, en øde stilhed, der i pauserne fremhævede enhver lyd. En vogn slæbte sig tungt af sted nede ved stranden, man hørte kuskens hyp og smækken med tungen og hjulene, der knasende skar ned i det dybe sand. Så et højt, kort knald, klarere end forhen, og raslende og kogende kom projektilet flyvende, indtil det med et afbrudt smæld smækkede ned oppe på bakkens top ovenfor kompagniet.

"Det var nok i en af skanserne," sagde en af officererne.

"Ja, men den sprang ikke," svarede en anden. Skønt de talte dæmpet, lød deres ord dog meget lydt; en soldat gabede højt.

Officererne sad på jorden, kun kompagnichefen gik om imellem folkene og talte ganske sagte med dem.

Der var den besynderligste stemning over dem, en stærk spænding, men ro overalt, og de sad tættere opad hinanden end ellers.

Høyen var den eneste, som røg tobak, men imod sædvane røg han i dag en cigar. Engang imellem tog han sit ur op og oplyste den lille skive ved hjælp af den brændende cigar. Endelig rejste han sig op og gik hen til kompagnichefen. Og uden at kommandere, men med sin sædvanlige stemme sagde denne: "Træd an!"

Man hørte kun en sagte klirren af folkenes våben, da de rejste sig, og derpå gik det fremad og op ad banken. Kompagnichefen og Høyer gik så langt foran, at de med nød og næppe kunne ses af de andre. Granaterne blev ikke mere iagttaget så opmærksomt; man længtes efter at komme til stedet, og alle så frem i mørket med stirrende blik, så at det næsten gjorde ondt i øjnene. De kom ud på en vej, der drejede til højre, og kompagniet fulgte den.

Lige foran lå en stor bræddebarak, hvis planker lyste i mørket, og netop da de havde nået den, lød et kort sekund en granats hylende larm og så: et splintrende brag, et døvende skrald – et klart, lyst skær. Alle som én kastede sig ned eller sank dybt i knæ, mens sten og jord, bræddestumper og splinter raslede ned over dem. Granaten var gået igennem hytten, lige over kolonnen, og sprunget tæt ved vejen. Efter et øjebliks lydløs tavshed hørte man kompagnichefens stemme foran i mørket: "Er der noget i vejen?"

Ingen svarede, men idet marchen fortsattes, hørtes en stærk jamren bag i kolonnen. Sander løb tilbage, og der var forvirring bagved.

Først senere fik Felix at vide, at nogle af folkene var blevet såret. Han følte ingen frygt mere, og da granaten sprang, havde

han heller ikke været bange, men kun følt længsel efter at komme til skansen.

Han så pludselig, at kompagnichefen stod og talte med en fremmed officer, der var dukket op i mørket, og kort efter hørte han ham råbe: "Vi skal til venstre og så lige ud, en deling ad gangen – nu fremad!" Felix løb af sted i mørket, over knudret, hullet jord, først ned i en grav, så op igen over en lille vold, så frem over et fladt stykke; han hørte folkene komme efter sig over grøfter og huller, indtil han forvirret og forpustet faldt ned bag en jorddynge, der var et par alen høj. Nogle soldater, som lå der, da han kom, forsvandt på et råb: "Nu rask!" Der sprang et par granater ikke langt fra ham, men han havde ikke sans derfor. – Afløsningen var gået for sig, de var i løbegravene mellem skanserne.

Da han så sig om efter kompagniet, kunne han kun se nogle enkelte folk i nærheden af sig. Pless var imellem dem, og da denne sagde, at han ikke vidste, hvor de andre var, kunne han skimte hans store, tandløse mund.

Volden eller jorddyngen, de trykkede sig op ad, var løbegravens sammenskudte brystværn. Felix stak hovedet op og så ud over egnen, som i den stille klare nat lå i roligt mørke. Det lyste derude i dette mørke med et lille bitte glimt. "Dæk!" blev der råbt oppe i skansen, så et dybt, kort knald, og han puttede sig ned igen for den kommende granat, der ligesom frådede hæst i satanisk raseri. Næppe var den slået ned i skansen, som høj og sort ragede op til højre, før endnu en og atter en og endnu en fo'r ned, ned over dem og atter ned. Han var aldeles fortumlet og forvirret. Hvor var de andre? Var de slået ihjel? Han ville rejse sig og gå, men Pless kom krybende hen til ham

og sagde: "Bliv bare liggende." En granat slog i det samme ned og sprang på skansens ydre skråning med et knusende brag, der fulgtes af nogle hvinende skrig inde i skansen, mens sten og jordklumper med små trillende lyde raslede ned i graven.

Felix mærkede en kvælende fornemmelse nede i halsen. Nu kommer turen snart til os, tænkte han – nu kommer turen snart til os – hvor er de andre dog henne – de fulgte mig dog alle sammen, da jeg løb herud – de kan dog ikke være skudt alle sammen. "Pless, hvor er de andre?" råbte han højt. "Hører De ikke, hvad jeg siger, hvor er de andre?"

"De er bag ved," sagde en rolig stemme, og han så nu pludselig kompagnichefen ved siden af sig. "I er kommet for langt," sagde han og gik nu roligt om og ordnede folkene i løbegraven, udsatte et par udkigsposter og sendte de andre tilbage. Engang imellem råbte han højt: "Dæk!" idet han stadig holdt øje med blinkene fra fjendens batterier. Når granaten så var slået ned og var sprunget eller var fløjet videre over dem, rejste han sig og fortsatte sit arbejde.

"Nej se dér!" sagde han, da de hørte knald fra en hel ny retning, inde fra Als – og højt oppe over deres hoveder fløj en granat med en endnu mere lysende stråle efter sig end de andre og borede sig skurende gennem luften ud i natten i den retning, hvorfra glimtene kom fra de tyske kanoner. Og endnu en fulgte, og endnu en.

"Det er vore egne," sagde kompagnichefen, "det er de riflede feltkanoner fra Als."

"Dæ' ka' je' li'e, a' de svarer dæ' rakkerpak," sagde en mand, der stod som udkigspost. Der blev en lille pause i preussernes skydning, og da den atter begyndte, gik granaterne i smukke

buer højt over dem, idet de besvarede vore kanoners generende indgriben i beskydningen af skanserne.

"Nå, kom nu," sagde kompagnichefen, efter at han var færdig, og løb tilbage. Felix begyndte at krybe, men rejste sig straks og løb efter ham. Han var næppe kommet et par skridt, før han i en fordybning i jorden – en lang rende eller grav – stødte på nogle af folkene, som lå sammenkrøbne med geværerne i armen. Længere henne i et andet hul lå der endnu flere. Han skimtede et lys, der ligesom kom op af jorden, og genkendte kompagnichefens lygte; nede i en rummelig hule, der var gravet dybt ind i jorden, fandt han så ham og kompagniets andre officerer.

Det var en lang, lang skrækkelig nat. Den uafbrudte skydning og granaternes uhyggelige springen holdt dem vågne og vagtsomme, idet de lyttede, om der ikke fulgte skrig eller jamren af sårede efter. Til sidst overmandede søvnen de andre, og Felix blev ked af at sidde nede i jordhullet, især efter at lyset i lygten var brændt ned, så at han ikke mere havde noget at sidde og stirre på.

Han listede sig ud, og skrævende over de sovende skikkelser krøb han hen til bankettet og så ud over egnen.

Han lænede sig mod brystværnet og hørte på spadens slag i jorden oppe i skansen. Hver gang der blev råbt "Dæk", standsede arbejdet deroppe, og han bukkede sig så og trykkede sig ind i volden, der af de tidligere bevogtere var blevet udgravet med huller til dette øjemed. Det er altså Slesvigs jord, du står på, tænkte han, og mange skønne ord og mange fraser, som var sagt og sunget om det ulykkelige land, steg frem i hans sind. Og således, som det var gået ham i Fredericia, gik det ham nu også

her. Således havde han ikke tænkt sig krigen. Hverken her eller dér var der nogen egentlig kamp.

Ja, her var der jo fare nok, mere end nok, men også her måtte han stå uvirksom, og der gaves ham ingen lejlighed til at vise, hvor det brændte i ham efter at forsvare, efter at kæmpe for sit fædreland, således som det fra barnsben var blevet ham fortalt, at det var mandens pligt. Han faldt i dybe tanker, idet han stirrede ud over den berømte valplads. Men de advarende råb og den uophørlige skydning gav ham ingen ro.

Så søgte han at komme i snak med udkigsposten. Det var en af forstærkningsmændene, som nu stod støt i sine træsko tæt ved ham og passede på granaterne, når de som glubende rovfugle kom farende efter bytte.

"Her er ikke rart at være," sagde Felix.

"Næj," svarede manden.

"Det var bedre at være hjemme i sin lune seng, ikke sandt?" vedblev Felix og søgte at anslå en gemytlig tone, men da manden ikke svarede, spurgte han: "Er De gift?"

"Ja, wal æ' a gift, a haar trej bøen."

"Herregud, hvordan går det så hjemme?"

"Ja, a truer nok," sagde manden roligt, idet han kiggede op imod et projektil, som sled sig af sted med en rødlig osende tande efter sig, "a truer nok, at a haar dæ' bæjer her, end som de haar'et hjæmm'."

"Er det så dårligt derhjemme?"

"Ja wal æ'et dæ' – men a ska' si'e vos, a' huor skidt dæ' æ' her, will'et dow wær møj wær' it' at wær' her. – Dæk!" råbte han i det samme og bukkede sig.

Da Felix rejste sig, så han Sander ved siden af sig. Denne kunne heller ikke sove og satte sig nu hos Felix og gav sine tanker luft i de sædvanlige stærke udtalelser. Han talte om vore pligter mod Gud og fædrelandet, og om, at vi måtte være beredte til at ofre alt for dette: Liv, kærlighed og lykke. Felix svarede ikke. Han tænkte på soldaten i træskoene, på hans kone og børn, og på Sanders hustru derovre på Fyn. Var hun mon også beredt til at ofre kærlighed og lykke og ham, der var alt for hende? Han fulgte med øjnene en granat, som kom brølende og hoverende, og da der blev råbt "Dæk", og de andre kastede sig ned bag volden, blev han stående oprejst, så med roligt blik, at den sprang tæt ved dem, og hørte stumperne svirre omkring med mange slags lyd, pibende, brummende, klagende. "Pyt," sagde han næsten højt med træskomandens ord: "Det ville dog være meget værre ikke at være her," og han gik hen i hulen og sov, til dagen skinnede ned til ham.

11

"Du har sovet fra det varme øl, min dreng, men jeg tænkte, du havde bedre af søvn," sagde kompagnichefen ind i hulen. Felix sprang op, kravlede hen i åbningen og så ud. Det var højlys dag, og som han lå dér på maven med den halve krop udenfor i den friske luft, hørte han noget borte dugmagerens salmesang, dæmpet og kvalt, som fra en kryptkirke.

Skydningen blev mindre om dagen, når kanonerne på Als tav. De fik nu alle bedre lejlighed til at orientere sig, ubekendte med forholdene som de var. Således så altså løbegravene ud og skanserne! Store og små grushobe, uordentligt imellem hinanden, hist og her levninger af ingeniørernes korrekte anlæg, men det meste styrtet sammen, hobet over hinanden, skudt op og ned, jorden oprodet, furet og pløjet af projektilerne, huller og huler, småvolde på kryds og på tværs, udtænkte og udførte af besætningerne for at skaffe dækning, dynge ved dynge, som om et kæmpedyr i ubændig dødskamp havde flænget og flænset omkring sig.

Nu så de først, hvor dumt de om natten havde søgt dækning, hvor ingen dækning var, og i dagens løb lærte de med forbavsende hurtighed at vænne sig til granaterne. Lidt efter lidt forsvandt hos de fleste den betagende rædsel; de kastede sig ikke mere fladt ned på jorden, for ligesom at bønfalde den om at optage dem i sit skød og skjule og dække dem mod de forfærdelige, ubønhørlige jernklumper. De søgte dækning, når råbet lød, men mere sindigt og langsomt end før, ja de opgav det næsten aldeles. De lærte hurtigt ilden at kende fra fjendens batterier og stod tit og så ud imod de hvide glimt derude fra, og

på røgen, der tungt og langsomt tabte sig i den klare luft. En sløv, resigneret følelse beherskede efterhånden dem alle, og der blev ikke sagt mange ord rundt omkring i hulerne og gruberne.

Om natten blev der arbejdet i skanserne på at bøde på den skade, som granaterne havde forårsaget, men om dagen herskede der en fuldstændig uvirksomhed i stillingen, da fjendens kanoner med stor hurtighed straks blev rettet mod ethvert mål, der kom til syne.

Fjendens ild blev ikke besvaret, de fleste kanoner var skudt sønder og ødelagte, og som tavse lig efter et virksomt liv blev de nedgravede i jorden. De få brugelige var ikke kampen voksen, og den skanse, som vovede at sende et skud imod fjenden, blev straks efter overdænget af hans lid, som den havde lokket til sig. Tavse stod kanonerne på det skrøbelige underlag ladte med kardæsker for i stormens øjeblik at gøre den sidste pligt; stumme ventede de den uundgåelige skæbne, som truede den danske hær, og som hvert øjeblik nærmede sig, sikkert og uafvendeligt med sin knusende afgørelse.

Henad aften var Felix krøbet ud af hulen for at strække lemmerne; det lakkede mod solnedgang, og det luftede køligt. Der var ikke længe til det øjeblik, da kompagniet skulle afløses for i det følgende døgn at være besætning i en af skanserne.

Han stod med sit kort i hånden ved brystværnet for at finde de steder, som efterhånden var blevet berømte. Dér lå Ragebøl Skov ude, og foran den måtte der være et batteri, for der kom granater der ude fra, men de fleste skud kom ude i retning fra Dybbøl kirke, hvor fjenden havde sine bedste batterier. Men såre besværligt var det at orientere sig i terrænet, for skydningen var blevet livligere henad aften, og Felix dukkede

sig trevent, når det fra udkigsposten hed "Avnbjerg dæk!" eller "Dybbøl dæk!" Det var tydeligt, at der blev skudt med granater efter enkelte personer.

Da en luftning pludselig tog kortet fra ham, så at det fløj ned i graven foran ham, svang han sig op over brystværnet og ned i graven for at få det igen. Men inden han endnu havde fået tid til at tænke på, hvorledes han skulle komme op, fo'r en granat brølende tæt hen over ham, slog med et højt plask ind i brystværnet og blev siddende uden at springe. I et nu sprang han op, men var næppe kommet ned på bankettet, før kompagnichefen fo'r hen imod ham og slog ham til jorden med et hårdt tag i hans skulder og kastede sig over ham. I det samme sprang granaten med et hæst skrald, rev bunker af jord og grus løs og efterlod et bredt, dybt hul. Kompagnichefen rejste sig med et sæt, så at den smuldrede jord trillede ned ad hans kappe, og bleg af vrede og sindsbevægelse overvældede han Felix med bebrejdelser, som denne i begyndelsen ikke forstod.

"Ikke alene Deres eget liv udsætter De, men alle deres, der er omkring Dem! Skal det være raskhed? Drengeagtighed og dum dristighed er det," sagde han og vendte ham ryggen og gik, idet han blev ved at skænde.

Felix, som havde ligget på jorden, forvirret af stødet, af sin chefs vrede og af granatens sprængning, rejste sig op og rystede jorden af sig, ulykkelig og flov. Han havde ikke tænkt på andet end på at få sit kort, lige så sorgløs som et barn bukker sig efter sin bold, der er trillet fra det. Han satte sig forknyt med ryggen til volden. Ned i hullet ville han ikke gå for ikke at få flere bebrejdelser.

Det var blevet næsten mørkt, og afløsningens time nærmede sig, da han hørte kompagnichefen kalde på sig. Han skyndte sig hen til ham, der uden at sige et ord trak ham ned i hulen, hvor spritkedlen stod og spruttede, og hvor teen, som de skænkede i kopper og glas, duftede dem i møde. Da så det andet bryg blev gjort kraftigt med cognac, rakte kompagnichefen sin kop hen imod den lille gule syltekrukke, som Felix drak af, og sagde: "Skål, min dreng," men denne, der havde siddet tavs hele tiden, vendte sig om for at skjule, at han fik tårer i øjnene. De andre spurgte: "Hva' er'et, er det fødselsdag?" men kompagnichefen svarede, at det var noget, som de to havde imellem sig. "Ja, det er en rigtig kæledægge, De der har fået Dem," sagde Høyer med sit godmodige smil og tændte sin evige pibe.

"Hvad er *det*?" sagde han pludselig; "geværild!" råbte han. "De stormer, min salighed!"

De fo'r alle ud, og kort efter stod det meste af kompagniet i løbegraven bag det halvt nedskudte brystværn. Der lød næsten ingen ordre, ingen kommando. Men foran lå egnen ganske rolig i tusmørkets dunkelhed. Henne fra stillingens venstre fløj hørtes et øjeblik en fjern raslen eller skratten af geværild, der kort efter hørte helt op. "Dæk!" blev der så råbt fra skansen, og alle forsvandt i jorden. – Der var intet usædvanligt hverken at se eller høre.

"Blind alarm!" sagde Sander ligesom bittert.

Afløsningen, som var noget forsinket, gik kort efter for sig med samme hast som aftenen forud, men Felix var nu mere erfaren og førte temmelig roligt sine folk over den næsten helt sønderskudte trækbro ind i skansen, hvor natten skulle tilbringes.

I samme nu, som de var kommet ind i skansen, spredtes de alle til højre og venstre og forsvandt i mørket bag bunker og huller, som om en stormvind havde fejet dem bort. Folkene fra de andre delinger gjorde det samme. Som ved hekseri vedblev skansen at være tom.

"Lad dem blot dække sig," sagde en stemme bagved ham, og han så da kompagnichefen, som sad i en fordybning i en travers. De høje jorddynger – for volde kunne de ikke mere kaldes i den ødelagte, halvt nedskudte tilstand – gjorde skansens indre temmelig mørkt. Det store blokhus var splintret, traverserne ødelagte, palisaderne rundt omkring sammenfaldne.

En mand kom ud af krudtmagasinets dør lige over for dem. Da der blev råbt: "Dæk!" kom han i kluntet løb hen imod traversen og puttede sig ned, og først da granaten var sprunget, kom han hen til dem. Det var en gammel fyrværker med et langt, hvidt skæg, der gjorde ham let kendelig i mørket; han haltede stærkt og spiste af en pakke smørrebrød, som han havde i hånden.

"Er det kompagnikommandøren?" spurgte han.

"Javel!"

"Jeg må have lidt mandskab til at fylde sandsække."

"Er det nødvendigt?"

"Brystværnet og skydeskårene er helt faldet sammen."

"Dæk!" blev der råbt, men den gamle fulgte granaten, der i hamrende stød hastede hen over dem, med et langsomt blik og tyggede roligt videre. Felix fik ordre til at udtage folk til arbejdet og gik med fyrværkeren.

Folkene lå i små hobe puttet ned rundt omkring. Han kunne ikke få dem op, de lystrede ham ikke. Han skammede sig for den fremmede mand og sagde nogle ord til ham om det, men denne lod fuldstændig ligegyldig ved det hele, og Felix, der før havde undret sig over, at han havde talt til chefen uden at gøre honnør og med munden fuld af mad, ærgrede sig nu over hans passive holdning og over hans ro.

"Ja, *skal* der arbejdes, så må det jo gøres," sagde han ivrigt. "Vil I op med jer! Nå, for pokker, så rejs jer dog! – Ja, så henter jeg premierløjtnanten," og han ville allerede til at gå. De forreste kom da endelig op, så fulgte et par andre efter. Den gamle gav nogle anvisninger og viste, hvor der lå spader og tomme sække.

Felix, der var ivrig efter at gøre nytte, fik folkene med sig, og uden at bryde sig om fjendens ild arbejdede de nu rask væk, idet de knap gad søge dækning, når de hørte udkigsmandens råb. Flere smed endogså kappen, og blandt dem, der tog bedst fat, var den gamle forstærkningsmand med træskoene, som med lange uldstrømper uden på bukserne og i sin islandske trøje sled sammen med fløjmanden og Pless, så sveden haglede af dem, mens den sidste rev vittigheder af sig, hver gang granaterne var borte.

"Å," tænkte Felix, "Sander har ret. Hvorfor gør vi dog ikke udfald med sådanne folk, her kan jo dog ikke tabes noget." Han tog selv hånd i arbejdet, dels for at opmuntre de andre, dels af rent fysisk trang til at bruge sit legeme.

"Ska' vi fløtt' fler' sække' op po æ sky'skår?" spurgte han med træskoene, der kom tilbage med et par mand, som havde båret sække derhen.

Lige som Felix ville svare, råbtes der "Dæk!" Han bukkede sig ned bag et par faskiner og så: en susende, hvæsende lyd, et lysskær, et bragende skrald, et øjebliks stilhed, mens jordklumper og grus piskedes omkring, derpå korte smæk i jorden og igennem stilheden nogle skrig og en ynkelig stønnen.

"Ambulancen!" råbte en høj, klar stemme. Felix rejste sig med svaret til træskomanden på læberne, men han fik ikke svaret – en underlig uformelig masse af blod og jord var resterne af forglemmigejens legeme.

Arbejdet blev opgivet på grund af den stærke ild, og sammenkrøbne sad de og sov eller halvsov, forvågede og trætte. De sårede var bragt bort tillige med det døde legeme, og et par spader jord blev slået hen over blodpølen. I løbet af de følgende timer såredes endnu et par mand af de springende jernstykker. Halvt gravet ind i en travers sad kompagnichefen, lænet tilbage, som om han sov, sammen med de andre officerer. Høyer rejste sig af og til og gik op på en høj travers og så sig roligt om. Han inspicerede udkigsposterne og sørgede for deres afløsning, og Felix hørte ham flere gange sige: "Tys, er det geværild?" idet han stadig så ud over egnen og over mod venstre fløj. Men i de få pauser under skydningen var der intet at høre; kun stilhed overalt i den mørke nat. Engang imellem hørte de stemmer derude; det var preusserne, som talte i skyttegravene. Så satte de sig hen igen.

"Skal De ikke sove?" spurgte Høyer.

"Nej, jeg kan ikke. – Kan De?"

"Jo, jeg kunne nok, for jeg er dødtræt, men jeg vil ikke." Og efter en lille pause tilføjede han: "Jeg vil ikke rammes, mens jeg sover."

Så sad de dér, de frøs ikke i den kolde nat, de tørstede og hungrede ikke, og Høyer tændte ikke engang sin pibe, da den gik ud.

Store skyer havde efterhånden samlet sig i vest og sænkede sig nu henad morgenstunden ned over jorden i en tæt og klam tåge. Fjendens skydning holdt inde, og Als-batterierne tav. Ved daggry skulle besætningen forlade skansen og søge bedre dækning bag ved denne. Kun udkigsposterne skulle blive tilbage. Nu nærmede tiden sig; det blev lysere bag det grå tågedække, som hang i luften. Kompagnichefen rejste sig og strakte lemmerne. "Hvad er det, har jeg sovet, hvorfor skyder de ikke? Sikken en tåge," sagde han, da han gik hen til brystværnet med de andre officerer.

"Det går ikke an at forlade skansen i denne tåge," vedblev han. "Den kan alt for godt benyttes til angreb."

"Den varer itt' læng'," sagde udkigsposten; men til alles skuffelse måtte de dog vente nogen tid, så lettede den virkelig lidt efter lidt – og bag ved tågen stod solen, der smilte gladelig ud over den fugtige jord og bredte sine varmende stråler ud over venner og fjender. Lærkerne svang sig op i den samme luft, der endnu var ligesom hed af granaternes glødende færden, og sang så frejdigt, at Felix følte, at livet havde andet tilovers for ham end krig og død og blod og elendighed. – Der var forår i luften.

Kort efter var skansen forladt, og i den grålige jord bag ved, der var undermineret af huller og gruber, fandt folkene sig snart tilrette. Han stod ved den skrøbelige bro, da de løb over den, og han lagde nu først mærke til, at deres ansigter var blege og forandrede.

12

Da han selv løb hen for at søge sin plads, hørte han et råb efter sig, og en granat strøg hvinende hen over ham, slog ned og sprang. Han hørte nogle skrig, men da han kom hen til udgravningerne, var alt roligt. Så stak fløjmanden sit skæggede ansigt op af jorden næsten lige ved hans fødder og pegede over mod en jordbunke. "Det var dér henne," sagde han. Felix gik derhen. Han så en splintret geværkolbe på jorden og to soldater, der lå ganske stille, den ene af dem var blodig, og da han tog den anden i skulderen, faldt hans hoved tilbage. – De var døde begge to. Han meldte det roligt til kompagnichefen, der bad Høyer om at skrive navnene op og få fat i ambulancen, når den kom tilbage.

Hen ad formiddagen kom et par inspicerende officerer til kompagniet. Det var en kaptajn, der havde en overordnet plads i Dybbøl-stillingen, og hans adjutant. Kaptajnen var en lille trivelig mand med en stor ubarberet dobbelthage.

"Å," sagde han, idet han stak hovedet ind i kompagnichefens hule, "her har De det rigtig godt, lad mig slippe lidt ind."

"Ja kom, kom," sagde kompagnichefen, der var glad ved at kunne få lidt at vide om, hvad der foregik omkring dem ude i verden. De havde undertiden haft en følelse af, at de var ladt tilbage ganske alene; nu kunne de endelig få noget at vide.

"Kære," sagde den tykke kaptajn, "her har De det jo dejligt. – Jo tak," sagde han, da der blev budt ham en snaps, "jeg er så udaset, å, ah! – Tak for en bid brød!"

Adjudanten, som også havde klemt sig ind – der var til nød plads til fem mennesker – var en høj, svær mand med begsort

hår og et fuldskæg, som dækkede det meste af hans brune ansigt. Hans sorte øjne lynede livligt, når han talte; og når han lo, glimtede de store, kraftige tænder under den vældige bart. Det var en holstener, og han snurrede på konsonanterne, så hans tale lød som små trommehvirvler.

"Harr De værret i skansen i nat?" sagde han, "død ok pine, frra den trrettende harr vi trrukket alt ut derfrra. Af hvem harr De fået orrdre?"

De fik at vide, at situationen nu var således, at man hver dag kunne vente, at fjenden ville storme. Hans forposter stod nogle steder kun 60-70 skridt fra vore.

"Vi er hans sikre bytte, der er ikke mere at gøre, undtagen et: vi bør gå vor vej og skåne alle de mange menneskeliv; men nej," sagde kaptajnen bittert, "der skal ofres mere endnu."

"Hvorfor så ikke hellere bryde ud med hele hæren, gøre et udfald, nu da han mindst venter det," sagde Sander, hvis blege ansigt lyste i hulens baggrund.

"Å, kære De – ved *De*, hvad et udfald er? Og hvorfra vil De falde ud? – Fra disse grusdynger? Hvorledes skulle vi få ryddet plads for de tusinder, som skal ud, uden på en gang at blive maset til bolledej? Nej, unge mand, De kan tro mig, Dybbøl må falde, og nu er dagene talte. – Her er ingen ting at gøre."

Han tog brillerne af med en træt mine og pudsede glassene, mens han blændet så sig omkring. "Ja, nu må vi af sted," sagde han. "Jeg skal have en melding op til møllen. Blot jeg kunne blive her; her er så godt." Adjudanten tilbød at gå, men det ville han på ingen måde tillade. "Nej, lad os få en pålidelig mand her, så kan vi tage os en lille lur," foreslog han. "Vi har ikke sovet siden i forgårs."

"Må *jeg* gå?" sagde Felix, idet han i sin liggende stilling tog hånden til huen.

"Nej, vist ikke nej," sagde kompagnichefen, "jeg kan ikke undvære mine officerer – nej, De heller ikke, Sander, på ingen måde."

"De er altså endnu vred på mig fra i går, hr. premierløjtnant?" hviskede Felix til ham, "De stoler ikke mere på mig."

"Er De officer?" spurgte adjudanten. "Nej, aspirant, ser jeg. Kan han ikke gå? Den unge mand kan være der i en rruff."

Felix kravlede ud, og inden kompagnichefen rigtig fik lagt sig imellem, havde han fået et brev i hånden. "Also, barre ligeut til møllen, forschtor De, så afleverer De setlen og kommer herr tilbake."

"Ja vel, hr. premierløjtnant," svarede Felix fornøjet og løb.

Over mudder og snavs havde den lette nattefrost lagt en tør skal, som kunne bære, men nu, da solen var kommet frem, var jorden blevet til et blødt, tommetykt dynd. Han skred frem over dette jordsmon, idet han, uagtet hans lange støvler i forvejen var grå af støv og snavs, undgik de smudsigste steder. Med velbehag indåndede han den friske, forårssvangre luft, det var ham en nydelse at komme i bevægelse, og han var stolt over at være sendt i et vigtigt ærinde. Med huen på snur over det lyse hår, med læberne halvt åbne, idet han åndede let, skred han frem, og hvor terrænet var mindre oprevet og gennemrodet, gik han rask til, så han hurtigt blev varm. Han stod da stille, spændte sablen af for at få kappen op, og da han havde fået gehænget lagt om livet, lod han den frit flagre om sig.

Til den lyksalige følelse af sundhed og ungdom kom en barnlig selvbevidsthed og glæde over, at han så flot og rask ud;

han lod sablen slæbe klirrende efter sig og frydede sig ved denne lyd. Dybbøl mølle stod foran ham uden hat og uden vinger, den, som så længe havde trodset fjendens granater. Til højre hævede det sønderrevne terræn sig op til skanser og løbegrave, og på den anden side strakte landet sig ned mod Alssund, men så jævnt, at han ikke kunne se andet end de store, tomme marker og langt nede nogle tropper bag hegnene, men der, hvor han nu gik, syntes alt ham øde og forladt.

Foran ham, henne ved et gærde, lå noget, som han først troede var et menneske, men da han kom derhen, så han, at det var liget af en hest, som var halvt dækket med jord. Øjnene hang blå og brustne langt ud af hovedet, af hvilket den nederste del var borte. Han blev stående lidt fra den, søgte med sablen at få mudderet af sine støvler og blev derved opmærksom på det tynde visne græs ved gærdets fod; og da han så skrabede mulden bort, så han nogle lysegrønne spirer. – "Forår!" sagde han til sig selv, og han lyttede nu, mens han gik videre, med dobbelt opmærksomhed til lærkernes travle og iltre sang, som kun engang imellem blev afbrudt af en susende granat.

Alt, hvad han havde hørt for lidt siden, forekom ham nu næsten utroligt. Han kunne i øjeblikket ikke tænke sig, at fjenden stod på lur så kort fra ham, og at al denne ro og friskhed kunne veksle om til kamp, til larm og skrig og skud og blodig elendighed. Hans unge hjerte svulmede i forårsfornemmelser, og hans tanker svang sig bort til lysegrønne skove med hvide blomster i den grønne bund, til unge, glade piger, smukke, leende – til alle dem, som –

"Hov – hvor skal De hen?" råbte en stemme pludselig. Bag en lille stump af en palisaderække og helt nede ved foden af denne

så Felix nogle hoveder, som kiggede efter ham. Han var nået hen bag den næste skanse, hvis besætning også var trukket tilbage og lå i grusdyngerne. I en hytte, som var langt bekvemmere end det hul, de havde ved hans kompagni, sad flere officerer af bataljonen. Kaptajn Knudsen hvilede i sin fulde længde med hovedet så lavt, at hans lange fipskæg stod lige op i vejret. V. Kaden og Reinhardt sad ved siden af hinanden, og det så ud, som om den første havde overtaget undervisningen i engelsk, for de havde bogen liggende mellem sig.

Felix fortalte med en vis selvfølelse om sit hverv, og v. Kaden, som var ivrigt beskæftiget med, hvad han kaldte sit morgentoilette, der bestod i, at han snoede sit lange hængende overskæg op til øjnene i to tynde kroge, kaldte ham en "værdig søn af Mars". Men Mars' værdige søn trykkede sig dog længere ind i hytten, da en granat sprang i nærheden.

Det var ham påfaldende, hvor de derinde så blege og trætte ud. Han tænkte først nu på, hvor forsømt og smudsig han selv, efter de andre at dømme, måtte se ud, og han spurgte dem, om de ikke havde vand til at vaske sig i. De så lidt forbavsede på ham, og der blev en lille pause, men til sidst sagde en officer, han ikke kendte, med en gnaven stemme:

"De har vel nylig læst i skolen om, at romerne prydede sig til kampen, hva'? Men preusserne vil næppe have sans for, om vi har rene skjorter på eller pudsede negle. De vil tælle vore lig, vil de, hvis de ellers kan overkomme det, og fanden ta'e mig ikke se på, om vi er smukke eller grimme."

Felix blev rasende over den måde, han blev tiltalt på, sagde kort farvel og gik.

Reinhardt fulgte ham ud.

"I går aftes angreb fjenden lige til venstre af os. Hørte I det?" spurgte han.

"Ja, vi hørte geværild. Faldt der mange?"

"Ja, det ved jeg ikke, men nogle officerer blev sårede. Ved De, at Staal er faldet?"

"Staal!" råbte Felix.

"Der sprang en granat i et hul, hvor kompagniets officerer sad, den gik tværs igennem ham, og kaptajnen blev såret; de andre slap. – Se, jeg har også fået en rift," sagde han og viste ham sin indbundne højre hånd, som han havde holdt inde på brystet under kappen.

"Det er forfærdeligt," sagde Felix.

"Å, det kan jo ikke vare så længe, fjendens forposter står ikke 100 alen fra os, og vi har mas nok med at holde folkene fra at snakke med dem – de derhenne har jo ikke tabt humøret endnu," tilføjede han, da de hørte latter i retning af, hvor folkene lå. "Man siger, der bliver sluttet våbenstilstand med det allerførste," vedblev han.

"Og hvad så?"

"Ja, hvad så, så kommer vi vel levende fra dette her, og det er jo dog altid noget."

De stod lidt endnu, så trykkede de hinanden fast i hånden, før de skiltes.

Lidt fra ham lå møllen på den anden side af den brede chaussé. Han skulle bringe en melding til en oberst, som havde sin plads der. Meddelelsen om, at Staal var dræbt, havde grebet ham dybt; han skulle aldrig mere se den stolte officer!

Og så tænke sig, at det kommer så pludseligt, når man mindst aner det! Mon jeg kommer levende tilbage? Hvad ville

jeg også indlade mig på denne tur for? Af forfængelighed – for at vise mig! Ja, ja, ikke for andet. Mon Gud vil straffe mig for det? Men dog vel ikke med døden. Nej, nej, det var for hårdt. Ikke sandt, du gode Gud, jeg skal ikke dø, jeg er så ung –

Da han så nogle ingeniører som uagtet det var dag, arbejdede ved den tilbagetrukne linje, blev han skamfuld, som om de kunne have hørt hans tanker.

På en skråning ned mod vejens grøft lå ligene af to soldater lidt fra hinanden; på den ene var hovedet knust, hans hue, der var fuld af blod og hjerne, lå i nærheden af ham. Den anden havde man vistnok været i færd med at forbinde, da der lå en hel rulle bandage ved ham; og da han var halvt afklædt, så han den oprevne mave, hvorfra tarme og blod var drevet ud, og som i brune levrede farver stak stærkt af imod huden, der var grå som kit. Han var blevet dræbt på det sted, han lå; for på en lille busk oven over ham hang der lasede trevler af tøj og nogle røde småpletter – kød, som var sprøjtet omkring på grenene.

Felix stønnede højt ved synet af ligene, men gik videre hen imod møllen.

"Hvem der!" råbte en soldat nede i et hul. Han spurgte om obersten. "Her," sagde soldaten.

Længere inde i hulen sad en premierløjtnant med lakerede ridestøvler ved et lille bord, som vistnok hørte til møllen, og skrev i en lille bog.

"Det er godt," sagde han og rakte hånden ud, uden at se op. Han åbnede konvolutten. "Er der mere?" spurgte han. "Hvad nyt?"

Felix stod med hånden til huen og fortalte, hvad han vidste. "Det er godt," gentog den anden, "hvad er klokken? Modtaget

klokken," skrev han uden på konvolutten, "hvad var det nu den var – seks, værs'go' vil De aflevere den," og han gav sig atter til at skrive i sin notitsbog.

Felix gik. Det var kort besked, så fik han altså slet ikke talt med obersten selv, han havde glædet sig til det og havde tænkt sig, at denne ville klappe ham på skulderen og sige ham et par anerkendende ord, spørge om hans navn og sådan noget – og hvis så en granat var slået ned, ville han – Felix – stå med hånden til huen uden at røre sig, mens de andre styrtede ned og dækkede sig.

Det begyndte at blive mørkt, og han skyndte sig tilbage. Han løb over vejen forbi de døde soldater. En granat kom brasende og slog ned nogle alen foran ham; han blev stående stiv, urokkelig – sprang den dog ikke snart? – så løb han et stykke baglæns og så i en stor bue uden om den, og mens han hørte granaten springe, tog han sablen i hånden og løb så hurtigt, han kunne.

"Blot jeg kommer levende tilbage!" sagde han til sig selv, og han tænkte sig liggende henslængt, sprængt og knust, som den døde soldat. Han havde en følelse, som om døden var i hælene på ham og ville indhente ham. Døden med udhængende, farveløse øjne som den døde hest, og han fløj af sted, som om han kunne løbe fra granaternes higende hast. – En rødskægget officer stak engang hovedet frem og råbte efter ham: "Hvad er'et?" men han standsede ikke, men løb og løb, til han forpustet stod bag sin skanse. Allerede, tænkte han, hvad går der dog af mig? –

Lidt efter blev der meldt kompagnichefen, at der gik en parlamentær ude i terrænet. "En parlamentær!" råbte han, "ja

der skydes jo heller ikke." De sprang op alle sammen og tørnede ud. Kun fra Broager kom der nogle skud, ellers var skydningen standset. Nede mod højre fløj så de nogle skikkelser med et stort hvidt flag bevæge sig ind imod stillingen. "Han kommer ikke til os," sagde en af folkene, "mon der er sket noget?"

"Der er vel sluttet fred," sagde en anden.

"Å," sagde Sander, "fred – det ville jo være en skændsel!" Kompagnichefen rystede på hovedet og tav.

Lidt efter sagde Sander: "Ikke en gang aviser har vi fået herud. Vi aner ikke, hvad der sker i verden, vi, der dog har mest at sige af alle."

"Ja, jeg skal love for det," sagde Høyer med sit stille smil og tilføjede med en stille latter, "vi har svært meget at sige."

Luften var kold og klar. Solen var næsten borte, men himlens skarpe renhed lyste endnu over egnen. Nede på Sundeveds strand brændte et lille hus, luerne slog livligt flammende i vejret, næsten uden røg, men ovre på Als var en stor gård skudt i brand, og en tyk gråsort røg steg op fra et voldsomt bål og strakte sig som et langt uhyre i bugtende ringe, der farvedes rødlige af solens sidste glans, ned imod syd, lavt hen over jorden, alt som solen sank og nymånen kom frem. Felix blev stående og så på ilden, efter at de andre var blevet kede af at vente.

Han stod og nød den store stilhed og den sikkerhed for liv og lemmer, som den korte stilstand tillod. Det var, som et tryk, en byrde, var lettet fra hans bryst. Det var, som om markerne sov. Som en syg, der havde raset i feber, syntes naturen ham nu træt at strække sig ud i rolig hvile, mens de mange mennesker vågede, men som vægteren våger, som skildvagten våger med

hånden på sværdet, med truende miner imod dem, der ville vove at antaste hus og hjem.

Så glimtede det derude. "Dæk!" blev der råbt. Og beskydningen begyndte igen.

Kort efter gik afløsningen for sig i den sædvanlige febrilske hast, og under den sædvanlige overdængen af granater måtte kompagniet frem i løbegravene.

Natten var lang som de forrige nætter. Kompagniet skulle næste dag tilbage til barakkerne og ligge der et døgn, inden det med sin afdeling gik tilbage til Als. Det viste sig også i soldaternes færd, at de glædede sig til, at der kom forandring. De var meget tavse og så trætte ud, de sank ned i knæene, når de gik, og ryggen var mere bøjet end ellers. Om morgenen var de vrede over, at det varme øl ikke kom ud til dem, og de ytrede højrøstet deres harme, højere end ellers nag til fjenden. Officererne var livligere i forventning om, at der den kommende dag ventede dem større sikkerhed og flere bekvemmeligheder. Skydningen var også stilnet af, og kompagniet fik ingen sårede. Natten gik, og dagen kom; den var lang og drøj som de andre dage.

13

Den bataljon, som afløste dem om aftenen, havde mange gange før været ude i stillingen, og soldaterne kom løbende delingsvis med en vis trevenhed, ligesom i indædt forbitrelse over, at de atter skulle derud. De kendte de forskellige lokaliteter og indtog pladserne med kendte mænds sikkerhed. De andre derimod, Felix' kammerater, havde travlt med at komme bort; de trippede af utålmodighed, og da råbet: "Første deling!" lød, fo'r de op, og med en hast, som man især ikke skulle have tiltroet de gamle, blåkappede forstærkningsmænd, fløj de alle af sted i mørket efter Felix – hvorhen vidste de ikke.

Men noget længere tilbage stod Høyer, som roligt tog piben af munden og sagde: "Lige tilbage til vejen og vent så der." Da så kompagniet var samlet, gik det videre i rask march.

De kom forbi barakken, hvor de havde fået de første sårede; den var nu helt skudt sammen. Talen blev mere højrøstet, end den havde været i flere dage; for de følte sig nu trygge ved, at hele kompagniet igen var samlet, efter at det i disse dage stadig havde været spredt i små hobe. Talen drejede sig da mest om dem, der ikke mere var med: de dræbte og sårede. Idet de ofte snublede på den ujævne vej, rykkede de snart efter forbi baraklejren, en samling bræddehytter, som var gennemhullede af granater, og ud på den brede chaussé, svingede til højre og gjorde holdt ved et temmelig højt gærde, som løb imod nord parallelt med skanserækken derude. Der lå halm i grøften, og folkene satte sig i den i en lang række.

I en krog af gærdet, nærmest ved den brede landevej, var der lavet en slags hytte for officererne: en lille vold var gravet op om

grøften, der var lagt brædder hen til den fra gærdet og oven på dette tag var der bunket et flere fod tykt lag jord. Det så solidt ud, og kompagnichefen var henrykt over dets bekvemmelighed, da han var krøbet derind. Han strakte sig i halmen efter at have fået møllertrøjen på, og nu først vedgik han for de andre, at han ikke var rask, og at han havde været syg hele tiden. Men nu ville han tage sin medicin og hvile sig, "og når vi i morgen kommer over på Als," sagde han, "har jeg hele fire dage at komme mig i, for jeg har et jernhelbred," og så lo han med sit rare smil.

Høyer havde derimod ikke ro på sig den nat og krøb stadig ud og ind af hytten.

I begyndelsen faldt der forholdsvis kun få granater, eller de mærkede dem måske ikke så meget her som ude i skanserne. Felix krøb så ind i hytten for at hvile sig rigtigt ud. Der var lummert der inde i det lille jordede rum.

"Kom her hen, min dreng," sagde kompagnichefen og flyttede sin lygte, men da Felix lagde sig hen til ham, var det ikke tæt nok endnu, han trak ham helt op til sig, idet han stadig småsnakkede med ham. Han talte om dem derhjemme, om sin hustru, som var så høj og slank og så smuk, men især talte han om sin lille pige. Felix lyttede tavs til alt dette, som ikke havde nogen egentlig interesse for ham, men han nænnede ikke at flytte sig.

"Du skulle se min lille tøs, når hun smiler i søvne," sagde han, "og når hun så slår sine store øjne op og ser forbavset ud og ler endnu mere med alle sine små hvide tænder, der ser ud som risengryn – og så krummer hun fingrene begærligt for at få fat i mig, og de er så små, så små, og neglene er som bitte rosenrøde kunstværker – å, når jeg en gang igen skal mærke hendes små

varme arme om min hals, så vil jeg synes, at dette her er ingen ting."

Han tav, og Felix troede allerede, han sov, men så hørte han ham sige ligesom for sig selv: "Nej, nej, mit barn gav jeg ikke hen, om jeg så kunne frelse hele Danmarks rige derved." Lidt efter sov han, og da en granat slog ned i nærheden med et vældigt brag, krøb Felix ud for at se, om der var noget i vejen. Det var mørk nat udenfor. Høyer og Sander gik op og ned foran folkene.

"I må ikke sove," sagde de til dem, "vi skal passe på i nat, i morgen kan vi få os en ordentlig lur."

"Nej vel!" svarede folkene, og lidt efter faldt de så hen igen.

"Kan De ikke fortælle en historie, Pless?" sagde Felix, "De sover da ikke?"

"Gu' velsigne Dem, hr. løjtnant" – Felix elskede ham, fordi han altid kaldte ham løjtnant – "hvor ka' man sove, når man æ' så tø'stig som jæ' æ'."

Felix fik fat i sin flaske, hvor der endnu var et par snapse tilbage, der straks forsvandt i Pless' gab, og så begyndte han at fortælle. Kun de nærmeste hørte efter, men deres dæmpede afbrydelser og smålatter lokkede flere til. Men også blandt dem var der mange, som af udmattelse faldt i søvn med hovedet på sidemandens skulder og med et smil på læben over Pless' skildringer af sine oplevelser med en jordemoder på et dampskib. Fløjmanden sad og lo, og hver gang, der var noget rigtig morsomt, sagde han: "Den var s'gu go'!" og puffede til sin sidemand, som sad og nikkede af søvn. Længere nede ad gærdet gav soldaterne sig imidlertid helt hen i søvnen: nogle lå på ryggen med bøjede knæ, andre på siden med ansigtet nede i

jorden, flere af dem snorkede højt, en enkelt mumlede utydeligt i søvne.

Da Felix kom helt ned på fløjen, stod en mand alene med geværet i hånden, og så ud imod skanserne.

"Hvad står De dér efter, underkorporal Larsen?"

"Å, hr. aspirant," svarede han, "jeg står og tænker på, at det vistnok snart må gå løs. Kommandersergenten, som venter på kompagniet ovre i byen med bagagen, har været herude for lidt siden."

"Nå, og hvad sagde han?"

"Ja, han har hørt sige så meget derinde. Der handles nok svært om våbenhvile, men hvis de ikke skynder sig lidt, kunne det hændes, at der ikke kom mange af os over broen igen."

"Sagde han det?"

"Nej, det siger jeg," og efter en pause tilføjede han, "ser De, hr. aspirant, Preussen er inte dum, og han ved s'gu nok beskeden om, hvordan det står sig med os, da vi ikke svarer fra skanserne – nå, så kreperer det mig, at vi ikke er derude for at tage imod ham, når han kommer," og han rettede sig lidt og strakte armen ud imod det sted, han tænkte på.

Felix gik tilbage igen og traf udenfor hytten nogle andre officerer fra bataljonen, som stod i en klynge. Han blev stående lidt fra dem, idet han ventede på en opfordring til at nærme sig, og hørte v. Kaden udmale, hvilken udmærket aften de skulle have, når de kom over på Als. Den store svenske officer lo af hvert ord, han sagde. – "Men der står jo Martis egen kæledægge!" sagde v. Kaden. "Nå, hvorledes går det? Har De fået nok af dette tivoli? Hvis jeg havde et par ordentlige støvler," vedblev han til de andre, "ville jeg gøre visit i morgen hos hin

præst, man taler så meget om, og om hvem sagnet melder, at han skal have en overflod af vin og smukke døtre af en kvalitet, som ingen skal kunne modstå."

Noget derfra gik Reinhardt frem og tilbage og talte ivrigt med en officersaspirant. Felix gik hen til dem. Han syntes, de så så underligt blege og ophidsede ud. De besvarede hans spørgsmål kort, og han mærkede tydeligt nok, at han var tilovers. Da han gik, begyndte de atter at tale med hinanden, og Reinhardt sagde åndsfraværende farvel. Felix syntes, at ingen rigtig ville give sig af med ham, og han krøb så ind i hytten til sin bedste ven. Der var kvalmt og lummert der inde i det lille rum og ganske stille. Tæt trykket op i en krog lå kompagnichefen og sov fast, lygten stod på den anden side på en sten i halmen og skinnede lige ind i Sanders lille, fine ansigt. Også han sov, men ikke så roligt; endog i søvne var der et levende spil i hans ansigtstræk. Felix strakte sig ud ved siden af ham og lå og stirrede på denne fintskårne mund, som selv i søvne vedblev at tale.

Han blev vækket ved, at Høyer sagde noget ind i hytten. Han lå i åbningen på alle fire ligesom en hund.

"Er der noget i vejen?" spurgte Felix.

"Der er en skydning, som vi aldrig har hørt mage til!" svarede den anden. Felix krøb ud, og lidt efter kom kompagnichefen og Sander.

14

Det var, som alle Helvedes hylende ånder var sluppet løs. Den stille, grå morgenluft spaltedes, hurtigere end man kunne tælle, i høje buer af tusinder af susende granater. Næppe havde den ene standset sin hvæsende il for straks at springe i mangfoldige svirrende stykker, før den næste kom skurende og sprang, før den nåede sit mål, ret som om den i sit fortærende raseri ikke kunne give sig tid. Underligt lød det da, når i den korte stilhed de kantede jernstykker fløj om som forvildede fugle, med summende, klagende toner. Det var en regn af ild og jern, som aldrig forhen var set, og denne regn tog mere og mere til i løbet af seks rædselsfulde timer. Brag og brøl og hyl og hvin!

Felix lå henne mellem folkene; ingen af dem sagde et ord, de måtte råbe til hinanden for at høres, så tav de hellere. Deres uhyggelige ro og tavshed forvirrede ham, han følte et tryk over sit bryst, som om det var spændt sammen med en gjord. Han havde lyst til at skrige højt, til at råbe med i denne øredøvende larm, men han kunne ikke. Han så en officer stå på et gærde og kalde og vinke ivrigt, han så en soldat – en oppasser – komme løbende, en granat springe og oppasseren falde og rejse sig igen, tumle omkuld og blive liggende.

Det er umuligt, tænkte han, vi kommer aldrig fra dette her, vi skal dø alle sammen. Tæt ved ham tog en soldat sin brødpose frem og gav sig til at spise. Felix sad og så tankeløst på, hvorledes hans brune kæber gik op og ned, mens hans sløve øjne så efter projektilerne.

Og larmen tog til. Som tunge vogne rumler hen over hule broer, som raslen med kæder på stengulve, som styrtende fald

af mange vande, som brag af tømmerstabler, der ramler sammen – en samling af uhyre lyde. Felix mærkede, at jorden rystede under ham – ja, sådan måtte jordens undergang begynde!

Kompagnichefen kom gående med sin stok i hånden, han sagde noget, som ikke kunne høres, så bukkede han sig, tog en lille granat, der næsten var hel, og råbte til Felix, at den ville han have med hjem til erindring. Felix og et par af folkene begyndte at lede efter lignende stumper, men de fleste sad forskræmte og trykkede op ad gærdet. Kompagnichefen dukkede igen ned i den varme hule, men Felix krøb snart hen til Høyer, som lå og røg, og snart til Sander, som stadig ventede, at der den dag endelig skulle komme breve ud til ham. Han havde været halvvejs inde ved brohovederne, råbte han, men ikke mødt andet end springende granater. Og larmen og regnen tog stadig til. En regn af ild og brand og glødende jern, en larm, slynget sammen af alle bedøvende, knusende lyde.

Så – ligesom i et nu – blev det stille. Skydningen hørte op.

Den pludselige stilhed gjorde et næsten svimlende indtryk. – man hørte en lærke slå højt oppe i luften.

"Hvad er det?" spurgte Høyer.

"Det er geværskud!" sagde en af folkene.

"Ja min salighed!" råbte han og sprang hen til hytten. "De stormer derude!" skreg han. "Til gevær!"

Idet Felix sprang op, hørte han en lyd som af en brummende bi og så en pibende fløjten, og mens han og folkene trådte an bag gærdet i kompagnikolonne, lød der en sælsom raslende skratten og knitren i det fjerne.

Kompagniet stod allerede på plads, da kompagnichefen kom hen imod det; alle så hen på ham, men han blev standset af bataljonsadjudanten, som kom i fuldt løb i sine store ridestøvler. Idet han gik adjudanten i møde, råbte kompagnichefen til folkene: "Tag patronerne i lommerne fra tornystrene!" og de fik travlt med at efterkomme befalingen.

Nu gælder det, tænkte Felix, og var ivrig for at gøre sin pligt. Han gjorde af og til nogle kast med hovedet, når de matte kugler summede forbi. Larsen havde smøget sine kappeærmer op ved hænderne og plukkede skråtobak itu, som han i små stumper delte ud til sin sektion.

"Nå, folk!" råbte kompagnichefen, der nu stod foran med skrævende ben, støt og fast og ligesom mere høj og rank end ellers, "gør nu jeres pligt og stol på Gud og på mig og på jer selv!"

Han gav en ordre, og i sektioner satte kompagniet sig i løb, svingede venstre hen imod chausséen, svingede højre og fulgte denne. Felix løb foran ved kompagnichefens side.

Det hele havde varet et par minutter fra Høyers første råb.

Et stykke længere fremme blev den voldsomme larm endnu voldsommere, den bragende knitren samlede sig i et eneste, uafbrudt skrald, foran stod alt i en tæt, hvid damp; så frem i dampen, langt derude, myldrede det med sorte skikkelser.

"Fremad!" råbte kompagnichefen, idet han kastede sin stok og trak sin sabel, "fremad!" og han svingede huen. Opflammet ved råbet fulgte Felix. Den lange sabel blev revet ud og med huen i hånden, flammende øjne og opspilede næsebor, næppe sig selv bevidst, fløj han af sted med det samme råb, ligesom båret frem af en mægtig begejstring. Og hvorledes det gik,

vidste Felix ikke, men han forstod pludselig, at vore skanser var taget af preusserne, og at disse nu for enhver pris måtte kastes tilbage.

Kompagniet kom ud over markerne, udviklede sig i en lang linje, løb gennem blød og sumpet jord, der sprøjtede op om dem, og så videre frem til et gærde. Folkene kastede sig ned og skød.

Der lå nogle mennesker lige over for ved et andet hegn; Felix hørte smæk på smæk i jorden af kuglerne, der kom, og smæld på smæld af kuglerne, der gik. Der var tæt røg overalt, han kunne intet se. – Jo bagved, der lå nogle soldater på marken. Det fo'r igennem ham: er de døde eller vil de ikke med? Hvem giver ordrer? Hvor er kompagnichefen? – "Frem!" skreg han, "fremad!" –

"Vent lidt!" råbte kompagnichefen, der pludselig kom til stede, "vi må vente lidt!"

Felix tog sig sammen ved at se, hvor rolig han var. Ovre bag det næste gærde så han preussernes flade huer og en lang række små hvide røgskyer.

"Der henne står en officer!" råbte Larsen, idet han flyttede sit sigte og skød; officeren forsvandt, og en anden kom løbende hen til stedet. Larsen smed sit gevær og rev et andet fra sin sidemand. "Er det ladt?" spurgte han og skød næsten samtidig. Officeren gjorde et højt spring og Felix så ham ikke mere. En af folkene ladede med rystende hænder, og spildte alt sit krudt, men rammede dog kuglen ned. "Å, De er et fæ!" råbte Felix. – Plask! Noget varmt sprøjtede ham i ansigtet, og "fæet" faldt sammen med et jamrende skrig; men i samme øjeblik hed det: "Fremad!" Det blev råbt nede fra venstre og gentaget op til højre

og så op over gærdet og videre frem til det næste hegn over den hullede mark, over knolde af jord, over mennesker, der lå og vred sig med skrig og hyl eller stille, med krummede fingre og blod over ansigterne. Hidset af krudtdampens vamle, lunkne em, opflammet af det flyvende løb, blev Felix atter revet med – de flade huer forsvandt fra gærdet foran og løb tilbage, og i øjeblikkets fryd følte han en ubændig lyst til at styrte af sted efter dem og få alle med.

Han sprang op imellem de nøgne buske og ville sætte foden på ryggen af en død, som lå på den anden side af grøften, da en greb ham i kappen og trak ham tilbage fra gærdet. Kuglerne væltede over dem, smækkede i jord, slog i kød – han hørte det ikke – svippede i grenene, nappede i hans kappe – han mærkede det ikke. – "Til højre, til højre!" blev der råbt, men til højre var der et gærde, som løb lodret på de andre og stødte sammen med dem i en tæt tjørnehæk. Der var intet at se for røg. Felix ville frem, men hans folk løb igennem tjørnene, og da han rask trængte gennem disse, gik han på noget blødt, og han syntes at skimte lyseblå kroppe under sig. På den anden side af det lange hegn stod kompagnichefen. "Her hen, langs gærdet!" råbte han, men rakte i det samme armene højt i vejret og faldt forover.

"Tilbage!" blev der råbt. "Nej fremad!" – "Nej, premierløjtnanten er faldet!" og nogle af soldaterne gav sig til at løbe tilbage. Felix svang sin sabel i den yderste eksaltation og skreg: "Fremad, for satan, fremad!"

En officer kom langsomt gående. "Vi skal trække os tilbage!", sagde han højt.

"Tilbage? Nej, fremad! Fremad!" råbte Felix, men fik i samme øjeblik et stærkt slag, han følte ikke hvor, og styrtede om. –

En tyk, hvidgrå sky af damp rugede over Dybbølbanke, og inde fra denne sky sivede et gny og et bulder af tusinder geværskuds dumpe knald; det drønede og hamrede, som en vulkan var i udbrud, som et jordskælvs revnende brag, og der hørtes skrig og råb og smertefulde hvin og rasende hyl – så overdøvedes alt af en sælsom uhyggelig lyd, der fik hjertet til at stivne af rædsel og klynke af angst – en dødsrallen, som af et helt folk, der rallede i dødskamp. –

Dybbølstillingen var i fjendens vold, de danske hastede tilbage til broerne, for at komme over til Als.

15

Da Felix kom til sig selv, lå han udstrakt på maven bag gærdet. Han kunne ikke røre sig, ikke bevæge et lem, ikke rejse sit hoved. Med opbydelse af alle sine kræfter fik han ansigtet om til siden og så kompagnichefen blive båret bort af nogle soldater. Nu bliver jeg taget til fange, var hans første tanke.

"Tag mig med!" råbte han, men han hørte ikke sin egen stemme.

"Kom!" sagde en stemme til ham, og en korporal bukkede sig ned over ham og tog ham i den højre arm. Felix skreg af smerte. "Er det der?" spurgte korporalen, tog ham i den anden og trak ham efter sig henad jorden som en sæk. En soldat kom til, de fik ham lettet op, og nu gik det hurtigere tilbage.

Han vidste ikke, hvad der skete med ham, før han kom til sig selv i en grøft. Han vendte hovedet efter en klagende lyd ved siden af sig; der lå kompagnichefen. Hans brede skikkelse syntes ham sammenfalden og lille, han var ganske hvid i ansigtet, og han stønnede ganske svagt. Felix selv var kun let såret, men som det ofte går, troede han, at det var meget mere. Det stak ham i brystet, og han kunne ikke få vejret. Altså har jeg en kugle i brystet! tænkte han, men det var ham ikke muligt at få hånden ført op. Nu skal jeg altså dø – jeg er lige ved at dø, men min sjæl er endnu i mit halvdøde legeme, om et kort sekund er jeg deroppe, og han så op imod den hvide himmel, men da han mærkede, hvorledes kuglerne endnu peb hen over ham, ønskede han, at han kunne trykke sig dybere ned i jorden. Alt er jo ikke forbi endnu, nej, nej, tænkte han, når blot jeg kunne blive forbundet.

Nogle soldater kom løbende med en tom båre, korporalen løb foran. "Her! Her!" råbte han, og de tog fat på kompagnichefen, der udstødte nogle halvkvalte skrig. "Kom nu," sagde korporalen til Felix, "op med Dem!" Han tog sig sammen, nogle folk kom til, og så blev han halvt ført og ledet, halvt båret tilbage en lang, lang vej, syntes han, som aldrig fik ende. En granat gik så tæt hen over dem, at de sank i knæ under lufttrykket, og slog ned i jorden. Den sprang, stumperne røg fremefter, og de gik hen over hullet. Det forekom ham de mødte nogen, der sagde: "Lad ham ligge, han er jo død," men så rettede han sig op og ravede med, indtil det på en gang blev nat omkring ham – og så vidste han intet mere.

Da han kom til sig selv, lå han på en ambulancebåre og blev ført af sted af et par soldater. Da de satte båren, smilte han op til dem med et fredeligt, træt og lykkeligt smil. En hel del soldater og officerer kiggede ned på ham og skyggede for solen. "Hvor er han såret?" spurgte de. Han lå og smilte, og var så glad over, at solen skinnede så lyst og muntert, og da de gik videre med ham, forstod han, at de var ovre på Als, og at de bar ham op ad en bakke til møllen. Den bageste soldat måtte løfte båren i krumme arme, for at den ikke skulle hælde. Han lå og så på den forreste soldats brede ryg og tænkte på, hvor de var gode imod ham, og han tænkte på de sårede soldater, som de havde mødt den dag, de gik over til Dybbøl; han vendte sig lidt og ville vinke med hånden, men så kom smerterne igen, og han stønnede.

"De ska' itt' røre po Dem, hr. løjtnant, bare rolig," sagde ambulancesoldaten bag ved ham. En masse soldater drog forbi

ham i modsat retning. De kommer vist for sent, tænkte han. – Så satte de båren ned udenfor møllen.

Der var en tæt stimmel af mennesker og lange rækker af bårer med sårede. Soldater med tomme bårer løb rask ned ad bakken. Der hørtes ikke en lyd fra de sårede, men inde i husets åbne vognport lød en skrækkelig jamren, og undertiden blev en forbundet soldat ført ud, enten på en båre eller støttet af soldater. En lille artillerist, der var ganske blodig i ansigtet, stod og kastede op henne ved en lille trappe, på hvis trin der sad en del folk.

Så kom Felix ind. En høj mand uden spor af farve i ansigtet kom ham i møde. Det var en læge, som han kendte af udseende fra København. "God dag," sagde Felix indsmigrende med en stemme fuld af angst. Lægen nikkede, hans arme var blottede til albuerne, og han havde et langt forklæde på, som drev af vand; på dets nederste kant klæbede nogle blodige hår. Frakken blev taget af Felix, men hans skjorte skar lægen igennem med et rask snit af en saks.

"Sig mig straks, hvis det er farligt," sagde Felix bønligt.

"Brystet rent. Hvor gør det ondt? Nå der! Å, det er en kontusion; bevæg armen, det går jo!" sagde han og smækkede et vådt kompres på, så Felix følte det kolde vand løbe ned ad sin varme krop. "Bind hans arm op!" En militærarbejder bandt ham et smalt bind om halsen og lagde armen i det.

"Til Høruphav!" sagde lægen. – "Den næste!"

Felix rejste sig fra båren. Han var altså let såret! Han syntes, at hele hans styrke vendte tilbage, blodet rullede ham atter rask igennem årerne, og tankerne, som var trætte af kun at dreje sig

om det dødelige sår, han mente at have fået, fik nu en anden retning.

Han kastede et blik omkring sig i den store vognport og så med gru de skikkelser, som længere tilbage skreg og klynkede, og som fægtede i luften med nøgne arme og ben, mens lægerne tumlede med dem. Han blev ført ud og sat ned på jorden med ryggen lænet op til den hvide solbeskinnede mur. Et uendeligt velvære fyldte hans legeme, han følte sig så sund og dog så mat og betagen af en blød og blid stemning. Hør, hvor de skyder derude, sagde han til sig selv. Gud i himlen, hvor det er grusomt og afskyeligt!

Så rejste han sig og gik hen til porten igen, hvor lægen kom til syne. "Hør," sagde han, "da jeg ikke fejler noget synderligt, kan jeg så ikke gå ud igen og søge min afdeling?"

"Hvad siger De?"

"Kan jeg ikke melde mig til tjeneste igen?"

"De? – Alle letsårede skal til København," svarede lægen kort og vendte ham ryggen.

Han længtes efter at høre, hvorledes det var gået de andre, især tænkte han på sin sårede kompagnichef, og hvor de mon havde bragt ham hen.

Tøjet hang løst omkring ham, skjorten var klippet itu, frakken var ikke knappet, og kappen hang tungt over den ene side, da den trykkede den dårlige skulder; huen havde han tabt.

16

Der kom flere og flere sårede. Nogle kom støttet af soldater, og lænede forover vaklede de frem som berusede, andre blev slæbt i bårer med tornystret under hovedet, mens blodet sivede igennem bårens sejldugsbund, og når den stod stille, samlede der sig en pyt af blod på jorden. Der var kun få, som jamrede sig, men de var altid omgivet af soldater, som søgte at hjælpe dem og give dem at drikke, for alle skreg de på vand. Intendanter løb omkring og råbte, ordonnanser kom sprængende, søgte forgæves en eller anden med en melding og galopperede så af sted igen. Bøndervogne kørte op neden for møllen på en vej, hvis nøgne, kappede træer tabte sig i det fjerne. Der holdt allerede en lang række, og inde på en mark endnu flere; lidt efter lidt blev de læsset med de sårede, som uafbrudt blev båret ud af vognporten. Under alt dette tordnede kanonerne, og solen skinnede, og fuglene sang, og man hørte lange, svævende råb som af hurraer i det fjerne nede ved sundet eller ovre fra Dybbøl.

Felix stod stadig ved ambulancen, stedet trak ham magnetisk til sig. En sygepasser kastede et par spande vand ind over gulvet, så at en rislende strøm af blodfarvet vand skyllede ud igen over bjælken i portens dørtrin. Lægen lå på knæ foran en båre, og havde en tynd, blank kniv inde i et legeme, hvis klæder var smøgede op om hoved og bryst. Bagved råbte en med skummende mund: "Nej, la' vær'! – la' vær' for satan! Er De gal, mand! – å-å-å!" og det lød, som han bed fra sig som en gal hund.

Han vendte sig om, og den samme blide følelse kom over ham som før. "Gør det meget ondt?" spurgte han en mand, som sad ved muren og havde hele ansigtet indbundet på kryds og på tværs. "Han har fået et skud gennem kinderne," sagde en soldat, som sad ved siden af ham med en forbundet fod, af hvilken man kun så hans grimme, smudsige tæer stikke frem. "Og jeg har fået en gennem foden," tilføjede han, "men det gør ikke ondt!"

Felix satte sig ved siden af dem og undrede sig over den ro, der var over ham; han ligesom skammede sig ved at have en følelse af glæde over, at det hele nu var forbi. Han ryk kede græsstråene op, som stod imellem de varme brosten, og så på dem, smed dem igen og rykkede så flere og flere op endnu. Forvirrede tanker skød igennem hans fortumlede hjerne, uden at han tænkte dem ud. I det ene øjeblik glædede han sig over, at han skulle til København, og da smilte han uvilkårligt, men i det næste faldt tanken på kompagnichefen og folkene, som han holdt så meget af, og han følte sig da meget forknyt.

Pludselig nævnede en stemme hans navn; han så op: v. Kaden stod foran ham, lang og tynd. Huen var trykket ham helt ned over ørene, og kappen hang i lange folder om den tynde skikkelse. Felix ville springe op, men mærkede nu først, hvor dårligt han kunne støtte på benene, og han rejste sig derfor langsomt. V. Kaden fortalte ham, at han havde et strejfskud i siden, og at hans frakke var blevet liggende ved ambulancen i brohovedet, hvor han var blevet forbundet. De spurgte hinanden ud og fortalte.

"De er næsten faldet alle sammen," sagde v. Kaden. "Preusserne har hele stillingen, og vi er i færd med at gå over

broerne. Brohovederne har vi endnu. Kan De høre, geværilden kommer nærmere. Tag Deres hue, lad os gå omkring og se efter dem fra bataljonen."

"Jeg har mistet den."

"Nå, så kom da uden hue."

På den anden side af vognporten, i møllens lille gård, lå en del hårdtsårede, og flere blev stadig bragt derud. Soldater og civile folk, ja endog en kvinde gik imellem dem med vandfade, håndklæder og glas. Henne i en krog, i skyggen, lå der nogle skikkelser, der ikke rørte sig mere.

"Der vil mangle makkere til l'hombren i aften," sagde v. Kaden, mens de gik der hen. "Å!" udbrød han pludselig og blev stående, idet han pegede på Reinhardts lig, men tilføjede så med en galgenhumor, der lød som gråd og latter på en gang og gjorde et stærkt indtryk på Felix: "Is our old friend here – no his is not here, but we are here – – and the dog has a long tail. –" Men de sidste ord endte ligesom i en hulken.

De gik. Felix ledte stadig efter kompagnichefen, men han kunne ikke finde ham. Så kom en herre i en slags uniform, som Felix ikke kendte. "Alle de letsårede skal skynde sig lidt!" råbte han hæsblæsende.

"Hvormed?" spurgte v. Kaden.

"Med at komme på vognene til Hørup. Det er jo sagt, vi må af med dem her." Han talte affejende, som om han havde foragt for alle dem, der ikke var såret til døden.

"De bruger en ubehagelig taleform, sir," svarede v. Kaden.

"Hvad behager?" råbte den anden forbitret.

"Øjeblikket bør formilde Deres strenghed, sir; vil De vise mig min ekvipage."

"Deres navn, hr. løjtnant," råbte den anden.

"Hvad er et navn?" citerede v. Kaden langsomt; "den blomst, vi kalder rose, vil dufte lige sødt, hvad end den kaldes."

Manden stirrede på ham, som havde han en vanvittig for sig, men v. Kaden havde allerede kastet sig ned foran en menig soldat af hans kompagni, som lå og væltede sig i smerter, og han veg nu ikke fra ham, før han havde fået ham lagt på en af de lange høstvogne, der holdt neden for møllen.

17

Felix satte sig op på en vogn hos kusken. Han havde fundet en menigs gamle hue og taget den på. Bag i langvognen lå fem soldater, men kun en af dem var hårdt såret, og da endelig det lange, sørgelige vogntog satte sig i bevægelse skridt for skridt, gav den stakkels mand sig som et barn, uafbrudt og med små, hjælpeløse klynk, der gik Felix til marv og ben. De andre lå i en døs, trætte og udasede, en gang imellem vågnede de op og faldt så hen igen.

Vognene sneglede sig skumplende af sted hen ad den hårde vej, træakslerne knagede, og de svære bønderheste hang med hovedet og udsendte en stærk lugt af sved og gødning. Et hjul på vognen foran peb uafladelig. Ikke en vind rørte sig. Det var tomt og stille ude på de grønne marker, og man hørte kun kragernes skræppende lyd, når de fløj op og af sted lavt hen over jorden, for atter med stive ben at sætte sig længere fremme. De var vogntogets eneste følge. Inde i skoven, hvor solen ikke kunne komme til, stod træerne nøgne og sorte, stamme ved stamme, som stivnede af skræk og sorg, og her inde lød kragernes skrig dobbelt højt.

Felix talte først lidt med kusken, en aldrende bonde, som sad og døsede under den langsomme kørsel, og tænkte så på det forrige vogntog derovre på Fyn. Hvor muntert og lystigt havde det dog ikke været – og nu?

Mon jeg kan telegrafere hjem fra Hørup? Endnu aner de ingen ting. At tænke sig, at de går roligt omkring i København som ellers, mens vi kører her! – Der er mange mennesker på gaden i dag i det gode vejr, ned ad Østergade, på Kongens

Nytorv, ud ad Langelinie til, de aner slet ingen ting, og nu er det hele forbi, og vi kører her. Om fjorten dage er min skulder rask igen – hvordan mon den egentlig ser ud? – Hvor de vil være stolte over mig der hjemme – og aviserne vil nævne de sårede. Han var næsten lidt fortrydelig over at såret, som gjorde ondt, hver gang han rørte armen, var så let, og han bebrejdede sig, at han sad der med sådanne tanker, mens den stakkels fyr bag ved gav sig så ynkeligt. Da det var forbudt at holde, fik han en dreng, som de mødte, til at fylde en feltflaske med vand; den sårede drak og takkede med sin lille hjælpeløse stemme.

Vognene sneg sig hen fod for fod. Felix var til sidst lige ved at falde sammen og bukke under for sin træthed. Så kom de atter gennem en lille skov, og pludselig lå havet, det store, blinkende hav foran dem.

Der herskede megen travlhed og vrimlede med mennesker nede ved vandet og ude på broerne, ved hvilke der lå et dampskib og flere mindre skibe. De sårede blev bragt om bord, efterhånden som vognene kom. Felix ville ikke antages for menig soldat og smed derfor sin hue i vognen. Da han steg ned, kom en lille civil mand hen til ham med en spand og en lerskål, gav ham vand og vin at drikke og løb så videre. Han gik ind imellem vognene og ledte efter sin kompagnichef. Alle så på ham med venlige blikke, og flere civile folk trykkede ham i hånden og spurgte, hvorledes han havde det.

"Er *De* der?" sagde han til en såret aspirant, som blev båret ned til broen; det var en lille, sorthåret fyr med et smukt, rundt barneansigt.

"Jeg har en kugle i låret," svarede denne smilende. "Vi ses om bord."

Vognene blev ved at komme. Han stillede sig, hvor de blev læsset af, men kompagnichefen var der ikke. Et øjeblik følte han sig som en hund, der har mistet sin herre, men til sidst kunne han ikke udholde synet af alle de ulykkelige, og da han hørte, at mange allerede var ført om bord eller til Augustenborg, opgav han at finde ham her.

De sårede soldater blev hejset om bord i en overskåren tønde og derpå firet ned i lasten, hvor de lagdes i et tykt lag halm. På samme måde blev to jagter, som damperen skulle have på slæb, fyldt med sårede, efterhånden som skibet blev fuldt. Felix blev standset på broen af en båre med en såret, der netop skulle tages op og bringes om bord i jagten. – Men det er jo min fløjmand, tænkte han, da han så den store skikkelse, der lå stiv og bevidstløs med det voksagtige ansigt indrammet i det rødbrune skæg. "Han er vel ikke død?" spurgte han en bådsmand, som lod til at lede det hele; "kan han ikke komme om bord i dampskibet?"

"Gu' ka' han det, hvis de vil ha' han!" svarede bådsmanden, og båren blev så ført længere ud og bragt om bord på damperen.

Dækket var fuldt af sårede, af soldater, indsvøbte i hvide uldtæpper, og af officerer af alle grader, i smudsige, sønderflængede kapper, som stod i småklynger og talte med hinanden. Alle så de blege og forsømte ud. Henne ved kahytstrappen blev de mere hårdt sårede båret ned, hjælpeløst hvilede de i deres bæreres hænder, men kun sjældent hørtes der klager fra dem.

18

Ved foden af trappen stod en læge, en lille mand med et tyndt, rødt hår og en stor kroget næse. "Han sku' ha' værret i baklasten," sagde han med stærk norsk betoning, "jæj ka' ikke ha' fler;" men da fløjmanden blev lagt ned på gulvet, og de opknappede klæder kom fra hinanden, så han i det brede, hvide bryst to ganske små, sorte huller, det ene henne ved den venstre vorte, det andet oppe ved nøglebenet; de blødte ikke, men var ganske runde og skarpe. Lægen hvislede noget imellem tænderne, og manden blev bragt ind i salonen og lagt på en madras. Han fik nogle dråber af et lille tinbæger, og da han lidt efter slog øjnene op og så Felix tæt over sig, stønnede han svagt – tale kunne han ikke.

Her i salonen var de hårdtsårede bragt ned. Den strålede af elegance, af rig forgyldning, indlagte træpaneler, blanke messingbeslag og mørkerøde fløjlshynder, men over alt, på hynder og sofaer og over hele gulvet lå der nu blege og blodige mænd. De fleste sov eller lå i det mindste med lukkede øjne og så allerede ud som lig. De uragede kinder og mørke skæg så grimme og grelle ud i de farveløse ansigter. Kun hist og her hørtes en stønnen og nogle uforståelige ord. Et par sygepassere gik om imellem dem, og en ganske ung læge med et blegt ansigt og store, forvildede øjne søgte på alle måder at hjælpe.

Døren var åben for at skaffe luft ind i rummet, der var forpestet af blod og uddunstninger. Felix, der allerede var blevet hærdet imod alle indtryk af slemme sår og ødelagte lemmer, stod og så sig omkring og opdagede flere og flere ansigter, han godt kendte: Højere officerer, som han havde set i Fredericia,

løjtnanter, som han havde mødt ved Sønderborg; de fleste kendte han dog ikke. – Men så! Det gav et sæt i ham: Henne ved kaminen med messinggitret, udstrakt på en madras, med lukkede øjne og gustne kinder – som en vind var han der henne – ja der lå han, hans kompagnichef! Overvældet sank Felix ned, idet han glemte sig selv og alt omkring sig.

Kompagnichefen slog øjnene op, og da han så Felix, smilte han roligt, som om det var noget selvfølgeligt, at han så sin unge ven sidde ved siden af sig med blinkende tårer i de lyse øjenhår.

Da han faldt hen igen, rejste Felix sig for at gå. I kahytten bag ved salonen var der også sårede, men der måtte ingen komme ind. "De er meget dårlige der inde," sagde en sygepasser. Felix kiggede gennem døren, da han gik forbi, en officerskappe med oberstdistinktioner lå på gulvet, og fra en køje så han et par mørke øjne stirre sig i møde. Var det Sander? tænkte han. – Ak ja, vi er her vel alle sammen.

Fløjmanden var flyttet hen ved væggen, og da han ikke kunne tåle at ligge ned, sad han lænet op imod den, med det blottede bryst og de to små skrækkelige huller, som det ikke kunne nytte at forbinde. Han så med store, rørende øjne op på Felix, der tog et glas med vand og holdt det til hans læber, men drikke kunne han ikke. Felix hældte så en slurk i ham, men da den store fløjmand vendte sig om til siden, så Felix, hvorledes vandet løb ud af munden igen.

Han gik op på dækket i den friske luft, satte sig agter ude på en bænk med hånden under kinden og så på den travlhed og på det liv, som herskede på broerne og i land. Halvt i sløvhed sad han og så på alt dette. Søen var blank som glas, og kun inde ved

stranden skyllede den lille brænding dovent op imod de små fiskerhuse, der var taget i beslag af alle mulige civile og militære folk, som gik ud og ind og lod halvdørene stå åbne. Der kom stadig flere vogne med sårede.

19

I den nederste kahyt lå de, der havde mindre kontusioner, lettere kødsår eller sligt, som formentlig kun umuliggjorde brugen af lemmer og legeme for en kortere tid. Da Felix senere kom derned, herskede der en ret munter og let samtale. De fleste lå i køjerne, andre sad med armen i bind og forbundet hoved ved det store bord. Der blev fortalt og berettet, spurgt og svaret; enhver havde lyst til at fortælle sine tildragelser under kampen. Også dér traf han bekendte. Han gik hen til den lille aspirant med det blege ansigt.

"Hvordan har De det?"

"Udmærket. – Det var forfærdeligt, ikke sandt?"

"Jo. Gud fri os for at komme med igen til en sådan historie."

"Ja, det har De ret i, jeg har fået mere end nok af krig."

Felix fandt en velkommen virksomhed i at søge at hjælpe dem alle, så godt han kunne. Han kom i samtale med dem, og senere, da der var kommet mere ro om bord på skibet, og der blev bragt mad og vin ned til dem, blev stemningen endnu lettere. De lo, da han og en svensk officer skar maden itu for hinanden, idet den ene kun kunne bruge venstre, den anden højre hånd.

Men i et hjørne af den umagelige sofa sad en gammel kaptajn, en kraftig og svær skikkelse, hans store, furede ansigt var dækket af skæg til helt op på kinderne, hvorfra det faldt langt ned over halsen. Han sad indhyllet i sin store kappe, der skjulte, at han intet andet havde under den end store, brede bandager, der dækkede de sår, som en springende granat havde flænget i ham. Og som han sad der uden at tage del i samtalen

og uden at spise, så han ud som hugget i sandsten, med et forstenet, forvitret udtryk i sit farveløse ansigt. Han var kendt som en mand, der i høj grad havde udmærket sig i vor første slesvigske krig, og som nu havde forladt sin lille, ensomme gård højt oppe i Jylland, sin jagt og sin båd for atter at kæmpe for sit land. Han drak et bæger vin, da man bød ham det, men talte ikke og ville ikke lægge sig; med armene over kors under kappen sad han og stirrede hen for sig.

Gulvet i kahytten var opfyldt af allehånde ting, og man snublede over tornystre, tasker og forbindingssager. Bordet var uden dug og fuldt af småting, men der blev spist ved det med god appetit, og da lægen gav de fleste lov til at drikke et par glas vin, blev samtalen efterhånden næsten munter. De bekymrede sig ikke om, at lægen lagde bind til rette ved siden af dem og forbandt en såret ved bordet, hvor de spiste, ja de lagde næppe mærke til, at en lille bæk af blod løb hen ad voksduget og fik noget af indholdet af en væltet tobakspung til at svømme. Den svenske løjtnant tømte med velbehag sit store glas rødvin, og idet han lagde hovedet tilbage og vendte sit raske ansigt op imod skylightet, så lyset brød sig i de hængende vindråber i hans fine mundskæg, udbrød han medet glad suk: "Ja lifvet är ta' mig fa'n dock herrligt!" Det lød næsten som en takkebøn.

Men da skibet endelig om aftenen kom til at gå, sov de fleste allerede, og kun et par sad i stille samtale. Kun den gamle kaptajn sad alene for sig selv og talte med ingen.

Felix gik da op i salonen og så til sin kompagnichef, der lå hen som en død. Han havde fået trang til virksomhed og hjalp lægerne og sygepasserne, hvor han kunne. Den stakkels fløjmand fulgte ham med øjnene, hver gang han gik forbi ham,

hans hjælpeløse blik havde mere af et såret dyrs udtryk end af et menneskes. Felix gav ham te at drikke, og så lænede den ulykkelige karl hovedet lidt til siden, og han så atter, hvorledes drikken løb ud af hans mund. Men da han havde været borte en stund og kom ind i salonen igen, sad fløjmanden ikke mere henne ved væggen.

"Har de flyttet ham?" hviskede han til en af lægerne.

"Ja, op på dækket," svarede denne. "Da jeg så til ham før, var han død. Kan De huske at skaffe mig hans skyldbog, som han vel har i lommen. Jeg skulle gerne have rede på hans navn og hjemstavn." –

Felix nikkede og gik inderligt bedrøvet ned i den underste kahyt for at samle sig lidt. Han havde tænkt rigtigt at tage sig af sin sårede fløjmand, når de kom til København, at pleje, hjælpe og trøste ham og gøre hans sidste levedage blide. Nu var også han død.

Nede i kahytten var der stille og tyst. Man hørte kun de sovendes åndedrag, en fjern, dæmpet larm af maskinens stempelslag, og så vandet, der med små slikkende lyde klukkede op ad skibets sider. "Hvor langt er vi?" spurgte en røst fra en af køjerne. Han gik derhen, og med en stemme, der skælvede af sorg og bevægelse, fortalte han om sin store fløjmands død, men mens han talte, hørte han nogen røre sig. Han vendte sig om og så da den gamle kaptajn pludselig rejse sig i sin fulde højde, så at kappen og bandagerne gled ned af hans hårede krop og blottede de lange, blodige flænger. Og idet han rakte armene op imod kahyttens loft, stønnede han med en halvkvalt stemme: "Mit stakkels land! Mit stakkels land!" og kastede sig ned over bordet med ansigtet på sine arme.

Felix sprang forfærdet op for at hente lægen og gik så op på dækket. Hans sind var i et voldsomt oprør. Han blev stående henne ved rælingen og stirrede ud i den stille nat, hvor han så mørke masser glide forbi, sorte øer, hvorfra enkelte lys blinkede, og han så op mod himlen, hvor tynde skyer som grålige slør langsomt trak forbi den hvide måne.

"Gud, Gud!" stønnede han. – "Å, hvorfor skal alt dette dog ske? Jeg kan ikke mere holde det ud, jeg kan ikke mere forstå dig! Å, Gud Fader i Himlen, hvis du er deroppe, se dog til os i al denne jammer! – Du må hjælpe os – hvis du er, som jeg har lært, og som jeg har troet! Hjælp os, hjælp os – hører du Gud! Du må hjælpe os, du må, du må –" og han lagde sit unge, fortumlede hoved ned på den våde ræling og græd.

Han rejste sig så, og med ansigtet vådt og blankt af tårer gik han forud i skibet og steg op på bakken ad den smalle jerntrappe. Der lå nogle døde soldater under et hvidt, uldent tæppe, og da han trak dette bort, kendte han straks sin gamle fløjmand i den nærmeste. Ansigtet lyste gullighvidt i måneskinnet, underlæben stod frem som sædvanlig, men var helt sort, og han så de døde, blanke øjne under de halvåbne låg. Han ville atter dække ham til, men da han jo skulle have hans skyldbog, stak han sin raske hånd ned i den åbne, stive våbenfrakke og følte efter lommen, men der var fugtigt og klæbrigt, og da han trak hånden til sig, var den fuld af koldt, levret blod. –

Da Felix vågnede næste dag, lå han i sin køje; det var langt henne på eftermiddagen, og et par timer efter lagde skibet til ved Kvæsthusbroen. – Kort efter var han hjemme.

20

Efter få dages forløb var Felix' sår lægt så vidt, at han med armen hængende i et sort tørklæde fik lov til atter at gå ud. Hans første gang gjaldt hans sårede kammerater. Han havde allerede fået budskabet om kompagnichefens død, og den havde grebet ham dybt. Nu søgte han først Sander, som lå dødelig såret på lazarettet, men han var der flere gange, uden at få lov til at komme ind; heller ikke Sanders unge hustru, der plejede sin mand, fik han i tale. Hver dag hørte han til ham.

Uden for døren traf han et par gange en student, en høj, kraftig fyr med en dårlig holdning, ryggen var krum og hovedet bøjet. Da de delte skæbne og ikke kunne komme ind, henvendte han en dag nogle ord til ham, men den anden svarede kejtet og undselig og gik hurtig bort. Næste dag var Felix heldigere, og det var Sanders hustru, som selv lukkede ham ind.

Det var ikke mere den frejdige unge kvinde, som han havde mødt ved den hvide kirkemur på Fyn; hun havde mistet sit friske udseende, og de før så glade øjne så forgræmmede ud. Ganske tavs førte hun ham hen til mandens seng. Felix kunne næsten ikke kende Sander igen, som han lå der med lukkede øjne, udtæret og bleg, med de blodløse læber og den skarpe næse. Hun stod ganske stille og så på Felix, og da deres øjne mødtes, vendte hun sig bort og gik hen til vinduet og så ud i haven, hvor man hørte spurvene støje i forårsglæde og nogle lattermilde stemmer, der talte neden for.

Værelset lignede en klostercelle med sin tarvelige, smagløse udstyrelse, men den lumre hospitalslugt og den hvide mand i sengen holdt tanken fast bundet til stedet. Den unge kvinde

støttede sin pande til ruden og rørte sig ikke. Felix stod ved fodenden af sengen og så på det gule uldtæppe og på Sanders hvide, tynde hænder, som lå kraftløst udstrakte på tæppet langs legemet. Guldringen på hans finger var blevet så stor, at den lå skråt op ad fingeren.

Han slog øjnene op og smilte, da han opdagede Felix, og denne så, at hans smukke tænder var blevet gule, og at hans øjne havde et andet udtryk, end de plejede: De havde ligesom intet blik, ingen bund. "Tak fordi De kom," sagde han. "Nu har jeg det så godt, det gør næsten slet ikke ondt mere, men jeg er så mat og så træt. Når jeg først rigtig får udhvilet, tror jeg nok, jeg er helt rask; med såret går det udmærket, jeg kan næsten mærke, hvor det læges og heles hver dag. – Tænk, to officerer ved samme kompagni med kugler i underlivet."

"Du må ikke tale så meget," sagde en næsten tonløs stemme henne ved vinduet.

Han smilte hen i retning af stemmen og sagde: "Jeg skal nok være rolig." For at skåne ham fortalte Felix ham nu jævnt og dæmpet om alle mulige ting, og han lå ganske stille og hørte efter. "Hvor jeg har det godt," sagde han en gang, og hun forlod da sin plads ved vinduet og gik ud af stuen, idet hun sagde: "Jeg kommer straks igen." Felix fortalte videre om de efterretninger, han havde fået fra kompagniet. Kun da han kom til at berøre en mulig våbenhvile og konferencen i London, skød en fin rødme op i Sanders kinder. "Jeg håber det ikke, jeg håber det ikke," sagde han.

I det samme åbnede døren sig, og den krumryggede student trådte ydmyg ind og blev stående.

"Er det dig, Bertelsen?" sagde Sander med noget af den gamle energiske klang i sin stemme, og efter at have betragtet ham et øjeblik, under hvilket der viste sig et sælsomt spil af liv i hans ansigtstræk, sagde han hårdt: "Ja du, du – du hører til dem, som styrter Danmark i ulykke – som bliver hjemme og hytter jeres skind, mens fædrenes land går til grunde. – Jeg skrev til dig derovre fra, hvorfor kom du ikke? – Har du stillet for dig?" råbte han, idet han rejste sig op i sengen og talte med stigende heftighed: "Se, det kalder vi at værge vort land! Å et usselt folk, et elendigt folk! Hå, hå, hå! – og så tror i, at andre vil hjælpe os! – Halvdelen af landets mænd går omkring og driver og svirer og –"

Felix søgte at standse ham, men med begge arme støttet mod madrassen, udslyngede han i ubændigt raseri en lavine af skrækkelige ord, som han aldrig før havde haft i sin mund – "Landets utøj er I – I tærer det op, I æder det op – og hvad giver du for det, din forbandede kujon? Ptøj, ptøj!" spyttede han, men havde ikke kræfter til det, og væden drev ham ned ad hagen. – "Du – du snyltedyr, stærk er du – stærk er du og lader landet bløde og vride sig – hvad vil du her, din skurk? Grine af mig med dit forsvirede fjæs – herud med dig! – Den lømmel, smid ham ud, den kujon! Ud med ham! Ud med kujonerne! Ud med –" og han faldt tilbage i sengen, i samme øjeblik som hans hustru kom ilende ind i stuen og hen til ham. Studenten, som havde stået hvid og bleg og stirret på Sander, mens han med dirrende fingre krammede huen, var forsvundet, og Felix så ham kort efter med krummet ryg gå over gårdspladsen.

Felix havde ikke ro på sig mere. Skulderen var næsten rask igen, alle de gamle følelser var på ny blusset op, og alle elendighederne og rædslerne var glemt – han kunne ikke holde det ud i København, hvor alt gik sin rolige gang, mens der måske blev kæmpet derovre.

Så drog han da af sted, atter besjælet af nyt håb, af ny længsler efter at kæmpe for fædrelandet og ny tro på i nye kampe at kunne vinde sejr for landet og hæder for sig selv.

Efter Dybbøl

1

Efter at Dybbølskanserne den 18. april var faldet i tyskernes hænder, og Danmark var blevet ménslået for anden gang, måtte det blødende land atter samle sine kræfter og halvt blindet af det frygtelige slag igen sætte sig til modværge. Mens man i et fremmed land ved diplomatiske underhandlinger søgte at få ende på kampen, havde hæren taget sin hovedstilling på Fyn, men Als og det nordligste Jylland holdtes endnu besat.

Det var i begyndelsen af maj. Fredericia fæstning var blevet rømmet og tropperne var i march til de forskellige stillinger eller stod på deres post langs med de vande, som skilte dem fra fjenden. På en vis måde var der faldet ro i sindene efter Dybbølstillingens undergang.

Det vrimlede af soldater i Assens by, og der var livligt røre i dens gader. På torvet udenfor Hotel Phønix, hvor hærens overkommando havde sit hovedkvarter, holdt en lang række sorte tohjulede patronkarrer og bagagevogne, hvis hvidslidte stænger støttede imod brostenene. Befalingsmænd af alle grader gik ud og ind af hotellets port, honorerede af den dobbelte honnørpost; nogle af dem slentrede langsomt af sted, andre, især underofficerer, havde travlt og skyndte sig ud og ind med papirer under armen.

Oppe i hotellets spisesal var det såkaldte table d'hôte lige forbi. Det var en oval, mørk og snavset sal, som i fredelige tider kun var besøgt af handelsrejsende og klubbens rolige borgere. I det ene hjørne var der et bredt vindue ud til den smudsige gård, hvor der var megen larm og uro af heste og vogne. Posten var lige kommet, og den røde kusk trak sine trætte, støvede dyr op

imod baggården, men kunne ikke komme frem for de militære køretøjer. En bereden ordonnans holdt en opsadlet officershest, der voldte ham mange vanskeligheder ved idelig at dreje og svinge bagparten midt ud i gården; en furagevogn blev spændt for med to svære, rolige dyr, og inde under et halvtag stod en del af trænets solide færdselsvogne, der med et lag halm i bunden og med mørkerøde, uordentligt henslængte tæpper på agestolene, tydede på at være vogne, som havde bragt officerer på besøg ind til byen fra kantonnementerne.

I spisesalen var der så fuldt af officerer, at opvarteren havde ondt ved at trænge sig frem. Middagen var forbi, og tobaksrøgen gjorde stuen endnu mørkere. Et par officerer, som var kommet for sent, sad endnu og spiste; foran dem på den plettede dug stod levningerne af en stor blodig oksesteg; den ene af dem, en ældre fedladen artillerist med en dobbelt hage, der skjulte den røde krave, slog nogle slag med kniven på stegen, for at spørge den anden, en lille spinkel løjtnant med guldbriller, om han ville have mere. For enden af bordet sad en major af infanteriet, en svær mand med stor mave og fede runde skuldre; han havde knappet frakken op, og den ene distinktion hang ham ned på armen. Han lo bredt og gemytligt, idet han med sine tykke fingre jagede rundt i det korte fuldskæg og strøg det lange løse overskæg. Så hørte han igen med et forventningsfuldt smil efter, hvad den gamle intendant fortalte ham, og brølede så atter løs med hele det røde ansigt fuldt af latter, mens intendanten med et lille spidst smil om den tynde, velragede mund tømte den sidste slurk af sin kaffekop, idet han lagde hovedet tilbage, så den snehvide flip kom frem over halsbindet. Henne i vinduet sad et par unge officerer ved et lille

bord, der var oversølet af spildt kaffe. Den ene, en adjudant, der havde lange støvler på og en svær guldkæde uden på frakken, havde lagt cigarasken på bordet og trykkede den sammen med cigaren, mens han med et beskedent smil i sit friske ansigt fortalte en hel del om sin chef til sin ven, som hørte på ham med en hånlig mine. Vennen var en meget pyntet ung mand med skinnende nye distinktioner på våbenfrakken, der var stærkt krøllet. Han røg af et udskåret cigarrør og var omhyggelig for ikke at komme i berøring med det våde bord. Henne ved buffeten, der prangede med mange forskelligt farvede slatter i karaflerne og tog alt for megen plads i stuen, stod tre infanterireserveofficerer og søgte at holde opvarteren fast for at få den mad, som de for længe siden havde bestilt inde i sideværelset til gaden. De hørte til en af afdelingerne fra Dybbøl, og deres uniformer var meget medtagne, da de stadig havde været i kvarter på landet og idelig havde marcheret. De generede sig for de mange fine kammerater, men de havde drukket en del og begyndte at blive højrøstede. Den ene af dem, der med sine røde kinder og det hvidgule, stubbede hår og skæg lignede en bondekarl, holdt den forfjamskede opvarter fast i skulderen med sin store næve, der havde sorte negle. "Tre bøf, forstår De, tre bøf og to rødvin! Nu skal det være alvor!" råbte han. Foran dem sad en ældre generalstabskaptajn og skævede til dem, mens han talte med en dragonløjtnant, der stod op foran ham. Kaptajnen var en høj, spinkel mand med et tomt udtryk om de tykke læber og hængende kinder, men hans øjne havde et intelligent og spændt blik under de svære øjenlåg; han forklarede under mange bevægelser med sine fine, hvide hænder dragonen en alvorlig sag. Denne stod og hørte på ham

med en tiltvungen opmærksom mine, idet han snart så på sin cigar, snart på kaptajnen, men uden at forstå ham, dels fordi der var så megen larm, dels fordi han ikke kunne følge udviklingen; han glattede sig med den flade hånd over det velfriserede hår og sagde høfligt og imødekommende: "Ja naturligvis", "Det forstår sig" eller lignende.

Når døren ud til gangen blev åbnet af officerer, der gik og kom, skar trækken gennem stuen, og majoren afbrød så sin latter og råbte barsk: "Luk døren for satan!" Ude på gangen kom en ung fyr til syne, en officersaspirant med et blegnæbbet ansigt og et lyst, krøllet hår. Han havde armen i et sort tørklæde bundet om halsen, og hans rene og pæne uniform så, ligesom han selv, ud som om den i lang tid ikke havde været påvirket af friluftslivets regn og slud. Han nærmede sig flere gange døren for at gå ind, men blev skræmt tilbage af de mange mennesker og af den højrøstede støjen og larmen. En underofficer gik ugenert forbi ham og ind til generalstabskaptajnen med et stort brev i hånden. Kaptajnen rejste sig langsomt, idet han affærdigede sergenten: "Sig til obersten, jeg kommer straks. – Ser De," vedblev han til dragonen, idet de fulgtes hen til døren, "Frankrig *har* indset det – England *kan* ikke andet, og dermed er sagen klar." "Naturligvis, det forstår sig," sagde dragonen og slog hælene sammen, idet kaptajnen gik ud af døren.

Aspiranten benyttede lejligheden og gik ind. I den almindelige tumult lagde naturligvis ingen mærke til ham. Han var lige kommet med diligencen, og det var ham om at gøre at finde sin afdeling. Han så sig spejdende om imellem de mange mennesker for at finde et kendt ansigt, men han fandt intet. Til sidst henvendte han sig til en ung infanteriløjtnant, som sad i

nærheden af ham, og spurgte undskyldende, om han ikke kunne sige ham, hvor hans bataljons skrivestue var. Løjtnanten, som sad med hovedet på skrå for at undgå røgen af sin cigar og smilte af noget, der blev fortalt oppe ved den anden ende af bordet, vendte sit godmodige ansigt op imod aspiranten, tog cigaren af munden og pegede med den over bordet: "Dér sidder en af bataljonen," sagde han. Den betegnede officer var en ganske ung fyr med et rundt, dunet ansigt. Han så yderst fornøjet ud og lod til at befinde sig vel ved at sidde så nær ved majoren og de andre ældre officerer. Aspiranten kunne ikke komme over til ham og blev derfor stående, til den godmodige løjtnant råbte over bordet: "Høg, hvor har I jeres skrivestue?"

"Hvad er'et?" spurgte Høg, idet han nippede til et vinglas fuldt af cognac.

"Det er en aspirant, som vil melde sig."

En hel del så på aspiranten, der blev ganske rød i hovedet.

"Hvad – er posten kommet, så må vi se aviserne," sagde intendanten. Høg vinkede affærdigende ned mod aspiranten: "Gå hen i Strandgade!" råbte han og tog sit glas.

Aspiranten gik ind i værelset til gaden, hvor der kun sad et par yngre officerer og kedede sig, men fra billardstuen ved siden af hørtes støjende snakken og ballernes knalden imod hinanden; en høj skinger stemme talte pointene på svensk, og da aspiranten gik forbi døren og ud igen på gangen, lød der en brølende latter og spektakel af en bal, som blev sprængt.

Kort efter havde aspiranten fundet bataljonens skrivestue, men i det lille beklumrede værelse sad kun en underofficer med et usundt, indelukket ydre og arbejdede i nogle store

protokoller. Med en pibende stemme gav han ham anvisning på, hvor han troede at majoren eller adjudanten var at træffe, og den unge mand gik så ud for at søge dem. Han vidste det af erfaring: Der var intet kedeligere i det militære liv end denne løben rundt for at melde sig, end denne søgen og forespørgen efter foresatte, som ofte var forgæves. Nå, nu var han da heldigvis mere erfaren end da han mødte første gang, i det mindste tog han sagen med større ro.

Da han atter kom hen på torvet, så han en del officerer oppe i vinduet i den lille konditorbutik overfor hotellet. Han var sulten og gik derind for muligvis at få noget smørrebrød. Caféen bestod af en lille butik med en disk og et værelse bagved. Jomfruen, en høj, velskabt, blond pige, var belejret bag disken af officerer, der sagde hende artigheder, mens de rekvirerede, spiste kager og drak. Der var ikke til at komme frem. Men inde i den anden stue, helt inde i en krog, opdagede han til sin usigelige glæde løjtnant Høyer, der sammen med en del andre sad om et lille bord. Han trængte sig frem, kom hen til bordet og sagde med en strålende mine: "Goddag, jeg melder mig tilbage!"

"Ved Gud i Himlen, Felix!" råbte Høyer med et fornøjet smil i sit rolige, skæggede ansigt.

Felix kendte kun få af de andre kammerater. Flere af dem havde han vel set på Dybbøl eller i Fredericia, men det var kun Høyer og den store svenske løjtnant Malmqvist, som han følte sig rigtig venskabeligt knyttet til. Ikke desto mindre rejste der sig et sandt hyl af velkomsthilsner imod ham, men denne velkomst var vel mere en hyldest til hans armbind, og så fordi de i det hele taget med glæde greb enhver lejlighed til at hyle

gemytligt, end det var tegn på en genkenden af den unge, blege fyr. Efter at de første spørgsmål og svar var udvekslet, sagde Høyer: "Jeg får nok gå med for at hjælpe Dem."

"Ja – men ni ska, ta mig tusan, komma tillbaks," råbte Malmqvist, "i afton ska vi ha en brylå, som kan väcka upp de döda!"

De lovede at komme igen og gik.

Inden kort tid havde Høyer skaffet Felix et kvarter og fået ham ansat ved det kompagni, han selv stod ved. Felix måtte fortælle, hvorledes det var gået ham siden den dag, han var blevet såret på Dybbøl, han måtte fortælle, hvad han vidste om selve kampen, om kompagnichefens død, om Sanders død, om sit ophold i København, og hvad han dér havde oplevet. Til gengæld blev han sat ind i alt, hvad der var sket, siden han havde forladt kompagniet, og som han ikke havde erfaret gennem breve. Regimentet var blevet så medtaget ved stormen på Dybbøl, at kun halvdelen var tilbage af mandskabet; nu udgjorde dette kun fire kompagnier, og de mange døde og sårede officerer var erstattet af andre. Ved det kompagni, han nu kom til, ville han ingen kende uden Høyer. Kompagnichefen var nylig tilgået, og Høyer omtalte ham i meget misfornøjede udtryk. De to kompagnier lå i kantonnement nord for byen, de to andre var indkvarterede i selve denne og gjorde strandvagt. Samtalen trak længe ud, og først da retræten kl. 9 lød gennem gaderne, gik de tilbage til caféen, men samtidig blev alle beværtningssteder lukkede i byen. Mens de skyndte sig af sted, tænkte Felix på, at det hidtil havde været for ham, som om begivenhederne på Dybbøl lå langt, langt tilbage i tiden – nu blev det alt sammen revet op igen i hans sind. Det var ikke fire

uger siden det var sket, ikke fire uger siden den dag, da så mange mennesker fandt døden, og nu sad de andre her rolige og glade, som om intet var hændet.

Der var mørkt i konditoriets vinduer, og alt var lukket og slukket. De hørte imidlertid tydeligt lyden af mange stemmer indenfor, og da de fik en vægter til at lukke dem ind i gården, så de, at der var stort sold oppe i det store køkken. Malmqvist stod og rørte om i den flammende punchebolle, hans svære skikkelse knejsede op over de fleste andre: "Punschen är färdig! nu få ni dricka!" råbte han og gik hen til Felix og Høyer, da de trådte ind. "Nå, min pojke, nu dricka vi genast brorskål, du och jag och den der hederspaschan!" sagde han. Felix var stolt ved den ære, de viste ham, og han blev hjertelig misundt af et par unge officerer, som sad i nærheden.

Der blev talt og sunget. Konditorjomfruen sad på en stol i døren ind til den mørke butik med et glas i hånden og sang med. En lang officer med et fint blondt overskæg og monokel i øjet stod lænet op ad døren og fortalte hende en hel del, der fik hende til at le og slå ad ham med hånden, mens en kaptajn sad på den anden side og gjorde alvorligt kur til hende. Kaptajnen var en sortsmudset, højskuldret mand med et rødt ansigt og store, bevægelige næsebor; han så ud, som han gjorde sig umage for at være ungdommelig, våbenfrakken var åbenbart alt for snæver til ham; han satte stadig hånden i siden og så med bedende øjne på jomfruen, ilde tilfreds med den lange løjtnants spøg. Han ville gerne have hende ind i den mørke stue: "Amalie, jeg vil gerne tale med Dem et øjeblik," hviskede han, "hører De, Amalie, blot et øjeblik," men hver gang hun vendte sig imod ham, kom den anden med et par ord, der fik hende til at le.

Felix syntes, at han havde set den lange officer før, men kunne ikke huske hvor. I det hele taget forekom det ham lidt efter lidt, at han kendte flere og flere ansigter. Mange drak med ham, spurgte ham ud om København og om hans sår, til sidst syntes han at have kendt dem alle sammen længe, ja altid. Han følte sig mere og mere hjemme og hørte med stor beundring på et par talere, der vrøvlede en hel del ting, som han ikke forstod, men som de andre lo af. Men han kunne stadig ikke få øjnene bort fra den store, blonde jomfru.

"Hej du!" råbte Høyer til ham. "Hansen vil drikke med dig!" Felix sprang op og gik hen og stødte sit glas mod løjtnant Hansens. Det var en kraftig mand med et vældigt overskæg under en lille bitte, rød næse; om den venstre side af hovedet havde han en stor forbinding, der blev holdt fast ved en lærredsstrimmel om panden, da han havde et skudsår ved øret, som ikke ville læges. "Skål kollega!" sagde han til Felix og fyldte sit glas af en flaske, som han havde stående under stolen. "Kom her og få et rigtigt bæger!" Felix måtte drikke endnu et glas med ham. Alle de mange glas og de mange nye bekendtskaber begyndte at gøre ham ør i hovedet. Men så satte Malmqvist sig til klaveret, som de havde trukket hen til døren. Mange blev ved at tale, mens Felix og en del andre samledes om svenskeren, der med stor færdighed behandlede instrumentet, og med en prægtig, men lidt smørret baryton sang en del svenske viser:

Det satt en fågel på lindekvist –
på lindekvist –
på lindekvist –

Hans stemme var vant til at fortrylle damerne i salonerne. Jomfruen forlod den kreds, der omgav hende, og Malmqvist

sang nu med smeltende ømhed, idet han smægtende så på hende:

> Drick ur den sparade
> Ungdomens bål.
> Drick den bevarade
> Oskuldens skål
> Glädje och dygd
> Elda hvarannan.
> Kransad om pannan ...

Pludselig blev der banket og dundret nede på porten. "Det er en patrulje!" råbte jomfruen og fløj ind i det mørke værelse til gaden for at se ud. Men det var ingen patrulje. Ude på den mørke gade var tre, fire officerer i færd med at dundre løs på porten med sabelhæfter og støvlehæle. "Luk dem ind for pokker! Luk dem bare ind, de gør jo skandale over hele byen – husk på generalen derovre!" blev der råbt. Vinduet åbnedes på klem, og man parlamenterede med dem. "Lad os komme ind, vi har nyt!" råbte de.

Lidt efter stormede de ind i køkkenet.

"Der har været træfning i Nordsøen!" råbte de, "vi har slået den østrigske og preussiske flåde!"

Der blev ganske stille et øjeblik, – så regnede det ned med spørgsmål, men nej, de vidste ikke andet, end at det var sikkert. Der blev en jublende stemning i det lille køkken. Nu går det fremad! Fremad! Nu vil alt blive godt! En strømning af frisk luft og friskt mod slog gennem deres hjerter, alle sorger og bekymringer var som bortblæste, det var, som selve Nordsøens vinde fejede alle tunge, tågede tanker frem foran sig og bort. Men efter de første jublende råb blev der atter stille. Kun den

ene af de nyankomne, der hørte til Aarøes korps, og som var den, der havde bragt efterretningen, skænkede sig et glas, stak det ud og smed glasset hen i kulkassen ved kakkelovnen. Han havde et forvovent, forsorent ydre, som han på en forceret måde lagde an på at gøre så rask og martialsk som muligt. "Lad os nu solde, kammerater!" råbte han. Men i den almindelige og ivrige indbyrdes samtale lagde de fleste ikke mærke til ham, de tog deres huer og lavede sig til at gå. Der var en hjertelig, inderlig stemning over dem, som ikke kunne give sig udtryk i taler og hurraer. De måtte ud i luften eller hjem i ro.

Jomfruen stod fornærmet henne ved vasken og begyndte at skylle glas, ingen lagde mere mærke til hende; kun Felix, der var som beruset af punch og aftenens oplevelser, tog hende i forbigående om livet og ville fuld af livsmod og glæde kysse hende – så tog Høyer ham i armen: "Nå, nå, nå, lille ven – ikke så essig!"

2

Et par dage efter – klokken var over tre, og det begyndte at blive lyst – stod Felix nede ved havnen og ventede på båden for at komme over til næsset og inspicere posterne. Det var frisk og klart vejr, men ganske stille. Morgenkulden bragte ham til at fryse, og han skuttede sig og gøs. Den tid han havde tilbragt i det lune sygeværelse, og rekonvalescensens forkælelse havde gjort ham lidt uvant med at færdes i luften til døgnets forskellige tider. Han var også i dårligt humør. Da han for et par dage siden kom til byen med mange forventninger om fortsættelsen af sit krigerliv, var disse blevet i høj grad overtrufne af det raske kammeratliv og ved de gode efterretninger om Helgolands-affæren, men nu havde hans nye kaptajn slået modet ned. Kl. 7 skulle han hen og give melding til ham, og han var bange for ham, imponeret af ham, og følte til sin ærgrelse, at han manglede personlighed til at træde op imod ham. Han så ud over havnen – kom den båd dog ikke snart?

Ude på havnehovedet brændte det lille fyr rødt og døsigt i den dæmrende dag og kastede en lang lysstråle ud i det stille vand, som inde i havnen lå sort og blankt som tjære, gyngende langsomt i tunge dønninger; men ude i bæltet var der allerede dagsskær over søen, en morgenbrise krusede den, og den glimtede i sølvhvide blink og gullige stænk, mens næssets grønne flade begyndte at rødme derude. Langt ovre på Bågø begyndte solen at spille i et vindue som ild, men helt i vest var alt skjult i gråviolette tåger. Bag ved ham lå byen endnu stille og sort, husene smeltede endnu sammen i et brunligt mørke. Tagene og især det ranke, kantede kirkespir stod skarpt og fladt

imod himlens matte guldgrund, som med hvert sekund lyste i mere og mere strålende klarhed.

Felix gik hen imod toldkammeret, hvor en krogrygget litsenbroder kom frem for at lukke op. Fra alle de mange småskibe og fra selve havnens vand, pæle og bøjer stod der en ubestemmelig lugt af saltvand og tang, af tjære, tovværk, tørret fisk og kulrøg. Ovre ved bolværket begyndte det at ryge op af en kabys, og folkene kom frem på nogle småfartøjer, der skulle losse sæd i sække. Han hørte en båd komme roende, årernes ryk i tollene ved hvert tag, så gled båden ind i havnen og hen til slæbestedet, hvor han stod. Den blev roet af to soldater, og en tredje sad ved roret.

Det var Felix' første tjeneste. Kompagniet havde poster syd for byen op til næsset, og han havde ordre af kaptajnen til at melde sig ved feltvagterne ved daggry og derefter aflægge melding. Endnu var han ikke ansat ved nogen deling, det var mere for at give ham noget at bestille, at kaptajnen havde givet ham dette hverv, som Felix var ret stolt over. Han blev stående op i båden, og da han kom over til den lave strand, sprang han rask i land og begyndte sin vandring. Han så med forundring, at der var anlagt en skanse derovre, og gik så imod syd, talte med feltvagtkommandørerne og gik videre langs stranden, mens solen kom op over byen og gjorde søen blændende sølvhvid, lærkerne svingede sig højt op i luften fra den stenede strandmark og støjen inde fra byen vågnede, rumlende vogne og et dampskibs skingrende pibe.

Han nød sin morgentur, og han var varm og svedt, da han vendte tilbage til havnen, hvor der nu var mere liv, end den lille by ellers kendte. En del trænvogne kom kørende for at hente

fourage, sergenten, der red foran, var en høj, flot karl med stramme bukser i de høje støvler, der var snavsede helt op ad skafterne – han kom vel langt inde fra landet og havde vistnok redet i flere timer. En kagekone havde allerede åbnet sin bod henne ved vejerboden, en soldat, der købslog med hende, tog hastigt sine hvedebasser i venstre hånd, da Felix kom forbi, og gjorde honnør med en forskrækket mine, som om han havde en dårlig samvittighed. Felix drejede om ad Strandgade, hvor kaptajnen boede, han følte sig helt ilde til mode ved at skulle tale med ham.

Kaptajn Schnurmann havde været underofficer, men var efter krigen 1848-50 gået af med premierløjtnants karakter. Senere havde han levet som gymnastik- og danselærer i Åbenrå. Han havde først meldt sig til tjeneste efter Dybbøls fald, og da han, der var født i København, kaldte sig "fordreven slesviger", var han blevet udnævnt til kaptajn i krigsreserven og ansat som kompagnikommandør. Det var en temmelig høj, svær mand med en stærk, sund farve; han bar kun skæg om mund og hage på Frederik den Syvendes måde, et tæt, blondt skæg, der lod de svære kinder bare.

Da Felix kom ind, sad kaptajn Schnurmann og drak sin kaffe, tilfreds med sig selv som altid, selvfølende og vigtig.

"Nå, hvad har De så at melde?"

"Alt i orden, hr. kaptajn."

"Hm! Alt i orden. Det er godt. Tag kun hånden ned."

Kaptajnen dyppede endnu en tvebak i kaffen og slubrede den i sig, mens han af og til så hen på Felix. Da han var færdig, tog

han sin pibe, og mens han stoppede den, så han stadig hen på Felix, målte ham med prøvende blik, tændte den så, idet han bestandig betragtede ham med rynket pande: – "den militære brutalitet" i lyslevende skikkelse.

Nu kommer det, tænkte Felix, mens han krympede sig under kaptajnens blik.

"Ser De, aspirant – puf – puf – ser De, kom det an på mig," og han stillede sig foran ham med skrævende ben, idet han dampede stærkt, "kom det an på mig, så lod jeg sådan en ung hane som Dem træde ind i geleddet, til han havde lært noget – for De *kan* jo ingen ting efter den uddannelse, som *De* har fået – vel?"

"Jeg står naturligvis meget tilbage i kundskaber," begyndte Felix, "men –"

"Altså: De kan ingen ting," næsten råbte kaptajnen, "men regimentet har pinedød i går befalet, at aspiranterne skal føre deling – meget vel – det er fandens uheldigt, men – fra i dag af fører De altså anden deling. Jeg skal nok holde øje med Dem. Nu kan De gå. Ser De: *jeg* var 25 år – fem – og – tyve år, inden jeg førte en sektion for første gang i mit liv! og hvor gammel er De?"

"Atten år."

"Pah! – sgu en dejlig krigsførelse! Hold ørene stive, aspirant! – det er ikke spøg dette her!" og han slog i bordet. "jeg skal love Dem for, at De mangen gang skal ønske, at De var, hvor De hører hjemme, i stedet for at spille junker med den lange smørstikker på."

"Jeg tillader mig at anmode hr. kaptajnen om at være fritaget for at bære tornyster," sagde Felix beskedent.

"Det kan der ikke være tale om."

"Min arm er ikke helt god endnu, så –"

"Det kan der ikke være tale om!" råbte han. "Enten har vi kombattanter eller vi har hospitalslemmer; jeg vil fanden skal ta' mig ikke have nogen mellemting, det kender Christian Ludvig Schnurmann ikke noget til. De er reglementeret med tornyster, altså ingen vrøvl – eller meld Dem syg!"

"Så prøver jeg først tornysteren."

"Svarer De igen? De skal ikke svare igen, aspirant, det råder jeg Dem til. Det tåles ikke ved mit kompagni. Forstår De? Jeg skal, fanden skal ta' mig, nok pille alle mulige nykker ud af den bande, der har med mig at gøre. Træd af!"

Felix kom ud i en fart. –

Han var altså delingsfører! Den tanke gjorde ham så fornøjet, at han næsten glemte kaptajnens grovheder. Han måtte hen til Høyer og fortælle ham det og blive rigtigt instrueret om sine pligter ved strandvagten. Han vidste i grunden slet ikke hvorledes han havde at forholde sig, når det gik løs. Nå, det med tornysteren fik være, armen var jo omtrent rask, ærlig talt generede bindet ham næsten også mere end armen, og da han kom hen i gadedøren, hvor Høyer boede, rev han resolut det sorte silketørklæde af og puttede det i lommen: nu skulle det være glemt, alt det kællingeri fra København; nu ville han være soldat med hud og hår, nu havde han et kommando, nu ville han glemme sig selv og sin person og gå op i sine pligter!

Høyer lå i sengen og røg af sin lille korte porcelænspibe. På en stol ved siden af sengen sad en lille halvskaldet mand, hvis hår i lange tjavser var lagt hen over den brede nøgne isse. Han rejste sig med et indsmigrende udtryk i det gule, ostefarvede ansigt

og blev af Høyer forestillet som hans kvartervært, købmand Rasmussen.

"Hvor har du været henne?" spurgte Høyer. "Der er sluttet våbenhvile – har du hørt det?"

"Våbenhvile!"

"Ja. Hr. Rasmussen har læst det i avisen."

"Sandfærdigt. Aftenberlineren har bragt efterretningen. Det er jo en glæde – det er jo en begyndelse på at blive færdig."

"Våbenhvile!" gentog Felix endnu engang.

"Ja, det er suffisant, aldeles suffisant," vedblev Rasmussen, "jeg gratulerer dhrr., jeg gratulerer mig selv, jeg gratulerer Danmarks folk. Nu kan dhrr. i København hyle så meget de vil – å gu' ja, de københavnere, de københavnere! – kunne Se ikke ha' lyst til en kop kaffe, hr. løjtnantsaspirant, ja, De kan vel snart blive løjtnant, skønt når krigen er forbi så ... – Ska' det være en lille kop kaffe?"

Felix takkede, og manden gik. Højer så efter ham med sit lille smørrede smil og vendte sig om til Felix, der sagde:

"Du – Højer, hvad nu?"

"Tja – hvad nu – ingenting. Nu bliver vi foreløbig fri for at gå på forpost og kommer til at gå til eksercits i stedet for."

"Hvad skal den våbenhvile gøre godt for?"

"Spørg hr. Rasmussen du – det er politik, og det forstår jeg mig ikke på. Hvad sagde kaptajnen?" Felix fortalte ham det.

"Det med tornysteren kommer vi vel nok ud over," sagde Højer, "nu må jeg op." Men så kom købmanden med kaffen og avisen.

"Her skal De se," sagde han og læste med sit spæde fynsksyngende mæle op af bladet: "Konferencen i London har i

mandags afholdt sit fjerde møde, og der er i dette blevet afsluttet en våbenstilstand foreløbig på en måned – – – Det ka' de ikke li'e, køvnhavnerne – nu skal De høre, hvor æ'ende gale de er," og han fortsatte sin oplæsning, som han nød med små udbrud af velbehag; "ja, jeg må nok i forretningen," sluttede han til sidst. "Godmorgen, dhrr."

"Kom ind!" råbte Højer, da det bankede på gangdøren, "jeg kommer nok aldrig op i dag. Nå er det Dem, Didriksen," sagde han til en sergent, der kom ind. Sergenten, der var en middelhøj spinkel mand med blankt sort skæg over det alvorlige ansigt, tog hånden til huen: "Melder hr. løjtnanten, at bataljonen skal afmarchere dags formiddag kl. 2 i kantonnement."

"Nå til helvede! Hvorhen?"

"Kompagniet skal til Skydebjerg."

"Nå, det er vel kun et par mil. Dér har vi våbenhvilen!" sagde han hen til Felix.

"Fra hr. kaptajnen melder jeg," vedblev sergenten, "at delingsførerne skal møde hos kaptajnen kl. 11 i hr. kaptajnens kvarter."

"Nå – ja, så er det jo på høje tid. Sid ned, sergent, vent lidt Felix – lad mig få lidt tøj på. Der er nok at tage fat i. Nu må det gå en-to-tre."

Da de fire delingsførere indfandt sig hos kaptajnen, var denne i fuld uniform med alle knapper knappede, kufferten stod pakket, hue og handsker lå på bordet.

"Nå, hvad siger De til den historie?" begyndte han straks. "Sæt Dem ned, værsgod," sagde han til Højer, men til Felix sagde han i en kort tone: "Tag Dem en stol!" De to underofficerer blev

stående tæt inden for døren. "Det kan man kalde vrøvl, har De kendt mage, hva'? Jeg vil ikke tale om den våbenhvile – det er ikke min sag, gudbevares – men kan De forstå det? Var det mig, jeg skulle min salighed nok vise dhrr. på kongressen, hvor skabet skulle stå," han havde henvendt sig til Højer, men så nu med en glubende mine hen på Felix og underofficererne. "Nå, og så lader de os marchere ligesom vi kommer fra forpost, men dhrr. i kommandoen tænker sgu aldrig på os, der skal bruge vore ben, jeg kender rumlen fra 48-50."

"Å, det er jo kun et par mil i dag," sagde Højer, "og vi skal jo nu ud og have det godt på landet."

"Hvor fa'en ved De det fra? – Have det godt! Nej, De kan tro nej, min fa'er, de storsnudede, kalkunske bønder er sgu ikke rare at leve hos, – nå, og så skal bataljonen samles ved Turup – hvor fanden ligger Turup? – Hvad skal vi samles for? Vil majoren holde parade? Nå, nu til arbejdet! Jeg vil nu oplæse min kompagnibefaling for i dag: I anledning af den af bataljonen modtagne ordre til afmarch dags dato befales: Punkt 1: Posterne skal inddrages dags formiddag kl. –"

"De er inddraget, hr. kaptajn," sagde Højer.

"Og kompagniet stiller i marchfærdig stand," vedblev kaptajnen, "på alarmpladsen kl. –"

"Jeg har givet ordre til at stille halv ét."

"Ja – kl. ét er vel for sent – og vil De så give kokkene ordre til, at maden er færdig i god tid."

"Den er færdig – folkene spiser af alle kræfter."

Det meste af, hvad kaptajnen befalede, var allerede udført, hvilket mere lod til at irritere ham, end til at vinde hans påskønnelse. Da befalingsmændene forlod kaptajnen blev Højer

inde hos ham, og Felix ventede på ham ude i gangen. Lidt efter blev samtalen højrøstet inde i stuen.

"Hva'! Kalder De mig inhuman?" råbte kaptajnen.

"Nej jeg gør ikke."

"Jo De gør."

"Nej jeg gør ikke."

"Jo De gør."

"Nå – lad gå – så *gør* jeg det," og Højer kom ud på gangen ganske rød i hovedet, men gik, som sædvanlig ganske rolig, ned ad trappen, idet han sagde til Felix: "Det er en farlig fyr, den Jakob von Thyboe. Tag du bare og smid din tornyster på karren på mit an- og tilsvar."

Kompagniet afmarcherede til den befalede tid. Felix var optaget af sin nye værdighed. Da de kom ud på landevejen, og marchfriheden blev givet, gik han rundt i delingen og talte med folkene. Han savnede sit gamle kendte mandskab. Han vidste jo nok, at de fleste af disse folk også havde været med hele tiden, helt nede fra Dannevirke, men de så ham dog nu så unge og pæne ud, og han glemte, at det billede, han bevarede i sig af sine gamle soldater, var et billede ude fra Dybbøl – nu var de alle vaskede og rene, klippede og barberede, tøjet var renset og bødet. Ja, da de efter en halv times march kom til Turup, hvor et par af de andre kompagnier allerede var ankommet og havde sat geværerne i pyramider, gjorde han samme erfaring, da han endelig traf levningerne af sit gamle kompagni. Men hvor forandrede de end var, gjorde det et stærkt indtryk på ham atter at stå overfor de folk, med hvem han havde levet de frygtelige dage. Han savnede flere, som han havde håbet at træffe, men sorgen derover svandt for glæden ved at finde så mange andre i

bedste velgående. Han lo af Pless, der stadig var den samme lystige galgenfugl, og han kom i en lang samtale med sin gamle husfælle fra Fredericia, kommandersergenten.

"Men dér har vi jo vor lille hellige uskyldighed!" hørte han en stemme sige, og da han vendte sig om, så han premierløjtnant v. Kaden, der var chef for et af kompagnierne. Han havde sin lange slidte kappe på slæng over skuldrene og så lige så mager, lige så skødesløs i sin påklædning og lige så spottelysten ud som nogensinde før. "Nå, så De er igen på krigsstien, unge mand, og fornøjet? Hvad? Evig forsoren ikke sandt? Fuld af begejstring for livet og ministrene og kvinden og fædrelandet, hvabeha'er?"

Felix sagde, at han havde det godt og var meget fornøjet.

"Nå så det *er* De dog," sagde v. Kaden, mens de gik hen til de andre officerer, "det tror jeg nok: i København med et net lille kødsår, men jeg – ak *verwünschter weiß ich nichts im krieg' als nicht blessiert zu sein ...*"

De hørte allerede på afstand kaptajn Schnurmanns stemme, der var en af den slags officerer, som altid er misfornøjede, og som stadig kritiserer deres overordnede. Han skændte nu, fordi et af kompagnierne ikke var kommet, over at majoren ville have bataljonen samlet, og over at det så ud til at blive regn.

"De har fuldkommen ret, hr. kaptajn," sagde v. Kaden, "det er uforskammet, hvis vi får regn."

"Ja det er sgu ingen fornøjelse."

"Ja, hvad fornøjelsen angår," svarede v. Kaden, "så kender De måske den tyske filosof, der siger, at den er en integrerende del af tænkningens sublimatforbindelsers resultater og står i omvendt forhold til misfornøjelsens kategoriske indtrængen i den menneskelige struktur. Der er vel noget sandt i det?"

Den meget uvidende mand, der altid gav sig mine af at vide besked med alting, blev ganske tavs. "Ganske vist, ganske vist," mumlede han, mens han så sig mistænksom om i kredsen, men han mødte kun v. Kadens missende blik og kaptajn Knudsens ubevægelige ansigt; de andre havde vendt sig bort. Kaptajn Knudsen var en høj, velskabt mand med en mørk, næsten sortbrun hudfarve. Han var i almindelighed meget tavs og rolig, holdt meget af at høre til og smilte så under det sorte overskæg. Der gik mange historier om hans raske ungkarleliv, og det fortaltes også, at han, som havde udmærket sig meget i vore krige, blev fuldstændig forvandlet, når kuglerne begyndte at pibe, og at den stille mand da blev ildfuld, ivrig og ustyrlig, ligesom hidset af krudtdampen.

"Vil I ud med jer af sæden," råbte Schnurmann pludselig til en mand, som trådte ind i en tilsået mark. "Satan til bønder, dér går de selv og slider i jorden og møjer og pløjer, og kommer så kornet op, har de ikke en gang respekt for deres arbejde."

"Ja, den mand er nu tømrersvend," sagde en af officererne, "han forstår sig næppe på landvæsen – så, nu begynder det at stænke."

"Godt er det," sagde Schnurmann, idet han trak regnkappens hætte op over hovedet, "at vi nu kan komme til at stroppe folkene ordentlig op i kantonnementerne, de trænger Fanden ska' ta' mig til det. Hvilke discipliner tænker De nærmest selv at tage fat på?" spurgte han v. Kaden vigtigt.

Denne, der stod med ryggen til og så op imod de lave gråsorte skyer, svarede langsomt uden at vende sig: "Drik, spil, liderlighed og anden uskyldig militær skæmt." Kaptajnen vendte sig snerrende fra ham, mens de andre lo.

Endelig kom den gamle premierløjtnant Horstmann med sit kompagni; og lidt efter kom majoren.

"Kender De ham dér?" spurgte v. Kaden Felix, idet han pegede på Horstmann.

"Nej," svarede Felix.

"Så lær ham at kende – det er jarlen af Kent, og ham kender De da?"

"Nej."

"Kender De ikke "den ædle Kent"? – kære unge mand, læs Deres Shakespeare. Det er ikke nødvendigt at være uvidende, fordi man står ved kaptajn Schnurmanns kompagni."

Felix mærkede sig altid usikker i v. Kadens nærværelse, og dog følte han sig tiltrukket af ham med en følelse, der var en blanding af beundring og mistro.

Der blev kommanderet til gevær. Mens majoren talte med kompagnicheferne, gik folkene sindigt ind imellem pyramiderne, nogle, der havde fjernet sig, kom springende i kluntet trav. De tørrede omhyggeligt de lange bajonetter af, mens passiaren gik ivrigt i geledderne. Så blev der rettet og skuldret. Majoren, en svageligt udsende herre med hornbriller på og et sort overskæg, der lignede et plaster, holdt duknakket foran regimentet. Med en stemme, som kun de nærmeste hørte, talte han et par ord om våbenhvilen, kantonnementerne, godt forhold, øvelserne og lignende, hvorefter han til folkenes forbavselse lod sin hest gøre et pragtfuldt spring over grøften og ud på vejen, hvor han tumlede den med en ypperlig ridekunst, der stod i skarp modsætning til hans sygelige ydre.

Regimentet satte sig i march.

Himlen, som om morgenen havde været så klar og gennemsigtig, var op ad formiddagen blevet lav og hvidlig. Solen forsvandt langsomt som en ballon i den ubestemmelige luft, og nu, da det var langt ud på eftermiddagen, var alt gråt i gråt, sørgeligt og trangmodigt. Majoren trak kraven op på sin kappe, og folkene holdt op at synge og gik tavse og gnavne. En fugtigkold ånde kom dem i møde, og det begyndte at stænke, stærkere og tættere. Nogle af dem bandt lommetørklædet om geværets låsedele for at beskytte dem mod fugtighed, og stak den store træprop eller en klud i geværmundingen. Regnens dråber faldt først spredt og ramte en kind her, et øre dér, eller blev hængende som perler i tøjets grove luv, men snart faldt de tætte, tunge og faste. Den ene dråbe drak den anden og løb isnende ned ad ansigt og hænder, blødte håret igennem i nakken og sugede sig ind i det tykke klæde, der blev tungt og vægtigt. Bladene som lå på vejen, blev trykket flade, og sæden stod blank og tynget af væde. Vejen blev smattet og leret og vandpytterne større og større.

Alt som folkene blev vådere og vådere, alt som de mærkede, at de blev gennemblødte, og at der intet var at gøre derimod, kom humøret atter frem, et galgenhumor, der satte liv i kolonnen, og snart lød de kådeste sange ud i den skyllende regn. Foran dem lå det grå landskab mennesketomt og øde, vandet faldt dryp i dryp fra stråtagene ned i de stille haver og hulede huller mellem stenene; der var ikke én, som ikke var våd til skindet, men de sang, som det var solskin.

Felix gik bag ved sin deling sammen med Højer, han havde også overvundet regnens uhygge og holdt op med, snart på den ene, snart på den anden side af vejen at søge, hvor der var bedst

at marchere, nu gik han uden at tage hensyn til snavset midt ad vejen. Han lo ad folkenes liderlige sange, og vænnede sig til soldaterluften i geledderne, til dampen af det våde kirsaj Note 1) og til den ubestemmelige blandede lugt, som i begyndelsen rynkede hans kræsne næse. Det var den første af de utallige marcher på Fyn i 1864, som han nu fik at prøve.

Kaptajnen havde gjort vrøvl, fordi han ingen tornyster havde på, og Felix spurgte Højer:

"Kan du ikke få ham til at tale høfligt til mig?"

"Nej, min fine ven, det er umuligt."

"Hvorfor?"

"For man kan kun tale, som man kan. Ser du, jeg er kun forvalter i mit daglige liv, men jeg har aldrig talt sådan til mine usleste daglejere, selv om de har fortjent det nok så meget."

"Ja du er nu så godmodig."

"Kan nok være. Men der er ingenting i vejen for at jeg kan give dem et dygtigt livfuld hug, når de fortjener det."

"Nå ja, hvad så?"

"Se det kan nu ikke falde vor kære kaptajn ind. Det strider mod reglementet og manden kan klage osv., det holder han ikke af – sådan er han, forstår du?"

Og den lange sorte kolonne snoede sig langsomt videre i det mørke, vanddrivende landskab, bakke op, bakke ned, eller ret ligefrem ad den dyndede landevej. Skyerne så lige så dyndede og snavsede ud som vejen og trak lavt og tungt hen over kolonnen – det var som om denne kravlede lige op imellem disse skyer, da den marcherede op ad de vældige højder ved Skydebjerg, dér hvor solen ellers kan skinne på en af de smukkeste egne på Fyn.

Så kom de til målet.

"Det er en dejlig regn for landmanden," sagde majoren forsonende, da kompagnierne marcherede forbi ham, før de skiltes ad.

"Det kan godt være, hr. major, men der skal ikke vokse rug på min ryg," svarede v. Kaden, og leende sagde officererne farvel til hinanden.

3

Næste dag gik marchen videre nord på, ind i Vends herred over i sognene ved Lillebælt, hvor regimentet skulle ligge i spredt kantonnement under våbenhvilen.

Det var stille gråvejr, men ingen regn, og da kompagniet – som nu marcherede for sig alene – fra de opblødte biveje kom ind på hovedlandevejen til Middelfart, gik marchen let og flinkt; de vidste alle, at nu kom der rolige dage. Oppe på den store bakke ved Allerup kom furerskytten; kompagniet gjorde holdt, og kvarterbilletterne blev delt ud. Bæltet lå dernede, lysegråt som matpoleret stål, og man så tydeligt Stenderuphages skove på den sønderjyske kyst. Vejen var skåret gennem bakkens øverste top, og gennem denne hulvej så man imod nord som i en ramme af mark og skov Rosteds lille, hvide kirke og de store træer i præstegårdens have, der gik helt ned til den vig, som skoven på Rosted Odde dækkede mod nord.

"Dernede skal vi to bo," sagde Højer og pegede ned på præstegården. "Det halve kompagni bliver her i Allerup hos kaptajnen, og vore to delinger bliver detacherede til Rosted. Hvad synes du om det?"

"Så bliver vi fri for kaptajnen?"

"Hys, han er knusende gal over, at han ikke skal bo i en kaserne med os alle sammen."

Da Højer og Felix et par timers tid efter kom til præstegården for at søge deres kvarter, efter at folkene var trådt af, var de begge betaget af den naturlige nysgerrighed og spænding, som enhver officer vil kende, der kommer til et nyt kvarter, hvor han skal opholde sig i længere tid. Felix følte sig ængstelig for de

fremmede mennesker han nu skulle træffe, og forlegen ved tanken om sin egen optræden lige over for dem.

"Jeg vil håbe," sagde Højer, "at pastoren er en fornuftig mand, der holder af en l'hombre – ja, du vil vel helst have nogle unge piger at jage med? – Det er en gammel rønne," vedblev han, da de kom til gården, "skidt holdt, udhusene ser ud til at vælte en af dagene."

Da de i deres medtagne marchpåklædning og i deres lange støvler, som var dækkede af en grå skorpe af vejens mudder, kom ind i gården, blev en af det lave stuehus' grønmalede døre åbnet, og nogle damer kom til syne.

Højer overrakte kvarterbilletterne til en lille, tyk dame, en rigtig, hyggelig, gammel præstekone med runde, grå krøller under kappen, med en lille blød næse i det runde, røde ansigt og med et venligt smil om den rynkede, indfaldne mund. Hun bød dem indenfor og velkommen: "Det er min datter Nelly." De bukkede for en temmelig høj pige, der var bleg med blegsotens sarte farve, og som hældede lidt med hovedet på en usikker måde.

Præstekonen var meget forskrækket over at få to officerer i indkvartering, hun ventede kun én og havde kun én stue. Højer måtte da forklare, at Felix ikke endnu var officer, at han egentlig kun skulle have kvarter som underofficer, men at de godt kunne dele værelse sammen, hvis fruen ikke havde noget imod det.

Nej, det kunne de så udmærket godt, for to senge var der allerede, og sengetøj havde de jo nok af – "så længe det varer. For nu er det jo snart et år siden, at Vorherre tog min salig mand til sig, og så er nådsensåret forbi, og så må jeg jo skille mig af med så meget, når jeg skal flytte. Nelly, hvor blev Kitty

af? Se, her er Deres kammer," sagde hun, da hun førte dem gennem et par store, lave stuer og åbnede døren til et værelse, der vendte ud til haven.

Nelly begyndte straks at dække bord i den stue, de var gået igennem.

"Tag nu til takke med, som De får det," sagde fru Carlsen, "og når De har fået Dem gjort i stand, vil De vel nok spise?"

De takkede, og hun lukkede døren, da oppasseren kom med deres tøj.

"Her får vi det rigtig godt," sagde Højer, idet han spændte sablen af og strakte sine svære lemmer. Det rummelige værelse indeholdt kun et par senge med snehvide, hæklede tæpper, en servante og et par stole. Der var hvide trækgardiner for vinduerne, og foran sengene lå små brogede listetæpper. På den ene væg hang et litografi af "Jakobs Drøm" i mahogniramme: Engle, der steg op og ned ad en solstråle, som skinnede på Jakob og nogle køer. Vinduerne vendte ud til den store, forsømte præstegårdshave, der havde en lille plæne med langt, groft græs og nogle rosenbede foran ved huset, resten af den var lukket af nogle uordentlige buske af guldregn og syrener, som stod i knop, men noget tunge af den megen regn, som var faldet om natten.

Felix stod henne ved vinduet og så ud.

"Se nu at få tøjet af – hvad ser du efter?"

"Kom og se."

"Hvad er'et?"

"Kom og se."

Højer gik i underbukser hen til vinduet og kiggede ud.

Rundt omkring plænen gik ganske langsomt en ung dame med en snavset gul hund, der fulgte dvask efter hende. Hendes rødladne kjole lyste stærkt op i haven, men dæmpedes noget af et meget bredt, hvidt bånd, som hun havde om livet, og som fremhævede hendes legemes slanke former. Det mørke, næsten sorte hår hang efter datidens mode i tunge krøller ned ad nakken og var holdt sammen af et mørkt bånd oppe om hovedet. Hun vendte ryggen til dem, men da hun kom helt omkring plænen, vendte hun ansigtet lige imod dem. Det var en fin brunette. Huden var af skær gullig farve, blød brunlig i skygger og folder, øjnene kunne de ikke skelne, men læberne, som var lidt for fyldige, var brændende røde. Hun gik rank og let, idet hun knipsede med fingrene, som om hun slog takt til noget, hun nynnede.

"Det er sgu en net pige," sagde Højer og fortsatte sit toilette.

Men Felix syntes, at det var en meget smuk og meget elegant dame og var lidt ked af at skulle leve sammen med så mange kvinder.

Da Højer og Felix kom ind i dagligstuen, sad den nye præst, som var kaldet til sognet, og talte med den gamle fru Carlsen.

Pastoren var en mager mand på en fyrretyve år, med et fornøjet, meget bevægeligt ansigt; i almindelighed smilte han venligt med sin store mund, når han talte, og vred sine lange, tynde fingre omkring i hinanden.

De blev forestillede. Det glædede pastoren atter at træffe fædrelandsforsvarere, det glædede ham, at det nu så ud til bedre tider, han stolede sikkert på, at England nu kom os til hjælp, da vore brødre hinsides Sundet havde svigtet os. Alt så i

virkeligheden ikke så galt ud, nej om det gjorde – vi måtte blot holde ud, stole på Gud og på den gamle nordiske heltekraft.

Om de havde læst aviserne? Nå – ikke? Ja der var beretninger fra konferencen. Det gik ikke godt for os derovre. Den Bismarck stod sandsynligvis bagved det hele – men retfærdigheden får altid magten over træskheden. Tror De ikke også det? Og der er kræfter i det danske brød. Vi er Vorherres eget hjertefolk, han slipper os ikke. Om fru Carlsen vidste, hvorledes de havde det ovre hos møllerens i dag? Dér var jo sorg og megen elendighed. Om fru Holck havde været derovre i dag? Nå ikke? Ja, herrerne kendte vel fru Holck? Det var da mærkeligt. Det var jo dog en kammerats hustru?

Fru Carlsen forklarede, at løjtnanterne lige var kommet. Fru Holcks mand var kaptajn Holck ved et regiment oppe i Jylland. Det var ikke så længe siden, han havde været her; det var sådan en rar mand. Ja, hos møllerens boede såmænd også en officersfamilie: Major Hansens med fire børn, der havde mæslinger, de var alle sammen fra Rendsborg, men de måtte jo rejse derfra, da krigen kom. Hansens kone var jo en søster til møllerens, men de havde ingen plads til fru Holck: "så tog vi hende med hele hendes flyttelæs, og hun muntrer os såmænd alle sammen op i disse triste tider."

Mon det er hende ude i haven, tænkte Felix, er hun gift, det så hun ikke ud til!

"Ja, fruen har et livsaligt sind, det er vist," sagde præsten. Nu havde da Niels Eriksen igen været hos ham og talt om rørskæret i fjorden. "Men kære fru Carlsen, det hører jo dog helt præstegården til, ikke sandt? Hvad der er, det er! Ikke sandt? Ret skal være ret! Sandelig jeg er ikke bange for at skænke bort,

men må jo nøje vide – Nå, og de herrer har haft en lang march i dag, nå, ikke?" Om de kendte kaptajn Holtermann ved 14. regiment? Ikke det? Det var da mærkeligt, et sandt mønster på en soldat, men svagelig desværre, han havde længe ligget på hospitalet af hæmorrhoidale lidelser, "det er en fætter til min hustru, skal jeg sige Dem, også hun er desværre, – men se, der har vi jo fruen."

Og fru Holck kom ind. Ja, det var hende, de havde set ude i haven. Felix følte sig meget forlegen og blev ganske rød, da han forestilledes for hende. Han havde kun haft ringe lejlighed til at omgås unge damer, og han så op til dem med en ubestemt frygt; han vidste aldrig, hvad han skulle sige til dem, og hvorledes han skulle behandle dem. Derfor søgte han også nu at holde sig tilbage så meget som muligt af frygt for at gøre dumheder eller bære sig kejtet ad. Hvad kommer hun også mig ved, tænkte han, det er jo en gift kone. Hun lægger skam ikke mærke til mig.

Højer var derimod straks i samtale med hende og snakkede med samme ligefremhed og ro som ellers. Felix beundrede i høj grad denne ligevægt hos ham: Dér sagde han igen "sgu", skønt der både var damer og en præst til stede. Hvilke mageløse tænder hun dog havde! Det var mærkeligt, at hun var gift – så ung og pigeagtig som hun var, men alligevel, der var noget dameagtigt ved hende. I grunden var det kedeligt, dette liv i en fremmed familie, det havde været meget bedre, om han havde boet hos en bonde, hvor han kunne gøre og lade som han ville. Det var også Højers skyld, som absolut ville have ham med.

Han sad en stund alene ved bordet og så i et album, idet han tænkte på, at han dog hellere ville se at blive gode venner med

præstedatteren; overfor hende ville han næppe føle sig forlegen.

"Nå-å, De er reserveofficer," hørte han hende sige til Højer, ligesom skuffet.

"Ja, De må såmænd gerne sige "kun"," svarede Højer, "men jeg foretrækker nu at være landmand."

"Er De måske også landmand?"

Felix hørte nok, at hun spurgte, men han sad og så på hende uden at forstå, at det var ham, hun henvendte sig til.

"Er De også landmand?"

"Hov! Hvor er du henne?" spurgte Højer. "Fruen spørger, om du er landmand." – "Nej," vedblev han, "Felix er ikke spor af landmand, han er et officersemne, som De ser."

Felix ville nu først svare, men det havde jo Højer besørget, og han blev derfor endnu mere ilde til mode over for hende, der sad og så på ham med et par underligt klare, spørgende barneøjne.

"Sig mig," spurgte hun igen, "De må jo efter Deres navn at dømme være i familie med Dahl's i København – er det ikke Deres faders søster eller kusine?"

"Jo."

"Og justitsråden er en fætter til høvedsmanden, jeg mener til min mand. Men det er jo mageløst, vi er jo så i familie med hinanden," sagde hun, idet hun rejste sig og gik hen til ham.

Hun havde den underlige vane, som klædte hende fortryllende, at snerpe munden sammen, når hun begyndte at smile, ligesom for at holde smilet tilbage, og dette blev derfor dobbelt indtagende, når det så brød frem i alle de hvide tænders pragt.

"Kom De meget sammen med Dahl's?"

"Nej, jeg kender Dem slet ikke."

"Ikke? Nå jeg da heller ikke, men i familie sammen er vi da. Fru Carlsen!" sagde hun leende, "er det ikke morsomt, aspiranten og jeg har opdaget, at vi er i familie med hinanden."

"Nej virkelig, hvordan det?"

"Ja" – sagde hun, "er det ikke udmærket, vi er fætter og kusine!" og hun lo med en så fornøjet og hjertelig latter, at den smittede dem alle.

"Nej, det var da morsomt," sagde fru Carlsen med et strålende ansigt.

"Ja se, hvor mærkeligt al ting dog går," sagde præsten smilende.

Den unge frue blev ved at tale og le og sige: "ikke sandt, ja ikke sandt" og Felix var ganske rød i hovedet, mens han helt tilfreds sagde: "Ja, jeg forstår ikke rigtig –"

Så åbnede Nelly døren, så lidt på det leende selskab og sagde: "Moer! Maden er på bordet."

Dæmpet af de store lindetræers blade faldt lyset ind i den lave spisestue og hen over de gammeldags tarvelige møbler; dets hvide genskær i de gamle skilderiers glas og i de blankbrune rammer tillod ikke at skelne selve billederne, og forgæves søgte det at oplyse stuens dybe kroge, hvor der skimtedes et par lave reoler med kedelige ensformige bind; men hen over bordet lagde det sig hyggeligt og roligt, og hen over menneskene omkring det, som mere og mere vænnede sig til hinanden og blev kendte og fortrolige med hinanden. Uden at Felix mærkede det, gled hele hans forlegenhed til side for den unge frues glade og frejdige væsen; der var et strålende, ungdommeligt liv over

hende, og det var hende, som gød munterhed ud over dem alle. Ligesom hos børn skiftede udtrykket i hendes ansigt hurtigt efter den som hun talte med, og Felix måtte passe så ivrigt på for at svare på alle hendes spørgsmål og indfald, at han glemte sig selv, at han kun havde øje og sans for hende og morede sig fortræffeligt.

Der blev drukket kaffe ude i den gamle have henne ved lågen, som gik ud til marken. Gamle fru Carlsen havde sin egen magelige havestol at sidde i. Nelly lagde et uldent tørklæde om hendes ryg og skænkede så kaffen i de gamle småblomstrede kopper. Hun havde så travlt med sin husgerning, at hun ikke fik tid til at tage del i de andres samtale, men der var også et køligt eller afvisende udtryk om hendes blege læber, der ikke indbød andre til at give sig af med hende.

Felix rejste sig fra den højryggede bænk.

"Hvorhen hr. fætter?"

"Jeg ville se mig lidt om i haven."

"Jeg går med."

"Hør – hvad hedder De egentlig mere end Felix?" spurgte hun, da de var kommet lidt bort fra de andre.

"Ja, jeg hedder rigtignok også Peter."

"Peter, det er jo mageløst. Se Peter, er det ikke en utålelig kedelig have?"

Felix så sig om imellem de smalle gange, som uden mening løb på kryds og på tværs, og kikkede ind i de tætte buskadser og i det løvrige krat, som skjulte og dækkede udsigten til alle sider og hindrede solen i at komme ind.

"Å jeg véd dog ikke," sagde han.

"Jo, det er en rigtig trist og mørk, kedsommelig præstegårdshave – de er alle sammen ens, de haver: kedelige! Præstegårde er kedelige – det samme evige trommerom og tarvelighed og pænhed og artighed og tagentiltakke. Det er grusomt i længden." Hun så på ham med en træt mine, der straks gled over i hendes besynderlige skælmske mine: "Nå – ja – De behøver jo ikke derfor at se så ulykkelig ud. Kom, nu går vi over gærdet ud til højen på møllerens mark, dér er en dejlig udsigt."

"Men de andre?"

"Å de kommer nok. Der er jo ikke andre steder at gå hen."

Han fulgte hende, og de begyndte nu en samtale, der mest bestod i spørgsmål fra hendes side. Om han blev ked af det, hvis krigen nu var forbi? Om han så skulle læse til officerseksamen? Om han så snart blev løjtnant?

"Ja," svarede han, "det troede han nok han blev, men i krigsreserven."

"Nå – i reserven!" Ja hun plejede ikke at holde af reserveofficerer, de var så simple. Og så spurgte hun ham ud om hans familie: Hans søstre var jo ikke voksne, vel? Nej. Og hans moder var jo død, og hvor gammel han var?

Han blev snart 19 år.

"Så er jeg jo meget ældre, jeg er 22. De er jo et rent barn; hvornår holdt De op at gå i skole?"

Ja det var da kun halvandet år siden.

"Og tænk, da blev jeg gift. De er jo et rent barn."

Hun vedblev at spørge, og hendes klare øjne lyste med hurtige blink, så nysgerrige som et barns. Om Højer var rar? Om han var forlovet? Hvad han syntes om præstefamilien?

Hvad han synes om Nelly? "Hør," sagde hun pludselig og stod stille: "Er Deres hår altid så krøllet?"

"Ja, det er det."

"Er der aldrig nogen, som har krøllet det?"

Nej det var der da ikke.

"Hør Peter – De skal ikke tro, hvad jeg før sagde, at her var kedeligt, de er så rare alle sammen. Fru Carlsen er en sød gammel kone. Nelly er virkelig så rar, og præsten er en rigtig rar mand, som man godt kan gøre løjer med."

"Jamen, *han* er da kedelig."

"Å, der er slet ingen ting, der er kedeligt. Alting er morsomt, når man ser rigtigt på det. Har De lagt mærke til, at præstens ører går op og ned, når han taler?"

"Nej."

"Ja dér kan De selv se." Så lo de af præstens ører, som han måtte love at lægge mærke til, indtil hun igen pludselig stod stille og sagde: "Hør Peter, hvorfor er De egentlig så uvenlig imod mig? De spørger jo slet ikke mig om noget? Interesserer Deres familie Dem ikke det mindste?" Og smilet brød frem fra den røde, spidse mund.

Felix svarede forlegen, at man turde vel ikke spørge.

"Tør De ikke spørge?" sagde hun forbavset og efter en lille pause tilføjede hun: "Nå, så skal jeg fortælle. Vi har ligget i Rendsborg, så kom krigen, så måtte vi af sted, og jeg fulgte med Hansens – det er det hele. Ja, og alle vore møbler står ovre ved siden af rullestuen hulter til bulter. Jeg er født i København og dér – ja dér blev jeg gift."

"Deres mand er da en ganske ung kaptajn."

"Hvem? Høvedsmanden? Nej han er ikke, hvorfor det?"

"Jo, jeg troede –"

"Å véd De ikke det – høvedsmanden er hele 16 år ældre end jeg."

Hvad der mest betog Felix var hendes latter, der bragte dybe smilehuller i hendes kinder. Han vidste ikke, hvad det var, de gik og snakkede om, men da de kom tilbage til de andre, syntes han, at det havde været en meget interessant og alvorlig samtale. Han var tilfreds med sig selv og hun! Ja da Højer om aftenen, da de kom ind i deres værelse, drillede ham med hende, følte han sig beruset som af sød vin; han havde stærk farve i kinderne og snakkede meget. Han var begejstret over den mageløse familie, de var kommet til at bo hos, henrykt over den gamle frue, præsten var elskværdig, Nelly var prægtig og hans *kusine*, han udtalte dette ord med vægt, var storartet smuk!

"Hun er vist svært koket," sagde Højer.

"Er du gal, hun – koket. Hun er ung og glad og fornøjet, kalder man det koket?"

"Ja, glæde og fornøjelse er der nok af," sagde Højer, der allerede var i seng, "kom nu i køjen du, i morgen skal vi tidligt op og tage fat."

4

De første dage i våbenhvilen herskede der stor virksomhed i kompagniet, som hver dag måtte stille oppe hos kaptajnen i Allerup. Forstærkningsmændene blev hjemsendt, munderingssagerne blev efterset, geværerne blev afskudt i en mergelgrav, og det gik løs med pudsning og rensning. Kaptajnen var streng i tjenesten og altid misfornøjet og barsk. Da eksercitsen begyndte, gik det rent galt. Selv kunne han kun de gamle reglementer fra tidligere tider, og folkene, der som gamle krigere følte sig hævede over disse øvelser, som de syntes hørte hjemme i garnisonen og ikke i felten, arbejdede uden lyst. Det var Højer, der på sin rolige måde, som mindede Felix om deres gamle kompagnichef, lidt efter lidt bragte ro og fasthed i tingene. I almindelighed eksercerede *han* med kompagniet, mens kaptajnen med en mægtig dommermine stod og så til.

Felix og Højer kom først hjem ved middagstid, støvede og trætte. Senere fik Højer Felix til at studere sine reglementer.

"Dem må du kunne på fingrene," sagde han, "hvis du vil stå dig imod kaptajnen, og nu kommer jo snart din udnævnelse." Felix følte jo nok, at han havde ret, men ude i haven gik Kitty med den gamle hund. "Trofast! Trofast!" råbte hun, men han forstod godt, at det egentlig var ham, hun kaldte på.

Felix følte sig mere og mere hjemme i præsteenkens hus. Den gamle kone havde et muntert og gemytligt sind og var glad ved at have ungdom omkring sig. Nelly hørte til disse sygelige naturer, der tager livet som en byrde, fuld af tunge pligter, der skal slæbes af sted. Derfor gik hun meget alene om.

"Hvor er Kitty?" spurgte fru Carlsen hele dagen, når hun ikke så hende, og den gamle kone godtede sig inderligt ved alle de løjer, Kitty fandt på og udførte ved Felix' hjælp. De to blev bedre og bedre venner. Hun hævdede med stor lystighed deres slægtskab, og morede sig med i de andres nærværelse drillende at behandle ham som et barn. Hun rettede på ham ved bordet: "Peter, man lægger ikke armen på bordet, når man spiser!" – "Peter, man lader ikke brødet stå, men lader det gå videre!"

I begyndelsen blev han forlegen og ærgerlig, men snart lo han med de andre. Når han så om eftermiddagen fik lejlighed til at komme ud at spadsere med hende, var hun helt anderledes. På disse vandringer hen til udsigtshøjen eller ned til stranden eller ud på odden til den lille højstammede skov gav hun sig helt hen i liv og glæde. Det var to børn, der var sluppet løs. Det kedede dem at følges med de andre på ture ad veje og stier, og de vidste som oftest at stjæle sig bort fra dem ved hver for sig at dreje ned ad andre veje og mødes på aftalte steder.

De havde tusinde påskud for at undgå de andre, men det var altid hende, der fandt på dem.

Mere og mere drejede hans tanker sig kun om hende; for så let, lysteligt og lykkeligt et væsen havde han aldrig kendt. Hos hende var der ikke spor af vrøvl eller tvang eller kedsommelighed. Hun kendte ikke til betænkeligheder eller skrupler, hensynsløst satte hun altid sin vilje igennem, og midlerne, hun brugte, var altid kun et blik eller et smil; mere behøvede hun ikke. Det var denne blanding af en dames sarte væsen og et barns frimodige given sig hen i øjeblikket, som virkede så betagende og så pikant – på ham som på alle andre. Felix tænkte på sine kusiner derhjemme – herrejeh – hvor de

var dumme og sentimentale med deres hårlokker og klaverklimpren. De var ligesom Nelly. Over for hende følte han sig nu, underligt nok, forlegen og undselig. Af høflighed spurgte han hende undertiden, om hun ikke ville følge dem ud på deres lange ture:

"Frøken Nelly, De skulle vel ikke – har De ikke lyst til at gå med?"

"Nej tak."

"Vil De ikke?"

"Nej. Tak for Deres venlighed." Hun svarede mildt, men med en aldeles ligegyldig stemme, og dog skimtede han undertiden hendes kjole mellem træerne, når han kort efter vandrede glad af sted med Kitty.

Med hende syntes han først at have begyndt at leve livet. København stod for ham som et skummelt fængsel, og Dybbøl – at der nogensinde var sket noget sådant!

Hele dagen, fra han om morgenen tidlig marcherede ud, glædede han sig til at komme hjem til præstegården. Hans væsen udfoldede sig, hans raske ungdom bøjede sig elastisk ved berøringen af den unge kvindes smukke hænder, og han blev lige så glad og lykkelig og barnagtig som hun.

"Hvor er børnene?" kunne gamle fru Carlsen undertiden gribe sig i at spørge, når man skulle drikke te. – "Ja undskyld, men det slap mig virkelig sådan ud af munden."

Men rødmende som en lille jomfru lo Kitty så af hende og sagde: "Det er brillant, lad os blot være børn så længe som muligt!"

Og sommeren udfoldede sig i hele sin fylde, der stod en skærsommerduft af blomster over haver og marker. Skovene

bredte deres svale fugtighed omkring sig, og søen derude drak solens hede stråler. Der var ingen ro i naturen hverken dag eller nat. –

De var sluppet bort fra de andre og gik ned mod stranden. Hun havde været mere tavs end ellers den dag, men Felix gik, som om der ikke var andet til i denne verden end ungdom, sundhed og glæde.

"Sig mig," spurgte han, "er De træt, eller er der noget i vejen?"

"Hvorfor det?"

"Jeg har en fornemmelse af, at De ikke er rigtig glad."

"Å snak – jeg er altid glad, når jeg har noget rigtig smukt at se på," sagde hun og stod stille. "Se blot, hvor her er kønt." Hun pegede ud over den blikstille sø, som aftensolen rødnede, og på Brandsø derude, der ligesom svævede i luften over de blege vande. Så tog hun ham i armen og føjede til: "Ja og de er jo også smuk, Peter. – Ja, lad os være glade, lad os være glade," råbte hun, "før vi aner det, stakkels Peter, kommer ulykken efter os – se dér kommer den!" råbte hun pludselig med et skrig og pegede tilbage, "lad os løbe, lad os løbe!" og hun satte i løb hen over markerne, så håret flagrede efter hende, og Felix fløj efter leende af fuld hals, og da han nåede hende, tog hun ham i hånden under løbet, og de blev ved at løbe, til de kom helt ned på strandens stenede bred, hvor de forpustede stod stille og lo ud.

Så fulgte de stranden.

"Peter," sagde hun, efter at de havde gået tavse i nogen tid, "hvad tænker De egentlig om mig? Og Højer! Hvad siger han? Jeg gad nok vide, hvad I mener om mig. I synes naturligvis, at det er underligt af mig at være så barnagtig? Ja Carlsens, de

kender mig jo, og præsten også og Hansens også og møllerens også – men jeg gad nok vide –"

"Å jeg synes ikke De er mere barnagtig end jeg."

"Ja tak, jeg er jo så meget ældre end De. Jo det er slemt, jeg ved det nok, men i denne tid, jeg ved ikke: Det er ligesom man bliver fuld af alle de blomster – det ender vist med hovedpine."

"Sig mig," sagde Felix, "Deres mand, holder han ikke af, at De er så – så –"

"Så barnagtig – sig det kun. Min mand, min høvedsmand, det er, skal jeg sige Dem, en rigtig rar høvedsmand. Ja, Dem vil han kede forfærdeligt. Han er ikke noget for børn."

"Nå," sagde Felix og lod som om han blev fornærmet, "så er han da heller ikke noget for Dem."

"Peter," sagde hun truende, "tag Dem i agt, vær artig, det råder jeg Dem til."

Det var de lyse nætters tid. Ofte satte de sig alle ud i haven i skumringen; de sad så henne ved lågen, der gik ud til den store kløvermark, og så på den blegnende himmel, som solen havde forladt, de ligesom ventede på mørket, før de ville gå ind.

I begyndelsen gik da samtalen livligt imellem dem, men døde som oftest hen lidt efter lidt. Højer sad og røg sin aftenpibe og lod som sædvanlig røgen stige op gennem skægget om sin lille skarpe næse. Nelly blev ked af tavsheden og gik ind og satte sig til klaveret, uden at vide, at tonerne fra hendes tarvelige spil lød dæmpet og fint for dem derude, hvor pastoren, i en gammel rejsekappe for duggens skyld, sukkede lydeligt og velbehageligt og slog falsk takt med sin cigar, der glødede i tusmørket.

Men del var de lyse nætters tid, det ville ikke blive mørkere, og det blev sent, før de gik ind.

Felix syntes aldrig, han havde været så lykkelig, han så og hørte intet af alt det, de andre så og hørte omkring dem: Den klare himmel, træernes sorte skygger, køerne, der gumlede ude i kløveren, de andres tale, musikkens toner – intet uden hende.

Han tænkte ikke på, om hun var gift eller ikke gift, og endnu var han sig ikke bevidst, hvad der foregik i ham. Han var grebet af dette nye, som han aldrig før havde mødt – og i disse dage syntes han så stærkt at mindes dagene, før han kom ud i Dybbøl-stillingen. Det var ligesom dengang: han ventede noget, noget han længtes efter og dog frygtede, der var noget hemmelighedsfuldt, noget ubekendt, som drog ham, ligesom derovre, og han kunne ikke lade være at tænke på den gamle kone, som hin aften på Als havde hævet sin tynde, brune finger og sagt: "Kan De høre?" og hvorledes han da havde lyttet og hørt de tunge, hemmelighedsfulde drøn ude fra stillingen. Der var en underlig lykkelig, næsten højtidelig stemning over ham, han mærkede det godt selv, og han syntes de andre også måtte mærke det, og han var lige ved at spørge dem højt: "Hvad er det?"

Men altid vendte han ad alle tankens veje tilbage til hende, og han gik som i kampens ild, frygtløs, med åben pande og sit glade barnlige blik ind i faren.

Så en aften eller en nat, en af de stille hvide nætter, da luften var mættet af kløverens søde duft og drev af jasminernes tunge ånde, sad de derude ved lågen. Han var faldet hen i lette tanker og havde lænet nakken tilbage på bænkens ryg, idet han stirrede op til den matblå himmels blege, sitrende stjerner,

uden at mærke, at de andre var gået – da så han over sig et ansigt, han så ind i et par klare barneøjne, han så en brændende, lidt for fyldig mund og han mærkede den strejfede hans som et glødende suk og hørte den hviske godnat. Han lukkede øjnene stille og salig, og da han slog dem op, var han alene. – Han vidste det nu – han vidste det nu: han elskede hende.

Og så kom denne underlige tid: Han ønskede ikke, han længtes ikke, han havde ingen vilje, ingen fordring, ingen higen, trang eller drift, blot han måtte sidde stille i hendes nærhed, se hende, høre hende, fange hendes blik, strejfe hendes hånd, mærke i stuen duften af hendes legeme. Han vidste det nu: I hele den vide verden var der intet, som ikke stod i forbindelse med hende. Han tænkte ikke mere, han havde blot en salig følelse af, at han gled, gled, gled. Ja han vidste det nu – og hun? Hun vidste det længst, hun så det, hun følte det, drengen var forelsket i hende, og hun nød denne drengs forelskede øjne og forelskede smil; hendes strålende øjne bønhørte hans bedende blik, og hun svarede på hans usikre skælvende smil med sejrrige smil, der sagde: Ja! Ja!

5

Felix levede uden at tænke over og næsten uden at vide, hvad der foregik i verden. Hans verden var kun denne lille præstegård og dette lyse kvindesmil. Udefra ventede han ikke andet end sin udnævnelse til løjtnant. Øvelserne optog ganske vist meget af hans dag, og kaptajnen gav ham arbejde på alle måder. Han havde lister at skrive og indberetninger at lave, eller han foreslog øvelser med Højer langs med stranden eller omkring i omegnen på de steder, som de kunne komme til at forsvare, når våbenhvilen var forbi – men hvor han end var, tænkte han kun på hende. Om denne våbenhvile, om denne konference i London, som havde foranlediget den, og om alle de politiske begivenheder, som de andre talte så meget om, fik Felix næsten intet at vide.

Når han søgte at læse bladene inde i stuen, forstyrrede hun ham på enhver måde eller fik ham med ud i haven, og de to talte ikke om politik. Og dog – de talte meget om våbenhvilen; for hvis den blev forlænget, skulle hun rejse til regimentet i Jylland; hendes mand skrev stadig efter hende, og hun ventede hver dag brev om, at hun måtte af sted.

Fra nu af lyttede Felix mere til præstens og Højers politiske samtaler, når de om aftenen sad ude ved lågen. Præsten talte da på sin brede måde i en beklagende tone, som om han ynkede eller snakkede godt for patienter eller børn.

"Ja, ikke sandt," sagde han, "er det ikke sørgeligt med al den splid og kævl, ak! at man nu ikke i disse alvorlige dage kan lade alle spørgsmål ligge, om hvem der er skyld i krigen. Vi har jo dog kun én fælles sag at forsvare, ikke sandt? Al meningsforskel

må da forsvinde, ja sandelig, faren truer jo ikke nogen enkelt politisk anskuelse, men selve vort fædreland og folkets lykke."

"Ja," sagde Højer, "det er både vist og sandt."

"Og så denne ulyksalige våbenstilstand," vedblev præsten, "ja, nogen politiker er jeg jo ikke, men *det* kan jeg dog se, at det aldrig kan være godt, at al ting falder til ro midt i krigens tid, kan det vel? Se: det meste af landet er i fjendens hænder, vi alene bærer alle byrder, og jo længere tiden går, des mere vænner fjenden – ja vi selv os til denne tilstand – ikke sandt? Den får jo ligesom et lovlighedens præg, og til sidst vil man også i udlandet synes, at den er god og tålelig og billig for vort land – ja det må jeg give "Dagbladet" min fulde samstemning i – lad os få ende på denne fredens tilstand og begynde krigen med alle vore svage kræfter, så længe de strækker til – ikke sandt?"

"Ja," tænkte Felix med overbevisning – "blot ingen forlængelse af våbenhvilen – han har ret og "Dagbladet" har ret – så rejser hun jo ikke fra mig."

Han så alvorligt hen på hende, som sad i mørke inde under nøddetræet, hendes hvide tænder lyste derinde, og han kunne netop skimte, at hun med fingrene lod sine ører gå op og ned, mens præsten vedblev at politisere med Højer.

Felix var siden hin skønne sommeraften, uden selv at vide det, blevet mere tilbageholdende og alvorlig over for hende. Hans drengekærlighed var blevet mere moden ved gløden af det lette kys, han var blevet såret i dets ild, han begyndte at føle sødmen ved elskovens sentimentale lidelser, og det var egentlig først nu, at han så kvinden i hende, og lidenskaben slog ud i lue hos den kraftige knøs.

Men hun var den samme som før, hun lod ham måske ikke komme så meget til orde, når de var sammen, hun lod måske ikke mere sin hånd dvæle så længe i hans, og når de strejfede om alene på deres ture, var hun måske ikke mere så rolig som før. Var hun bange? Hun behøvede det ikke. Han var frygtsom som en stakkels vild overfor sine afguder. Han kunne skælve for hende, når de var alene, eller når hun rørte ved ham, og han turde undertiden ikke tale til hende.

En dag, da de sad ene sammen, bragte tanken om den forestående skilsmisse ham til med usikker stemme at sige:

"Kitty, rejs ikke – bliv hos mig!"

"Å," sagde hun, "hvilket barn, hvilket barn! Se dog her, læs, hvad høvedsmanden skriver."

Det var et par flygtige breve, skrevet i hast, og som kun indeholdt, at han ventede hende, hvis krigen ikke begyndte, at hun skulle holde sig parat osv.

Felix sad tavs med brevene i hånden, og hun lå op ad gærdet og så på fuglene, der sloges ude på vejen, så vendte hun sig om imod ham med et sært, næsten undseligt udtryk i øjnene og om munden, som hun åbnede for at tale – så råbtes der på dem inde fra haven.

Men han pinte sig selv med spørgsmål om, hvad det mon var, hun ville have sagt. Dagen bragte dem ingen lejlighed til at være ene, og da aftenen kom, gik hun ind med de andre; hans øjne bønfaldt hende om at blive, han troede at se, at hun ligesom rystede på hovedet til ham, og han blev siddende alene på den gamle havebænk og drømte om hende.

Felix kunne ikke sove disse nætter. Han følte godt, at der var foregået en forandring med ham i den sidste tid. De ting, som

han før havde haft interesse for, brød han sig nu ikke mere om. Han, som altid før var lige glad, når blot han var sammen med kammeraterne, søgte nu ofte ensomhed. Han kunne hele timer ligge i græsset eller sidde under et træ uden at tænke på noget eller uden at fange en eneste tanke af de mange, som fløj ham gennem hovedet. Han tænkte ikke på dagen i morgen eller tiden efter den dag eller længere borte, nej nu – nu måtte det ske, nu – en af disse solfyldte dage, en af disse lyse, søvnløse nætter måtte det komme, men hvad det var, han ventede, vidste han ikke selv.

Så kom hans udnævnelse til løjtnant. Der havde været inspektion af brigadechefen, og regimentet havde været samlet i den anledning. Kammeraterne havde lykønsket ham, han havde med stolthed ført sin deling forbi obersten, og der var senere i hviletiden blevet drukket et glas med ham. Han var glad, han tænkte lidt på den nye frakke og de nye distinktioner, der hang i præstegården, men mest var han glad over at han nu *var* noget og ikke mere "hverken fugl eller fisk, mest fisk", som v. Kaden sagde om aspiranterne, nu ville mandskabet se på ham med mere respekt, og nu kunne han da også træde op med mere myndighed end han før havde turdet, og når nu krigen begyndte igen, ville han også få mere lejlighed til at udmærke sig; men først og sidst: – Kitty. Hun ville blive glad!

Da han kom hjem, sprang han straks ud i haven, hvor han syntes at se hende, men han fandt kun præsten, der i skjorteærmer stod og børstede sin frakke.

"Har De ikke set fru Holck?" spurgte Felix.

"Nej, jeg har ikke set fru Holck," svarede præsten, der mod sædvane lod til at være gnaven. Felix ville gå.

"Å – må jeg – tillader De et ord. Hm! Jeg ville gerne sige Dem et ord," vedblev præsten og holdt op med at børste, "men det er lidt vanskeligt for mig. Men jeg synes det er min pligt imod mig selv og – så for fru Carlsens skyld og fru Holck – kort sagt: De vil ikke misforstå mig –" han lagde hovedet på siden og så på ham.

Felix blev flammende rød, det fo'r igennem ham: Ville præsten mon sige noget til ham om Kitty; havde de andre måske lagt mærke – skulle det, som var hans bedste – hans skat – hans helligdom nu trækkes frem for ...

"Ser De, hr. aspirant –"

"Ja undskyld hr. pastor, nu er jeg løjtnant, jeg har i dag fået min udnævnelse."

"Næ – er De det, det var da heldigt – må jeg af ganske hjerte lykønske Dem." Præstens ansigt strålede af elskværdighed. "Og hvilket mageløst træf. Ser De, våbenhvilen er jo blevet forlænget –"

"Er det sandt? Hvorfra ved De det?"

"Jo det står i "Dagbladet" i dag og ser De, nu skal fru Holck jo rejse. Det er blevet afgjort i formiddag."

Felix stod stum og så på præsten – alle hans glade tanker ramlede sammen, han hørte næppe, hvad præsten sagde.

"Ser De, hr. løjtnant, fruen kan ikke godt rejse alene, hun skal til Korsør, hvorfra dampskibet går, og fru Carlsen tør ikke rigtig lade hende rejse; hun mener, at der alle steder her på Fyn er opfyldt af soldater på kroerne, og at det ikke er rart for en enlig dame ved nattetid; nå, nu har den kære fru Carlsen anmodet

mig om at følge den lille frue til Nyborg. Men det har jeg grumme lidt tid og lyst til. Jeg er gerne, overmåde gerne, mine medmennesker til villighed og tjeneste, men – De forstår mig – mit arbejde – tror De ikke, at De eller løjtnant Højer – en officer kan dog bedre i denne tid, jeg vil virkelig grumme nødig –" Felix afbrød ham og sagde ligesom mekanisk: "Det vil være mig en fornøjelse at følge fru Holck til Nyborg, hvis jeg bliver anmodet om det."

Præstens ord havde runget og ringet for hans øre: Nu rejser hun! Nu rejser hun! Det var alt, hvad han forstod, og han løb ind i sit værelse for at være alene.

6

Diligencen gik fra Indslev kro om aftenen kl. 8, og til den tid kom da også præstegårdens tostolede vogn kørende med Kitty og Felix. Han havde fået permission et par dage. Det var ham en trøst at kunne følge hende, han nærede et stille håb om, at der ikke var andre passagerer i diligencen end dem, og han havde besluttet, inden han skiltes fra hende, at sige hende alt. De skulle køre hele natten til om morgenen kl. 5, så gik dampskibet fra Nyborg til Korsør.

Diligencen var endnu ikke kommet. De sagde farvel til kusken, som skulle hente Felix næste aften, og stod nu alene på chausséen udenfor den lange, lave, hvide kro. Der var brolagt med små toppede brosten fra skænkestuens dør hen til rejsestalden, og nogle høje, forvoksede popler stod kedelige og stive mellem krybber og bindestolper foran det øde hus. Men der var ingen heste og ingen mennesker, kun den brede grå landevej, som til den ene side trak sig sammen til en tynd, hvid streg mellem gamle stævnede træer, indtil den tabte sig i det uendelige og til den anden side gik op i en bakke, der skjulte udsigten for dem. Nogle høns gik stilfærdige henne i rejsestalden, hvor vognporten stod på vid gab, og deres kaglen var den eneste lyd de hørte; en flok ænder kom vraltende over vejen i en lang række og forsvandt bag en stor stak, hvor de lidt efter hørte dem med snadrende skræppen baske ud i en dam eller en møddingepøl. Langt nede på vejen hævede sig en lille

støvsky, der langsomt svævede et stykke af sted, indtil den lagde sig.

Det var køligt gråvejr, og man så ikke meget til at solen snart var ved at gå ned.

"Den er vel ikke kørt?" sagde Kitty, som havde travlt med sit rejsetøj. Felix gik ind i kroen. I skænkestuen krøb fluerne omkring de smudsige glas på bordene, og i køkkenet traf han heller ikke andre levende væsner end fluer. Han gik ud til hende igen, og de morede sig over det uddøde hus, men der var en usikker, ligesom sprukken lyd i deres stemmer. Kitty gjorde nogle forsøg på at spøge, men hendes spøg lød så underligt i stilheden, og de lo ikke ret meget. Felix tænkte stadig: Mon der er nogen i vognen eller ikke?

De sad på en lille forslidt bænk og så ud over en høj, grøn rugmark og på den ensfarvede, grålige himmel, der som en sandørken strakte sig flad og ensformig ud i horisonten. Stilheden knugede dem, de var forlegne over for hinanden og vidste ikke, hvad de skulle sige. Hun tog sit lommetørklæde op og begyndte at slå i luften med det.

"Her er så mange myg – skal De ikke ryge?" Men der var ingen myg. Han svarede ikke, tørklædet var stærkt parfumeret, og den duft, som han havde indåndet så tit, betog ham i øjeblikket, hidsede hans sanser, og han var lige ved at kaste sig for hendes fødder og råbe: "Kitty, jeg elsker dig, jeg elsker dig – hjælp mig! Hvad skal jeg gøre?"

Men han blev dog siddende og tænkte: Vi er nok alene i diligencen.

Så blev hun utålmodig. Hun rejste sig og begyndte at drille ham, i begyndelsen lidt forceret, men lidt efter lidt på den

gamle barnlige måde.

"Hvor De dog er kedelig, hr. løjtnant. Alting må man lære Dem. Det går virkelig ikke an at sidde og glo, når man følger damer på rejse. Det havde dog været bedre at have pastoren med."

"Så var det jo kedeligt, at han ikke ville. Jeg vil betro Dem, at han bad mig om at befri ham for den mission."

Kitty stod lænet med begge armene over stolpen og så skælmsk på ham. "Det ved jeg nok," sagde hun.

"Hvorfra?"

"Å, hvor De er dum. Herregud, det var jo derfor jeg havde bedt ham om det. Tror De, jeg ville have haft ham med? Nej, nej, nej – jeg ville have Dem med, Peter, men da jeg ikke selv ville foreslå det, så lod jeg præsten få den idé, det gik uden trylleri."

Felix lo. "Ja, mod Dem er vi dumme alle sammen," sagde han.

"Sig mig, Peter, tror De også jeg er bange for at køre alene i diligence herfra til Nyborg – ligesom gamle fru Carlsen? – Å, Peter! Peter! Det er jo alt sammen lavet af mig, alt sammen, for at jeg kunne beholde Dem så længe som muligt."

Han sprang op og greb hendes hånd, og de stod og holdt hinanden i hænderne, da den svære diligence viste sig oppe på bakken.

Den røde kusk blæste en lang skrattende og nogle små klynkende lyde i sit lille kobberhorn. En gammel forvoksen karl kom frem fra stalden med strå på klæderne og i håret. Hønsene fløj fra hinanden, da diligencen kørte frem, men den holdt kun et øjeblik, for at kusken kunne sige, at der var to pladser i bivognen, som nu rullede frem.

Inde i den klodsede, gule vogn med de små vinduer og de bredfælgede hjul var der et halvmørke, der kun lod dem skimte et par herrer, som bredte sig på de gamle, magelige sæder.

"Nå, så vi skal ha' damer ind," hørte de en stemme sige, da døren blev lukket op. Den ene af herrerne, en lille svær mand i løjtnantsuniform satte sig straks høfligt over på det andet sæde for at give plads, og den anden, der så ud til at være landmand, fulgte langsomt hans eksempel. Han havde en stor vorte på det ene øjelåg, der næsten lukkede øjet. Der blev sagt godaften, og mens kusken tumlede oven på vognen med kufferterne, hørte de, at den korthalsede løjtnant var svensker. Så veksledes der nogle høflige bemærkninger imellem Felix og ham, der havde fået orlov til København, hvor han havde: "sina egna affärer att sköta" som han sagde med en drævende stemme, idet han strøg sit tynde skæg. Han var måske ikke militær til daglig? spurgte Felix.

"Nej bevars, visst inte," og vognen begyndte at rumle af sted med en hul lyd på den hårde vej.

"Nå, så den gård er så billig dér i Skåne?" spurgte manden med vorten, idet han optog den afbrudte samtale og stirrede på Kitty med det ene øje.

"Ofantligt," svarede svenskeren, "hälften år merglad och tredjedelen dränerad, dessutom fin's sex tunnland bra torfmosse – ja, på egendomen år det både vattenqvarn, väderqvarn och egen smedja."

"Jamen skatterne, min far, skatterne!"

"Nej, värs – egendomens onera ä' af ringa betydenhet. Ser ni, det finns också en mycket förmånlig landtegendom halfannan mil från Landskrona: femti kor, hundra får, trettifem svin –"

Og mens svenskeren sad rank op og remsede alle herlighederne frem for den lille landmand, der lå mageligt faldet sammen op ad ham, sad Kitty og Felix med hinanden i hånden under plaiden og så ud i tusmørket, hvor den ene gamle afkvistede pil vekslede med den anden, hvor den grå aftenluft mørkere og mørkere lagde sig tæt ned over de fulde kornmarker, skjulte de levende hegn længere borte, hyllede al ting ind ligesom i et gennemsigtigt, gråt slør, der hang tæt for vinduerne og gjorde atmosfæren inde i vognen, lugten af gammelt læder, gammel tobaksrøg og gammel sved mere og mere trykkende. De vekslede kun ganske få ord, som de forgæves søgte at sige ugenert og frejdigt. Det blev ikke mørkere, end at de alle kunne se hinanden inde i vognen, og de følte de tre øjne stirre på dem hele tiden.

De kørte gennem landsbyer, hvor hundene kom ud og gøede af den tunge vogn. De forsøgte at spøge og le lidt, men det blev kun tomme og intetsigende ord de vekslede. Felix følte sig forpint og ilde til mode, han skælvede af sindsbevægelse, han havde hjertet fuldt af tusinde ord, af suk, af tårer, af elskovens klingende melodier og sin unge længsels dæmpede sang – og disse tomme ord smertede ham næsten fysisk.

Vognen fo'r raslende og rumlende ned ad hullede bakker for så langsomt og trægt, skridt for skridt møjsommeligt at slæbe sig op ligesom af uendelige bjerge, og stadig remsede svenskeren ivrigt og langsomt: "egendomen afkastar netto minst tio procent af köpesumman –" og den lille mand gabede og sagde: "det va-r som Fa-nden."

"Hvar ska hästarna fodras nästa gång?"

"Å – Gud ja – i Vissenbjerg, tror jeg."

Der var langt til Vissenbjerg. Felix syntes, det varede mange timer. Kitty sad med lukkede øjne, men hver gang han sagte og skjult trykkede hendes hånd, kunne han skimte, at hun så på ham med sine store, klare øjne.

Hvad mon hun sidder og tænker på? spurgte Felix sig selv.

Svenskeren, som lod til at have gennemgået alle Skånes landejendomme, blev tavsere, og netop da Felix begyndte at tro, at de var kørt kroen forbi, hørte han kusken trompetere. De falske toner lød næsten kønt i hans ører i den stille aften.

Så holdt vognen.

"Man måste ut och sträcka på sig," sagde den tykke svensker og steg ud.

"Hvad mener dhrr. om en lille sup?" spurgte den enøjede, "og damen skal vel også ha' en lille forfriskelse?" tilføjede han med lystigt galanteri.

"Hvor længe holder vi?"

"En snes minutter."

"Å Peter, lad os hellere gå lidt forud," sagde Kitty, "så kan De tage os op på vejen, hvis De vil være så god."

De gik ud ad den lange, ubarmhjertige vej. Natten var kølig og frisk imod den trykkende luft inde i vognen. De gik rask frem, og efterhånden tabte stemmerne og larmen fra kroen sig bag ved dem.

"Nej, hvor dejligt – gid vi kunne gå hele vejen," sagde Kitty og begyndte nu at le af deres medrejsende og at snakke efter den kedelige svensker. De gik og gik.

"Blot de ikke glemmer os. De kan vel ikke være kørt ned ad en anden vej?"

"Nej, det er umuligt," sagde Felix. "Er De træt? Kom, lad os sætte os her og vente."

De var kommet ned ad en bakke, hvor en stenkiste førte over en rindende å.

"Er der vådt i græsset?" spurgte hun, da Felix smed sig i græsset nedenfor en rugmark.

"Nej," svarede han, "himlen er jo overtrukket, der falder ingen dug."

Deres stemmer lød unaturlig højt i den stille nat, og i stilheden hørte de kun den svagt syngende tone af telegraftråden over deres hoveder. Luften var tung og grå, og den stramme duft af den dræende rug gjorde det næsten vanskeligt at ånde.

Hun havde næppe sat sig ved siden af ham, før han rejste sig på knæ i græsset, og i hele sin lidenskabs fortvivlelse råbte han: "Kitty, Kitty! Jeg elsker dig, du ved det jo – jeg må sige dig det, inden vi skilles –" Han kastede sig ned med hovedet i hendes skød, og hun tog ham om hovedet med sine bløde hænder: "Min stakkels dreng, min stakkels dreng," sagde hun, og hendes stemme var så blød, så kærlig øm, at han blev liggende ganske stille for at lytte til den. Han følte sig så lykkelig i dette øjeblik, der var en fred over ham i den stille nat – som han senere hen i livet aldrig glemte – han hørte vognens rumlen langt borte fra komme nærmere og nærmere, og dog syntes det ham langt, dette øjeblik, da han lå med hovedet i hendes skød, da hun strøg ham gennem håret og hviskede: Min stakkels dreng.

Men vognen kom. "Vil du love mig at skrive til mig, Kitty, tit, hver dag, vil du love aldrig at glemme mig, du skal kalde på

mig, når du kommer tilbage fra Jylland, vil du? Vil du love mig det?"

"Ja, jeg lover dig det."

Vognen kom rask ned ad bakken, og de gik hen og standsede den.

Der var en stærk lugt af varm punch inde i vognen, som næsten fortrængte den forrige. Svenskeren sov, og den anden smed en cigarstump ud af vinduet, da de kom.

Kitty satte sig straks til rette i sit hjørne, og Felix kunne ikke mere finde hendes hånd. Han troede at mærke, at hun sukkede, og han hviskede til hende: "Græder du Kitty?" men hun så smilende på ham i mørket og sagde: "Nej, du vrøvlehoved – jeg er kun træt."

Og natten gik. De kørte og kørte, forbi de sorte træer på vejen, forbi skærvebunker og jordbunker, forbi ensomme huse med mørke ruder, forbi store landsbyer med enkelte lys i en enkelt gård. Felix faldt hen i en døs, han så og hørte kun halvt; vognen raslede, og glasset klirrede i vinduerne; hestenes hove knaldede i den hårde vej; kusken snakkede med en passager på bukken og hyppede på hestene. Så rumlede de med stor larm ind i rejsestalde, hvor karle med træsko kom løbende på brosten med lygter, der flyttede sorte skygger af bjælker og spiltove om på vægge og op i taget, og der stod en skarp lugt af hestegødning ind i vognen. Stemmerne lød højt derinde med spørgsmål og svar, passagererne vågnede, strakte og skuttede sig, steg ud eller blev siddende og sukkede højt. Der blev postet med en pibende pumpestang, og der blev slæbt spande med vand til hestene, der dampede, så lygtens skin blev ganske rødt. De rejsende spurgte karlene om diligencen var langt forude,

hvad klokken var, om det regnede osv. osv. – og det gik videre ud af rejsestalde, forbi træer, huse, kirker, videre ad den uendelige vej, raslende, klirrende, rumlende, og de sank alle sammen hen i et øjebliks søvn for at fare op, når de dundrede over brosten, og for at lytte efter hestenes hovslag og kuskens hyp. Pludselig var det blevet helt lyst, og under den grålige himmel sivede svage røde farver frem. Solen var oppe, og da Felix så hen på Kitty, sad hun med hovedet lænet tilbage og sov, men han havde aldrig set hende så bleg.

Så drønede de om morgenen kl. 5 ind over Nyborgs hullede brolægning og ned til havnen. Der var ingen tid til afsked. Dampskibet lå ved bolværket og ligesom fnyste af lyst til at komme af sted, sendte damp og røg lige til vejrs i den kolde, grålige morgen og sitrede som et levende dyr, man holder bundet.

"Husk, hvad du har lovet!" sagde Felix.

Hun var ganske tavs, ligesom hjælpeløs forknyt, og han syntes i øjeblikket, som om det var ham, der var den ældste og stærkeste, og hun kun et barn, han måtte hjælpe.

"Er du træt?" spurgte han, "du har jo en lang rejse i dag?"

– Han stod alene i havnen og så ud efter skibet, så drev han frysende op til hotellet. Nu var han sløvet og stump, syntes han, han som før følte sig så frisk, så spændstig og stærk – å Gud i Himlen! hvorfor mødte jeg hende dog? Hvorfor var hun så dejlig? Og hvorfor måtte hun dog rejse fra mig? Og han kastede sig på sengen, ligegyldig for alt, slappet, brudt, mens hans unge hjerte blødte. Han lå og stirrede frem for sig, tænkte på, at det var ligesom hun havde forhekset ham – og han smilte gennem

tårer ved tanken om hendes sælsomme dejlighed og med dette smil sov han ind.

Det var langt hen på eftermiddagen, da han vågnede efter en dødtung søvn, han sprang op – hvad var der hændt? Hvor var han henne? Nå, det er sandt, svarede han sig selv. Han klædte sig på med ligegyldig langsomhed. Hvor han dog var træt. Kun en stærk sult afholdt ham fra halvt færdig at synke sammen på en stol. Han gik ned for at spise, men da han fik mad, var han ikke sulten.

Der var så mange mennesker i gæstestuen, især officerer, og han måtte hvert øjeblik rejse sig, rette sig og hilse. Han blev ked af det, og han drev ned ad gaden til vognmanden for at sikre sig sin plads i diligencen. Det var varmt, lyst vejr, og gaderne var opfyldte af militære. Der lod til at herske et muntert, livligt røre – nå, det var jo sandt: Overkommandoen havde jo sit hovedkvarter dér i byen. Ja – før ville alt dette have været morsomt, nu gik han ligegyldig over torvet hen til poststationen, men da han passerede et hus, hvor han så nogle damer og officerer i vinduerne, rettede han dog uvilkårlig sin krop, i følelsen af, at han faldt sammen.

– Han blev pludselig stående – stiv, målløs – drømte han? var han gal? Hende, der stod i porten, hende, der talte med karlen, hende, der nu vendte sig om til en civil herre på trappen, hende med den lille grå baret! – "Kitty!" råbte han; hun vendte sig om og sagde ganske rolig og kold: "Nå, dér er min fætter – mange tak!" tilføjede hun til ham, hun talte med. Let og fri med den hende egne fornemme, ungdommelige ynde vendte hun sig til Felix og tog ham under armen.

"Vær blot rolig," hviskede hun og skottede op til ham under det tætte blålige slør, som hun havde trukket for ansigtet; og det var, som om dette slør, som han ikke kendte, lagde sig om hendes ord og hyllede dem ind i dunkel tale, som han ikke forstod: Dampskibet gik ikke fra Korsør til Aalborg – ikke før om tre dage, hun havde taget fejl – der var averteret fejl.

Ikke før om tre dage, tænkte han, ikke fra Korsør, taget fejl!

Nå, hvad skulle hun så gøre, hun ville nu tilbage til Rosted og vente dér.

Hun ville vente, gentog det sig i ham: tilbage til Rosted – vente dér!

Ja, hun var så taget tilbage til Nyborg i håb om at finde ham: "Er du glad? Eller er du ked af mig, Peter? Hvad skulle jeg gøre?"

Han stod stille på volden, hvor de var gået op – han kunne ikke tro sin lykke.

"Nu rejser vi hurtigt tilbage, hurtigst muligt, forstår du. Diligencen går kl. 5."

"Vær nu ikke så tosset, Peter. Hører du? – Hører du?" tilføjede hun højere og så ham op i ansigtet. "Vær nu fornuftig. Du tager billetter lige til Rosted, og så mødes vi kl. 5 hos vognmanden."

"Hvor vil du nu hen?"

"Jeg vil sørge for mit tøj, din dumme dreng."

Felix gik som i en drøm, han bevægede sig som i et digt, virkeligheden var svundet for ham. Han gjorde alt som i en let, luftig rus og smilte gladelig til alle, som han mødte, og til dem han talte med. En herre havde bestilt ekstrapost, da alle diligencens pladser var optaget: men det var jo den lille enøjede forpagter med vorten.

"Goddag, hvorledes har De det," spurgte Felix, "skal De allerede rejse tilbage igen? Vil De ikke hellere køre i diligencen, så tager jeg ekstravognen."

"Jo gu' vil jeg det," sagde forpagteren, og Felix trykkede hans fugtige hånd og takkede ham hjerteligt.

"Ikke noget at takke for, det er jo mig, der sparer pengene."

"Ja, naturligvis," svarede Felix smilende, og mens den anden krøb ind i den store diligence, der kort efter larmede ud af porten, tænkte han: "Penge, det er bedst jeg tæller mine penge."

Han fik travlt med hendes tøj, som en litsenbroder kom slæbende med. "Hvor er min vogn?" råbte han strengt, "ekstravognen!" Hvor bliver hun dog af? tænkte han – de to kufferter blev surret fast bagpå, hendes plaid, hendes lille taske, det røde sjal og den store halvvisne buket af jasminer indeni på forsædet – indeni! Derinde skulle han sidde alene med hende! Hestene blev trukket ud, et par brune, spatbenede dyr. De skal trække os den lange vej, tænkte han, og idet han kærtegnende klappede den ene ned af den tørre, glatsvedte side, så han efter kusken.

"Skal De køre ekstravognen?" spurgte han en syttenårs dreng, der havde trukket i en rød kjole, der var meget for stor til ham, og som stod og klemte hestene ind i skaglerne.

"Vel så, vel så," sagde drengen vigtig.

"Nå, så se at blive færdig," sagde Felix barsk.

"Vel så, hr. løjtnant, nu går'en, nu går'en."

Hvor bliver hun dog af, tænkte Felix og gik ud på gaden. Dér kom hun. Han syntes, at han på hendes gang kunne se hendes muntre smil under sløret. Hun havde mange pakker at bære på, og hun syntes slet ikke at lægge mærke til Felix.

"Er det vognen?" spurgte hun og satte sig straks ind i den og arrangerede sig, stadig med sløret for ansigtet.

Så kørte de. Vognen rullede over de toppede sten, så faldt parasollen, så faldt en pakke – så var sjalet blevet borte; de kørte over torvet, gled lydløst over fæstningsbroen, tordnede igennem landporten, så holdt brostenene op, og da de var forbi jernstøberiet, slog Kitty sløret til side, lagde hænderne i skødet og sagde: "Så!"

De så et øjeblik på hinanden og kom så til at le ligesom børn, der heldigt er skulket fra skole.

"Er du sulten?" spurgte hun.

"Hvorfor?"

"Jo, for jeg har ikke spist hele dagen," og hun pakkede nu sine pakker op og beredte på forsædet et storartet måltid. Mens den friske luft strøg ind til dem gennem de åbne vinduer, spiste og drak de med stor appetit og var ellevilde af fornøjelse. Så fik han lov til at tænde en cigar, og han følte sig uendelig vel og lykkelig.

"Hør Kitty," sagde han pludselig med en betænkelig mine. "hvad tror du egentlig, de vil sige i præstegården, og tror du ikke –"

"Jeg tror slet ingen ting. Jeg tror at jeg, at vi er glade og fornøjede og dermed punktum. Tralala, tralala," begyndte hun at synge, idet hun lo. Så passiarede de om mangehånde ting, og som sædvanlig gav hun sig til at spørge ham ud, så at han glemte at tænke på andre ting. Hun ville vide, hvorledes han havde haft det i København, mens han var såret, og så fortalte han alskens snak om rejsen dertil og om kompagnichefens og Sanders død.

"Løjtnant Sander! Ham kendte jeg," sagde hun, – "ja egentlig kendte jeg kun Lise Holm, som han var forlovet med," og hun blev i høj grad forbavset ved at høre om deres giftermål. "Ja, det ligner hende, nej hvor det ligner hende!" råbte hun. Hun havde gået i skole med hende, de havde været veninder, skønt Lise var meget ældre end hun og altid havde beskyttet hende, når de havde fået hende til at gøre spilopper i skolen, "men hun tog altid skylden på sig, hun var så tapper, stakkels Lise – og hun er nu en stakkels enke. Synes du ikke, hun var smuk? Hun er så dejlig blond, jeg elsker disse åbne, lyse mennesker, ligesom du." Hun blev ved at tale om Lise Sander, som hun ville opsøge og trøste, hvis hun trængte til det.

Tiden løb for Felix. Vejen rullede bort under ham, og aftenluftens klare, kolde toner begyndte at blive dybere i farven. De så ikke solen dale ned bagved, men træernes og hegnenes skygger blev længere, og himlen blev rødere, de var helt forbavsede, da de allerede kørte ind i Odense by, hvor hestene skulle skiftes. De blev siddende i vognen, mens det skete, og da de atter kom ud på landevejen, blinkede de første blege stjerner frem.

"Nu er jeg træt, og nu vil jeg sove," sagde hun og så på ham. Hendes fine mund var tilspidset i et smil, og hendes øjne lo som et fornøjet barns, da hun puttede sig hen i sit hjørne.

Så kørte de længe.

"Her sidder jeg ikke godt," sagde hun; "må jeg læne mig til dig?"

Hun satte sig atter til rette og lænede sig op til ham.

Han sad og så ufravendt ud over markerne og på den lyse nathimmel, som om han ikke turde vende sig fra den, han følte

det lette tryk af hendes legeme og af hendes hoved, der hvilede på hans skulder, og da han endelig drejede hovedet, rørte hans mund næsten hendes bløde, dunede kind. Hun havde lukket øjnene, men smilet stod endnu om hendes læber. "Nu kysser jeg dig," sagde han.

"Nej du gør ikke," svarede hun uden at røre sig, og da han forblev ubevægelig, som fortryllet til sten, under de lette pust af hendes ånde, rakte hun sin hånd op om hans hoved og trak hans mund ned til sin.

Kusken holdt pludselig stille, og de hørte ham stige ned af bukken.

"Jæ ka'tte finde vej," sagde han med en grædefærdig stemme. "Ka' løjtnanten itte vi'e, hvor vejen goer?"

De brast begge to i latter, og Kitty var især vild af lystighed.

"Lad mig komme ud!" råbte hun. "Er vi kørt vild? Det er mageløst!" Kusken var helt forbavset over deres munterhed og blev halvt fornærmet. Felix ville ikke tro, at de havde kørt så længe. "Hvor er vejen blevet af?" spurgte han helt forbavset.

"Ja, det er jo det vi ikke ved," sagde hun leende.

"Vi må køre, til vi finder et hus, og så spørge os for."

Hun stod kuldskær og krøb sammen på vejen. Det var begyndt at blæse, og en nattekold vind strøg hen over markerne, hvislede i pilene og rejste støvskyer henad vejen.

"Kom, kom, lad os køre," sagde hun, og mens de kørte, samtalede de ud af vinduerne med kusken.

"Dæ ka' sgu'tte vær' så farlig mæje fejl," blev han ved at sige. De så lys foran på vejen. "Dér må vi holde," sagde de og trak hovederne ind i den lune vogn, som i en hyggelig rede, hvor der duftede af visnede konvaller og jasminer.

Det var kroen i Rosted, der havde lys. De var hjemme.

Der var lys i flere af byens gårde, og de syntes at høre stemmer. Længere nede på vejen kom de forbi nogle skikkelser, der gik og talte højt.

"Jeg synes, det var soldater," sagde Felix, "her er uro i byen," og da han stak hovedet ud af vinduet, så han flere soldater foran vognen.

"Hvad er der i vejen," spurgte han, "hvor skal I hen?"

"Vi skal ned og stille," svarede de, "kompagniet skal marchere."

Han hørte ikke rigtig deres svar for blæsten, men han blev helt febrilsk. "Kør til, kusk!" råbte han. "Kompagniet skal stille," sagde han til Kitty, "kan du forstå hvad der er i vejen? Vi har jo våbenhvile," og han blev mere og mere urolig. De kunne gennem haven skimte lys oppe i præstegården, og Kitty var ked af at de rimeligvis var oppe alle sammen, og over at hun så skulle give lange forklaringer over sin tilbagekomst. Felix sprang ud af vognen før den holdt, og stormede ind i stuen, hvor der kun stod et lys og brændte på bordet. Men inde i spisestuen stod Nelly og lavede kaffe, og døren til hans værelse stod åben.

"Her er jeg!" råbte han. "hvad er der i vejen? Vi er her begge to, dampskibet gik ikke. Hvad er der i vejen?"

"Det var rart, du kom," sagde Højer, der kom ind med den gamle frue. "Vi har i går fået ordre til at marchere, vi skal stille om et kvarter. Vil du med? Du kan jo komme efter os i morgen. Du har jo permission."

"Nej, jeg vil med," sagde han og kastede sig over sin kuffert.

"Men Kitty dog!" sagde gamle fru Carlsen ganske fortabt.

"Ja, hvad skulle jeg gøre? – Jeg kunne da ikke gå i Korsør i tre dage. Kom, lad mig hjælpe, Peter."

Alt gik i en forvirrende fart, der blev pakket ind og klædt om, drukket kaffe og sagt farvel. Højer gik ud til folkene, som de hørte småsnakke udenfor havegærdet, hvor de stillede. Felix tog afsked, forstyrret, fortumlet. "Jeg kommer snart igen," sagde han, som om han var herre over at komme og gå, når han ville – først i sidste øjeblik, da han rakte Kitty hånden og så på hende, følte han ligesom et smerteligt stik, han mærkede en kvælende fornemmelse i halsen, og han styrtede ud i mørket.

Lidt efter marcherede han af sted, kæmpende sig frem imod den stærke blæst, foran soldaterne. Gnisterne fra Højers lille pibe føg lysende ud i mørket: "Vi træffer kaptajnen oppe ved chausséen," sagde han, "lad mig nu høre, hvad du har oplevet, lille ven?"

Men det blæste for stærkt til at tale, og Felix havde ingenting at fortælle.

7

I det vestlige Fyn lå hæren i spredte kantonnementer, men der skete nu, da man atter ventede krigens udbrud, en del omflytninger og marcher for at bringe afdelingerne i nærheden af den plads, som de skulle indtage i forsvaret, når øjeblikket kom.

Felix havde et par dage været indkvarteret i en lille gård oppe ad Middelfart til hos en enke. Det var en ensom udflyttergård, som lå ude på marken.

En kold nordenvind jagede tætte regnbyger hen over egnen. Den fugtige luft trængte ind alle vegne, og der var råt og klamt inde i den lave bondestue. Felix kedede sig i sin ensomhed, han havde ligget længe i sengen, men da han syntes, at endogså lagnerne var klamme, var han stået op og gik frysende omkring i det lille rum med dets dragkister, træstole, spinderokke, de store bundter garn på bjælkerne, og navnekludene og ligkransene af papir på væggene. Der lugtede muggent og skimlet derinde af trøsket træ og vådt lærred. Regnen sendte salve på salve imod de små grønlige ruder. Han gned sine valne hænder imod hinanden og stampede med fødderne, der var som is. Han kiggede ind i de andre stuer: Samme forladthed, samme gysende fornemmelse af væde og kulde.

Han flyttede en af de kedelige urtepotter, som gjorde stuen endnu mørkere, lukkede et vindue op og så ud.

Regnen strømmede ned over den lille have, så at de lave buksbomhækkes blade og gruset i gangene var blanke af vand. Nogle knækkede stokroser lå foran huset, og de blinkende dråber faldt ustandselig fra stråtaget og bragte en gammel balje

til at flyde over. Han lå længe og så på de faldende dryp og hjulsporenes floder ude i vejens lerede ælte og pløre. "Nej, det er ikke til at holde ud!" sagde han højt.

Alt var gråt og vådt og kedeligt udenfor, og derinde forekom hele stuen ham at være svampet og udbulnet af sivende fugt. Han lukkede vinduet, drev trøstesløs ud til konen, som også klagede over vejret for pløjningens skyld; slog så et slag gennem den tomme kostald, hvor en murer havde revet den ene side ned for at reparere, men nu havde forladt arbejdet for regnens skyld, og kom så over til folkene i sidelængen. En halv snes mand lå begravet dybt nede i høet, mens et par sad og spillede kort.

"Nå, hvordan går det?" spurgte han.

"Det går helt godt," svarede de.

"Skal I ikke ud og røre på jer?"

"Nej, vi har det så meget godt," og efter et par bemærkninger drev han atter samme vej tilbage til sit beklumrede rum og satte sig på en af de hårde træstole for at læse.

Men han kunne ikke holde tankerne sammen. De sprang fra ham og fløj bort – ud fra bondestuen, ud over den dryppende have, over grønne marker med tungt bølgende sæd, ad de lange veje han havde marcheret – forbi grøfter og hegn, over bakker, gennem skove – indtil de atter samlede sig hende dernede i den lune, sollyse præstegård, hvor jordens bedste mennesker var, hvor lykken var, hvor – *hun* var. Og han greb ind på brystet og trak det lille fine lommetørklæde frem, som han havde fundet øverst i sin kuffert, da han lukkede den op, og dets duft steg ham til hovedet som en rus, han drak dets ånde, og han glemte det skumle kammer, den klamme seng og den drivende regn.

Længe sad han og drømte og sværmede. – Så viftede han i luften med det lille tørklæde: "Jeg er en troldmand," sagde han og lo, "jeg har et tryllemiddel i min hånd, det spreder alle tåger, breder lys til alle sider, reder mig et pragtfuldt – – Hvad fanden vil du, Jens?"

"A tøkk's æ løgtnant fålångt hans fætstøvel?"

"Ja, du har ret – det er bedst jeg kommer lidt ud," sagde Felix med et suk.

For at få varme i kroppen gik han da ud i regnen og op over markerne til den høje bakke, der lå brak. Han stirrede forgæves ud over egnen, som regnens tykning skjulte. Så drev han gennem det våde græs, der blankede hans tykke støvler, over til den øde chaussé, der var så renvasket, at skærverne stak frem af det hårde ler. Han stod og morede sig ørkesløst med at se vandet danne bække og elve i dyndet ved vejens sider, og strømmen brydes af en sten og så med fornyet kraft hvirvle af sted, tagende halmstrå og blade med sig.

Så kom en vogn kørende oppe på bakken. Det var en tostolet bondevogn. Lidt efter kendte han en af regimentskammeraterne, det var løjtnant Høg, ham med det runde, fornøjede ansigt, som han havde truffet i Assens og et par gange senere.

"Hvad bestiller De her?" råbte Høg og lod soldaten, der kørte hestene, gøre holdt.

"Jeg – å, jeg keder mig så umådeligt."

"Det gør jeg med, kammerat! Jeg vil over til v. Kaden og slå dagen ihjel. Kom med! Kom bare med!"

Felix kom op og kørte glad af sted i den gode vogn.

Høg var en godsejersøn fra Jylland på Felix' alder eller så omtrent. Han var en lille, tætbygget fyr med de hvide dun af et spirende skæg over de rødmossede, runde kinder. Da han var født på landet, talte han altid som kender om landvæsen og heste, jagt og fiskeri, men i det hele taget talte han altid med en vis selvfølelse om alle mulige emner, lige meget hvilke, og med den største sikkerhed og vægt. Ivrigst var han dog, når det gjaldt om at komme til et livligt gilde eller anden lystighed.

Han tog straks fat på at fortælle Felix, hvorledes han burde forholde sig som officer, forklarede ham, hvorledes han skulle indrette sin madkurv og behandle kaptajn Schnurmann; alt imellem kom han med mange morsomme, uhøviske slagord, sang stumper af soldaterviser, gjorde løjer med "runkedoren", der var kusk, udtalte sin dybeste foragt for kvinder og sin smag for brændevin: "helst den vildeste bondefusel, min gamle ven!" og spillede i det hele taget sin rolle som forsoren og raffineret landsknægt på en så lystig måde, at Felix blev aldeles betaget af ham.

De blev ikke rigtig glade ved at finde selskab hos v. Kaden, der med de tre andre kompagnichefer sad fordybet i at spille whist. Men v. Kaden blev glad.

"Å, mine duer, mine duer!" råbte han, "hvorledes har I det? *Assez bien pour votre grand âge – n'est ce pas*?"

"Hvorledes går det Dem i dette idiotiske liv?" spurgte Høg.

"Ak, ak! – Ro er helvede for stærke ånder, ved De nok. Kom nu og sæt Dem ned," vedblev han, da løjtnanterne havde hilst rundt, "så pauserer vi, når kaptajn Knudsen også har vundet denne rubber, ligesom alle de andre, og så – jeg har fået en kurv

fra tante Bille – en Jamaica rom – um!" og han smækkede med læberne, idet han spurgte: "Hvem har udspil?"

"Regner det endnu?" spurgte kaptajn Knudsen, idet han tog et stik hjem; han havde snævre spidsbukser på sine velskabte ben og v. Kadens morgensko på fødderne.

"Øser!" svarede Felix.

"Har de herrer hørt noget nyt?" spurgte gamle Horstmann lidt efter.

"Ikke spor. Der er ingen aviser."

"Evig og immer afskåren fra alt, det er man sgu," sagde Schnurmann vredt. "Det var min knægt."

"Nej, stop lidt. Knægten var Horstmanns."

"Næ, gu' var det ej."

"Jo, undskyld Schnurmann," sagde Horstmann, "knægten var min."

"Nå ja ja – når De er sikker på det."

Mens spillet fortsattes, passiarede de to unge mænd med hinanden. Høg fortalte Felix om en revy, han havde set på Champs Elysées, da han var i Paris med sine forældre; han havde set Napoleon og alle de berømte generaler, der glimrede med guldbroderier og diamantkors – og så soldaterne, da de rykkede frem! Og rytteriet! Ja, det var imponerende, og så rask som det gik: Trav eller galop: Hop, hop, hop, kom dragonerne, smut, smut, smut det var gendarmerne, hopigalop kyrassererne og så: bumrumrum artilleriet. "Det var storartet!"

Er han vigtig? tænkte Felix, han syntes det ikke, morsom *var* han.

Så gik de ind og hjalp oppasseren med at dække aftensbordet, hvorved Høg var meget ivrig og lagde megen

rutine for dagen. Til sidst endte de ude i køkkenet, hvor de gjorde løjer med konen og pigen, der havde travlt med kyllingerne, og hvor Høg morede hele bondefamilien med sine frygtelige røverhistorier fra krigen.

Så blev der spist til aften; v. Kaden var en utrættelig vært, gamle Horstmann måtte skære kyllingerne for, hvilket han udførte med ængstelig omhu og et bekymret udtryk i ansigtet, Schnurmann spiste og talte på en gang, så han glemte at tørre sig om skægget, mens Høg drak den ene snaps efter den anden.

Kaptajn Knudsen vendte sig pludselig til Felix og sagde:

"Det er sandt, jeg kan hilse Dem fra Rosted præstegård. Jeg var der forleden dag på vejen til Wedellsborg. Man spurgte meget til Dem og Højer. De har haft det rart dér?"

Felix mærkede, at han blev flammende rød i hovedet, og ærgrede sig over det.

"Jeg tænker, vi snart kommer ned igen på den kant," vedblev kaptajn Knudsen, "men den smukke fru Holck, som jeg kender fra Rendsborg, traf jeg desværre ikke. Hun var rejst op til manden i Jylland – å ja," sagde han, idet han tog en stor, veltillavet bid, "vi har lét mangen en aften ihjel med hinanden nede i det tyske hul."

Felix syntes, at det var helt underligt at høre hende omtale højt i alles nærværelse, og han var forundret over, at ingen af dem agtede på det. *Derfor* havde hun altså ikke skrevet til ham. Hun var rejst! –

"Man har det dog godt i det lille Danmark," sagde Horstmann, da han veltilpas strakte sig i stolen efter at måltidet var endt, og cigarerne og den fine rom var kommet på bordet.

"Ja," sagde Schnurmann, "dette hersens minder mig sgu rigtig om 48-50; men det var dog noget andet, ikke sandt Horstmann, det var fanden ska' ta' mig noget andet! – da sloges vi om dagen og drak om natten."

"Et trættende liv!" sagde v. Kaden ironisk.

"Ja, men der var også krummer i os dengang. Guds død og pine! Tyskerne nejede sig og bukkede, og der var ingen herhjemme, der mukkede!" og kaptajnen lo af sin vittighed, så de farveløse øjne skinnede af glæde.

"Hør, Schnurmann," sagde Knudsen på sin rolige, lidt sørgmodige måde, "lad os engang holde lidt igen på dette evige 48-50. Vi, der ikke var med, kan godt forstå, at I er glade over at have oplevet den tid, men i længden er det skam ikke morsomt at høre på."

"Nej, I holder ikke af det – I holder ikke af det, I unge! Ha ha ha!"

"Nej, vi holder ikke af det. Den tid er ikke vor tid. Den naive troskyldighed og den – den pligtfølelse, som i 1848 gjorde ungdommen til så fortrinlige soldater, er ikke mere til. Vi ser helt anderledes på tingene."

"Ja, det er sgu netop ulykken!" råbte Schnurmann.

"Det er jeg ikke sikker på. I hvert tilfælde er det jo rimeligt. De utallige påvirkninger af politik og presse, den stigende oplysning med sin kritik og al den slags ting har vakt selvstændigheden, har vakt refleksionen og har dannet nye mænd – nuvel! Den har måske svækket tillidsfølelsen og respekten op efter, men denne svækkelse er nødvendig under en udvikling, og ud af den er der vokset mænd, der slås lige så

godt som i 48 – det skulle jeg dog mene, vi har vist – selv om de også slås med andre – og flere – tanker i hovedet."

"De taler som en bog, kaptajn," sagde v. Kaden, der sad henne og gjorde spilleregnskabet op.

"Men for pokker, De siger jo selv," begyndte Schnurmann, "De siger jo selv, at bladene bringer svækkelse i folket. Man skulle lukke munden på de gavflabe i København, så blev det noget andet, så var vi snart færdige med den forbandede krig, som jo kun har været en aldeles vanvittig blodsudgydelse – ja, det siger jeg – og det er fanden ska' ta' mig kun den københavnske presseterrorisme, der forlanger den, det er jo den, der her som i alle lande har ministeriet i lommen; de tør jo ikke røre sig i København uden at spørge Ploug og Bille om forlov, og de puffer og skubber jo til dem, der er ovre ved konferencen –" Han kastede sig tilbage i stolen med en triumferende mine og stak cigaren ind i et hul mellem fortænderne.

"Nej, stop nu lidt Schnurmann, nu gør De for meget ud af det. De tager helt fejl, når De tror at et lille land, hvor alle mennesker kender hinanden, og hvor alle både pekuniære og personelle kræfter er så små og fattige, kan have en presse med samme indflydelse som et stort land. De nævner jo selv redaktørernes navne, og det er ganske betegnende: disse herrer udtrykker kun deres, ikke noget partis mening – de finder ikke folket delt i partier, men højst nogle kliker, som –"

"Men det er disse kliker, det er sgu pressekliken og skriget i København, som hele tiden har hundset krigsministeren – de vil sgu hellere se hele hæren ødelagt," råbte Schnurmann og slog i bordet, "den ene halvdel slået ihjel og den anden i fangenskab,

før de giver efter og slipper deres idéer om deres Ejder-danske fantasier."

– "De lader mig ikke tale ud, min gode Schnurmann," svarede Knudsen, der atter og atter tændte sin pibe, "men sig mig engang: skal vi dog ikke kæmpe for vore gamle rettigheder? Opgives folkeretten og traktaterne af de stormagter, der har forpligtelsen til at værne om dem, så slettes Danmark ud af rigernes tal!"

De to herrer var blevet varme og højrøstede under den springende debat og dampede stærkt.

"Jeg kan nu slet ikke forstå," sagde Horstmann med sin venlige stemme, "at vi ikke kan vinde mere interesse i Europa og ikke kan erhverve os samme medfølelse som f. ex. de kristne i Syrien, eller hvor det nu er. Hvorfor skal vi knuses helt? Hvis det nu ender med, at fjenden går til København og tager kongen til fange?"

"Å, kællingesnak – så vidt lader England det aldrig komme!" råbte Knudsen harmfuld.

"Pyt," sagde Schnurmann, "England! Javel, og Garibaldi og polakkerne og de 22000 – hå! hå!"

"Men vi er et gammelt folk, som har dybe rødder, og vor kamp for at bevare landets integritet, vil ikke, kan ikke –"

"Å, Slesvigs deling er jo sikker derovre på konferencen," råbte Schnurmann.

"Ja, men det danske *folk* har en stemme med – De ser jo i bladene, at adresserne strømmer ind til kongen."

"Bah, adresser! ja, de holder sgu både grundlovsfester derovre og går både i Tivoli og Alhambra, mens vi –"

"Jeg taler ikke om København, jeg taler om folket!" skreg den ellers så beherskede Knudsen, – "det folk som vil falde med ære og –"

"Men nu kommer freden," råbte Schnurmann, "og det kan spare sig ulejligheden."

"Der kommer ingen fred – om et par dage har vi krigen igen."

"Vi har fanden har vi, så meget har vel folket ikke at sige."

"Men," sagde v. Kaden, "det er jo Deres eget folk, vi taler om, kaptajn Schnurmann, det fra 48 – nu er det jo netop folket, der er *le César indifférent, le Claude ricaneur*, som vi soldater døende hilser."

"Hvem vender De Dem imod med de ord, v. Kaden," spurgte Knudsen og så på ham med et lynende blik – – "Å," sagde han pludselig og med en mismodig stemme, "at vi dog aldrig kan lade være at tale politik, at jeg dog ikke kan holde min kæft! Det er også Deres skyld, Schnurmann."

"Min! Nej så min salighed, om det var!" råbte denne, "men jeg kan vel have lov til at sige min mening, jeg er da borger i staten –"

V. Kaden trommede lystigt løs med skeen på sit glas: "Mine herrer! Mine herrer!" råbte han, "mismod dræber dåren, og harm ihjelslår tåben, siger Ezekias eller en anden af de søde små profeter. Lad os være kammeratlige, lad os være enige, lad os ikke være politiske –"

"De har ret," afbrød Knudsen ham.

"Vi glemmer denne gudedrik," vedblev v. Kaden, "som vi har en af Veneris døtre, min gamle tante Sybille, at takke for. Se på unge Høg, hvor hans ungdom stråler nøgtern ud af hans åsyn; *o Jugend ist trunkenheit ohne wein*" –

"Jeg har skam drukket dygtigt," sagde Høg.

"– Og se på unge Felix, han ser ud, som om han sad midt i konferencen imellem Russell og Beust. Jeg anråber om jeres hjælp, I unge mænd og om Deres," han vendte sig til Knudsen, "de gamle inkarnerede ungkarl! til at udbringe et leve for kvinden, for det køn, hvis skønneste pryd frøken Sybille v. Kaden er!"

Glassene blev tømt, og der blev lavet nye toddyer under almindelig munterhed, al misstemning var borte.

"Hvorfor måtte vi to ægtemænd ikke være med til at udbringe kvindens skål, gode v. Kaden?" spurgte Horstmann, idet han rørte rundt i sit glas.

"Fordi jeg med kvinden kun mente den – den ubundne kvinde. Jeg har en dyb respekt for ægteskabet og ægtehustruer, kære kaptajn, og min oprigtige beundring for ægtemænd i det hele taget, forhøjer den ærbødighed jeg både tjenstligt og privat nærer for Dem og vor udmærkede politiker kaptajn Schnurmann."

"Å, De er uforbederlig," sagde Horstmann og smilte godmodigt.

"Hvad fa'en har De imod ægteskabet?" spurgte Schnurmann, "prøv De bare på at gifte Dem, det vil jeg råde Dem til, så skal De selv se."

"De må have misforstået mig – dog, tanken om selv at gifte mig lader mit varme hjerte blive til is." Han så sig om med sine små missende øjne og sagde: "Jeg har i så henseende rådført mig med de lærdeste skrifter. Talmud siger i al almindelighed: Da vor kærlighed var ung, lå vi på et sværds od, men nu – da den ikke længere er ung, er en tresindstyve alen bred seng os

for smal – nu spørger jeg hvorledes? eller rettere: den seng gyser jeg ved at tænke på. Nå, lad os gå til Biblen –"

"Nej, hold nu op!" sagde Knudsen, der sad og godtede sig.

"Kan De huske Job, kaptajn Schnurmann?"

"Ham med bylderne?"

"Ham med bylderne. Alle ulykker rammer ham, han mister sine rigdomme, sine hjorde, sine døtre, sine sønner, men hvilken uendelig fin ironi af Vorherre, at han foruden bylderne lader ham beholde sin kone."

"Nå, nå, nå," sagde Horstmann, mens de andre lo.

"Nej, det gamle testamente anbefaler mig ikke ægteskabet og desuden, hvad kvinderne angår, så slutter jeg mig til en af Mérimées *raffinés*: *Pour moi* siger han, *je respecte beaucoup ma mère, c'est la seule honnête femme que j'aie connue*."

"Jeg forstår ikke, hvad De dér sagde," sagde Horstmann mildt, "men det var vistnok ikke noget pænt."

"Men jeg forstod det," sagde Felix pludselig og fo'r op, hidset af drik og af den andens spot, "og når premierløjtnanten ikke har truffet uskyldige kvinder, så viser det kun, at det ikke er dem, han har søgt efter – ikke andet."

"Bravo, *mon petit mignon de couchette*," sagde v. Kaden, "men lad nu være – De misforstår mig, og jeg forstår Dem så godt, og De har ret, og jeg har uret, og vi har alle sammen ret og kom nu og lad os drikke med hinanden!"

"Ja men," sagde Høg, der læspede mere og mere, "jeg vil heller ikke gifte mig – før – lad mig se, om fire år."

"Dog ikke?" spurgte v. Kaden.

"Næ," svarede han, som efterhånden var blevet fuld og gav efter for sin lyst til at prale, "nej, fanden gale mig om jeg gør –

så er kammerherrens datter på Enstedgård flyvefærdig, så slår jeg gårdene sammen, når min gamle afstår sin – men jeg vil først gå ind i generalstaben –"

Knudsen og v. Kaden sad og morede sig over Høg, mens de to andre kompagnichefer var i samtale om nogle indberetninger til regimentet. Felix forsøgte at høre efter, men alle stemmerne løb efterhånden sammen for ham, så tænkte han på hende, og der lagde sig et lyst smil over hans ansigt – han tog sit glas og tømte den stærke drik i én mundfuld.

Hjertet svulmede i ham af lykke, han syntes, at det var en af de interessanteste aftener, han havde oplevet, og hvad var de ikke alle for udmærkede mennesker! Og nu kom krigen – han følte sig i stand til at udføre bedrifter – og når krigen var forbi, så ville han bryde alle hensyn. Hede tanker og forvildede planer sydede i hans unge, glødende hjerne; han ville flygte bort med hende til et fremmed land, langt bort, hun skulle omgives med luksus og vellystig elegance – han ville have sin mødrenearv udbetalt – han ville rydde pladsen omkring hende – å, den mand, den mand! han kunne dræbe den mand. –

"Nå, løjtnant," sagde Schnurmann, som pludselig stod for ham i en stor voksdugs regnkappe, hvorom sablen var spændt, "lad mig så få de korporalskabslister i morgen."

"Ja vel hr. kaptajn." Der blev sagt godnat omkring ham. Selskabet var ved at bryde op. Felix vidste ikke, hvorledes han var kommet ud på vognen ved siden af Høg. Han så endnu v. Kaden stå i døren og deklamere hexametre, mens hans lange, magre skikkelse stod skarpt imod lyset indenfor – så rullede de ud i mørket.

Det regnede ikke mere, men luften var mæt og tyk af fugtighed. Lidt efter lidt skimtede han omridsene af træerne, grøfterne og vejen. Han tænkte på den nat, han kørte med hende, og han satte sig tilrette for i mag at hengive sig til tanken om de lykkelige timer; så tænkte han på at betro sig til Høg, han ville forstå ham; men Høg talte uafbrudt, vrøvlende, læspende og indtrængende: "Traktaten af to og halvfems, af to og halvtreds – er den en lap papir?" råbte han vredt, og under vognens støden og rumlen lød der stadig store ord om "folke-ret og landets intre-te-gi, for satan, integritet."

Vognen holdt, og Felix havde ondt ved at komme ned og i mørket at finde sig til rette for at komme ind. På dørtrinnet sad der en mørk skikkelse og sov.

"Hvem er det?" råbte Felix. Skikkelsen rejste sig langsomt.

"Dæ æ a," sagde Jens, "a ku åller fåsto, huer løgtnanten hå wot hen."

8

Våbenstilstanden var snart udløbet. I kantonnementerne på Fyn levede man i spændt forventning om der blev krig eller ikke. Der blev ført hidsige debatter for og imod, og der var en ivrig spørgen efter nyheder.

Felix syntes, at det var umuligt, at en krig således kunne løbe ud i sandet, og han levede i fast og sikker tro på, at det en dag ville lykkes os at tilføje fjenden et nederlag på den ene eller anden måde. Han drømte dag og nat om bedrifter, om sejr og held. Hans fantasi førte ham ind i krigsbilleder, brogede og blodige, men lyse og lykkelige, og hendes billede var altid indvævet i dem, hende, som han ikke fik brev fra. Hans drømme førte ham ud i kampen, og han hørte alle de gamle fædrelandssange klinge i disse drømme mellem geværernes knalden, kanonernes torden og hendes muntre og sorgløse latter. Havde hun glemt ham? Umuligt!

Da han således drømte en nat, lød slagets bulder nærmere og nærmere, og da han forvirret sprang op, bankede det hårdt og lydt på vinduesruden.

Der holdt en ordonnans udenfor.

"Bor kompagnikommandøren her?"

"Nej, han bor hos sognefogeden. Hvad er der?"

"Det er en ordre fra regimentet. Kompagniet skal marchere."

–

Nogle timer efter var kompagniet på march. Folkene var ikke rigtig vågne; de var nok vant til at komme af sted med kort varsel og til mekanisk at gøre oppakningen færdig, men nattemarcher var sjældne. Det gik tavst og tyst i den stille nat,

dels synger soldaten ikke gerne om natten, dels gav visheden om, at krigen nu skulle begynde igen, marchen i den sene nattetime en sær højtidelighed.

"Nå, skal vi ha'e en sang, folk?" havde Højer sagt, da der var gået en rum tid i stilfærdig tavshed. Enkelte havde begyndt: "Nu skal vi nok atter med preusserne slås," men så døde det hen, og man hørte kun det uregelmæssige fodslag og våbnenes sagte klirren. De enkelte der talte sammen, var sagtmælede, men de fleste gik og halvsov i deres egne tanker. Kun foran i teten gik kaptajnen og talte i en snerrende, ærgerlig tone med kommandersergenten. Højer sluttede kolonnen for at stoppe efternølerne, og lidt efter kom Felix tilbage og fulgtes med ham. De havde i den sidste tid ikke set ret meget til hinanden, og Felix var så glad, at han trængte til at meddele sig.

Han var glad over at blive revet ud af den kedelige kantonnementsro og glad over, at de marcherede ad Rosted til, hvor de skulle gøre strandvagt; tilmed havde han erfaret, at der var kommet afdelinger til Fyn fra Jylland. Hvis hun nu også var kommet! Og han gav sig til at snakke med Højer, løst og fast imellem hinanden. Men Højer var endnu tavsere end ellers, og så blev Felix også stille. Han gik og så op imod himlen, hvor stjernerne lyste i den bløde, blånende sommernat og ud over de sortgrønne marker, ud imod horisonten, hvor man skelnede store, grålige klodeskyer, fint berørte af en rødme, der ligesom var glemt af solen ved dens nedgang, eller var den måske det første bud om, at det snart var morgen, og at den snart kom igen?

Der blev gjort holdt. Folkene kastede sig ned i det våde græs på begge sider af vejen, nogle af dem faldt straks i søvn, andre

tog brødposen frem og gav sig til at spise. Et kompagni af en anden afdeling kom marcherende forbi, soldaterne hilste hinanden med tilråb.

"Hvad ligger I dér efter?"

"På'en igen, Ferdinand Ludvigsen!" – –

Da de havde tabt dem af syne, ville kaptajnen marchere videre, men så hørtes en stærk rumlen og stødende rullen.

"Det er artilleri," sagde Højer, "det er vel bedst at lade dem komme forbi, ellers skal vi blot stoppe op og gøre plads, når de får lyst til at trave." Og artilleriet raslede forbi. De svære, korte heste løftede benene højt og prustede, køretøjerne skumplede og rystede på den hårde vej, og betjeningsmandskabet, som halvskjult af de høje hjul sad og sov i lavetkassernes sæder, skumpledes og rystedes med, men stangrytterne sad ranke med det korte piskeskaft i hånden.

De fleste af folkene havde rejst sig, de betragtede nysgerrigt og interesseret de mange dyr og indåndede med velbehag den hjemlige lugt af dem. Da så den sidste kanon var passeret, og larmen havde tabt sig i mørket, blev der trådt an, og marchen fortsattes ind i den dæmrende morgen, hvis pludselige, kølige em, der lagde sig som perler på geværernes løb, hurtig forsvandt for solens stråler, der bragte sveden frem, gjorde støvet hedt og luften inde i kolonnen tung og drøj at indånde.

Op ad dagen var kompagniet i Ørslev, en halv mils vej fra stranden og fra Rosted præstegård.

Felix var på feltvagt ved stranden. Oppe i en grøft havde de af grene og kvas bygget sig hytter, der skulle skærme for solen om dagen og mod kulden om natten. Vedetterne stod langs kysten

og stirrede ud over Bæltet mod den jyske kyst, som jo nu var os fjendtlig. Man ventede hver nat en overgang til Fyn, der taltes om forberedelser til en sådan oppe ved Damgård og Stenderup, om at der samledes fartøjer i Koldingfjord, og at fjenden ville gå over til Fænø Kalv og derfra til Fænø og Fyn. Man ymtede om, at bådene blev malet hvide, og at tropperne skulle ligge i den under hvide dækkener for ikke så let at ses i det blege morgenlys. Der herskede spændt forventning på den fynske kyst. Mange troede dog at fjenden først ville forsøge at erobre Als, men de fleste mente at dette var umuligt, og at han hellere ville forsøge det mere afgørende stød mod Fyn.

Dagen var gået i travlhed for Felix. Han havde rådført sig med den gamle sergent, som han havde ved sin deling, og de havde udset sig forsvarsstillinger og beredt alt til at modtage fjenden, hvis han kom.

Det var blevet aften, og han stod uden for sin hytte endnu optaget af sit hverv. Han havde atter inspiceret sine poster og var gået langs med stranden mellem de runde, brogede rullesten, som bølgerne slikkede så kælent, fredeligt og sagte – dér, hvor han så ofte var gået med hende. Han stod nu og ventede på natten, da det ikke mere var øjet, som skulle holde vagt, men øret som skulle lytte og lure efter enhver lille lyd ude fra det stille dyb.

Oppe fra landevejen hørtes trittet af de marcherende afdelinger, som om natten bivuakerede ved Rosted, og han ærgrede sig over den larm de gjorde, over den vognrummel og de afbrudte kommandoråb, som af og til lød ned til stranden. Hvad mon natten ville bringe? Han følte sig rolig og sikker til mode, men gik dog uafbrudt op og ned foran folkene, som sad i

grøften med geværet i hånden. "I må ikke sove," sagde han, "I har jo fået søvn nok i dag." Han steg op på en lille høj og så ned mod vedetterne. Blot de passer på, tænkte han, og han ønskede, at han selv personligt kunne stå post dernede. Bag hans ro lå der en stærk spænding, som han ikke kunne bekæmpe, og han syntes, at han ikke var rigtig parat, når han ikke stod op med øjet mod fjenden og hånden på sabelhæftet. Det fo'r igennem ham, da der viste sig et rødligt skær og en spids ildtunge over oddens skov. Bavnen! tænkte han, men så i samme øjeblik, at det var månen, en rød klump af en tiltagende måne, der langsomt gled ind i det tætte skylag, der dækkede himlen.

Han gik igen ned til posterne og igen tilbage, og da han var blevet svedt og træt i sin iver, lagde han sig til sidst roligt ned i sin kappe i den stive, strittende marehalm. Posten for gevær stod oppe på den lille høj, hans mørke skikkelse, der tegnede sig sort på den sorte baggrund, virkede beroligende på Felix, der tilfreds med følelsen af at gøre fyldest på sin post tændte sig en cigar og strakte sig mageligt ud på jorden. Han hørte folkene snakke sagte med hinanden, og afløsninger og patruljer træde til gevær og komme af sted, men stemmerne lød underligt skøre og sprukne, fodtrinene hørtes længe, og oppe fra markerne, hvor tusinder af mennesker lå parate, gled en sagte mumlen ned til ham – men ude fra søens store flade kom der ikke en lyd.

"Der er blus!" råbte posten for gevær.

Ja – et klart gult lys brændte dér nord oppe ved kysten. Det måtte være en bavne.

"Træd an!" Folkene tumlede om imellem hinanden, inden de kom på plads.

"Nr. 23!"

"Her!" lød en stemme i mørket.

"Op til pikettet og meld, at bavnen brænder ad Middelfart til! Gesvindt! Hold sammen, mens I løber! Giv agt. Løb!"

Det gik i rask fart ad stranden til, og et øjeblik efter lå delingen i stilling bag de lave klitter nede ved vandet. Felix søgte at få forbindelse med sidefeltvagterne, som også var rykket frem, og han var glad over at være på sin plads. Hvor blev pikettet af? Nå, nu hørte han dem deroppe.

Så langt man kunne se og høre ud over vandet, var der intet mistænkeligt – ikke en lyd, selv de små brændinger inde ved kysten rislede dæmpet og tyst. De lå alle og lyttede.

"Er løjtnanten her?" spurgte en stemme.

"Her!" svarede Felix.

Det var Højer. "Kompagniet ligger deroppe," sagde han. "Jeg tror for resten ikke, det er en bavne, hvad skulle det være for én? Det er en ildebrand oppe ad Kauslunde til, kan du tro. Lyset flakker jo også sådan op og ned. Nej, det er blind alarm."

"Ja, hvad skulle jeg gøre?"

"Nej, det er meget rigtigt; men vi kan sgu roligt gå tilbage igen. – Se, nu forsvinder det helt." –

Da Felix kom tilbage med feltvagten og fik alt bragt i orden igen, kom Højer hen og satte sig hos ham.

"Jeg kan hilse dig fra præstegården," sagde han, "både fra den gamle frue, fra præsten og fra Nelly og dem alle sammen. Den store bivuak er ude på møllerens mark. De har travlt både nat og dag. Brigaden holder kvarter hos dem om natten. Frøken Nelly var ikke til at kende igen. Hun var lutter hastværk, og hun både lo og snakkede. Ved du hvad, jeg tror i grunden, at det var

fru Holck, der overvældede hende. Hun ligger nok oppe i Ørsted."

"Hvem?"

"Fru Holck, naturligvis; regimentet er jo kommet fra Jylland. Nå, du siger ingen ting – du må se at liste dig ind til Carlsens en dag."

"Ja, i morgen vil jeg derind," sagde Felix. Hun var her altså – ikke langt fra ham! Måske var hun nu i nat ude imellem soldaterne!

"Godnat, Felix. Er du søvnig? Fald bare ikke i søvn. God vagt!" og Højer gik.

Søvnig! Han! Endelig skulle han se hende! Natten fløj af sted for ham.

Hver aften rykkede afdelingerne i alarmstilling ved kysten. Stillingen indtoges kl. 10 og blev holdt til kl. 6 om morgenen, så blev der marcheret tilbage til kantonnementerne, som var stærkt sammentrængte. Der lå sine steder et par kompagnier i én by, og hver krog var optaget i bøndernes gårde og huse. Folkene sov det meste af dagen, så deres våben efter, eller lavede deres naturalforplejning til, hvor det passede dem bedst, bag udhusene eller i landevejens grøfter.

Men først henad aften, når mørket faldt på, blev der liv i egnen. Dag blev til nat, og nat blev til dag. Så stilledes der til udrykning, og alle vejene ned til stranden blev sorte af de lange marcherende kolonner, der trak ned til de steder, hvor de skulle tilbringe natten i bivuak, kampberedte.

Kompagniets officerer boede i den samme lille bondegård. Kaptajnen lå inde i storstuen, Højer og Felix i et lille kammer ved siden af.

Det var henad middag, da Felix vågnede. Han strakte sig i sengen og så over til Højer. Hvad pokker, hans seng var tom! Klokken var dog endnu ikke tolv. Han råbte efter Jens og spurgte ham om Højer; men Jens vidste kun, at løjtnanten var gået for lang tid siden, der var kommet en officer og havde hentet ham. Hvem det var? Ja det var adjudanten, mente Jens. Om kaptajnen var oppe? Ja, han havde da været oppe, men han var gået i seng igen.

Felix syntes, at det var noget underligt noget alt sammen; men han var for optaget af sig selv til at tænke synderligt over det: i dag måtte han over til Ørsted, det var kun en halv times gang. Men han måtte dog have tilladelse af kompagnikommandøren til at gå bort et par timer, og den havde han tænkt sig, at Højer skulle skaffe ham. Nu var Højer borte. Hvad kunne det så nytte at stå op? Han var træt af al den nattevågen, han kunne måske sove lidt endnu – nej, ikke sove, kun ligge sådan med armene under hovedet og tænke på, hvor forbavset hun ville blive ved at se ham; han vidste så bestemt, hvorledes hun ville se ud – og dog: undertiden havde han rent glemt hendes ansigtstræk. – Nej, han måtte op, Jens måtte pudse hans knapper, og der var meget at gøre.

Det lille kammer lå i en vild uorden. Kufferter stod åbne på gulvet, kapper var slængt omkring på stolene, og der var fuldt af sabler, vandstøvler, madkurve og klædningsstykker, der lå således som de var trukket af om morgenen. På bordet stod en tom kaffekop og et stykke smørrebrød, hvoraf der var bidt,

tobak lå strøet omkring imellem flasker, beskøjter, brevpapir, bøger og kort.

Felix sprang ud af sengen og klædte sig på. Han kunne ikke forstå, hvor Højer var gået hen, bare han dog ville komme, han plejede jo ellers at være den, der sov længst. Han rumsterede nynnende omkring i stuen i skjorteærmer: bare han dog, bare han dog, bare han dog ville komme, nynnede han – men dér kom han jo. Hvad var der dog nu i vejen? Højer havde et udtryk i ansigtet, som Felix aldrig havde set.

"Er du syg?" råbte han.

"Nej," svarede han og gik hen til bordet og tog sin lille pibe.

"Du – Felix – fjenden er gået over på Als – han har taget Als. Ja," sagde han, da den anden tog ham i armen uden at sige et ord, "jeg ved ikke mere, jeg fik det at vide i morges. Jeg nænnede ikke at vække dig, du sov så godt. Jeg har været oppe ved regimentet. Jeg så en løbeseddel fra en avis i Odense, og dér stod," vedblev han med et tungt hentet suk, der hævede hans brede bryst: "Fjenden har i nat angrebet Als, og vore er efter en heftig kamp og betydelige tab gået tilbage mellem Ulkebøl og Sønderskoven."

Felix satte sig på sengekanten. Højer strøg en svovlstik og tændte sin pibe, idet han gentog: "Sønderskoven. Det er på vejen til Hørup, forstår du. Endnu ved vi ikke mere." Felix havde en stærk, pressende smerte i halsen, som han ville betvinge, men han kunne ikke få et ord frem. Der lød til ham i Højers dæmpede ord og i hans rolige stemme en usigelig smerte. Han havde aldrig nogensinde før holdt så meget af ham som i dette øjeblik. Han syntes næsten, det gjorde ham særlig ondt for Højer, men han kunne stadig ikke tale.

Højer satte sig ned ved siden af ham på sengen og røg sin pibe, idet han lod røgen stige op gennem overskægget omkring næsen. Sådan sad de længe. Langt fløj deres tanker ikke om; for Højer gentog pludselig: "Mere ved vi ikke," og Felix spurgte, da han atter fik mælet: "Hvad nu? Hvad vil der nu ske?"

"Majoren har sendt et bud til Odense. Klæd dig nu på, Felix."

"Hvorfor har du ikke vækket mig, hvorfor lod du mig ligge og sove? Ved de det alle sammen, folkene? Kaptajnen?"

Ja, de vidste det vel nok alle sammen. Kaptajnen havde han talt med, han havde været utålelig som sædvanlig, andre havde Højer ikke set. "Men de ved det alle, jeg kunne se det på folkenes ansigter, da jeg gik herhen."

Felix blev ved med sit: "Hvad nu, hvad vil der nu ske?" og Højer blev utålmodig, men svarede dog helt venligt, som om han talte til et barn: "Ja, det ved jeg jo ikke, lille Felix – men kom, lad os gå lidt ud – her er ikke til at være."

Felix gjorde sig hurtig færdig, mens Højer ventede på ham ude i gården, hvor han talte med nogle underofficerer. De gik ned ad landevejen, gennem landsbyen, men mødte næsten ingen folk. I en gård stod et par mand og gjorde kogekedlerne rene. Henne ved smedjen fik en hestepasser en urolig hest beslået, han bar sig så klodset ad, at smeden blev vred og råbte brøsigt: "Ka' du'tte hold'en om mulen!" Fra en gård, der lå ene inde i en have, lød der ligesom sang ud til dem.

Højer blev stående. "Hvad pokker er det? Er det ikke her v. Kaden bor?" Da de nærmede sig, lød sangen højere og højere. De bankede på, men da der ikke blev svaret, gik de ind.

Indenfor døren til den lave, halvmørke bondestue trådte de på glasstumper, som knasede under deres fødder; det så næsten

ud, som om en flaske var blevet knust mod kakkelovnen tæt ved døren. I sofaen midt for bordet sad v. Kaden med opknappet frakke og uden halsbind og med levningerne af et måltid og med tomme flasker foran sig. Henne på sengen lå Høg på ryggen og sov eller halvsov med det ene ben hængende ned på gulvet.

V. Kaden sang med en gravtonende, falsk bas, så det drønede i stuen:

Da hörten sie Beide die traurige Mähr:
Dass Frankreich verloren gegangen,
Besiegt und zerschlagen –

"Nå," afbrød Højer ham, "De morer dem nok." Men v. Kaden vedblev at synge og brølte øredøvende:

Mein Kaiser, mein Kaiser gefangen!

"Å hold nu op med det skrål," råbte Højer, "der er skam ingen grund til at synge." Men patetisk rørende skrålede v. Kaden:

Gewähr mir, Bruder, eine Bitt':
Wenn ich jetzt sterben werde,
Dum dum dum dum dum dum dum – –

"Lad nu være, v. Kaden," råbte Højer ærgerlig. "Høg! Stå nu op for pokker!" tilføjede han og ruskede ham i skulderen. Men Høg lukkede kun det ene øje op og faldt ind med klynkende stemme:

Begrab mich in Frankreichs Erde – –

"*Bruder,*" sagde v. Kaden og holdt endelig op med at synge, "vær ikke så bøs. For mig står ikke drøvelighed og sentimentalitet til rådighed – jeg slår harpen, når I andre

græmmer jer. Ved I," vedblev han, idet han skænkede sig et stort glas vin, "ved I, hvad man nu kan sige om Danmarks land? Man kan sige" – og han tørrede sig let om skægget med sit lommetørklæde, idet han satte sig tilrette i stolen, "man kan sige, at det næppe kendes ved sig selv. Vi kaldte det "vor moer", ikke sandt? Nu kan vi kalde det vor grav, hvor kun barnet og idioten smiler engang imellem, og hvorfra suk og jammerskrig og råb stiger til himlen uden at ænses, hvor al voldsom sorg kun regnes for hverdagsbekymring, hvor man næppe engang gider spørge, hvem ligklokken kimer for, og hvor tapre mænd henvisner før blomsten i deres hat! – men alt det og mere til kan I læse i Macbeth – kom nu! Tag et glas og –"

"Kære ven," sagde Højer tørt, idet han gik ud af stuen, "De skulle gøre som Høg og tage Dem en middagslur."

Men da han og Felix kom ud i haven, hørte de v. Kadens rungende bas:

> Lass sie betteln geh'n,
> wenn sie hungrig sind –

Felix var aldeles forbavset: "Det var dog en underlig måde at tage sagen på," sagde han.

"Å," sagde Højer, "det skal være raskt. Ser du: de to, som nu har siddet derinde og drukket ved højlys dag, er to af de flinkeste officerer, jeg nogensinde har set. Den lille junker var en helt nede ved Mysunde, og hvorledes han var ved Dybbøl, ved vi alle sammen – lad os holde dem noget til gode – ligesom de selv gør."

"Og så synger de tyske viser," sagde Felix. "Det skulle Reinhardt have oplevet!"

"Reinhardt! Ak ja, bare man var blevet derovre."

De gik atter hjemad. De lagde ikke mærke til den milde sommerdags høje, klare himmel, men gik tavse og forknytte ved siden af hinanden.

Inde i en have gik kaptajn Knudsen omkring i en noget medtagen morgenfrakke af et elegant snit og med en lang pibe i munden. Han råbte på dem og vinkede.

"Ved De noget mere?" spurgte han, da de kom ind. "Er der kommet aviser? Kan De forstå det, Højer? Hvorledes er det muligt, at de kunne komme over? Det er jo ubegribeligt!" Han talte om stillingen ved Alssund og vidste nøje besked om styrken, der havde besat den. I korte, klare træk gennemgik han de dispositioner, som efter al rimelighed var truffet, og afbrød tit sig selv med at udbryde: Det er ubegribeligt! Det er ikke til at forstå! Det er hekseri alt sammen! "Det vil være os en mægtig lære," sagde han til sidst, "hvorledes end det hele ender, det er en sorg, som aldrig vil dø."

"Å," sagde Højer bittert, "om en snes år er *det* forglemt, så vil andre ting have slukket den sorg."

"Jeg vil aldrig glemme det," sagde Felix stille.

"Nej," sagde Knudsen, "*vi* vil aldrig glemme det. Måske vil der engang blive set på landets nuværende ulykke med ligegyldige øjne, men vi, der har oplevet den, vil aldrig glemme den. Vi er nu bøjet sådan i knæ, at vi skal have ondt ved at rejse os ranke igen." Hans stemme slog over af sindsbevægelse, og han tav – og der blev en lang, pinlig pause.

"Sig mig," sagde Knudsen, da han var blevet herre over sig selv, og greb Højer i armen, da denne rejste sig for at gå. "Det jeg nu sagde, var det tomme ord? Var det fraser? Lød det sådan for jer? – Jeg har fået en angst over mig ved at læse bladene, jeg

er blevet så bange for alle disse tomme, hule løgnefraser, at jeg næppe tør tale mere. Tro mig," tilføjede han næsten bønligt, "jeg mener hvert evige eneste ord, jeg siger."

9

Da Højer og Felix igen kom ned på vejen var der flere folk end før. Mandskabet havde spist og sovet til middag, mange drev omkring i deres drejlstrøjer, hvis hvide farve hos de fleste ikke var til at se for snavs, andre sad i grøfterne rygende deres små feltpiber, et sted blev der læst højt af en gammel avis om tyskernes brandskatning i Jylland. En gammel bonde kom kørende ude fra markerne med et læs grøntfoder i en lille vogn, bag i læsset lå en soldat på maven med en rive i hånden, som han lod slæbe efter vognen. Henne hvor vejen gik op til deres gård stod en klynge officerer, et par andre gik op og ned.

"Lad os komme ind og spise," sagde Højer, idet de skulle gå forbi dem, men da han hilste, blev han standset af en meget høj officer med et fladt ansigt og tynde ben.

"Goddag – har De nyt?"

"Nej, baron," sagde Højer.

Baronen vendte sig skødesløst fra ham og fortsatte samtalen. "Nå," sagde han, "enden på skandalen blev naturligvis, at dyret fik dødkuller – det kunne man jo have sagt straks."

"Blev den slået ned?" spurgte en fed, blond sekondløjtnant med tyndt overskæg og bakkenbarter, idet han smilende viste sine sorte, stumpede tænder.

"Slået ned? Nej gu' om den gjorde –" og han fortsatte fortællingen idet han så sig stolt om i kredsen. Felix syntes det var underligt, at Højer blev stående, da de begge to blev ignorerede. Selv havde han nok lyst til at stifte bekendtskab med disse officerer. De fleste af dem var meget soignerede i deres påklædning og havde skinnende hvide handsker på, og nu

først lagde han mærke til, at Højers våbenfrakke var medtaget og forslidt.

Der blev lét af baronens beretning, og den lille tyksak med de sorte tænder gentog flere gange leende: "Naturligvis, naturligvis – man er jo kavaler."

Baronen vendte sig i sin triumf velvillig om mod Højer og satte ham ind i historiens begyndelse, hvilket lod til at smigre denne.

De to officerer, som havde gået op og ned, kom til ved latteren. Det var den store Malmqvist og en anden svensk officer, der var greve. Da Malmqvist fik øje på Højer og Felix, råbte han: "Kors för tusan, ä' ni der? Hugo, här skall Du få lära känna ett par af mina äkta krigskamrater!"

Bekendtskabet med Malmqvist lod til at hæve dem i de andres øjne, og de blev forestillet for greven, en ung, smækker mand, der var udmærket skabt. Det omhyggeligt friserede hår, det røde, glatbarberede ansigt, og den lette måde, hvorpå han bar sin uniform, gjorde ham i høj grad elegant og korrekt af ydre. Han bukkede let for dem og smilte med sine to store, fremtrædende fortænder.

Der blev ikke talt et ord om Als-affæren, før en af dem bad dem alle sammen hjem til sig på et glas vin: "Så kan vi blive sammen, til bladene kommer, og få klarhed over skandalen." Men Højer ville ind og spise, og greven skulle hjem. Felix' hjerte bankede, da han hørte, at han lå i kvarter i Ørsted. Han følte sig noget forlegen overfor den fornemme unge mand, men spurgte dog, om han kendte kaptajn Holck.

"Jaha – naturligtvis," det var hans kaptajn: "Nå kors, så ni är kanhända kaptenskans unga vän från prestgården?" Hun havde

talt meget om ham. Om han ikke kunne følge med til Ørsted og hilse på familien?

"Gå du kun med," sagde Højer.

"Om ti minutter er jeg færdig!" sagde Felix til greven, der lovede at vente.

Felix var fyr og flamme, da han kom ind, og gav sig ikke tid til at spise. Han var henrykt over den nye bekendt og helt opfyldt af det, som forestod ham. Han lagde ikke mere mærke til Højer og hørte næppe, at denne skændte på sin oppasser. "Hvad er det for mad," brummede han, "det er jo råt kød," og da oppasseren svarede på en studs måde, blev han heftig og skældte ud. Felix undrede sig over, at Højer, der nylig havde været så bevæget og bedrøvet, nu gjorde så mange ophævelser over ubetydeligheder, men han havde alt for travlt med sit toilette og skyndte sig af sted, da han var færdig.

Kort efter gik han hen ad vejen med greven.

De talte noget om dagens sørgelige begivenhed og om hvad fremtiden mon nu ville bringe, men gled hurtigt over til at tale om deres egne forhold i krigen, som den unge svensker beklagede endnu ikke at have set noget til, da han først var kommet til hæren for et par måneder siden. I Jylland havde der været "tråkigt", og mange af dhrr. kammerater var "ledsamma människor". Men da fru Holck var kommet, havde "alting ändrat sig och blifvit annorlunda". Ja det kunne Felix godt forstå. Ja hun var "fan så förnöjd och gladlynt alltid."

Så gik de i nogen tid uden at tale.

"Men kokett är den lilla fruan som bara helvete," sagde greven pludselig. Nej, mente Felix vred, deri tog han fuldstændig fejl. Hun var ung og glad, ikke andet.

Greven lo med sine store hvide tænder. Jo hun var meget mere, hun "roade sig" jo kun med at lege med mænd. Han blev mere og mere lystig, mens han gik og talte om hende: Hun var "briljant och söt", men hun forstod at gøre en mand "yr i hufvudet och konstig och trummelummelum", sagde han og virrede leende med hånden i luften.

De var kommet til de første huse i byen, og Felix ønskede blot, at de var ved målet, for at den anden skulle holde op med at tale. Det gjorde ondt i ham at høre hende blive således omtalt, men da greven begyndte at benytte mere fortrolige udtryk, da han kaldte hende en "förbaskad liten hexa" og sagde, at han for al ting ikke ville være hendes mand, steg en pinende fornemmelse af mistanke op i ham, som han straks betvang, og kun harmen over den andens åbenmundethed blev tilbage. Da så greven i sin kådhed til sidst ganske spagt ligesom lod ane, at hun havde givet ham beviser på sin gunst – stod Felix pludselig stille på vejen, og med en stemme, der selv i hans egne øren lød for grov, sagde han: "Jeg tror Dem ikke – De lyver!"

Svenskeren stod foran ham korrekt og stram og så smilende på ham, måske en smule rødere i ansigtet: "Hva' sa'?"

"Jeg kender fru Holck, jeg tåler ikke, at De taler om hende, som De har gjort. Jeg skal sige hende, hvorledes De omtaler hende, hun skal vide at tage sig i agt –"

"Nej, nej, nej," sagde greven helt forvirret og forbavset over den andens heftighed, "då bli'r det ju skandal. Kors för tusan, ni förstår då inte skämt –"

Men nede på vejen, som var skåret igennem en bakke, der på den ene side var bevokset med høje træer, som kastede deres kølige skygger ned over hulvejen, kom hun gående imod dem

endnu uden at se dem. Hun kom gående ved siden af en slank, gråhåret officer, der førte sin hest ved tøjlen, mens han talte ærbødigt og ivrigt med hende og lo muntert.

Det gav et ryk i Felix, og han ville gå frem imod hende, men den svenske officer tog ham i armen og sagde en hel del til ham, som han ikke forstod, det lød som truende, beroligende, vrede og hånende ord imellem hinanden.

"Nej, jeg tror Dem ikke, slip mig!" sagde Felix, idet han rev sin arm til sig og gik.

"Peter!" råbte hun, da hun så ham, og hendes ansigt lyste med det gamle, bedårende smil, "er De her?" Hun tog ham i hånden og forestillede ham for majoren som sin fætter. Den kønne, ældre mand hilste høfligt og koldt på ham, idet han tog afsked.

"I morgen kl. 2, min nådige frue, har De mig altså her med hesten," sagde han. "Tak, hr. løjtnant," sagde han til Felix, som holdt i stigremmen. "Min kompliment til gemalen!" og med en dyb bøjning tog han sin felthue af for den unge kvinde, inden han satte i trav.

Nu var de alene, og det blev som et fygende vejr af spørgsmål og svar. Men det var hende, der spurgte, og hun ventede næppe på hans svar, før hun fortalte ham om sig selv, og hendes fortælling var lutter glæde og fornøjelse og morskab. Hun havde været i Jylland, hun var fulgt med regimentet på dets march, hun havde kørt på lægevognen, de havde alle sammen været mageløse imod hende, hun havde moret sig glimrende. "Jeg kommanderer det hele," sagde hun triumferende, idet hun slog ud med hånden, "og i morgen får jeg en hest!" Hun var ude af sig selv af glæde over denne hest.

"Kom, nu skal vi hjem," og så spurgte hun ham igen om, hvor han havde været i den lange tid, men inden han fik rigtig svaret, sagde hun: "Blot du stod her ved regimentet, Peter, så skulle du blive min adjudant. – Nu har jeg en anden," tilføjede hun, idet hun lo, "en svensk greve."

Felix sagde med en mørk og tragisk mine, at han havde truffet ham.

"Kender du ham? Hvorfra?" spurgte hun frimodigt. "Er han ikke grinagtig? Han ligner en hareunge, jeg havde engang, han er udmærket. – her bor vi, gå bare ind, jeg kommer straks."

Felix gik op gennem den store bondehave og ind gennem havedøren. Der var ingen inde i storstuen, som var mere købstadsagtig møbleret, end han var vant til at se hos bønderne, tilmed var der tydelig nok gjort nogle forandringer i møblementet og lavet nogle opstillinger af siv og blomster, som upåtvivlelig skyldtes Kittys behændige hånd.

Ude i gården stod et kompagni opstillet, og foran det sad ved et bord en kaptajn i snorefrakke, en høj, mager mand, og delte penge ud.

Nu først huskede Felix på, at det var lønningsdag, at han skulle have været til stede ved paraden, og at han var gået uden kaptajnens tilladelse. Nå, det klarede Højer vel nok, men det gjorde ham dog endnu mere ærgerlig til mode. Han følte sig usikker og forvirret i den situation, han befandt sig i. Kitty var alt for fornøjet over sig selv og over alle andre mennesker, hun havde jo været venlig nok, men – – og så hendes mand derude på træstolen, hendes mand, Kittys mand! – og greven, den lømmel! som bagtalte hende, og som hun kaldte sin adjudant – og hun som kun "legede" med mænd! Nej, nej, han ville ikke tro

det. Men han spurgte mismodig sig selv, hvad alt dette dog skulle blive til, hvad ville han dog her? Han burde hellere være blevet borte og aldrig se hende mere – men så ønskede han i samme øjeblik, at hun dog ville komme ind, han længtes – se, dér stod et fotografi: Hun var fotograferet sammen med en mængde officerer.

Så kom hun ind. Han måtte ikke være vred, hun havde så travlt med mange ting. Om "høvedsmanden" havde været der? Nå, nu kom han straks. Hun satte en rose i hans frakke, og da hun så hans bedrøvede blik, spurgte hun, hvad der var i vejen? Om han havde længtes efter hende? Ja, han havde længtes, og han måtte tale med hende om noget meget alvorligt.

"Noget meget alvorligt? Å herrejeh!"

"Ja, der er noget, jeg *må* sige dig, som –"

Så kom "høvedsmanden" ind med bøger og papirer i hånden. En høj, duknakket mand med et stort brunt overskæg i det mørke, martialske ansigt. Felix syntes, han blev ganske lille, da han stod foran ham, men kaptajnen så ned på ham med et elskværdigt blink i de små venlige øjne under de buskede bryn, og han glemte så hans størrelse.

De vekslede kun et par bemærkninger. Kaptajnen spurgte gentagne gange, om han ikke ville komme og spise til middag hos dem en dag, forhørte sig om nogle af sine venner imellem hans regimentskammerater og bad sig så undskyldt et øjeblik, idet han gik med alle papirerne og bøgerne.

Kitty trak Felix med sig ud i haven, ned til lågen.

"Hvad er det, Peter? Hvad er der i vejen? Kom nu straks med det alt sammen, her er vi alene."

Lågen var anbragt i selve stengærdet, som indhegnede haven, og de kunne derfra se ud over markerne og helt ned i hulvejen. Han satte sig på gærdet og hun stod foran ham, ligesom så tit derovre i Rosted præstegård.

"Nå, lad mig så høre: Hvad er du så bedrøvet over?"

Men nu generede han sig for at udtale sig for hende, han havde en ubevidst følelse af, at hendes sind ikke var stemt i samme tone som hans, og han lod som om det var tabet af Als og landets ulykke, der trykkede ham. Men han følte selv, at han løj, og at det i øjeblikket kun var skinsyge, der pinte ham – og hun gjorde lystigt nar af hans politiske sorger.

Så brast ud af ham al hans kærligheds kvide. Han fortalte, hvorledes han havde længtes efter hende, higet, tørstet, smægtet efter hende, tænkt på hende om dagen, drømt om hende om natten. Hans stemme fik en sær, blød klang, der var en ømhed i den, der var lige langt fra et barns klynkende klagen og en mands fordrende byden, og hun stod og lyttede til hans ord og nød dem med samme fine gehør, som hun i teatret ville nyde en pages elskovsmadrigal.

Men da han så med en stemme, der skælvede af harme, fortalte, hvad han nys havde oplevet, og berettede, hvorledes greven havde omtalt hende, tog hun ham hårdt i armen og spurgte med et så alvorligt ansigt, som han aldrig før havde set:

"Tror du det, Peter?" og da han med hele sin overbevisning råbte: "Nej, aldrig, Kitty!" brød hun pludselig ud i en lang, lang, munter latter, der skar ham i sjælen.

"Og det ler du af?" råbte han.

"Å, når *du* bare tror mig," sagde hun, "så kan det jo være det samme! Men du kan tro, han skal få med mig at bestille, han

skal ikke dø i synden."

"Men, Kitty –"

"Tys, tys, – kald mig ikke ved fornavn så højt – vær nu ikke så højtidelig mere, så rædsom, kedelig højtidelig, kære Peter."

"Ak, Kitty, hvad skal jeg gøre uden dig? Hvad skal det hele blive til uden dig? Du forstår mig ikke! Du –"

Så tog hun ham pludselig om hovedet med begge sine bløde hænder og så ham med sine glade øjne ind i ansigtet: "Å," sagde hun, "glæd dig dog ved livet, din dumme dreng! Du er jo ikke tyve år gammel!" –

Der var nogen, der talte oppe i haven.

"Tys!" sagde hun, "der er de andre. Det er høvedsmanden og greven. De skal jo snart marchere."

Det fløj Felix gennem hovedet, at det var blevet sent, og at han måtte skynde sig hjem. Han følte sig helt fortumlet og ulykkelig og stod et øjeblik ganske tavs – så sprang han med et hurtigt farvel ud af lågen og løb.

Nede i hulvejen standsede han og gik, nu fortrød han at han var løbet. Hvad måtte kaptajnen tro om ham? Mon hun stod og så ned efter ham? Han vendte sig, men lågen var skjult for hans blik, og han steg op ad skrænten så dækket som muligt mellem træerne, indtil han kunne se hende. Hvad var det? Dansede de? – Den store høvedsmand holdt den slanke svensker om livet, mens de langsomt polkerede rundt som dukker i en lirekasse. Kittys klare latter klang ned igennem hulvejen.

10

Det blev anstrengende dage for hæren på Fyn. Man ventede nu med sikkerhed fjendens overgang, alt blev sat ind på den eneste opgave, der var tilbage, alle kræfter blev samlede om Fyns forsvar. Stemningen i landet var ængstelig og forknyt, men ved hæren ventede man med urokket mod og tillid de fjendtlige angreb. Tropper blev draget sammen alle vegne fra, der blev gravet og befæstet langs kysten, der blev lagt miner og forhindringer ude i vandet, der blev bivuakeret ved stranden langs hele Fyns vestlige kyst, og der blev patruljeret ude i Bæltet natten igennem. Fra kl. 9 aften stod hele hæren parat, og først når det var lys dag og klart for alle tåger ud over søen, gik tropperne i hvilestilling.

I regn og slud, i dagens brændende hede og i nattens kulde var troppernes frejdighed urokket. Som strandens træer var den – kuede og gnavede af vestenvindens hårde tag stod de bøjede, knugede; men stammerne var frejdige og friske trods deres mange visne blade.

Felix gik som i en døs. Træt af at våge om natten, sov han den hele dag, men når natten kom, følte han sig træt endnu. Han kunne ikke blive klog på sig selv, og han havde en følelse, som om noget var gået itu i ham. Jo mere han tænkte, jo mørkere blev det. Var hans kærlighed til Kitty forbi? Var han vred på hende? Nej – når han tænkte på hende, kunne hans øjne fyldes med tårer, som han skammede sig ved, og det kunne til sine tider lue og flamme i ham, når han tænkte på hendes kys – men

vred, nej, han var blot mere rolig, nu da det var forbi, ja – sukkede han resigneret, nu er det forbi. Han følte skarpt og klart, at han havde holdt af hende på en anden måde, end hun holdt af ham. Hun ville more sig, glæde sig, nyde livet – hvad var vel *han* for hende? En krympende, bitter følelse sneg sig om i hans sind: hans unge, brændende lidenskab var sprunget frem som et kildevæld, men ingen gad drikke af det, et broget flor af kærlighed var blomstret frem i hans sjæl, men ingen gad plukke af dem.

Og når han tænkte på de andre mænd, som var om hende, som levede sammen med hende, som så hende hver dag, alle de mange officerer, hun var fotograferet sammen med, majoren hun red med, ja på "høvedsmanden" selv, men især på den svenske greve, hendes "adjudant", som talte ilde om hende, og som hun dog lo og spøgte med, – så trak hans hjerte sig sammen i afmægtig vrede, så pintes han ligesom i en umættet trang efter hævn. I sine rolige øjeblikke var han kold og ligegyldig. Der var intet, som interesserede ham. Han passede sin tjeneste mekanisk og stille, hørte på de andres samtaler om konferencen, der snart måtte bringe os en i al sin forsmædelighed velkommen fred – og stadig følte han, at der ligesom var sprunget en fjeder i ham. –

"Er din mave i orden?" spurgte Højer, "du ser så jammerlig ud. Nå ikke det? Ja, noget er der da i vejen med dig. – Ved du hvad, jeg tror du vokser, jeg synes du er blevet højere."

Men Felix holdt ikke af at blive iagttaget og trak sig tilbage, når Højer kom med sine spørgsmål.

En pragtfuld måneskinsnat var regimentet på bivuak ved Rosted. Geværerne var sat sammen på møllerens rugmark, der var helt trampet ned. Folkene sad langs med de gamle stengærder, som løb lodret ned på den brede strandvej. Lige overfor marken lå præstegårdens have, hvis høje popler og andre træers runde kroner stod stille og urørlige i det blege månelys, der faldt skærende hvidt på byens hvide huse og på den støvede vej. Lysene fra vinduerne skinnede sløvt og rødligt, som om det var lys dag, og fra gærderne, geværpyramiderne, træerne og husene flød skarpe, sorte skygger henad jorden. Som et strålende smykke stod månen plantet på den høje himmels rene pande, og alle de mange mennesker, der som sorte myrer myldrede rundt eller krøb sammen i grøfter og bag gærder, kunne ikke få deres øjne bort fra den hvide skive, hvis sarte glans hang i luften langt ude over oddens mørke skov som en lysende tågebanke.

Felix gik op og ned på marken foran geværerne. Han havde været inde i den kvalmende tobaksrøg i sognefogedens storstue, hvor de fleste af regimentets officerer opholdt sig, han havde hørt på nogle af de ældre, som idelig drøftede de politiske forhold, han havde set et øjeblik på dem, der spillede l'hombre, og havde kigget ind i en halvmørk stue, hvor der fra halmen på gulvet lød en sund snorken. Så var han atter gået ud i den friske luft på sin ensomme spadseretur. Nede fra stranden hørtes en gang imellem en anråbning fra posterne, og inde fra en af gårdene lød undertiden en hul raslen af blikspande, når der blev båret vand til officershestene, som stod opsadlede henne i et havehegns sorte skygge. Ellers var der overalt, trods de mange mennesker, den tyste stilhed, som passede til det stille

rindende lys. Nærmere ved gærderne hørte han folkene tale sagte med hinanden; det var i almindelighed en, der fortalte, ensformigt og i en og samme tone, undtagen, når han undertiden gabende kom til at hæve sin stemme.

Længe havde han i nattens stilhed hørt en vogns rullen langt borte, efterhånden var den kommet nærmere og nærmere og kørte nu rumlende og larmende ned ad vejen, der var hvid som ved vintertid. Da så vognen pludselig stoppede i byen var stilheden næsten større end før. Han gik hen for at se, hvem det var, og mødte v. Kaden, som kom ud fra gården i samme hensigt.

De hørte, at det var forpostkommandøren, en svær, lille indpakket mand, som straks gik ind i sognefogedens gård; men foruden ham var der underofficerer og menige på vognen. De fortalte, at de havde taget nogle spioner oppe ved Ørslev. En lille sjællænder, som havde et lifligt snakketøj, var meget optaget af de "håndværkssvende", som var blevet snappet. "Men dæ var pokker ikke handvirkere, næj – den ene a' dem ku'nte snakke rejtig dansk."

V. Kaden ville have Felix med ind til de andre.

"Lyd den kloge mands råd – slik ikke måneskin uden kvinder; – kom ind til en lille basse, hvis De endnu har syle i lommen."

Da Felix ikke svarede, men ville gå, vedblev han:

"De vil sværme, stakkels yngling! – De vil lade Dem bedåre af det grinende bolerfjæs. *Pauvre ami, je vous plains!* Er De ikke kommet videre endnu? Da jeg var lille, troede jeg, at alle kvinder var skabt, som dem jeg legede med i min Noæ ark: Helt igennem af træ og uden ben – da jeg blev ældre, erfarede jeg, at de var af kød og blod, og at de havde ben – til at løbe fra os med.

Er De ikke kommet så vidt endnu? Ædle, unge hingst, hvad går der af dem? Se til lille Høg, han morer sig, men De? Er De forelsket?"

"Hvis jeg nu var – hvad så?"

"Så ville jeg give Dem et godt råd."

"Ville De?"

"Ja min gut, hvorfor ikke? Hvorfor ikke?"

"Å, fordi de altid gør nar af os alle sammen."

"Bare ikke så højtidelig, hr. v. Felix – ellers græder jeg."

"Hvis man nu virkelig blev forelsket, hvad skulle man da så gøre?"

"Og hun?" spurgte v. Kaden forbavset over hans naivitet.

"Ja hun – hvis hun nu var gift?"

"Gift! Så meget des bedre, så vedrørte det moralen, og tal til mig om den – den kender mig. Der ville kun være det at gøre: være dydig! hvilket var kedeligt for Dem, eller være udydig! hvilket var kedeligt for ham!"

"Men hvis man nu ikke kunne træffe hende, hvis hun var langt borte, hvis hun var omgivet af mange tilbedere, hvis –"

"Ikke flere hvisser! Deres "hvis" tager vejret af Dem og livet af mig. Sig mig, hvor gammel er De?"

"18 år."

"Atten friske, sunde og kraftige år? Atten år som levende rejer! Ved De hvad – i den alder har man altid en mægtig hjælp."

"Hvad er det?"

"I troen!" svarede v. Kaden højtidelig, mens Felix så helt perpleks på ham – "troen på Deres lykke! Den svigter aldrig de attenårige, *sapienti sat*! – Om kort tid, o Felix, vil De prise denne

Deres ulykkelige kærligheds tid som den lykkeligste, De har oplevet –"

"Hvem taler om mig?"

"Kom nu, lad os få noget at drikke."

Felix fulgte ham, ærgerlig over at have blottet sig, og dog smittet af hans lette tone. I døren mødte de Højer, som kaldte Felix ind til majoren.

"Til majoren? Hvad er der i vejen? Hvad skal jeg dér?"

"Å, du skal nok ud med en patrulje."

Inde i et lille værelse, der var slet oplyst af et tællelys i en gammeldags messingstage, var der henne under vinduet redet et bredt leje af nogle halmknipper og dækkener, hvorpå adjudanten lå og sov.

Ved siden af ham sad majoren i halmen, halvt skjult i bordets slagskygge. Kaptajn Schnurmann stod og så ned på ham.

"Hør, løjtnant," sagde majoren og så op på Felix igennem sine runde briller, "De er jo kendt på egnen her, ikke sandt? De har jo længe været indkvarteret i Rosted?"

"Ja vel, hr. major."

"Tror De," vedblev han med sin svage, venlige stemme, "at De kan strejfe odden engang igennem for at finde en mand, som skal have gemt sig derude? Der har været tre mistænkelige personer her i omegnen i dag, de to har de taget, men den tredje skal være gået ud på odden. Det skal være en desertør fra 13. regiment."

"Der går en smal strimmel skov langs med fjorden," sagde Felix, "indtil den breder sig helt ude, men den bliver næppe

mere end et par hundrede alen bred."

"Nå, det er godt. Vil De besørge det videre, hr. kaptajn."

Uden for huset stod Højer og talte med forpostkommandøren, og her gav kaptajn Schnurmann Felix de nødvendige ordrer i en kort kommandotone, der skurrede stærkt imod majorens tale.

"Altså, når De er kommet gennem skoven, vender De om og går lige den samme vej tilbage."

"Javel, hr. kaptajn."

"Se nu at få fat i den kamel," sagde den fremmede officer.

"Javel, hr. kaptajn."

"De har vel nok af en snes mand. Tag Deres 1. halvdeling!"

"Javel, hr. kaptajn."

Lidt efter marcherede Felix af sted med noget mandskab, som da de blev kaldt til gevær, havde ømmet sig svært over, at de skulle op af deres gode ro. Han var selv glad over denne tur, men havde ingen tro til, at den i det lyse vejr kunne få noget resultat. Han vidste jo, at odden var øde og bar, og foruden de forpiskede træer, som kaldtes skoven, var den let at overse. Der var næppe nogen, som det faldt ind at gemme sig derude.

Han nåede da også efter en halv times march uden at have mødt noget mærkeligt, helt op til "skoven" på oddens spids, som den helt dækkede. Folkene blev spredt i en kæde for at gå igennem den og fik ordre til at vende om, når de kom til søen, gå samme vej tilbage og samles til det sted, hvor de hørte hans fløjte. Han gav endnu nogle påmindelser og stod og så, hvorledes den sorte klump opløste sig til enkelte mænd, der

med månen bagved sig tavse gik frem imod skovens hemmelighedsfulde mørke, idet de ligesom trådte i deres egne sorte skygger. Skyggerne gled ind imellem træerne og mændene forsvandt. Selv gik han hen på højre fløj og fulgte fjorden. Der kunne være tale om, at flygtningen ville søge eller måske allerede havde søgt at redde sig over den smalle fjord ved at svømme.

Den stille skov, der ligesom pludselig slukkede lyset og dog lod det skære ind mellem træerne i skarpe blink, satte Felix i en uhyggelig stemning. Han så, og så dog ikke. Det stærke lys blændede, og mørket blev dobbelt sort. Han hørte nogle grene knage under fødderne på de nærmeste af folkene, så blev der ganske tyst. Han syntes, at de gik for hurtigt, og at han var ganske alene. Lidt efter mærkede han, at han virkelig var kommet et stykke bagved kæden. Der lugtede fugtigt og svampet inde mellem træstammerne, men jordbunden var hård, der var kun lidt underskov: de måtte jo sagtens kunne se hinanden.

Han fulgte stien nede ved vandet – den, som han tit havde gået, tænkte han med et suk. Så gik han rask til for at nå folkene. Træerne strakte sig ud over vandet, som for at drikke af dets flade, der var som flydende sølv. Ovre på den anden side af fjorden hævede markerne sig i fine, bølgende linjer imod den lyse himmel. Han så en soldat foran sig på stien en halvhundrede alen fremme, bøsseløbet blinkede og dér – hvad var det? – imellem ham og soldaten nede ved vandet en mørk skygge, der blev større, der rejste sig! Han blev stående. Ja, det var en mand, der stod op, han havde ingen hue på hovedet. – Felix greb om signalfløjten og listede sig frem: "Hvad gør De

her?" råbte han. En høj, svær skikkelse vendte sig imod ham, ansigtet var hvidt og ligagtigt. De så et kort sekund hinanden i øjnene, så: et stød i fløjten – Felix sprang til side for et slag – ud i vandet – faldt, og idet han rejste sig, sprællede en tre, fire mand inde på stien i en kort kamp.

Felix sprang hen imod manden, som lå på jorden, holdt nede af stærke næver.

"Op med Dem! Hvad gør De her? Hvor skal De hen?"

Manden rejste sig, men svarede ikke, og hvor meget de end spurgte ham og truede ham, forblev han dog tavs. Folkene gav højrøstet deres mening til kende, de ruskede i ham og råbte til ham, men den sære mand stod rolig imellem dem uden at svare; han strøg sig kun ned ad armene og pustede stærkt, udtrykket i hans skæggede ansigt var ikke til at se derinde i skoven. Så blev han ført ud til den åbne mark, og kommandoet samledes. Folkene snakkede i munden på hinanden, som om de havde oplevet noget overordentligt. Så gik de rask tilbage med den tavse mand imellem sig. Felix, som først nu mærkede, at han var gennemblødt til midt på livet, havde svært ved at få folkene til at være stille; han havde ondt af sin fange – han vidste ikke ret hvorfor – det var jo dog en desertør og måske en spion.

Alt var uforandret, da han kom tilbage til bivuakken. Månen lyste hvidt og stille over den lyse mark, folkene lå og sov langs gærderne, eller gik op og ned for at holde varmen i den kølige dug, nogle af dem stod stille og stirrede efter det besynderlige kommando. Forpostkommandørens vogn holdt endnu forspændt udenfor sognefogedens gård, og for ikke at vække

opsigt sendte Felix en mand ind med melding om, at han var kommet tilbage. Så kom kaptajnen.

"Nå, det var skam flinkt," sagde han, "er De allerede dér, og De fik fyren!"

Mens Felix inde i vognporten afgav sin melding, kom flere officerer til. Der blev almindelig samtale, men ingen af dem gik ud til fangen.

"Ja, så bliver jeg her i nat," sagde forpostkommandøren. "Hvad er klokken? Det varede jo ikke engang halvanden time, det var flinkt. Tak skal De ha'e!" og han nikkede i mørket henimod Felix. "Kom nu ind og få Dem en toddy."

Da Felix gik hen til sine folk for at lade dem træde ind og sætte geværerne sammen, var fangen allerede ført bort. Højer kom hen til ham og overtalte ham til at gå hjem i kantonnementet. "Nu er klokken snart tre, gå du bare hjem, der bliver dog ikke noget angreb i nat i det månelys. Se du bare at komme hjem i din varme seng på mit an- og tilsvar," og han trængte med så megen kærlig omhu ind på ham, at han lovede at gå, men han ville først have fat i sin oppasser. Men hvor var Jens henne? Felix gik forgæves rundt på den store mark for at finde ham, og han syntes, at han efterhånden blev ganske tør og varm. Han hørte stemmer henne i et hjørne, hvor to hegn stødte sammen i en lun krog, og han gik søgende derhen. Men dér var heller ingen Jens. Folkene sad i en gemytlig kreds, og én af dem talte højt til de andre på bredt sjællandsk. Det var den lille sjællænder, som var kommet med vognen; han havde små, hurtige øjne og et kort stridt skæg, som månelyset gjorde ganske hvidt.

"Wa' do mæ' po Als?" hørte Felix én af dem spørge.

"Ja, fanden vælte mej var je mæ'," sagde sjællænderen.

"Ka' do ett' beskryw wos hudden de' gik?"

"Dæ ku je vel nok," svarede han rask, "hvis I gier en hybenkrasser."

Felix var træt, der var så lunt dér i krogen, han følte sig ikke våd, og han modstod ikke den mathed, der overfaldt ham. Han lagde sig stille ned i skyggen, uden at de andre lagde mærke til ham. Nej, det var umuligt for ham at gå hjem! Hvis fjenden nu netop angreb denne nat, henimod morgen – og han så lå hjemme i bondens seng – nej, det ville han ikke –

"Næj, nu ska' I sgu holde keje å la' mæ' snakke," begyndte sjællænderen. "Vores reggement lå nøre ved Sundsmark barakker, men meste delen a vores bataljon var på arbedskommande oppe ved sundet, helt oppe ved Arnkielskovven. Der var en lille skanse, eller hva' de nu kalder'et, men der var kun en enneste kanon, å hun var li'egodt inte til mæjet, for hun var drauet nør på rampen, å det hele var under reperetion, å vi grauede hele standpladsen yd fornejen. Såden gik'et hele natten, å dæ var grumme varm å hedt, så vi svedte grussom, dæ var sådan en rejtig fin sommernat, men nouet mullet var'et, å på tyskens si'e var'ed tjæresort inge under skrinten. – Hva' si' du? Om vi inte hørte nouet te fjenden? Næj, dæ må jæ inte si'e vi gore; der var fuldet nonne kanonskud, men inte manne, elsens var der ingenting i væjen.

Så sier jæ te Laes Larsen – for han var min slof, å vi var bekendter hjemmefra – jæ æ fra Helsinge, men han æ fra Nellerød, hvor hanses moer æ enke. Dæ var hender huset brændte a' for, da Laes å hanses broer var en lille pus, å de be reddet i dæ blotte linned, da taget skredd; før den tid hade hun

våt en velhavendes kone, men skidt assereret var hele kassen; – ja dæ var jo osse en grussom ulykke for hender, a Laes mått' til'et, for han var en fæl døjtig kal, immer gemøtlig var han, å såden han ku' ta' fra se ved sit arbejde, dæ var nouet mageløs. Han var den villeste kal i hele kumpeniet, å vel hørt var han både hos premeerløjtnanten å skersanten, men fus ku' han være sommetidsen, å vanskelig a rådes mæ.

Nå – hva' jæ sier: Klokken ku vel være en tulletre, å dæ sku te å dages, så sier jæ: "Hør Laes," sier jæ, "ska vi inte ta vos en påbid, dæ ka jo snart være davretid," som vi så står ganske fanatisk å får vos en stumpe a brø'posen – Laes hade nu smidt frakken for vi svedte nouet myrderlig, å dæ var svær still å lummervarm, så kummer skræderen te vos å sier: "Gier I en sopken I hundetampe?" sier han. Han sku ha satan, sku han, for han var en farlig storsnudet flab, å itte te a komme nær, en rejtig blejfis var han, å drak se immer plaskfuld når han ku komme af sted med'et – oppe a Græstedkanten hade han kone å tou børn, å hun had' aldrig set en rø skilling a dæ han hade stillet se for – ja for stillingsmand var han. "Hør," sier han, "nu går de i davstilling oppe ved skouen," sier så skrædderen, å mens han drak, var'et lisom dæ hvisked og pusled over hos tysken, å ded har vel væt de manne soldater, ka jæ nu tænk bavetter.

"Ja men hva satan i hede helvede æ'et for nouet," sier Laes å viser nør i vandet, men jæ ku itte se nouet, inden jæ hørte en sær skråvende å slævende lyd, å lie i samme øjeblik faldt der skud, å så så vi søen stoppendes fuld a både. Så knaldrede de løs både mæ geværer å kanoner oppe ve skoufoden å hele væjen nordetter. Men så var løjtnanten der lie på bliksen, å vi fik fat på geværerne, å så gik'et nordetter nøre i løvvegraven. Løjtnanten

sprang som en reje, han var en hel ong fyr, men han blev sgu'nte ældere dengang, for da vi kom op te skoufoden, å han fik os te a ligg' å skyde, løv han tebaves for at få fat i de ander, som vild' ha døres oppakning på, å dér blev han liggendes – jæ så ham, da vi løv tilbaves – der var itt' liv i han. Men min tornøster had' jæ inte fåt mæ, å Laes var immervæk i trøjeærmer. Så la' vi et lille ryk å skod, men så kom der manne a 4. reggement kilende nør fra skouen å nør i løvvegraven.

"Tilbaves, tilbaves!" råvte de, og så løv de vos over, og så tråd' de på vos så dæ var grussom, å vi bløv en enneste klump, å så gik'et tebaves i en hastighed, men tysken var sgu ovre i skouen å plastrede vos pålangs nøretter, å ovre fra batterierne røg deres granater nør i hele suppedasen. Ded var en grussom relighed – tysken var kummen over, å i land var han sgu. – Så la' vi ved skansen en lille stund og pustede ud! Jæ kun'te se andre a delingen end Laes, å så underkopperal Hansen, men så var der vel en hunder mand af 4. reggement. "Hør," sier Hansen, "la vos komme til Fiskbækgoer, dér står kumpeniet."

"Javel," sier laes, "men jæ må vel ha min frakk'."

Men lie i det samme kommer en åberst riende fra højre a, ded var en fæl stor mand mæ sort skæg.

"Fremad!" råver han. "Så taer vi skouen igen!" råver åbersten, å så gik'et op igen over vejen hen te skouen; men så blev der skudt på vos fra venster, å der faldt manne mennesker å officerer, ded var grussom var'et, å inden vi vidst'et var vi igen tilbave ve skansen, men nu var vi inte mer som end en snes eller tou, å fjenden blev ve a trække nør a stranden te; å vores kanoner, de sa'e inte nouet, men holdt ren mund.

Så var der en lille springfire a en løjtnant, han var sgu flink nok. Ikke var der ro på han – han sprang som en loppe på en glø, å brød se faen inte om kugler eller granater.

"Den går ikke Granberg," sa' han, "denne væj folkens!" å så sprang han som et kid a'sted østerpå, å så a en markvæj over imod en lille skov. Dæ var en farlig løvetur. Jæ så mæj inte om, men løv bare, å løv, å dæ ræjnede nør mæ kugler etter vos, så dæ vallede etter. Så var vi i en lille skov, å dér var vel et kumpeni eller tou a 4. reggement, å a vores ejen så jæ kuns Laes å jæ.

"Hør Laes sier jæ, den æ grulig gal, a vi æ kummen hel væk fra kumpeniet," men så sier Laes: "Ligemæjet derom," sier han, "når bare vi ka komm' te a plastre han."

Vi lå bagved skovhæjnet å vi ku se fjenden som en glomme a bier helt oppe ve barakkerne i Arnkiel, å ve goren, å på bakken hvor bavnen sto'. De smælded svært mæ døres bagladningsgeværer, å kuglerne klipped grene å blade nør a træerne over hodet på vos, å slou i hæjnet. "Nu mankere vi baresten vores kanoner," sa Laes, "hvor faen blier de a?" Så kom åbersten riende igen inge i skouen. Pokker vide hvor han kom fra, men såret var han, for bluddet løv nør a hans bøvser, å han hang å dengled på hesten. Jæ hørte han sier te officererne, a de sku yd te den sture goer ve Augustenborgfjord, sier han, å dække højre flanke. Nå, så kom vi a'sted alle mand, ja, der var jo nouen, som blev liggendes, men de var skudt!

Så var'et li'som vi kom ud a skouen, a jæ hører én råve etter mæ: "Ta mæj mæ, ta mæj mæ!" ga' han se, – å så er'et gu hjælpe mæ skrædderen. "Bi en lille gran," tigged han, "jæ har fåt min bekomst!"

"Æ'et dæj, dit hundehode," sa'e Laes, "op mæ dæj!"

"Jæ ka inte, jæ æ såret."

"Gu' ka du, op mæ dæj!" Å så tog vi ve han under armene, å løv gennem gavet i hæjnet ud på marken, hen bav en stur banke ve goeren – der brased han om, å så bløv jæ hos han, det skidt! Jæ lo han ligge, hvor han var fuldet, å fek oppakningen a han, å knapped frakken op: hele skjorten var en stiv kage a blud.

"Hvor har du'et skrædder?" sporte jæ. Men nu var han inte den stursnudede spekelant, som han plejed van, nu ku man få han te a æde a hånden, ka I trou. – Dæ var brøstet der var galt på han.

Nå, vi hade da fåt en stilling, å mens dæ, hørte vi dæ skjaldede ovre i skouene, hvor vi kom fra, å vi ku se tyskerne smøje a'sted, å dæ bløv lie'godt nouet varm om ørene. Så kom løjtnanten ve brigaden på sit bøvede øg, jæ kendt hender på henders hvide sokker. Han råvte op te officerene, de sku bare gå tilbaves, å han var hel hvid i ansigtet, å så gumped han nør a væjen igen.

"Vil han itte bie, ka han rie," sa Laes, "la vos så rippe vos," for nu løv de allesammen. Men da vi kom nør te skrædderen, stod han li'e ret op å nør. "Ta mæj mæ, ta mæj mæ!" skræj han og så tog vi ve han.

"Ka du'nte humme dæj skrædder!" sa Laes, for han var kuns smågåendes å de ander fjadrede på, forbi vos, – men så blev skrædderen ren ædendes rivgal, han kauted om se mæ armene å slou å hvined overstyrlig.

"Vi må la han ligge!" sa Laes.

"Dæ æ inte ligt nouet, næj – ta ve han Laes."

"Næj, næj – vi må la han ligge," sa Laes.

"Dæ har jæ inte nænne te," sier jæ, å så så jæ et lille enstig hus ve væjen te byen. Der gik en kone å genned gæssene ing a haldøren: "Dalle, dalle" sa hun, "ing mæ jer!"

"La han her komme mæ!" råvte jæ.

"Næj, næj," sa hun, men så var jæ inge mæ han. Dér smed jæ han på en lille bet, å så måtte han gi'e se over.

"57," sa han, "do må inte la mæ ligge; å gu' hjælpe mæ arme mand å min kone å mine børn. Do må inte gå 57," tigged han, å så blev han helt stille.

Laes titted ind a døren. "Æ tyskerne der?" sier jæ.

"Næj, næj," sier han, "der æ inte fler end lopper i en lade, jæ ska nok sie fra," sier han.

Men skrædderen lå å jamred, å henne i en vugge lå en lille vantreven tøs mæ et gammel pjus under se å grædd, å på gullet løv en hønneke og klukked.

"Ka do skaffe en drip vand te skrædderen," sier je te konen. "Ja, ja, ka do hytte mæ tøsen," sa hun å løv mæ en krukke. Men så begyndte tøsen at vræle. "Nu ska do holde kæje," sier je, å så sang je:

Sov barn, sov
Din faer æ henn' å plov
Din moer æ henn å gi' vor gris
Sov barn, sov.

Så bløv der hel stille i stuen, lisom i en kerke. – Men jæ ku se skrædderen stunded etter hvilen. Slabber og slim drøv ham ud a halsen, å luften træsed i han så det pev i brøstet, så tou han å kræmmed sådan mæ hænderne. "57," sa han, å så grædd han som en lille pog, "ded æ forbi mæ mæj."

Så stak Laes hodet ing, han hade la'estokken i hånden. "Nu kummer vi til forkort!" råvte han. Men skrædderen lå å hev i det sidste suk, så jæ hade inte sind a gå fra han.

"Der æ ej voksen urt så stærk, som ka fordrive dødens værk," hvisked han, andet fadervor ku han vel itte.

Så kom konen styrtendes ing å smed se over vuggen å hyled som en hund, "nu kommer de! nu kommer de!" råvte hun, å så – ja så fløj jæ ud a døren.

Tysken var oppe på banken, å Laes å jæ kiled nør a Kjær by, te vi smed vos i en hveddemark for at ta etter været. Der var en farlig skydning nøre i byen, å vores tropper røkked frem i bonker.

"Dæ æ fanden fortære mæ vores ejet reggement," sier så Laes, han sku immer fleske så manne eder a se, men dæ var sgu liegodt vores ejet reggement, å så kom vi nør te dem. –

Dæ æ en farlig langlavet by; tysken var oppe i den ene ende å vi var i den anden ende – å så ramled å rasled dæ nør over vos. "Hør" sier jæ, "dér render skersant Madsen," siger jæ, "dæ æ vores ejet kumpeni, nu skal vi nør te dem, for nu går de på." Der var sådan iver over me, å hænderne de rysted på mæ.

"Ja helle mæj," sier Laes ganske treven, "men jæ ka itte mer, jæ ska for mæ sæl." Å min salighed om han inte tråd ud på naturens vegne, mens dæ knaldred nør på vos. Så stak jæ over te skersanten. "Hou, hou!" råvte Laes, "nu kommer jæj, nu kommer jæj – jæ ska' bare knapp' mine bøvser!" – Å siden den tid har jæ inte set Laes Larsen.

Dæ ka nu være dæ samme mæ a fortæll' om hvodden det gik i Kjær by. Dæ va rejtig krig var'et, å tysken ska inte glemme vos. Skersanten bløv stokken nør ved siden a mæ – ded var en

regerlig mand, om han osse ku være gnaven te tider. Men inte ska jæ i mit levendes liv glemme de manne hæjn på Als.

Oppe på dauen var vi så langt tilbaves vi ku komme. Jæ fejled sgu aldrig det mindst, men ædelse hade jæ inte fåt den hele dau, så jæ sier: æ jæ inte storædendes te davligdavs så var jæ'et da vi kom nør te søen te alle makketutterne. Men synd å skam var'et mæ Laes, for ded var så godt et mennesk', som liv ka ligge i.

11

Felix lå i sengen og så op på Højer, som stod bøjet over ham og spurgte ham om noget, men han kunne ikke forstå hvad det var; han syntes også det var det samme og søgte at vende sig fra ham, men det gjorde så ondt i hovedet, at han våndede sig. Og hvor var hans ben? Var tæppet gledet ned? Så gik Højer bort, og det blev ganske lyst i den lille stue, men det hamrede i hans hoved med tunge, dumpe, langsomme slag, der smertede i øjnene.

Han hørte stemmer omkring sig – nå, dér var Jens da endelig! Men så blev Jens borte, al ting blev borte.

Da han vågnede, var det igen næsten mørkt, han så flere hoveder omkring sig, som skyggede for lyset, og mærkede en styg, skarp lugt, han så kaptajn Schnurmanns hoved med en cigar i tandhullet, det var tobaksrøgen der stank. Nærmere ved ham var der igen flere, der bøjede sig over ham, og da hovederne forsvandt, blev det atter lyst. Han ville rejse sig og Højer spurgte: "Kan du stå op?" – "Er klokken så mange?" svarede Felix. Han hørte stemmer tale om ham og til ham, men han kunne ikke forstå dem, og det var jo også ligegyldigt. Der blev hældt noget i munden på ham, som brændte og – ah – "Her er jeg!" råbte han med høj stemme. Han mærkede, at han kom op, men hans hoved hang tungt ned og smertede voldsomt, hans ben var ligesom i koldt vand, men det hjalp, da han fik noget på fødderne.

Så kom den friske luft – og han sad på en vogn. Var det manden fra skoven, der sad ved siden af ham? "Næj," sagde Jens, "næj, næj po dæ lav." Felix ville igen sige noget, men havde en

fornemmelse af at have noget tykt, blødt i munden, men vidste godt, at det kun var hans egen tunge. Og så kørte trænvognen videre med feberpatienten ad Assens til, til lasarettet.

Det var kun en halvanden mil, men Felix, som sad indhyllet i kapper og dækkener, syntes, at han altid havde rullet sådan af sted i det skærende lys, der sved i øjnene, og med den buldrende lyd inde i hovedet. Han troede, at det var manden, som han havde taget i skoven, der sad ved siden af ham, men han kunne dog ikke lade være at lægge sit store, tunge hoved ned til hans bryst. Jens var der også, for han sagde: "Ja lig kuns sodden, hr. løgtnant." Og de rumlede, og de rumlede, han syntes at de stadig kørte forbi det samme træ og det samme hvide hus i en rundkreds – det var stadig de samme luftige bakketoppe han stirrede på, snart lå de i det lyseste solskin ligesom de bølgende marker, snart lå de mørke og grå som i en tåge – var det skyernes skyld, som fejede hen over himlen, eller var det feberen, der slukkede hans blik? Men da de ganske, ganske langsomt kravlede op ad en umådelig høj bakke, der førte lige op til den lyse himmel, sagde han: "Jeg er syg, Jens!" og Jens spurgte: "Hudden æ ed fat? Dæ æ nok rejtig skit, hr. løgtnant?" Da de kom op på bakken, så han ud over et stort blinkende vand langt nede og mange huse og et kirkespir. Han hørte Jens sige til kusken, at han skulle køre fortere, for dér lå byen, og jo før løjtnanten kom på hospitalet, des bedre var det.

Hvad der så skete, vidste Felix ikke rigtig, men da han atter kom til bevidsthed, var det nat, og han lå i en seng. Den nederste del af stuen lå i mørke, og henne fra en eller anden krog steg en stille, svagelig lysning til vejrs, ligesom fra en skål,

flød dæmpet op over gullige vægge og stod fast på det hvidgrå loft, der var beklædt med småternet papir.

Felix lå længe og stirrede uden at føle og uden at tænke. Han så uafbrudt på krogen midt i loftet; den var sort af fluer, og efterhånden så han, at der sad enkelte fluer rundt omkring den, ganske stille. Hans blik gled langsomt hen over det ternede loft og ned i mørket: ved den modsatte væg stod et par gule træsenge, og han så på sin egen seng, på det uldne tæppe, på lagenets omfald og på sine hænder, der lå ligesom ganske døde og ubevægelige. Så rørte han fingrene lidt og smilte, tog sig op til hovedet, ligesom han uvilkårlig ville føle, om bevidstheden nu var kommet tilbage. Han så igen længe og ufravendt op på den sorte krog og fluerne i loftet – langt om længe gik det hele op for ham, og han huskede.

Han var på lazarettet! Han var syg! – han lod øjnene glide over til de andre senge: Lå der også syge derovre i mørket?

Pludselig spaltedes lysningen, og midt i den stod en mørk skikkelse, en kvinde. Hun var helt sort, kun om hendes lyse hår lå et lille gyldent skær af natlampens skin bagved. Så stod hun pludselig ved hans seng, og da hun bøjede sig over ham, så han ind i et blegt, roligt ansigt.

"Er det nu bedre, Felix? Nu skulle De helst sove." Hendes stemme var blød og blid, men ikke beklagende, den havde en fast klang i sig, så at der ikke kunne svares nej, men den måtte følges – og da hun smilte, blev hendes ansigt forvandlet, han kendte godt det lyse ansigt.

Så rejste hun sig og gik.

Han lå og så op på den sorte krog og terningerne i loftets papir, som alle blev til små ansigter, det samme lille ansigt med

gråt overskæg og en tynd hals, dér og dér og allevegne: det samme ansigt, det ene ved siden af det andet. Han syntes, at han længe havde ligget sådan og at der var gået lang tid, da hun igen stod foran ham og skjulte krogen og ansigterne for ham.

"Drik det!" sagde hun og rakte ham et glas, og mens han begærligt drak af det store glas, så han ligesom et barn ufravendt over dets rand op på hende. Så lagde han sig tilbage, tilfreds, træt, og da hun tørrede ham over panden med et tørklæde, smilte hun atter – ja, nu kendte han hende: "Lise Sander!" hviskede han – og sov i det samme hen under virkningen af den beroligende drik. –

Felix sad op i sengen og spiste frokost med udmærket appetit og i et fortræffeligt humør. Foran ham sad sygeplejersken, fru Sander, og så på ham, idet hun støttede armen på stolens ryg. Han var allerede oppe nogle timer om dagen, og den gamle professor havde lovet ham, at han skulle komme ud i luften om et par dage.

Lise Sander havde givet ham en samlet fremstilling af det liv, hun havde levet, siden hendes mand var død. Det havde hun straks mærket, at hun var fortabt, hvis hun gav sig hen i sorgen, det passede ikke til den livskraft, hun følte i sig. Alle de forhåbninger, hun havde her i verden, var knyttede til ham, som nu var død, men – da hun jo selv levede, da hun var stærk og sund og modig, måtte hun anvende denne styrke, denne sundhed og dette mod på en måde, der svarede til de ideer, anskuelser og tilbøjeligheder, hun og han havde fælles. Gennem et bekendtskab til en læge var hun straks på sin anmodning blevet ansat på lazarettet i Assens. Hun var straks kommet ind i en virksomhed, der havde lagt beslag på alle hendes kræfter,

både legemlige og åndelige – undertiden havde det været hårdt, især i begyndelsen, da hun endnu græd nætterne bort, "men nu," sagde hun på den samme friske måde, hvorpå hun hele tiden havde talt, "nu føler jeg mig allerede som en gammel, hyggelig vågekone, som alle de syge holder meget af, og det er kun, som om jeg en gang for lang tid siden havde kendt en stor, en alt for umådelig stor lykke – men tænk!" tilføjede hun, "hvis jeg nu ikke havde kendt den?" og med tårer i øjnene smilte hun med det store, frejdige smil, som straks vandt hende alles hjerter, første gang de så hende. Så rejste hun sig og gik til sin gerning, rolig og sikker som altid.

Men hos Felix – ham der havde kendt hendes mand – tøvede hun så tit hun kunne. Hun måtte skaffe ham alle mulige oplysninger om, hvorledes det gik med krigen, og bringe ham de nyeste aviser med de politiske begivenheder. Han lå i en svævende uro for, at der skulle ske angreb uden at han var med. Især var han bekymret om natten, når hun ikke havde vagt, så kunne han ikke sove. De andre senge var ikke belagt, og han lå alene i den tomme stue og lyttede; han syntes hvert øjeblik at høre skud i det fjerne, langt ude nordfra. Hun havde fortalt ham, at mange af byens borgere levede i en lignende bekymring og i pinlig forventning gik ude på havnebroen om nætterne. Undertiden kom hun op til ham, når hun havde været dernede sent om aftenen. Hvor var han da glad, når hun fortalte, at alt var stille og tyst – så formanede hun ham til at ligge rolig og stillede ham i udsigt, at han kunne rejse om et par dage.

Så lå han og stirrede op på de små ansigter i loftet, mens han tænkte på, hvad hun havde sagt til ham en dag, da han bragte hende en hilsen fra Kitty Holck.

"Kitty!" havde hun sagt, "kender De hende! Hun var den sødeste unge pige, jeg har kendt. Alle i skolen elskede hende." Efter at han havde givet nogle oplysninger om hende, sagde fru Sander: "Kitty er ikke som andre mennesker, hun er egentlig kun skabt til at være prinsesse eller sådan noget. Stakkels lille Kitty, hvis hun engang får en virkelig sorg."

Nu lå han også og tænkte på Kitty – som Lise Sander syntes skulle være prinsesse. – Lidt efter lidt smeltede alle de små ansigter i loftet sammen til et eneste bistert kaptajn-Schnurmanns ansigt, der et øjeblik efter i hans drømme skældte ham dygtigt ud, fordi han var blevet borte fra lønningsparaden.

En dag sagde Lise Sander til ham: "Felix, De kendte jo løjtnant Reinhardt, ikke sandt?"

"Reinhardt, der faldt den 18., jo ham kendte jeg godt."

"Ved De noget om, at han var forlovet?"

Der var noget underligt uroligt over hende, mens hun spurgte, som vakte hans opmærksomhed.

"Forlovet," sagde han tøvende, "det husker jeg ikke noget om, hvorfor det?"

"Å jo. – Sig mig, kan De huske, da Sander og jeg skulle giftes, det vakte jo lidt – lidt opmærksomhed, ikke sandt? – lagde De så ikke mærke til, om det gjorde indtryk på Reinhardt – eller hvad han sagde?"

"Det ved jeg ikke noget om – det husker jeg ikke – hvad mener De egentlig?"

"Jo," sagde hun, og hendes måde at tale på var helt forskellig fra hendes sædvanlige sikre væsen. "Jeg *ved*, at han var forlovet

og – ikke sandt, så var det dog rimeligt, at han havde gjort som Sander og jeg –"

"Å, det ved jeg dog ikke. Det er ikke alle, som har det mod som I to og den bestemthed –"

"Felix," sagde hun alvorlig og næsten højtidelig, "det burde han have haft!" Efter en lille pause vedblev hun: "Da jeg rejste hertil, traf jeg på postgården i Nyborg en ung dame; hun stod rådvild og hjælpeløs på trappen, hun var syg og dårlig, og jeg hjalp hende. Hun fortalte, at hun ville til Als for at søge en officers grav. Men hun nævnede ikke hans navn og undgik at nævne det. Jeg havde meget ondt af hende, hun trængte til hjælp, vor skæbne lignede jo hinanden – og da vi skulle overnatte dér i byen, blev vi sammen. Om aftenen – det var en dejlig sommeraften – sad vi hos hinanden på vort værelse. Jeg mærkede godt, at der foruden sorgen var noget, der pinte hende, noget hun skjulte for mig; men da jeg nu fortalte hende om *min* ulykke og om *mine* planer – ja, jeg vil ikke fortælle om, hvorledes hun da pludselig faldt sammen i sin egen sorg, og hvorledes fortroligheden til mig løstes; De vil dog ikke kunne forstå det, ikke fatte, at hun på få timer sluttede sig til mig med en rørende tillid, som til en søster."

"Jeg kan godt forstå det, alle der kender Dem, vil forstå det."

Hun smilte svagt og taknemmeligt. "Nej," svarede hun, "den stakkels pige havde jo ingen andre at betro sig til, hun stod ganske alene i verden, hun havde for hans skyld, for Reinhardts skyld forladt alt. Hun var kort før krigen brød ud, gået bort fra sit hjem hos en slægtning, der hører til de bedste familier i en provinsby; man havde, jeg ved ikke hvorfor, nægtet de to at komme sammen, og hun var flygtet til ham og har levet hos

ham, sammen med ham inde i København. – Kan De forstå, kan De forklare mig, hvorfor de to mennesker ikke giftede sig?"

Felix tav noget, og spurgte endelig: "Hvad sagde hun selv?"

"Hun sagde, at det ikke havde været dem magtpåliggende, men at han i sine breve fra krigen havde talt om dette og lignende."

"Hvor er hun nu henne?" spurgte Felix.

"Nu? – nu er hun her i byen," svarede hun og rødmede let. "Ja, vi skiltes den næste dag, og hun rejste til Sønderborg, men jeg bad hende da om at komme til mig og bo hos mig til krigen var forbi, til – til –. Ja, De bliver forundret, men hvad skal jeg gøre, og hvad skulle *hun* gøre, den stakkels pige. Hun bor hos mig her i byen, henne i Damgade – og – det var det, jeg ville bede Dem om: Hun kan ikke rive sig ud af sin sorg, hun hænger ved den, klynger og klamrer sig til den, hun ruger over den dag og nat og kan ikke forstå den. Hun vil så gerne tale med Dem, med alle, som har kendt ham, for at høre noget om hans sidste dage. Vil De følge med mig hjem til hende en dag?"

Felix lovede det med glæde.

"Sig mig blot én ting?" spurgte han, "kan hun ikke ligesom De selv – kan hun ikke følge Deres eksempel og tage fat, komme herhen og pleje de syge?"

Lise Sander havde rejst sig fra stolen med en besynderlig mine. "Men, Felix dog –" sagde hun, "forstår De da ikke? – herregud, forstår De da ikke? Hun er – hun skal have et barn! – og jeg slipper hende ikke, jeg vil gøre hende sund og rask – og barnet – forstår De da ikke, at barnet, det bliver også *mit* barn – hun har lovet mig – – vi vil bo sammen – hun og jeg og barnet – – det skal kaldes efter vore mænd – og – og –"

For første gang så Felix den stærke kvinde græde, en voldsom, lidenskabelig gråd.

Næste dag blev der travlt på lazarettet, og fru Sander kunne ikke forlade det. Hun bad ham gå alene hen til hendes veninde, som ventede ham. –

Hun sad alene i en stor lænestol: en fin lille skikkelse, medtaget af sorg og græmmelse og af hendes legemlige tilstand. Der var et rørende ungt og barnligt udtryk i hendes blege ansigt, der mindede Felix om hans små søstre. Hendes høje, hvide pande havde et sygeligt skær under det tørre, rødbrune hår, som hun hurtigt rettede på med de magre fingre, da han kom ind.

Han var først meget forlegen overfor hende, men hun trak ham ned på en stol, og han fik næppe tid til at se sig om i det lille værelse, før hun overdængede ham med spørgsmål, og mens han fortalte, slugte hendes store øjne hans tale, hendes læber bevægede sig, som om de gentog hans ord, og hendes fingre var ivrige for ligesom legemligt at gribe dem. Lidt efter lidt blev han revet med af hendes iver. Han fortalte om hele sit liv i Fredericia og på Dybbøl, og efterhånden dukkede flere og flere minder frem om hans gamle kammerat. Så blev hendes spørgsmål færre, hun gentog de samme og ville høre det samme om igen – bad ham så tilgive hende, at hun spurgte så meget, og kom til sidst ligesom tilbage fra sin erindrings verden.

Der blev en lille pause. Felix vidste ikke, hvad han skulle sige, og spurgte så til sidst om Reinhardts grav. Så gav hun sig til at

fortælle om den mand, hun elskede. Havde hun før med begærlighed slugt hans ord, så kastede hun sig nu med hed begejstring ud i sine egne minders strøm. Talen fløj fra hendes læber, hendes øjne fik glans, hendes kinder fik rødme, hun blev smuk.

"Å, jeg har så mange breve fra ham – De skal se dem – nogle af dem – han skrev så dejligt – han ville altid skrive – ja digter var han – se her og her," og hun tog frem en pakke papirer: lange, lange breve, skrevet med blæk, og små stykker papir beskrevet med blyant og revet ud af lommebøger – krøllede, slidte og slettede af tårer, men nu omhyggeligt glattede ud, læste og atter læste.

"Se her," sagde hun. "De skal læse nogle af dem – vil De? Se – nej ikke det – men her – læs hvor munter, hvor stolt og stærk han er. Men nu – å, jeg er så træt. De er så god imod mig, og De må ikke gå endnu. Nu hviler jeg mig lidt – må jeg? Så kan De læse lidt i brevene: mine kærlighedsbreve fra Dybbøl."

Hun smilede svagt og gik ind i den anden stue. Han hørte hende lægge sig ned derinde, så blev alt stille. Han rakte hånden ud efter et brev og læste:

April 1864.

"– – Dit sidste brev er mere forknyt end du selv ved, du smiler nok, men gennem tårer. Er det den kække pige, som forlod alt for at følge sin fane? Du siger, at mine blyantsbreve holder dig i godt humør, og at jeg maler fremtiden så sikker, at du forglemmer venner og frænder og alt for den og for mig. Men om aftenen er du altid forknyt, siger du. Ak, min lille Marie, fuglen kan ej altid blive oppe i luften, til sidst må den

dog sætte sig på jorden! Vi har sværmet vi to – ak, jeg sværmer endnu – men snart vil vi bygge vor rede på jorden."

– En del af brevet var her ulæseligt, da skriften var udvisket. –

"Min kære, lille veninde, hvad ville da illustrationen være til den pligtmoral, som er doceret for os, fra vi var små: en bleg og halvgammel jomfru på tante Mørks vinduesforhøjning i Roskilde, og jeg, slidende mig lige så halvgammel og træt og vissen, for langt om længe – å, jeg gider ikke tænke på det – og nu! nu er vi enige og stærke i kærlighed og had, men hadet gælder kun tante Mørk og tyskerne, de som ikke vil have, at jeg skal komme til dig. Hils madam Jensen og drengen. Hun kan være ganske rolig, humøret skal vi nok holde vedlige; men jeg vil ikke have mere uldtøj. –"

April 1864

"– Dit brev altererede mig naturligvis. Jeg troede dig godt gemt og godt skjult, og så støder du lige på fjenden. Da min alteration havde sat sig, kunne jeg ikke lade være at le. Jeg så hele maleriet for mig: den kedsommelige solfyldte Sølvgade med den lange, smudsige mur, kasernen, de smalle, lidt gammeldags huse, hvis vinduer blinker mod solen, som gamle øjne uden vipper. Der var ikke mange folk, vel? Nej, nogle mælkevogne og tjenestepiger, nogle rekrutter og friskoledrenge, en nydelig, ung pige, rødligt hår, lidt for slank, i lærreds kjole, i murens skygge, hvilke nydelige fødder og hvilke kokette sko! Hvad vil hun dog her i den kedelige gade? Hvad skal hun dog dér? Hvad har hun dog dér at gøre? Ja, det er mig en gåde. – Så kommer rund og stærk en ældre frue hende i

møde, krinolinen står fast under silkekjolen, og de to runde, massive krøller under hatten stanger buh som et par horn, og den smukke lille pige bliver bange for at blive stanget eller hvad det nu er – for hun gør omkring og går rask tilbage, løber næsten, endnu tættere ind i murens skygge, men fru Mørk har set hende og følger efter hende – og nu ved fru Mørk, hvor hun bor. Som en lille fugl – hvis bange hjerteslag man kan mærke i hånden – sidder hun i sit bur og er bange for fru Mørk.

Kære lille Marie – kommer hun og vil fange dig, så – ja, hvad så! Svar hende ikke, svar hende ikke! Sig ikke et ord, stå stum! – Med mindre du vil give hende vandkaraflen i hovedet, men desværre, det gør du ikke. Husk på, du har ret, ret, ret!

De er så stærke dernede i Roskilde, siger du, og du er så ensom. Men du er *også* stærk. Du har kærlighedens og rettens styrke. Hold ud en lille tid, blot så længe vi holder ud her på Dybbøl, det kan ikke vare længe – og så kommer jeg. Ak, hvor folk kan være stærke!

Vi har været på Als nogle dage. Jeg talte med en mand, hvis gård nede ved sundet nu kun var en sort og kold tomt, der stank af forkullet træ. Han talte kun om, hvorledes han ville bygge den op igen. Det var en stærk mand, og dog gentog han idelig: Det var jo min fødegård, i sin nynnende og dog kraftige dialekt – i de par ord begravede han sorgen. Vi stod længe og snakkede, og så gik jeg hjem. Det begyndte at blive mørkt, og skoven kastede en lang skygge ud over engen. Det var som om aftenens stilhed listede sig ud fra den mørke skygge og lagde sig over enge og marker. Fuglene tav, den ene efter den anden, hist og her kvidrede én op og tav så. Træerne flød sammen i utydelige former, småkrat blev til tykke, sorte klumper, så kom jeg ind i

skoven, stjernerne kiggede ned imellem de nøgne, spinkle grene, alle farver var borte, og jeg gik som i et stort, stort kobberstik. Så susede det pludselig igennem træerne, en eneste underlig lang brusen gik igennem dem og fik grenene til at rasle – en stor gren faldt ned, stødte imod og lå – så blev det atter ganske stille. Jeg hørte kun mine egne fodtrin og lidt efter en ugle, som langt borte lo hoverende og hult: hoho – hooo!

Det var tante Mørk fra Roskilde. –"

Bag skanse IX. April 64.

"Jeg synes, det er år og dag siden jeg så dig, og dog er det kun nogle måneder siden. Du siger, at du længes, at du bliver mager af længsel, ja at resultatet af, at du er vejet hos hørkræmmeren sammen med grønthandlerens dreng, blev 6 lispund og 7 pund, jeg håber drengen ikke iberegnet. O, du mine elskede 6 lispund og 7 pund, se dog endelig at formere din vægt, du ved jo, at du er det eneste, jeg ejer i verden, og det er dog lidt trist, når éns hele ejendom kun er 6 lispund og 7 pund, men denne vægt er mig jo kostbarere end al verdens rigdomme – se til Jordens største diamant, dens vægt er liden, men dens skønhed overstråler alle andre juvelers. o du min 6 lispund og 7 punds diamant –

Jeg må afbryde mit vrøvl og krybe ud af mit hul, da vi skal spise. Den vakre Emil havde fået røgede ål ovre på Als, og Andersen spiste dem i alenvis. Maden spiller jo en hovedrolle i vort leben her, ja og jorden: den fugtige muld krydrer måltiderne ved sin friske lugt og knaser undertiden mellem tænderne; mens jeg skriver, drysser den sagte ned på disse

blade. Maden og jorden spiller hovedrollen i vort leben her – og så kvinden, hende der altid tales om, nå ja – og fjenden –

– Løjtnant Andersen spiser, som det gjaldt livet. Henad spisetiden bliver han urolig og gnaven, og når maden så kommer, fortærer han den, som Loke åd i Utgard. Premierløjtnant v. Beenfelt spiser sirligt og fint, og udtaler sig imens om, hvorledes maden burde have været tillavet; ja han bruger så delikate, lækre, indbydende og krydrede ord, at de ligesom giver maden smag. Han spiser så appetitligt, at man bliver sulten af at se på ham, og han tager hver skefuld af de evige ærter, som om det var ham en sjælden nydelse. På samme måde taler han om kvinder. For når maden er spist, og piberne er tændte, og granaterne giver os ro, falder talen meget ofte på kvinder. Så fortæller de deres erotiske oplevelser. Men A. beretter dem i store, forslugne mundfulde, og han frådser i sine saftige historier, som et hungrigt rovdyr i sit bytte; men B. fortæller fint, med den yppigste sybarisme og i de sarteste udtryk – og dog, hans historier er måske alligevel mere kyniske, men hans elegance forsoner – og mens de snakker, ligger jeg og hører til, snart opmærksomt, snart kun halvt, mine tanker glider ud, smutter bort, og de trækker som hvide svaner med stærke vingeslag bort fra dette moloks-offer, hvis sodede røg følger deres flugt uden at sværte dem, indtil de slår sig ned langt, langt borte – hos dig, dér hvor luften er forårsfrisk og forårsren, som i solen ved havets strand. – Så kalder de andres latter mig tilbage – alligevel, de er børn, rene børn, disse stærke, skæggede mænd. – Kaptajnen fra 5. komp. kom til os i besøg for at spørge om nyt. Det er en kvabfed mand med en hvidlig hudfarve, ligesom tælle. Han kom, da Andersen var midt

i en historie om en holstensk kniplepige, men han afbrød ham snart indigneret og tog så fat på at moralisere. Da han begyndte at tale om de ti bud, krøb A. baglæns ud af hulen som en hummer og listede hen til folkene; da han snakkede om Himmeriges rige, forsvandt B. som en regnorm i jorden – jeg, den yngste, måtte blive: det gik løs om alle syv himle, og vi endte i glashimlen, før den Guds mand blev færdig og gik. Hvad var det ikke for noget grueligt præk! – Bliv bare ikke bange, lille Marie – jeg tror på Gud, og jeg ved hvor han er: han er her! Jorden jeg ligger på er Gud, skyerne jeg stirrer op imod, og som hvide og lette sejler hen, de er Gud, solen der varmer, vandet der køler, stjernen der blinker og du – dig, som jeg holder i mine arme, hvis læber brænder imod mine, hvis kind gløder imod min, dine smil, dine kys, det er Gud; – *her* er han, her finder jeg ham, her på den dejlige, håndfaste jord. Udenfor – dér er intet for mig, og udenfor den vil jeg intet andet have, intet Himmerig, intet andet liv. – Er du død, min elskede, så er du død, og jeg ser dig ikke mere. Ikke som en lutret og forklaret ånd, ikke som et overnaturligt, forenglet væsen – det er ingen engel jeg elsker, det er dig, mennesket, kvinden, den brune plet på din kind, hullet i din hage, dit hastige sind, din skønhed som dine fejl, alt det jordfaste, som gør dig, min lille Marie, til min – til min lille Marie. – Gamle jomfru Hansen i Roskilde, der i sin ungdoms vår havde fået et barn med en bagersvend, og som siden havde ført et forskræmt sypigeliv, til hun døde på stiftelsen, da hun var over halvfjerds, blev på dødslejet trøstet af en dydig dame med, at hun nok alligevel kom i Himmerige. "I Himmerige", sagde den gamle, "å Gud nej, hvad skal jeg dér imellem alle de fremmede mennesker, jeg kender jo ikke én af

dem alle sammen – og så la'er de måske min dreng stå udenfor, nej, nej, dér har jeg ikke noget at bestille –"

Felix lagde brevet hen og rakte hånden ud efter et nyt. Han kunne høre hende trække vejret derinde, dybt og fast. Brevene kaldte mange følelser frem hos ham – livet på Dybbøl voksede atter op i klare, levende farver – men underligt nok, han ligesom bluedes over sig selv ved at læse om disse menneskers kærlighed til hinanden og endnu mere, når han tænkte på Lise Sander – han følte sig så lille – og med et dybt suk læste han det næste brev.

Barakkerne, april 64.

"I 6 dage intet brev fra dig! Hvor er du dog henne? Eller føjes det også til vor elendighed, at vi ikke mere får brev og bud fra vore kære? Nu har jeg været her i fire dage, og jeg har det godt, bedre end de fleste af de andre. Mange er sløvede, sidder tavse og glor eller nynner meningsløst, enkelte vrøvler uafbrudt om alle mulige ting, de mest normale taler idelig om mad. Mine tanker springer om med granatstumperne, og jeg tror det er disse, der gør dem så lebendige. Vi er overtrætte, sagde doktoren i går, vi trænger til søvn allesammen. Jeg tror, han har ret, hjernen er træt, vi ligger jo tøjrede her på samme plet, dag og nat, indespærrede i disse jordkældere, vi trænger til motion og bevægelse, det trykker os for brystet, vi må have luft. Å – hvorfor sprænger vi ikke denne mur af jord og jern og ild?

– Hvorfor ligge her uden at handle? Der er som et tilbagetrængt skrig i os allesammen efter at komme ud – ud i

det brede, vide land foran os. Hvorfor kan dog ikke generalen føre os ud i – ak den stakkels general –

– Dette skrev jeg i går aftes, efter at vi var kommet til ro efter afløsningen. Først fik vi mad i vore slunkne kroppe, vi spiste de tykke, varme ærter, kastede os på jorden og – dér fik jeg da en lang, lang søvn – og jeg drømte:

Endelig havde man da bestemt sig til at gøre udfald. – Lige fra kl. 12 om natten havde de marcheret over broerne, alle 33 bataljoner – de myldrede opad skråningerne, bredte sig ud over stillingens nordlige del – det så ud, som i den sorte nat, den sorte jord var blevet levende, og som den ganske langsomt flyttede sig, gled – vestpå, nordpå uden lyd, tavst, tyst, intet kommando, intet fodtrin, hestenes hove hørtes ikke, våbnene klirrede ikke: Tusinder og atter tusinder af stumme mænd. Jeg så det sælsomme tog glide ud over skansernes række og dele sig: Som en matsort slange snoede sig en uendelig strøm ad Åbenråvejen ud forbi skanse X. Ansigterne var ikke til at se, de havde ingen tornystre, ingen kapper, kun geværet i hånden og lommerne fulde af patroner. – Men en anden vældig kolonne væltede sejt, langsomt og ustandseligt hen forbi skanse VII og se: hele det oprodede jordsmon mellem skanserne VI og VIII var jævnt og glat, alle de dybe sår og ar, granaterne havde slået, alle de huler og grotter, vi havde gravet til læ, var jævnet ud, løbegravene var forsvundet og – fremefter, ud i den store, kølige nat, drev bølgen frem, henover jorden, som skyggen af en uvejrssky. Ned i den sumpede slugt ud imod Øster Dybbøl forsvandt afdeling efter afdeling – og pludselig bragede en voldsom geværild løs i den dumpe stilhed, men vi besvarede ikke ilden. Teten satte i løb foran og rev alt over ende – der kom

huller i kolonnen bagved – man sluttede op, det gik hurtigere og hurtigere, i strakt løb fremad, masserne spredte sig ud over markerne, sprøjtedes frem i mørket, rendte al ting omkuld – og så begyndte granaterne at slå ned i kolonnerne, men ikke et skud blev hørt fra vore, ikke et skrig blev hørt. Fremad og stadig fremad. Så så jeg Dybbøl kirke rage op.

Var jeg med eller var jeg ikke med? Var jeg her eller dér? Jeg ved det ikke; jeg så masserne skylle frem over Dybbøl batteri: Salver fra kanonerne slog gab i kolonnerne, men stadig fra øst strømmede tropperne ud, og nu var alt i en eneste knitrende, skrattende ildflamme.

Jeg så den nordre kolonne oppe ved Pythusene – batterierne dér og ved Batterup blev stormet med drønende råb, som lød gennem ilden – og masserne fløj nu af sted, stormede frem inde fra skanserne – ud imod vest over Dybbøl og Ragebøl, de fo'r mig forbi i løb, i spring, i flyvende hast, og i de brændende bygningers skær kendte jeg den og den – generalen selv i jagende il med et råb som et gjaldende jagtskrig – og vilde, stirrende øjne rettede fremefter, derhen hvor alle forsvandt med larmen og ilden og de kæmpende masser mod vest, mod vest i osende brandrøg og tåger af krudtdamp. –

Det blev lyst, og jeg stod mellem de gamle træer ved stengærdet på Dybbøl kirkegård, og jeg var ganske alene. Langt inde lå skanserne, og alt som solen kom op over dem, lyste den ud over markerne og skinnede på lutter døde mænd – der var ingen sårede – jeg gik alene tilbage mellem lutter døde mænd, ingen rørte sig. Danske og preussere imellem hinanden. Vi havde sejret – ikke sandt? De sloges vel endnu ude i vest, i

Stenderup og Bøffelkobbel? Men hvorfor gik jeg her alene tilbage til skanserne?

– En skikkelse sad oprejst i solen på et gærde, han havde distinktioner på skuldrene, og jeg skimtede en husars uniform under kappen. Jeg rakte spørgende hånden frem for at hjælpe ham, men han svarede ikke, og da jeg atter spurgte, rejste han sig op, kappen fløj til side: En benrad var det, der lagde hovedet tilbage og med kødløse gummer og lungetomt bryst lo en latter, så jeg hvinede af angst – og vågnede op.

Hvor var det ikke dejligt at vågne! Solen skinnede, og kaptajnen spurgte venligt, hvad der var i vejen med mig. "De ligger og skærer tænder og stønner," sagde han; men Andersen tilføjede: "Det er følgen af at spise gule ærter, før man går i seng!" – Og han har naturligvis ret som altid. –"

Felix tog det sidste brev i bunken, det var nogle lapper skrevet med blyant og de mest slidte af dem alle:

17. april.

"Lille Marie. Er du endnu bange for mig? Vær kun rolig og stille; for atter og atter siger jeg, du har intet at frygte. Jeg føler det på mig selv, at jeg kommer intet til – så sund og stærk jeg er, føler jeg mig, som skulle jeg leve evigt og ikke forgå. Jeg er som et bronzemonument, men af kød og blod. Du ser, jeg skriver som sædvanlig med blyant i min store lommebog. Jeg er bag ved barakkerne, og nu er det snart mørkt, og så kommer natten med granaterne og alt det vrøvl.

Lad mig være fri for at fortælle dig, hvorledes vi har det, du ved det jo og ser det jo hver dag af alskens aviser. Men inden i mig! Ja nu er det kommet, dette had, denne lyst til at dræbe, til at få fat i *dem*, som stadig og altid søger at knuse os. Det har skummet og gæret i os af had, vi har ønsket og tørstet – og afmægtige som vi er, føler vi os næsten trætte og mætte af had. – Og så ligger du og græder i de hvide puder, og jeg hviler mig ud i min kærlighed til dig, min lille Marie. I mine simple ord, som jeg skrev, gav jeg dig ikke lidt af mig selv, ikke en del af mig, men mit hele jeg, mit hele væsen, min kærlighed, min ømhed. Vinden vifter omkring mig – er du i luften om mig? Hvad siger du, Marie?

– Når jeg kommer hjem, gør vi alvor af det. Ikke sandt? Nu er jeg blevet stærk, endnu stærkere. Man siger, at et krigsår regnes dobbelt i en officers avancement – ja med rette; for jeg føler, at jeg i det halve år er blevet flere år ældre og modnere. – Vi har forsyndet os, vi to, når du om aftenen lagde dit lille trætte hoved på dine arme og græd, og jeg hjælpeløs og mørk stirrede ind i ildens røde prik i den gamle kakkelovn. Nej, *her* er sorg og ulykke, men ingen gråd. Du siger: "at krig er udslaget af menneskenes laveste egenskaber," ja, ja, frasen er god nok, men den enkelte kan ikke holde sig tilbage, og du må ikke græde igen, når jeg engang i fremtiden, atter må af sted for at stille mig i rækkerne, i vort stakkels lille lands tynde rækker.

I går aftes siger kaptajnen til mig: Reinhardt, der skal ligge en såret mand uden for løbegraven, vil De gå ud og hente ham. Ude i skyttegraven, en grav, som ikke mere var besat, lå liget af en ganske ung fyr, en håndværker vistnok. Da vi undersøgte ham, så jeg, hvor halsen stod skær og hvid imod det brune

ansigt, og jeg kom underligt nok til at tænke på grønthandlerens lille dreng hjemme hos dig. I to, lige dejlige begge to, er for mig det skønneste jeg kender, når I sidder hos hinanden og – ak lille Marie, da jeg kort efter kom fra den kolde døde og lagde mig til hvile i min hule, rigtig lagde mig tilrette, favnede jeg dig i tanken – du knugede dig ind til mig og det var, som jeg åndede dit unge legemes varme, og som jeg druknede min mund i dine duftende kys.

Græd ikke, min lille Marie; for jeg er så glad og lykkelig. Tanken om at komme hjem fylder mig med lykke. Tanken om alt det, som vi kaldte sorg, er borte. Ikke sandt – så bryder vi alle bånd, så slår vi alle lænker af – og så lever vi. Vær ikke bedrøvet, se, jeg fryser og sulter aldrig. Du varmer mig, du mætter mig, du stiller min tørst, og du luller mig i søvn. Kammeraterne er mine venner gennem *dig* og de sårede er *dine* sårede, og de døde er *dine* døde, hele verden er *dig*. – Nu smiler du, ser jeg – jeg ser den lille brune plet ved din mund og dit leende øje. – Og kommer den endelig, den ventede kamp – kan du huske digtet om Ali Bey, der selv i kampen drømmer om sin elskede.

Während er die Frankenköpfe
Dutzendweis herunterstäbelt,
Lächelt er wie ein Verliebter,
Ja er lächelt sanft und zärtlich. –

– Nå og jeg, som har forsvoret alt tysk, og hvad fra tysken kommer; – men således vil jeg også slås: smilende ved tanken om dig. – Ak nu får jeg dig til at græde, men græd du kun i din lille seng – den tid vil komme, at vi ler i hinandens arme. Ja, vær blot ikke bange for mig, jeg føler ligesom hele landets

ungdomsblod rulle i mine årer – til at falde er jeg for stærk. Du kalder mig jo også: din "store bjørn" – jeg tænker på det hver aften, når den på himlen kommer travende frem – og så stirrer vi på hinanden, vi bjørne, og tænker på dig, vor lille Marie. Ak ja, jeg gør jo slet ikke andet. *Den* store synd har jeg på min samvittighed, men som slet ikke tynger mig, at jeg tænker mere på dig end på al den elendighed omkring mig, ja, endog mere end på det stakkels land. Alt er mig intet imod dig – mine tanker og drømme svæver imellem hvide arme og røde læber – hos dig – hos dig. Gør jeg uret i dét? Hvad siger du, min lille Marie? –"

Det var det sidste brev. Dagen efter havde Felix set ham død og kold ved Sønderborg mølle. –

Lidt efter kom hun atter ind i stuen. Brevene havde vakt flere minder hos Felix, og de sad længe og talte sammen, mens hun samlede alle papirerne sammen og lagde dem i orden med den kærligste omhu. Hun talte om Lise Sander som sin gode engel, men kom stadig tilbage til Reinhardt. Hun var sig det vel bevidst.

"Ja – jeg ved det," sagde hun, "det er galt, Lise siger, det er galt, men jeg kan ikke andet, jeg bryder mig ikke om andet, og alt andet er mig fuldstændig ligegyldigt. Hvad vedkommer det mig: Krig og fred og slægt og venner og andre mennesker, syge og raske – hvad vedkommer de mig? Nej, nej," vedblev hun, da Felix mumlede nogle beroligende ord, – "sig det ikke! De mener det ikke, jeg kan se det på Dem, De mener det ikke! Ja," hviskede hun, "ikke engang Lise mener det rigtigt."

Lidt efter gik Felix bort, efter at have lovet at komme igen snart, så tit han kunne; men han kom ikke til at holde dette løfte.

Efterretningen om at våbenhvilen – den som kort efter førte til fred – var blevet sluttet, kom samme aften til Fyn, og Felix, der under disse omstændigheder var rask nok til at gøre tjeneste, rejste dagen efter til sin afdeling.

En aften sent i august stod han i en bondehave ovre på Sjælland, hvor han lå i kvarter.

Dag for dag blev hæren reduceret og opløst. De fleste af folkene var allerede borte, og det havde været ham en bitter sorg at tage afsked fra disse mænd, som han havde levet sammen med under så mange vekslende vilkår. Lidt efter lidt løstes alle disse militære bånd, som havde bundet så fast, at de tit kunne snære, men som også havde knyttet dem sammen i et trofast, kammeratligt og hjerteligt forhold – nu så han mismodig dette falde fra hinanden.

Det var den sidste dag. I morgen skulle han selv hjemsendes og tage fat på at skabe sig en vej i livet, men hvorledes?

Der var modløshed og sorg overalt i Danmark. Alle tilstande var uheldige i alle retninger. Han hørte kammerater, der ved krigen var revet ud af deres stillinger og bort fra deres daglige dont, lægge planer om at udvandre. Rundt om splittedes landet i hadefuld partikamp. Der var misfornøjelse, slaphed og tomhed overalt. "Ja, han havde ret, kaptajn Knudsen, den krig ville mærke dem alle!"

Selv var Felix ikke mere den unge rekrut. I de mange ensomme timer derude i den lille bondeby var det liv, han havde levet, gledet ham forbi: han var en anden, syntes han. Nu sænkede modløsheden og ligegyldigheden sig mere og mere over hans sind.

Denne sidste aften forøgede ensomheden hans sørgmodige tanker. Da han pakkede sammen, tog han sin lille, gammeldags revolver for at skyde patronerne ud, og han morede sig med at gå inde i den tilvoksede have og skyde til måls efter de små sure æbler oppe i træerne. Mange tanker dukkede op i ham, mens han legede med den lille, unyttige tingest. Så kom han ned til havegærdet.

Solen var ved at gå ned, stille, stor og mægtig. Himlen buede sig over den modne jord i sarte, strålende farver, der mattere og blegere gled over i den mest gennemsigtige renhed: En uendelighed uden skel og uden grænse. Han blev betaget af naturens store skønhed, der ligesom rensede hans sjæl og hans tanker, og han blev ligesom forbavset over, at der endnu var så meget tilbage for solen at skinne på – ja, tænkte han, jorden er stor og smuk, og menneskene – uden at han vidste hvorledes faldt Kittys sidste ord ham ind: "Glæd dig ved livet, din dumrian, du er jo ikke tyve år", og en lang, lystig latter klang frejdig og ungdommelig ud over de bugnende marker, mens solen blev ringet ned.

Virkelighedsbaggrunden for "En rekrut fra 64"

[Berlingske Tidende Aften 17. april 1914]

Ved en sammenkomst 25 år efter stormen på Dybbøl den 18. april 1864 med gamle officerskammerater fra 8. brigade (9. og 20. regiment) udvekslede vi vore minder fra krigen. Hver for sig udtalte vi for hinanden, ikke alene det, vi havde set og oplevet, men mange af os også højst forskellige meninger om krigens førelse og om de mænd, vi havde oplevet den med. Selv havde jeg jo kun været en 19 års ung mand dengang, og syntes derfor ikke, at jeg havde ret til kritik, men med så dybe snit havde den tid skåret sig ind i mit sind, at minderne endnu stod så skarpe og friske, at jeg fik en stærk lyst til at nedskrive de indtryk, som krigen havde gjort og måtte gøre på en pur ung, uerfaren yngling. Det er altså nu til efteråret 25 år siden, jeg skrev den lille bog. Så tit er mine tanker vandret tilbage til hine tider, at de er blevet som slidte og optrådte veje, mens andre tankens veje tilbage er tilgroede og udslettede.

Det var min mening med bogen at give den rene usmykkede sandhed, således som den stod for mig, som jeg mente at have set den; jeg ville ikke digte, kun fortælle. Men det lykkedes ikke. Derfor blev den unge mand, rekrutten, på den ene side mig selv, og på den anden side en type på en almindelig ung mand, der går i krig. En ung mand, der var ung og sund, stærk og køn,

der elskede sit land og drog ud for at kæmpe for det, altså lykkelig. Derfor kom han til at hedde Felix. Hans øvrige forhold her i verden, hans civile liv er uvedkommende. Det var kun "rekrutten", der var tale om.

Nu kan det muligvis have sin interesse for nogle af dem, der endnu erindrer bogen, at lære noget af virkelighedens baggrund for "En rekrut fra 64" at kende.

Krigen kender alle, den er fremstillet så ofte og på så mange forskellige måder. Der er for mig intet at oplyse med hensyn til selve krigen og dens virkelige baggrund. Bogen spænder jo kun over et lille tidsrum, fra marts måned, og over en lille del af dens skueplads, Fredericia og Dybbøl. Derimod har personerne måske mere interesse, for de er alle gjort efter levende modeller, men modellernes virkelige navne er ikke nævnt, og ved ligesom at give "en nøgle" til disse vil bogens virkelighedsværdi måske kunne konstateres.

Da Felix efter en lang vandring omkring i den nedskudte Fredericia by mellem ruiner, murbrokker og tomter endelig kommer op på regimentskontoret, træffer han chefen, oberstløjtnant Tersling. Det var en i et og alt fuldt ud brav mand, men afskrækkende grim, med brede mongolske ansigtstræk. Som militær var han ganske indolent og skeptisk, opgivende det hele. Ja, i den grad opgav han alt, at han blot ønskede sig "et godt lille kødsår og en l'hombre i Magdeburg", og det var ham, der modtog de unge aspiranter, der meldte sig som frivillige med de medlidende ord: "Deres ankomst til arméen, unge mand, gør Deres hjerte langt mere ære end Deres forstand." Han var umulig som chef for en større afdeling, og man kan kun forsones en smule med hans kyniske

ligegyldighed, når man ved, at han var lige så ligegyldig overfor fjendens kugler. Da en større, bereden stab, jeg tror ved Mysunde, måtte forlade et oversigtspunkt, fordi det blev overdænget med granater, blev Tersling ved at ride sin hest i små volter på samme plet, da den var urolig i den voldsomme ild, og kuglerne regnede ned over ham og den. Først da hesten var rolig, fulgte han efter de andre. Han nåede sit mål den 18. april, kødsåret og l'hombren i fangenskabet. Han var en rar, gammel mand, der tog sin afsked efter krigen og døde 1898.

På regimentskontoret har Felix også truffet chefens modsætning, bataljonsadjudanten, sekondløjtnant Berg, en høj, statelig, alvorlig skikkelse, hvis strenge åsyn og drønende bas indgød en mægtig respekt. Det var et alvorligt pligtmenneske og en glimrende, uforfærdet feltsoldat. Det var ham, der under chefens fuldstændige passivitet den 18. april førte 9. regiment frem i det modstød, som det i forbindelse med 20. regiment udførte med så stor bravour, at 8. brigade under general Scharffenberg vandt et navn, der lyser gennem krigens sørgeflor. Det var Berg og Baumann, adjudanten ved 20. regiment, der den dag bar æren for angrebets rettidige udførelse, det var brigadens befalingsmænd og mandskab, der bærer æren for den kraft og raskhed, hvormed den stormede frem, indtil angrebet blev brudt mod tyskernes masser og brigaden knust. Den havde udført sin opgave og reddet hærens højre fløj. Berg lever endnu som afskediget oberst, nu som dengang betragtet som et ideal af en officer. *[døde 1916]*

Da Felix meldte sig til sin kompagnichef i et lille hus oppe ved volden, traf han "en kraftigt bygget, lavstammet mand med gråt, tætklippet hår og skæg, men det svære overskæg skjulte

ikke det venlige udtryk om munden, der stod i usædvanlig smuk harmoni til de grå øjne". Det var premierløjtnant Carl Gustav Rosen. I bogen er der gjort forsøg på at give et gennemført billede af denne fortræffelige mand. Han var en præstesøn fra Nordsjælland, havde i sin tid været typograf og havde fra frivillig i krigen 1848-50 tjent sig op til officer. Nu var han over 40 år og vagtmesterløjtnant på Kronborg. Hans jævne, fordringsløse væsen og varme hjerte vandt ham alles venskab, uagtet hans tarvelige, noget tunge og lidet elegante optræden egentlig ikke var særlig officersmæssig i "kadetofficerernes" øjne, og han gjorde da også snarere indtryk af en jævn jordbruger eller tømrermester end af en officer. Folkene elskede ham, for han var som en fader for dem, og de var i hans tanker dag og nat, bekymret for dem, når natten var kold, rasende, når de om dagen ikke fik deres forplejning. Hans folk og hans hjem, altid kredsede hans tanker om de store, stærke vendelboer og om de små bitte børn derhjemme; i de vågne nætter i skanserne på Dybbøl lå han og småsnakkede om dem og gav den søvndrukne, unge Felix detaljerede beskrivelser af den lille pige derhjemme i barnesengen, der smilte til ham med sine småbitte tænder, der så ud som risengryn, og rakte efter ham med fingre, der var som små, rosenrøde kunstværker. Den stærke mand var blød som et barn, barnefrom og religiøs, men som soldat uforfærdet og stolt. Da kompagniet trådte an til angrebet den 18. april, stod han i det korte øjeblik, der var givet, foran kompagnikolonnen i sin fåreskinds-trøje med halm i klæder og skæg, så ud over folkene og råbte: "Stol nu på Gud, på jer selv og på mig, og put patronerne i bukselommerne!" Dér havde de dem nemmere ved hånden. Så gik det frem med

Rosen i spidsen, ud på chausséen i sektionskolonne. Rosen smed sin stok, trak sin sabel, svingede sin hue og råbte; Felix fulgte ham som en hund, hornblæseren – Schilling – løb ved siden af vejen, så blev kompagniet kastet ud på linje og fremad mod skanserne, hvor preusserne myldrede. Og lidt efter, da kampens larm gjaldede over banken, og døde og sårede viste vejen over markerne, der var vundet først, og det atter lød fremad, hørtes råbet: Premierløjtnanten er faldet! Så vidste den små Felix ikke mere af sig selv.

Men på dampskibet *Nordstjernen* lå Rosen dagen efter mellem de andre sårede med sit skrækkelige skud i låret op gennem bugen, han lå udstrakt på en madras på gulvet, og hans lille ven sad med armen i bind og vædede hans gråblege læber med en svamp. Da han engang var ved sin bevidsthed, hviskede han sagte: "Tøm mine lommer." Der var hans nøgler, hans svovlstikker, hans pengepung, blodigt var det, og en tyk, spækket tegnebog. "Det er folkenes penge", sagde han.

Seks dage efter døde han på Garnisonssygehuset i København. Og "folkenes penge", dem han med en tit næsten smålig omtanke havde sammensparet, anvendte hans folk til en mindestøtte på hans grav. Hvor betegnende, at han, da han faldt, råbte "farvel, børn": dem, der lå omkring ham og skød, og dem derhjemme.

Da Felix kom til Fredericia var næsten alle byens folk flygtet bort og soldaterne var indkvarterede i de tomme huse. Felix kom til at bo i bøssemager Setters lille hus i Prinsessegade hos den fungerende kommandersergent Christensen, en støt jyde, der dengang kun var korporal, og Rosens utrættelige højre hånd. Han var ganske uforstående overfor den lille forkælede

københavner, som han behandlede med overbærenhed og berettiget overlegenhed. Det var den gamle historie om den store dogge og den lille vindspiller. Christensen kom senere til at beklæde vigtige, kommunale embeder i Aalborg, hvor han døde som kæmner for få år siden.

Derimod varede det noget længere inden den lille aspirant blev fortrolig med kompagniets ældste løjtnant, der i bogen kaldes Højer, men hvis virkelige navn var Otto Lemvigh. Han beskrives som stor og stærk, og der siges, "at hans blonde fuldskæg omkring munden var helt brunt af tobaksrøg, som han af en lille soldaterpibe med et kvindehoved på, langsomt lod sive gennem overskægget op om den lille, tynde næse". Han var reserveofficer og af profession landmand, hvilket stærkt prægede hans høje, lemmestærke skikkelse, især når han med krogstokken i hånden og et strikket tørklæde om halsen, travede om på markerne ved forposterne. Hans ro var ubrydelig. Tydeligst husker jeg ham fra hin mørke aften, da vi i frygtelig forventning lå knælende bag ved Dybbøl Banke og ventede på det spændende øjeblik kl. 10, da vi for første gang skulle rykke ud i skanserne. Da bankede alle hjerter, og alle hænder knugede sig fast om geværerne, tungen var tør i munden og knæet trykkede sig ned i marken, når en granat skurede hen i luften over vore hoveder. Kun Lemvigh stod op med uret i hånden og lyste over skiven med en brændende cigar. Så sagde han ganske stille – der måtte ikke "kommanderes" – Op! Fremad! Og afløsningen gik for sig. Under kampen den 18. blev han ramt i låret, men inden han gik tilbage, knappede han op, og da han så, at der ikke var blod, knappede han til igen og haltede ganske rolig frem igen med

stokken i hånden. Det var en mand. Kuglen lå i hans taske, hvor den var gået igennem en bog og standset mod en saks, som var slået krum. – Det vil blive for vidtløftigt at fortælle om hans og aspirantens forhold til hinanden, de blev fortrolige venner, til han som forpagter af Bellingegård på Falster døde 1897.

Der var i 1864 en fremtrædende forskel på linjeofficerer og reserveofficerer, hvilket ikke var så underligt, da de første næsten fra børn havde fået en udelukkende militær uddannelse på Landakademiet, og de sidste var civile folk, der var blevet løjtnanter efter i et årstid at have gennemgået en militær aspirantskole. Denne forskel i uddannelsen var undertiden ret iøjnefaldende ved linjeofficerernes bedre holdning, omhyggeligere påklædning og sikrere optræden og væsen. Ikke desto mindre stod reserveofficererne på højde med dem med hensyn til dygtighed, tjenestens nøjagtige udførelse og frem for alt i deres optræden overfor fjenden. Linjeofficererne følte sig dog stærkt overfor de andre, de så måske ikke ned på dem, men de betragtede dem omtrent som kunstnere og videnskabsmænd betragter dilettanter og adelige de borgerlige. I de sammenstød, der undertiden fandt sted, var det alligevel ikke altid linjeofficererne, der var de åndeligt overlegne. Akademiets kulturelle uddannelse fyldestgjorde ikke altid, da en stor del af reserveofficererne var studenter. Der var imidlertid en type mellem akademiofficererne, som disse ikke kunne hamle op med. De hørte oftest til gamle officersfamilier eller bar fornemme gamle navne, de var erfarne i rutineret selskabelig optræden, havde en ydre elegant facon, var ofte velbegavede, undertiden vittige, letsindige, behagede sig tit i en vis blaseret, let ironisk form og var hyppigt meget bedårende

både overfor mænd og – især – for kvinder. Reserveofficererne havde ingen type, kommet fra alle slags hjem med vidt forskellig uddannelse og fra alle slags leveveje og beskæftigelser for at aftjene deres værnepligt, var de vidt forskellige fra hinanden i alle måder, især i forhold til de andres mere uniforme personer.

Den sidstnævnte linjeofficerstype i "En rekrut fra 64" er søgt fremstillet i løjtnant von Kaden. Han er egentlig ikke formet over en bestemt model, men over flere, blandt hvilke først og fremmest kan nævnes premierløjtnant Chr. Banner, men også sekondløjtnant A. V. Jantzen og premierløjtnant Tønnes Nielsen.

Som mod-typer til disse findes mellem reserveofficererne f. eks. Sander og Reinhardt. Den sidste er Johannes Holger Lindhardt, den brave skolelærer fra Roskilde; det var ham, der i national harme forsværgede at være lærer i tysk, og som med trofast iver terpede i sin engelske parlør til v. Kadens drillende morskab. Men da denne den 18. april står overfor Lindhardts lig oppe ved Sønderborg mølle, husker han endnu hans engelske remser, med galgenhumor gentager han dem – *and the dog has a long tail*. Det er Lindhardt og den lille blonde, krølhårede og blåøjede aspirant Frisenette, der lige før stormen går og snakker så ivrigt sammen og tier så brat, når vi andre kommer til, og som en halv time efter ligger dræbte begge to. Men med Sander forholder det sig anderledes. Han skal være en type på krigens teologiske student, grundtvigianeren, højskolelæreren; nærmest er tænkt på en aspirant, der hed Hertel, som senere blev præst og for længst er død, dog må det tilstås, at det, der fortælles om Sanders giftermål, død o. s. v. er fri fantasi, bygget

over de ejendommelige, intime meddelelser mellem gode kammerater, som tankerne om dem derhjemme, trangen til fortrolighed og følelsen af ensomhed affødte.

Derimod er billedet af Staal så sandt og fast som vel muligt. Det var den bekendte løjtnant Carl Jens Frederik Irminger, der var en kriger til sin inderste marv; det var om ham den svenske løjtnant Tisell (bogens Malmqvist) begejstret råbte: "Han liknar min lif och själ Carl den Tolfte på ett hår!" Og det gjorde han. Fra han var ganske ung levede han kun for våben og krig, også i fredstid, altid i uniform og med sabel ved lænd, nu kun higende og tørstende efter at møde fjenden. Felix stod imponeret ved siden af den ranke ridderskikkelse i dampbådens forstavn på farten til Als. Han talte ikke, han stirrede kun fremad og lyttede efter drønene derovre fra, som blev tydeligere og tydeligere. Det blev fortalt, at Irminger, der var Scharffenbergs adjudant, den 18. april tog kommandoen over et kompagni, hvis officerer var skudte, og at han, da fjenden havde omringet ham og tilbød ham pardon, råbte: "Aldrig!" og hævede sablen for at værge sig til det sidste. Så fik han kuglen under højre arm.

Men også alle de andre af bogens figurer er virkelige personer. Den gamle, hvidhårede artillerioberst, der fortæller Felix eventyr på vedetposten ved møllen om natten på Fredericia vold, er selve den kommanderende artilleriofficer i fæstningen R. O. Holm. Men eventyret var ikke så langt som i bogen. Og fra Dybbøl er de flygtigt skitserede portrætter let kendelige, f. eks. i forpostkommandøren, kaptajn Schøller, i den lille, trivelige kaptajn med brillerne og dobbelthagen, den senere hospitalsdirektør i København, og i hans adjudant, den sorte Schultz med det begsorte hår og skæg, de skinnende

tænder, de lynende øjne og den trommehvirvlende holstenske accent.

Andre lette streger tegner figurer, der nu er halvt udviskede af hukommelsen; for hukommelsen er som en kikkert, der langt borte fra drager det, der mindes tæt hen for øjnene, bliver det da ikke klart, er det instrumentets skyld.

I selve kompagniet nævnes den kønne, unge korporal Larsen, der vel nok er lidt idealiseret, og som, såvel som galgenfuglen, skomagersvenden Pless, i bogen har deres virkelige navne. Men den store fløjmand, jyden med den svære underlæbe, hed, så vidt jeg tror, Jens Larsen Laastrup, således som navnet blev læst i forårsaftenens skumring i hans blodige skyldbog, da han lå død på dækket. Han var kommet døende ombord ved Høruphav, hvor *Nordstjernen* med to jagter på slæb indtog sin tunge last af sårede krigsmænd, dér, hvor Felix gik omkring og ledte efter sine kammerater, og hvor han traf sin ven, "en lille, køn, sorthåret fyr med et smukt barneansigt", den nuværende oberst Petersen-Plaun, der lå på en båre med en kugle gennem låret. Men korporalen, som havde trukket Felix ud af ilden, da han blev såret, kunne han ikke finde; sidst så han ham på forbindingspladsen, hvor lægen Emil Arendrup forbandt korporalens knuste albue. Felix så ikke korporal Kirkeby før mange år efter, da han var en højt agtet købmand i Aarhus, hvor han besøgte ham i hans elegante villa.

Ombord i skibet med den blodige last arbejdede den unge, norske læge Conradi den hele lange nat sammen med underlægen, en medicinsk student, der hed Peter Eberlin, der blev så bekendt som læge i København for sit drastiske lune; men vil man spørge, hvem den gamle kaptajn var, der sad nede i

den underste kahyt, indhyllet i bandager, og gav sin sorg luft i fortvivlede råb, da må svares, at virkelighed og digt atter mødes, for ved ham er der tænkt på den fanatiske patriot, herregårdsskytten fra 48-50, helten fra Dybbøl Mølle, Valdemar Redsted. Men han var ikke ombord, han sad med sine sår ovre hos tyskerne, der nu hoverede ved den nedskudte mølleruin, som Redsted, bryst mod bryst med fjenden, havde kæmpet om. Valdemar Redsted døde som fhv. postmester i Aalborg 1902.

I brede træk er dette en del af virkelighedsbaggrunden for den lille bog og for de fleste af de mennesker, som færdes i den.

– Så kom den lange tid "Efter Dybbøl", som bogens fortsættelse blev kaldt, men om den tid på Fyn og om de mennesker, Felix dér gjorde bekendtskab med, skal her ikke tales, hverken om hans gode ven, løjtnant Høg (Vilhelm Dinesen, *Boganis*) eller om hans uven, kaptajn Schnurmann (Schønberg, den berømte opfinder af et svømmetornyster) eller alle de andre. Tiden løb, og den sørgelige fred blev sluttet.

I august måned marcherede regimentet til Sjælland til en foreløbig garnison i Roskilde. Fra sin barndom mindedes han troppernes hjemkomst efter krigen 1848-50. De store festligheder dengang, den brusende jubel, de flagviftende gader, den uendelige skare af støvede, vejrbidte mænd, raslende kanoner og stampende heste, alle dækkede med blomster og kranse, dejlige kvinder, der viftede og vinkede, pragtfulde æreporte, klingende musik og rungende hurraer og kanontorden fra voldene – hele denne sejrslykke havde ligesom indviet hans liv, og minderne om den havde fulgt ham.

Hvorledes ville de mon nu blive modtaget? De kom hjem med nederlaget, og der var ingen grund til jubel og glæde. Men de

havde dog gjort deres pligt, holdt ud, stridt, våget og sultet og blødt, gjort alt, hvad fædrelandet havde forlangt, man ville vel nok række dem en trofast hånd, give dem et venligt ord, måske en kærlig tak, måske en smule beundring for deres mandige og seje færd, måske –

Toget holdt. Det regnede lidt. Hestetorvet i Roskilde lå menneskétomt hen, der var ikke et menneske at se, knap en dreng eller en hund, ikke et flag – kun tomhed og tavshed og regn. Oppe fra stationens balkon, hvor der sad en dame, vel en af officerernes hustruer eller enker, faldt en lille undselig buket af røde blomster ned på den våde jord. Det var modtagelsen.

Felix blev indkvarteret hos en meget gammel herre, byens forhenværende borgmester, etatsråd Foss. Han sad efter middagen alene med ham og auditøren, en holstener ved navn Hornbostel. De to herrer debatterede ivrigt den politiske situation. Den lærde auditør oplæste stykker af en pjece, som han havde skrevet for "Augustforeningen", og som angreb de "nationalliberale" med hårde, ubarmhjertige ord, spækket med mange vægtige citater både på vers og prosa, der vakte etatsrådens udelte bifald. Felix hørte kun lidt efter, og som en lille fangen fugl så han sig om i den lune, halvmørke stue.

Da sagde etatsråden: "Men den velkomst vi gav de stakkels folk! De har jo dog været tapre mænd. Ikke sandt hr. løjtnant?"

Den lange magre auditør rejste sig langsomt og deklamerede smilende *Odysséen*:

"Tak man høster dog ikke, slås med fjendtlige mænd man end uophørligt i kampen; lodden er ens, om man vover en dyst eller hjemme forbliver; krysteren skattes skam lige så højt som den gæveste kæmpe –"

"Nå-å, krystere kan man dog vel ikke kalde os, der ikke gik med i krigen," sagde den ældgamle mand.

"Nej gudbevares," svarede auditøren afværgende.

Men Felix følte sig modløs og bitter. Ak, tænkte han, havde det ikke været bedre, om du også var blevet hjemme. Men da kom han atter i hu, hvad en dejlig kvinde havde sagt til ham ovre på Fyn: "Glæd dig ved livet, din dumrian, du er jo kun 20 år gammel!"

Og det gjorde han så.

Om "En rekrut fra 64 og Efter Dybbøl"

Forfatter: P. Fr. Rist (1844-1926).
Org.udgave: *En Rekrut fra 64 og Efter Dybbøl.* P. G. Philipsens Forlag, København hhv. 1889 og 1892. Forfatterens artikel *Virkelighedsbaggrunden for "En rekrut fra 64"* blev første gang trykt i Berlingske Tidendes aftenudgave 17. april 1914 i anledning af 50-året for slaget ved Dybbøl.
Denne udgave baseret på: *En Rekrut fra 64* af P. Fr. Rist. Gyldendalske Boghandel, København 1920. Samlet udgave, som omfatter *En rekrut fra -64*, *Efter Dybbøl* samt artiklen fra Berlingske Tidende 1914.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Frants Henningsen (1850-1908) til "folkeudgaven" af *En rekrut fra -64*, Frem – Det nordiske Forlag, København 1899 (i senere farvelægning).

ISBN 978-87-7979-899-1

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-134-3 (Ølstykke 2007).

© 2023 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1: **Kirsaj:** Groft, kipret uldstof, som bl.a. brugtes til uniformer. *Red.anm.*